

اسناد روابط تاریخی ایران و پرتغال

(سالهای ۱۵۰۰ تا ۱۷۵۸)

ترجمه و تنظیم
مهدی آقا محمد زنجانی

مرکز اسناد و خدمات پژوهشی

اسناد روابط تاریخی ایران و پرتغال

سالهای ۱۵۰۰ تا ۱۷۵۸

ترجمه و تنظیم:
مهدی آقامحمد زنجانی

مرکز اسناد و خدمات پژوهشی
تهران-۱۳۸۲

فهرستنویسی پیش از انتشار

آقامحمد زنجانی، مهدی، گردآورنده و مترجم
اسناد روابط تاریخی ایران و پرتغال: سالهای ۱۵۰۰ تا ۱۷۵۸ / ترجمه و تنظیم مهدی آقامحمد زنجانی؛ [برای مرکز اسناد و خدمات پژوهشی].ــ تهران: وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۲.
چهار، ۴۰۸ ص.: مصور، نقشه، نمونه.
ISBN 964- 361 - 181 - 7 : بها: ۱۸۸۰۰ ریال.
فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
عنوان اصلی: Das relacoes entre Portugale a Persia.
کتابنامه: ص. ۱۱-۱۵.
نمایه.
۱. ایران ـ روابط خارجی ـ پرتغال ـ اسناد و مدارک. ۲. پرتغال ـ روابط خارجی ـ ایران ـ اسناد و مدارک. الف. ایران. وزارت امور خارجه. مرکز اسناد و خدمات پژوهشی. ب. ایران. وزارت امورخارجه. مرکز چاپ و انتشارات. ج. عنوان.
DSR ۱۳۹ / ۵ پ ۷ آ ۹۵۵/۰۷۰۷۲۷
کتابخانه ملی ایران ۸۲ـ۸۷۶۳ م

اسناد روابط تاریخی ایران و پرتغال
سالهای ۱۵۰۰ تا ۱۷۵۸
ترجمه و تنظیم: مهدی آقامحمد زنجانی
چاپ اوّل: ۱۳۸۲
طرح روی جلد: شهرزاد تهرانی
طراحی، لینوگرافی، چاپ و صحافی:

مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: مینی سیتی، میدان شهید محلاتی، خیابان نخل، خیابان وزارت امور خارجه
تلفن: ۷-۲۴۵۸۶۰۴، دورنگار: ۲۴۵۸۶۰۳
فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آقایی
صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۴۷۴۶ ، تلفن: ۲۸۰۲۶۵۹، دورنگار: ۲۸۰۲۶۶۲
فروشگاه شماره ۳: تهران، انتهای خیابان شهید باهنر، میدان شهید باهنر، تلفن: ۷۱-۲۲۹۲۲۷۰

گفتار مترجم

در طول دوران صفویان دو مسئله پیوسته توجه ایران و قدرتهای اروپایی را به خود معطوف داشته بود. اولین مسئله گسترش امپراطوری عثمانی و خصومت دیرینه ایرانیان و ترکهای عثمانی بود. اندیشه انجام اقدامی مشترک جهت کنار زدن قدرت عثمانی زمینه‌ساز نزدیکی و ایجاد پیمان از جانب شاهان ایرانی از یک جهت و قدرتهای اروپایی که از طرف دیگر گسترش و نفوذ عثمانی را خطری در مقابل مسیحیت و نابودی آن می‌دیدند گردید. شاه اسماعیل اول برای اولین‌بار این اندیشه را از طریق فرمانده ناوگان پرتغالی مستقر در خلیج فارس یعنی آفونسو د آلبوکرک[1] توسعه داد.

دومین نکته را باید «تجارت» دانست. ایران مقادیر زیادی ابریشم به اروپا ارسال می‌نمود و از آنجا که تجارت ابریشم در انحصار شاه بود خریداران علاقمند مجبور به کسب اجازه تجارت و انجام قرارداد بودند که همین موضوع در مقاطع مختلف موجب ایجاد کمپانیهای تجاری کشورهای خارجی گردید.

قبل از اشاره به حضور پرتغال جای دارد اشاره شود که نقش پرتغال در توسعه و گسترش علم دریانوردی مهم و غیر قابل انکار است. آنها با تشکیل مدارس دریانوردی[2] و تکمیل فنون دریانوردی خود را به منتهی‌الیه جنوب آفریقا رسانده و از دماغه امید نیک[3] عبور کردند. در ۱۴۹۸ واسکو دو گاما توانست به هند برسد و با این عمل آرزوی دیرینه مردم این سرزمین را در رسیدن به هند شکل عملی بخشید و زمینه را برای پروژه گسترده حضور این کشور در مشرق زمین فراهم آورد.

ویژگی سلطه‌طلبی پرتغال در شرق بر محور استقرار در مناطق سوق‌الجیشی و کنترل راههای ارتباطی آبی و یا ایجاد مراکزی در جزایر با هدف بهره‌برداری از منابع اقتصادی و تجاری استوار بود لذا مناطقی مانند بندر گوآ در هند، مکائو در خاور دور و هرمز در خلیج فارس از اهمیت استراتژیک زیادی برخوردار شدند. اشغال هرمز حضور پرتغال در خلیج فارس را نهادینه کرد و به‌حدی برای دولتمردان پرتغالی اهمیت داشت

---

1. Afonso de Albuquerque

۲. اینفانت هنریک، یکی از شاهزادگان پرتغالی در قرن پانزدهم بیشترین توجه را به دریانوردی و توسعه علوم دریانوردی معطوف داشت و مدرسه افسانه‌ای «ساگرش» را در منطقه جنوبی پرتغال تأسیس نمود.

۳. بارتولومئو دیاش دریانورد پرتغالی در سال ۱۴۸۷ موفق شد دماغه امید نیک را دور بزند که همین امر زمینه را برای سفر دریایی واسکو دوگاما به هند مهیا نمود.

که خبر این حمله واکنش گسترده‌ای را در دربار شاهان پرتغالی در پی آورد. به‌طوری که پادشاه پرتغال با ارسال نامه‌هایی برای سرحدات، کشورهای همسایه و کلیسای‌کاتولیک در رم ضمن‌اشاره به‌پیروزی آلبوکرک از آن به عنوان افتخاری برای آئین مسیحیت یاد کرد. از دست رفتن آن نیز همانند ضربه کاری بر پیکر پرتغال محسوب شد. «هرمز» محل تجارت هند بود. کاروانهای بزرگ تجاری کالاهای خود را از نواحی مختلف مدیترانه و ایران دو بار در سال به آنجا می‌آوردند و تجار هندی نیز با خرید آنها اجناس و فرآورده‌های خود را به هند می‌بردند. لذا علیرغم وضعیت بد اقلیمی و آب و هوایی آن (عدم وجود منابع آبی و صخره‌ای بودن آن) ساکنین این منطقه به ثروت زیادی دست یافته و آنجا از رونق و اهمیت زیادی برخوردار گردید.

دولتمردان پرتغالی علاوه بر تمایلات تجاری، در مشرق زمین به دنبال حکومت افسانه‌ای پرشتوژوان[۱] نیز بودند و این مسئله در متون مذهبی و در شروع کشور گشاییهای این کشور بدفعات مورد تأکید قرار گرفته و از این جهت همیشه اینگونه اقدامات از حمایت رهبران کلیسای کاتولیک برخوردار بوده است.

آفونسو د آلبوکرک در ۱۵۰۷ ضمن اشغال جزیره هرمز، تقاضای ایران را در خصوص اتحاد علیه ترکهای عثمانی با استفاده از حمایت دریایی پرتغال از ساکنین سواحل پذیرفت و برای این منظور و مذاکره، روی گومش یکی از افراد مورد اعتماد خود را به عنوان سفیر روانه دربار شاه ایران کرد. البته نامبرده هرگز به دربار ایران نرسید و در هرمز مسموم گردید.

بازسازی تاریخی، نحوه اقدام و حضور اروپائیان نیازمند بررسی ویژه و یا دانش عمیقی است. مورخان پرتغالی زیادی در قرن شانزدهم با بهره‌گیری از اسناد و شنیده‌ها به ثبت وقایع و اتفاقات مشرق زمین پرداختند و آثار فوق‌العاده‌ای را در خصوص تاریخ کشورگشایی‌های پرتغال نوشته‌اند. این آثار مکتوب بویژه دست‌نوشته‌های باقی مانده از دولتمردان یکی از اصیل‌ترین منابع تحقیق و پژوهش است که با تتبع و موشکافی آنها می‌توان وقایع و رخدادهای تاریخی، نحوه ارتباط، حضور و اهداف را ریشه‌یابی تاریخی کرد.

مجموعه حاضر که به‌درخواست مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی تهیه و تنظیم گردیده، در بردارنده فهرستی از اسناد، نقشه‌ها، سفرنامه‌ها و کتبی است که در پرتغال بین قرون شانزده و هفده در خصوص دریانوردان این کشور در مشرق زمین، بویژه خلیج فارس تهیه و نگارش شده است. در این رویکرد سعی شده که چشم‌اندازی از نگرش و دیدگاه دولتمردان پرتغالی در برخورد با اقوام، بهره‌گیری از منابع اقتصادی، نحوه حضور و چگونگی برخورد با حکمرانان محلی ارائه گردد. باشد که این مجموعه نیز افق جدیدی را در خصوص مطالعهٔ حضور و ارتباط (سیاسی، اجتماعی و اقتصادی) پرتغالیها در خلیج فارس در پیش رویمان قرار دهد.

مهدی آقامحمد زنجانی

آبان ۱۳۸۱

---

۱. Presto Joao؛ پرتغالیها معتقد بودند یک حکومت مسیحی قدرتمند در مشرق زمین وجود دارد که اگر آنها با این حکومت متحد گردند می‌توانند بر قدرت عثمانی و مسلمانان برتری یافته و آنها را نابود نمایند.

دیباچــه

در سال ۱۹۷۲ دولت ایران از مقامات کشور پرتغال درخواست نمود که به مناسبت جشن‌های دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی تحقیقی را در اسناد روابط تاریخی فیمابین ایران و پرتغال انجام دهند. در این راستا مؤسسه گلبانکیان به دعوت دولت و وزارت امورخارجه پرتغال مسئول برگزاری جشن‌های دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی ایران در لیسبون گردید.

مؤسسه گلبانکیان، در این راستا و باتوجه به فرصت کم (قرار بود این مراسم در ۱۹۷۲ انجام پذیرد) و مشکلاتی که در راه تحقق این مهم وجود داشت از تعدادی محقق و مورخ پرتغالی و کارشناسان آگاه از دوران تاریخی مذکور دعوت به همکاری نمود.

تا قبل از این اقدام می‌توان به صراحت بیان داشت که هیچگونه مطالعه و پژوهش منسجمی در خصوص روابط ایران و پرتغال انجام نشده و هدف از این مختصر مقدمه نیز انجام چنین موضوعی نمی‌باشد. بلکه اشاره به ویژگیهایی که لزوماً باتوجه به اتکا آنها به اسناد چاپ نشده، نسخ چاپی که در این مجموعه گردآوری شده‌اند برای درک متقابل ناکافی می‌باشند. قبل از هر هیچ جای دارد متذکر شویم که به استثنای بحرانی که در قرن پانزدهم و به واسطه از دست رفتن هرمز در روابط فیمابین ایران و پرتغال به‌وجود آمد، در طول تاریخ بستر روابط دو کشور از یک وضعیت غیرمنقطع برخوردار بوده که بر مبنای مودت و دوستی پایه‌ریزی شده بود و هرمز در این مقوله سرلوحه آن به حساب می‌آید.

از همان زمان نخست پرسیا حس کنجکاوی پرتغالیها را برانگیخته بود البته این کنجکاوی بیشتر متکی بر عوامل اقتصادی بود. در پایان قرن پانزدهم نویسندگانی مانند ژوان سا نویسنده کتاب «*سفرنامهٔ پدرو آلوارس کابارال*»[1] ضمن حضور خود در هند، به روشنی بر اهمیت تجاری و فوق‌العاده هرمز اشاره کرده بودند. این نکته پس از وی نیز به دفعات ذکر شده است. جای تعجب نیست که پادشاه پرتغال در دستورالعمل خویش برای نائب‌السلطنه‌اش در هند توصیه می‌نماید که ناوگان جنگی جهت اخذ

---

1. João Sá, *Roteiro da Viagem de Pedro Alvaro Cabral (1500-1501)*.

خراج از هرمز به آن منطقه اعزام گرد. در اکتبر ۱۵۰۷ پس از به رسمیت شناختن حق حاکمیت پرتغال، پرداخت خراج و ساخت قلعه و مؤسسه تجاری در آنجا، مسیر برای اشغال جزیره هموار می‌گردد.

سالهای نخست حضور پرتغال در هرمز باتوجه به مخالفت خواجه عطا وزیر حکمران آن ناحیه عاری از مشکلات نبود و مناسبات فراتر از هرمز نرفته بود، اما در ۱۵۰۱ دریاسالار آلفونسو دو آلبوکرک تصمیم گرفت روی گومش د کاروالیوزا و فری ژوان[1] را به عنوان نمایندگان خود نزد شاه اسماعیل، باهدف مشخص ایجاد رابطه دیپلماتیک، خصوصاً اعلام آمادگی برای کمک نظامی جهت مقابله با ترکها، اعزام نماید. خواجه عطا وزیر با هراس از ایجاد یک پیوند احتمالی بین ایران و پرتغال کاروالیوزوا را در هرمز مسموم کرد و نامبرده هرگز به دربار شاه ایران راه نیافت. در سال ۱۵۱۲ اولین سفیر شاه هرمز روانه پرتغال شد و سال بعد میگل پریرا در معیت خواجه علیخان، فرستاده ایران به گوآ، به دربار شاه اسماعیل در تبریز راه یافت. نقطه شروع یک روابط دیپلماتیک مستمر و پایدار بین دو کشور ایران و پرتغال که تقریباً صد سال به طور انجامید با اعزام فرنان گومش د لموس[2] به عنوان فرستاده دیگر پرتغال آغاز شد.

پرتغال و ایران هر دو مفاهمه سیاسی را در جهت مقابله با ترکها، دشمن مشترک که در مشرق زمین از یک طرف مستقیماً به ناوگان دریایی پرتغال و استحکامات آن حمله و از جهت دیگر حاکمیت ارضی ایران را با اشغال برخی مناطق این کشور تهدید می‌کرد، مورد تأیید قرار داده بودند. از طرفی باتوجه به اینکه امپراطوری عثمانی تهدیدی برای اروپا نیز به‌حساب می‌آمد، پاپ در امر متحد نمودن دو دولت ایران و پرتغال برای جنگ علیه ترکها در مشرق زمین دخالت کرده بود: در سال ۱۵۱۴ در نتیجه پیروزیهای ترکها بر ایرانیان، پاپ لئون دهم از دون مانوئل اول پادشاه پرتغال خواست که علیه ترکها وارد جنگ شود. پس از وی پاپ پیو چهارم مجدداً تمایل جنگ علیه ترکها را با مداخله دولت پرتغال و بهره‌گیری «از ذکاوت صوفی» بیان داشت و یک دهه بعد با نوشتن برای شاه طهماسب ضمن اشاره به موضوع، پادشاه پرتغال را به عنوان مسئول ایجاد این وحدت معرفی نمود.

هیأتها و فرستادگان دیپلماتیک، حتی به صورت قاصدین ساده، چه از جانب پرتغال و چه از طرف ایران و یا هرمز بین طرفین رد و بدل گردید که جای اشاره به تمامی آنها در اینجا نیست. ولی واقعیت در این است که آلبوکرک از ۱۵۱۵ در هرمز نمایندگانی را از جانب حکمرانان لار، بحرین و بصره پذیرفته بود و در همان سال فرنان ماتینش اوانجلیو[3] را به لار فرستاده بود. در سال ۱۵۲۳ بالتازار پسوآ[4] را به ایران فرستاد و پنج سال بعد سفیر شاه هرمز که به لیسبون اعزام شده بود به مشرق زمین بازگردید. در نیمه قرن شانزدهم هنریک د ماسدو و آنتونیو مندس د اولیویرآ، همانند روی گویا به دربار شاه ایران راه می‌یابند. در

1. Rui Gomes Carvalhosa & Frei João.
2. Fernão Gomes De Lemos.
3. Fernão Marptins Evangelho.
4. Baltasar Pessoa.

۱۵۸۳ از جانب نائب‌السلطنه هند کشیش فری سیمون د مورایس[1] با هدف تأکید بر صلح و ترغیب شاه ایران به ادامه جنگ علیه ترکها فرستاده می‌شود. شروع قرن هفدهم با اعزام سفرایی از فرقه مذهبی آگوستینو مانند آنتونیو گویا، ژرونیمو داکروز و کریستوان دو اشپیریتو سانتو می‌باشد و در ۱۶۰۲ نائب‌السلطنه پرتغال آیریش د سالدانیا و اوئیس پریرا د لاسردا را اعزام می‌نماید (۱۶۰۴ تا ۱۶۰۵). همچنین نمایندگان دیگری به همراه فری گیلرمی د سانتو آگوستینو وفری بلشیور دوش آنژوش اعزام شده بودند. در ۱۶۱۴ گارسیا د سیلوآ فیگروآ از لیسبون به مقصد ایران حرکت می‌کند که حامل توافقنامه تجاری در خصوص تجارت ابریشم بود. توجه به مراودات دیپلماتیک به صورت متقابل بوده است: در سال ۱۵۹۸ ایران سفیری را به گوا و در سال ۱۶۰۷ سفیر دیگری را به لیسبون اعزام کرد. حضور مبلغین پرتغالی در اصفهان و سایر نقاط نیز عاملی در جهت تقویت روابط فیمابین به حساب آمده و این افراد اغلب علاوه بر وظیفه تبلیغی خود فعالیت‌های دیپلماتیک را نیز عهده‌دار بودند.

در پایان قرن شانزده در واقع تفاهم بین دو کشور کامل می‌گردد. در ۱۶۰۹ احتمال اینکه حمله‌ای از جانب شاه‌عباس علیه هرمز انجام شود هنوز به دور از انتظار بود. اما این مسئله خیلی سریع با اعلام ممنوعیت تبادل تجاری با هرمز توسط سلطان لار تغییر یافت، شاه ایران پیروزیهای نظامی را در مقابل ترکها به دست آورد و در ۶۱۲ اعلام شد که انگلیسی‌ها و هلندیها قصد دارند مقدمات مذاکره جهت تجارت ابریشم را با ایران آغاز نمایند. این مطلب به گونه‌ای بود که پادشاه پرتغال از نائب‌السلطنه خود خواست که در مورد قصد و نیت شاه ایران در ارتباط با تصرف هرمز اطلاعاتی را ارسال نماید. پروژه پیوند دوستی که در ۱۶۱۲ مهیا شده بود نتوانست تهدید علیه هرمز را مرتفع نماید، سه سال بعد ایران در بندر کومرون مستقر شد و در واقع این اولین هشدار بود.

مقامات پرتغالی احتیاط‌های لازم را معمول داشتند و در سال ۱۶۱۹ ناوگان جنگی را تحت فرماندهی روی فریرآ آندراد[2] به خلیج‌فارس اعزام کردند، چرا که در همان سالها و در دهانه تنگه هرمز کشتی‌های خارجی اروپایی با قصد انجام توافقات تجاری با ایران تردد می‌کردند و پرتغال با این حرکت قصد داشت سلطه خود را بر آن منطقه اعلام نماید. پادشاه پرتغال دریافته بود که کشتی‌های خارجی هلندی و انگلیسی قصد دارند به هرمز و سایر استحکامات پرتغال حمله کنند و همین‌طور نیز اتفاق افتاد، در ژانویه ۱۶۲۱ برخوردی بین نیروی دریایی پرتغال و انگلیس در جاسک رخ داد، علیرغم آنکه پرتغالیها نیروی کمکی را برای تقویت نیروهای خود در هرمز اعزام کرده بودند، اما در ۲۰ فوریه ۱۶۲۲ ایرانی‌ها و انگلیسی‌ها شهر را «بدون هیچ‌گونه خونریزی» به تصرف خود درآوردند و در ۱۲ ماه می قلعه را «بدون هیچ‌گونه مقاومتی» اشغال نمودند، چرا که پرتغالی‌ها نمی‌خواستند آنجا به آتش کشیده شود،

---

1. Frei Simão De Morais.

2. Rul Fereira De Andrade.

لذا بدین منظور با بالا بردن پرچم سفید درهای آن را باز نمودند. از دست دادن هرمز ضربه سختی برای برتری‌جویی پرتغال در خلیج‌فارس بود. مانوئل سورین دا فاریا این شکست را که بدون کمک نظامی انگلیس امکان نداشت چنین بیان داشت «[...] باید تمامی کالاهای انگلیسی که در بنادر پرتغال و یا در دیگر محل‌های تحت حاکمیت آن اعلیحضرت مشاهده می‌گردد را توقیف کرد و تا زمانی‌که این جنگ ادامه دارد این حرکت نیز ادامه داشته باشد، در اروپا نیز باید با دیگران خصوصاً کالاهای انگلیسی در قلمرو خویش کاری کرد که حداقل قسمتی از ضرری که برای ملت پرتغال ایجاد کرده‌اند جبران شود چرا که تمامی آنها در این امر شریک بوده‌اند.»

اشغال هرمز پس از جلوگیری از تبلیغات مسیحی در ایران و اقدامات تلافی‌جویانه علیه کسانی‌که به آئین مسیحیت درآمده بودند صورت گرفت. پرتغال برای مقابله با این حرکت به پاشای بصره جهت مقابله با شاه‌عباس کمک نمود و برای تصرف مجدد جزیره تلاش کرد «در جهت بازگرداندن اعتباری که در آنجا از دست داده بود و همچنین باز پس‌گیری بهره‌ای که دشمنان، به ویژه شاه‌عباس از آنجا به‌دست آورده بود». در همان زمان علیرغم آنکه برخی نمی‌توانستند از دست دادن امپراطوری دریایی پرتغال (در ۶۴۳ هنوز کسانی در فکر باز پس گرفتن هرمز با استفاده از زور بودند) را قبول کنند، برخی بر بی‌فایده بودن تصرف مجدد هرمز، باتوجه به هزینه‌های زیادی که متصور بود، تأکید می‌نمودند. آنها می‌گفتند چه می‌شود که از مسقط هرمز دومی ساخته به بنادر ایران حمله کرده و آن جزیره را بلوکه نمائیم.

در سال ۱۶۲۹ شاه دیگری در ایران بر مسند قدرت نشست و در همان زمان ترکها نیز به ایران هجوم آورند و بدون هیچگونه مقاومتی تا نزدیکی اصفهان پیش رفتند؛ در داخل ایران درگیریهای دیگر و تغییراتی در شرف انجام بود و در سال ۱۶۳۱ روی فریرآ د آنداراد دریاسالار پرتغالی که نیروهایش در دهانه تنگه مستقر شده بودند به نائب‌السلطنه پرتغال اعلام کرد که خان شیراز از او خواسته تا نماینده‌ای را جهت گفتگو پیرامون مسائل خیلی مهم به آنجا بفرستد. این اولین گام بود، چراکه سه سال بعد شخص شاه فردی را نزد نایب‌السلطنه جهت گفتگو پیرامون تجارت در بندر کنگ اعزام کرد.

اسناد مختصری که در اینجا گردآوری شده اجازه نمی‌دهد روابط دیپلماتیک را در دهه‌های بعد مورد بررسی قرار دهیم. ولی از آنجا که ترکها در گذشته دشمن مشترکی بودند و پس از آن دوران امام مسقط، بی‌تفاوت نسبت به حضور پرتغالیها و یا ایرانیان، به عنوان تهدیدی در تنگه هرمز درآمده بود و قصد حمله و یا تهدید در تنگه هرمز را داشت مناسبات سیاسی بین ایران و پرتغال مجدداً از سرگرفته شد و در ۱۶۷۴ هیأتهای پرتغالی به دربار ایران با هدف انعقاد توافقی در زمینه ایجاد تسهیلات جهت تجارت در کنگ، فرستاده شد. هیأت دیپلماتیک گریگوریو پریرآ فیدالگو[1] (۱۶۹۶-۱۶۹۷) اتخاذ یک سیاست

1. Garigorio Preira Fidalgo.

مشترک که همانا همکاری بین نیروهای ایران و پرتغال در مبارزه با امام مسقط بود را پیشنهاد نمود. این امر یک پیشنهاد صرف نبود و در ۱۷۱۵ نیروی دریایی پرتغال کمکی را به ایران در مقابله با امام مسقط ارائه داد و سه سال بعد سفیری از جانب شاه به گوا برای انعقاد توافق همپیمانی اعزام گردید که پس از آن ناوگان جنگی پرتغال جهت مقابله با ناوگان مسقط عازم بندر کنگ شد. ارتباط بین دو کشور مجدداً آغاز شده بود و در ۱۷۲۹ شاه پیشنهاد تبادل سفیر را داد، هرچند که پرتغال همچنان فکر تصرف مجدد هرمز را در سر می‌پروراند. نشریات منتشره در پرتغال بین سالهای ۱۷۳۰ تا ۱۷۵۸ شاهدی بر استمرار یک روابط عادی بین دو کشور می‌باشند.

علاوه بر فعالیت‌های سیاسی و دیپلماتیک که به آنها اشاره شد، تماسهای بین پرتغال و ایران در دیگر ابعاد اقتصادی، مذهبی و فرهنگی نیز وجود داشت و مختصری از آنها در این کتاب مستند شده‌اند.

لازم به ذکر است که مبادلات بازرگانی به صورت مستمر و انبوه بین دو کشور وجود داشته است. هرمز مرکز تجاری بزرگی بود که به طور منظم کالاهای ایرانی وارد آن می‌گردید و از آنجا به هند (مقداری کمی نیز به شرق افریقا) ارسال می‌شد و یا اینکه به پرتغال، جائی‌که محصولات هندی به وفور در آن یافت می‌شد، صادر می‌گردید. همان‌طوری که یکی از پرتغالی‌ها در این خصوص اشاره کرده است (فرانسیسکو رودریگز سیلویرا) «آن جزیره به عنوان لجام دریانوردی در آن تنگه بود که ارتباط هند به بصره را مانع می‌گردید». تجارت پر درآمد و فعال آن تجارت اسب بود. طوری‌که آلبوکرک در خصوص «معامله اسبان» گفته بود: تجارتی با درآمدی نامشخص است چرا که به جز مالیاتی که در هند برای اسب می‌پردازد درآمد حاصله از این تجارت از هرمز تا ساحل عربستان تاگوا بین سیصد تا پانصد درصد است». از ابریشم، فرش، قالیچه، مخمل ایرانی و تمامی انواع ادویه (فلفل، دارچین زنجبیل رنگ غذا، میخک و...)، مس و آهن، پنبه، مروارید، عنبر، شکر برنج، گندم، خرما، شراب،... و بالاخره همه‌چیز در جزیره هرمز مورد معامله قرار می‌گرفت. در آغاز سال ۱۵۱۶ شکی نبود که سالیانه دویست کشتی تجاری مسلمانان عرب به هرمز می‌آمد. درآمد گمرک متغیر بود آمار آن در سال ۱۵۲۷ سیصدهزار اشرفی، در ۱۵۵۱ صد و سی و پنج هزار اشرفی و در ۱۵۹۵ مجدداً به رقمی بیش از سیصد هزار اشرفی در سال بالغ می‌گردید. به همین دلیل بود که یک کشیش پرتغالی در ۱۵۶۹ (فری گاسپار دا کروز می‌نویسد: «گمرک هرمز همانند یک رودخانه نقره است که همچنان در جریان می‌باشد». هرمز در آن زمان بدون شک کمک مالی به سایر استحکامات پرتغالی می‌داده است.

حضور مبلغین مذهبی در هرمز حداقل از سال ۱۵۱۰ آغاز و پانزده سال بعد ساختمان کلیسای هرمز تکمیل می‌شود و مسئول مؤسسه تجاری و یا المشرف آن آنچه برای انجام مراسم مذهبی لازم بوده را تأمین می‌نماید. زنان جزو اولین افرادی بودند که به آئین مسیحیت درآمدند، به هر حال شروع تبلیغ مسیحیت به آرامی صورت گرفت و نخست با آموزش تعلیمات مذهبی به فرزندان پرتغالی‌ها، برده‌ها و

مسیحیانی که در آن سرزمین بودند، آغاز گردید و در فرصت‌های مقتضی در جلسات یهودیان هرمز راجع به اسرار تثلیث مسیحیت بحث می‌گردید. مبلغین مسیحی فرقه ژزوئیت در سال ۱۵۶۸ جزیره هرمز را ترک نمودند و چهار سال بعد فرقه آگوستینو جای آنها را گرفت. فری سیمون د مورایس[1] صومعه هرمز را بنا نهاد و تا پایان قرن فرقه وی در مسقط، سوآر و اصفهان پراکنده شده بودند. این فرقه علاوه بر وظیفه طبیعی خود در خصوص مدیریت تعلیمات مسیحیان و کاتولیکهای ایرانی، مأمور رفع ناملایمات بر پیروان کلیسای کاتولیک رومان نیز بود، به همین منظور در سال ۱۶۰۶ به فکر ایجاد مدرسه تعلیمات مذهبی در اصفهان، با هدف تعلیم ارامنه و دیگر ملل افتادند. لازم است بر نقش مبلغین مذهبی در ارتباط با مسائل سیاسی ـ دیپلماتیک نیز اشاره شود. فری سیون د مورایس در سال ۱۵۸۳ برای انجام یک مأموریت دیپلماتیک به ایران آمده بود و بیست سال پس از این موضوع کشیش آنتونیو د گویا، کشیش ژرونیمو داکروز و کشیش کریستوان دواشپیریتو سانتو با همان مأموریت عازم ایران شدند. نائب‌السلطنه پرتغال در هند نیز عموماً از مذهبیون ساکن اصفهان درخواست اطلاعات می‌کرد و مأموریتی حساس را به آنها محول می‌نمود. در سال ۱۶۳۰ رهبر فرقه آگوستینو قرارداد مربوط به نحوه مذاکرات حقوق گمرکی در بندر کنگ را به سلطان هرمز تحویل داد. و جای تعجب ندارد که پادشاه پرتغال در ۱۶۹۷ از کشیش آنتونیو ژزوش، به دلیل حضور وی در دربار اصفهان و حضور در مذاکره با شاه ایران تشکر و قدردانی نماید.

بدون شک مناسبات و تماسهای فرهنگی خیلی عمیق‌تر از اسنادی است که در اینجا به‌صورت خلاصه ذکر شده‌اند. از جانب مقامات پرتغالی در زمینه بافت قالی ایرانی سفارشات متعدد و مستعمری وجود داشته است و اطلاع داریم که در پایان قرن هفدهم سفارش بافت فرشی با دو رنگ (زمینه سبز پررنگ با خطوط سبز کم‌رنگ که طول آن هفت متر و عرض آن در ابعاد معمولی بود داده شده بود. همچنین تعدادی از محققین پرتغالی در مشرق زمین جهت بررسی تاریخ و جغرافیای ایران در مناطق مستقر شده بودند که در بین آنها می‌توان به ژوان باروس، نائب‌السلطنه پرتغال دون ژوان دکاشترو، فری گاسپارد دکروز و پدرو تیشیرا اشاره کرد.

فری سیمون د مورایس استاد فرزند ارشد شاه بود و نوه سلطان هرمز تحصیلات خود را در صومعه آگوستینو در گوا انجام داده بود. ژرونیمو شاویر کتاب «**آئینهٔ حقیقت**» را به فارسی نوشت.

در زبان پرتغالی صدها واژه ایرانی که برخی از آنها هم اکنون نیز در این زبان کاربرد دارند موجود است. همان‌طوری که ماندلسلو هلندی و تعدادی از پرتغالیان اشاره کرده‌اند، زبان پرتغالی نیز در برخی مناطق مانند هرمز، شیراز و یاگومرون انتشار یافته بود. به هر حال حاصل ارتباط و تماس طولانی بین

---

1. Simão de Morais.

ایران و پرتغال ظهور تعداد قابل ملاحظه‌ای اثر و کتاب در زمینه‌های مختلف است که با انتشار آنها در پرتغال به سایر مناطق اروپا نیز انتقال داده شده‌اند.

مستندات منتشر نشده و آثار چاپی روابط ایران و پرتغال بسیار گسترده می‌باشند و در این مجموعه به دلیل محدودیت زمانی و اینکه قسمت اعظم آن توسط یک نفر انجام شده است، اسناد به صورت خلاصه ذکر شده و در این رابطه به منابع دیگری مانند «امور شورای هند و یا کتب دریانوردی» و کتب تاریخی خطی مراجعه نشده و جهت بیان وسعت مناسبات بین دو کشور ایران و پرتغال از اسناد، نامه‌ها و مدارکی که در گنجینه‌های اسناد وجود داشت استفاده گردیده است. در این مجموعه نقیصه عدم وجود یک فهرست مشاهده می‌گردد و نامه‌هایی که در این مجموعه گردآوری شده‌اند از ارزش برابر و یکسانی برخوردار نیستند، از یک طرف نامه‌هایی هستند که به ویژگی خاص و اساسی دوران حضور پرتغال در خلیج‌فارس اشاره دارند و از طرف دیگر نامه‌های گردآوری شده به ویژگی انسانی و سایر موارد توجه داشته‌اند.

تحقیقات به توسط محققین پرتغالی و با مراجعه به مراکز جمع‌آوری اسناد، کتابخانه ملی پرتغال و همچنین برخی منابع در خارج از پرتغال از جمله پاریس، مادرید و لندن انجام شد. سعی گردیده از منابعی استفاده گردد که تمامی و یا قسمت اعظم آنها مرتبط با ایران بوده باشند.

منابع

Arquivo 1: Arquivo Porruguês Oriental. Nova Goa, Imprensa Nacional. 1861 (fasc. 3.º, p. II); 1865 (fasc. 5.º p. I); 1876 (fasc. 6.º, suplementos).

۱. آرشیو اول، اسناد شرقی پرتغال

Arquivo 2: Arquivo Português Oriental. Nova edição. Documentos coordenados e anotados por A.B. de Bragança Pereira. Bastorá, Tipografia Rangel. 1937 (tomo IV, vol. I, p. I); 1937 (tomo IV, vol, II, p. I); 1939 (tomo I, vol. III, p. II); 940 (tomo I, vol. III, p. IV).

۲. آرشیو دوم، اسناد شرقی پرتغال

Botelho: J. Mendes de Almeida – Simão Botelho de Andrade, 6.º vedor da Fazenda da Índia (1504-1565). Lisboa, Agência-Geral do Ultramar, 1969.

۳. پوتلیو، مأمور مالی پرتغال در هند

Carta I: Eugénio do Canto – Carta de el-rei D.Manuel para o juiz, vereadoress. procurador, fidalgos, cavaleiros, escudeiros, homens-bons e povo, dando parte da vinda da armada que foi à Índia. [Lisboa, 907].

BNL: *Res.* 854 V

۴. نامه‌ها جلد اول، نامه‌های دون مانوئل اول به فرمانداران، استانداران و نجیب‌زادگان

Carta II: Eugénio do Canto – Carta de el-rei D.Manuel para o juiz, vereadorese procurador da vila de Elvas, dando parte da tomada de Ormuz. Coimbra, Imprensa da Universidade, 1908.

BNL: *Res.* 854 V

۵. نامه‌ها جلد دوم، نامه دون مانوئل به نجیب‌زادگان در خصوص اعلام تصرف هرمز

Carta III: Eugénio do Canto – Cartas diversas de el-rei D.Manuel, de 1510-519. [Lisboa, 1907].

BNL: *Res.* 524 A

۶. نامه‌ها جلد سوم، نامه‌های متعدد دون مانوئل ۱۵۱۹ ـ ۱۵۱۰

Cartas: Cartas de Afonso de Albuquerque seguidas de documentos que as elucidam. Publicadas de ordem da Calss de Ciências "Morais, PolÍticas e Belas-Artes da Academia Real das Ciências de Lisboa e sob a direcção de Raimundo António de Bulhão-Pato. 7 volumes. Lisboa, Tipografia da Academia Real das Ciências. I, 1884; II, 1898; III, 1903; IV, 1910; V e VI, 1915; VII, 1935.

۷. نامه‌ها، نامه‌های آفونسو د آلبوکرک

Comentários I: Comentarios de Afonso Dalboquerque, capitão geral e governador da fndia, colegidos por seu filho Afonso Dalboquerque das proprias cartas que elle escreuia ao muyto poderoso Rey Dã Manuel o primeyro deste nome, em cujo tempo governou a fndia. Vam reparridos em quatro parrtes segudo os tempos de deus trabalhos. Com privilégio real. [Lisvao, por João de Barreira, 1557].

۸. زندگینامه آفونسو د آلبوکرک

Comentários II: Comentários do grande capitão Rui Freire de Andrada. Introdução por José Gervásio Leite. Lisboa, Agência-Geral das ColÓnias, 1940.

۹. زندگینامه کاپیتان روی فریرا د آندراد

Conselho: O Conselho da fndia. Contributo ao estudo da HistÓria da Adminis tração e do Comércio do Ultramar Português nos princÍpios do Século XVII. Por Francisco Paulo Mendes da Luz. [Lisboa], Agência-Geral do Ultramar, 1952.

۱۰. شورا، شورای هند

Corpo: Corpo Diplomático Portuguências do mundon desde o século XVI até os nossos dias. Publicado de ordem da Academia Real das Ciências de Lisboa por LuÍs Augusto Rebello da Silva, José da Silva Mendes Leal, Jaime Constantino de Freitas Moniz, AntÓnio Ferrão e P.M. Laranjo Coelho. Lisboa, Tipografia da Academia Real das Ciências. Tomos: I (1862); III (1868); iV (1870); VII e VIII (1884); IX 1(886); X (1891).

۱۱. اسناد دیپلماتیک پرتغال و روابط سیاسی از قرن شانزدهم

Discurosos: Apologeticos Discursos offerecidos a Magestade del rei Dom Ioam Nosso Senhor quarto de nome entre os de Portugal. Em defensa da fama, e boa memoria de Fernão d'Albuquerque D. Gonçalo de Cespedes na Chronica d'el Rei D. Phelippe quarto de Castella. Por LuÍs Marinho d'Azevedo natural desta Cidade. Em Lisboa, Com licença, Por Manoel da Sylua. 1641.

BNL: *Res.* 4272 p

۱۲. سخنرانی‌ها، سخنرانی‌هایی که تقدیم به دون ژوان، پادشاه پرتغال شده است

Documenta: Documenta India. Edidit Iosephus Wicki S.I. Rome. Apud "Monumernta Historica Soc. Iesu". Volumes: I (1540-549), 948; II (1550-1553), 1950.

۱۳. اسناد، اسناد هند

Documentação: Documentação para a História das Missões do Padroado Português do Oriente. Coligida e anotada por António da Silva Rego. Lisboa, Agência-Geral das ColÓnias. Volumes: I (1499-1522), 1947; II (1523-1543), 1949; III (1543-1547), 1950; IV (1548-1550), 1950; VI (1555-1558), 1951; VII (1559), 1952.

۱۴. اسناد، اسناد تاریخ مبلغین مذهبی پرتغال در مشرق زمین

Documentos I: Documentos arábicos para a história portuguesa. Copiados dos originaisda Torre do Tombo com persmissão de Sua Majestade e vertidos em português por ordem da Academia Real das Ciências de Lisboa por frei João de Sousa. Lisboa, na Oficina da Academia Real das Ciências, 1790.

۱۵. اسناد جلد اول، اسناد عربی تاریخ پرتغال

Documentos II. Alguns documentos do Arquivo Nacional da Torre do Tombo acerca das navegaçães e conquistas portuguesas. Publicados por ordem do governo de Sua Majestade Fidelíssima ao celevbrar-se a comemoração quadri-centenária do descobrimento da América. Lisboa, Imprensa Nacional, 1892.

۱۶. اسناد جلد دوم، اسناد مرکز اسناد پرتغال (نوردتومبو) در خصوص دریانوردی و فتوحات پرتغال.

Documentos III: Documentos sobre os Portugueses em Moçambique e na África Central. 1497-1840. 7 volumes. Lisboa, Centro de Estudos HistÓricos Ultramarinos. I (1497-1506), 1962; II (1507-1510), 1963; III (1511-1514), 1964; IV (1515-1516), 1965; V (1517-1518), 1966; VI (1519-1537), 1969; VII (1540-1560), 1971.

۱۷. اسناد جلد سوم، اسناد در مورد پرتغال در موزامبیک و افریقای مرکزی (هفت جلد)

Embassies: The first age of the Portuguese embassies, navigations nd peregrinations in

Persia (1507-1524), By Ronald Bishop Smith. Bethesda, Maryland, Decatur Press, Inc. 1970.

۱۸. سفارتخانه‌ها

Gavetas: As Gavetas da Torre do Tombo. 9 volumes. Lisboa, Centro de Estudos HistÓricos Ultramarions. I (Gav. I-II), 1960; II (Gav. III-XIII), 1962; III (Gav. XIII-XIV), 1963; IV (Gav. XV, maços 105), 1964; V (Gav. XV, maços 16-24), 1965; VI (Gav. XVI-XVII, maços 1-3), 1967; VII (Gav. XVII, maços 3-9), 1968; VIII (Gav. XVIII, maços 1-6), 1970; IX (Gav. XVIII, maços7-13), 1971.

۱۹. مخازن، مخازن تور د تومبو ۹ جلد

Itinerários: Itinerários da Índia a Portugal por terra. Revistos e prefaciados por AntÓnio Baião. I. Itinerário de AntÓnio Tenreiro, sexta sexta edição. II. Itinerário de Mestre Afonso, reedição conforme o manuscrito da Torre do Tombo. Coimbra, Imprensa da Universidade, 1923.

۲۰. سفرنامه‌ها، سفرنامه‌هایی از هند به پرتغال از راه خشکی

Mare: Jean Aubin – Mare Luso-Indicum. Tome I. Genève-Paris, Librairie Droz, 1971. (Centre de Recherches d'Histoire et de Philologiede la IVe Section de l'École pratique des Hautes Études. IV. Hautes Études Islamiques et Orientales d'Historie Comparée).

۲۱. مارِ (دریا)، دریای پرتغال ـ هند اثر ژان اوبین

Novas: Túlio Espanca – Novas da Índia em 1508, in *A Cidade de Évora*, X, n. 31-2 (Évora, 1953).

۲۲. تازه‌ها، تازه‌های هند در ۱۵۰۸

Obras: Obras completas do Cardeal Saraiva (D. Francisco de São Luiz), Patriarca de Lisboa. Precedidas de uma introdução pelo Marquês de Resende, publicadas por António Correia Caldeira. Lisboa, Imprensa Nacional. Tomos IV, 1872; VI, 1876.

۲۳. آثار، آثار کامل کاردینال ساریوا

Ormuz: Batalhas da Índia. Como se perdeu Ormuz. Processo inédito do século XVII. Lisboa, Imprensa Nacional, 1896 (Quarto Centenário do Desco-brimento da Índia. Contribuições da Sociedade de Geografia de Lisboa).

۲۴. هرمز، نبردهای هند و چگونگی از دست رفتن هرمز.

Questões: Luciano Cordeiro – Questões Histórico-Coloniais. III. Lisboa, Agên-cia-Geral das Colónias, 1936.

۲۵. مسائل، مسائل و مشکلات تاریخ استعمارگری.

Registo: Registo da Casa da Índia. Introdução e notas do Prof. Luciano Ribeiro. Vol. I. Lisboa, Agência-Geral do Ultramar, 1954.

۲۶. اسناد گوآ، ثبتیات خانه هند.

Subsidios: SubsÍdios para a História da Índia Portuguesa, publicados de ordem da classe de Ciências Morais, PolÍticas e Belsa-Letras da Academia Real ds Ciências de Lisboa e sob a direcção de Rodrigo José de Lima Felner. Contendo: I. O Livro dos Pesos, Medidas e Moedas, Por António Nunes. II. O Tombo do Estado da Índia, por Simão Botelho. III. Lembranças das cousas da Índia em 1525. Lisboa, Tipografia da Academia Real das Ciências, 1868.

۲۷. کمکی‌ها، مکمل تاریخ پرتغال در هند.

Tratados: Colecção de tratados e concertos de pazes que o Estado da Índia portugursa fez com os reis e senhores com quem teve relações nas partes da África e Ásia Oriental desde o princípio da conquista até ao fim do século XVIII. Por Júlio Firmino Júdice Biker. Tomos I, IV. Lisboa, 1881, 1884.

۲۸. معاهدات، کلکسیون معاهدات و توافقات صلح که در هند بین پرتغال و حکمرانان محلی در افریقا و شرق آسیا از زمان آغاز فتوحات تا پایان قرن هیجدهم، منعقد گردید.

علائم اختصاری دست‌نوشته‌ها

ـ علائم اختصاری زیر در کدبندی اسناد استفاده شده‌اند:

۱. Alcob ـ اسناد الکوباسنز (یکی از صومعه‌های پرتغال) موجود در کتابخانه ملی لیسبون.

۲. B ـ احکام پاپ موجود در مرکز اسناد پرتغال (تور د تومبو).

۳. CA ـ نامه‌های آفونسو د آلبوکرک، مرکز اسناد تور د تومبو.

۴. CC ـ کرپ تاریخی ـ مرکز اسناد تور د تومبو.

۵. CG ـ نامه‌های فرمانداران ـ آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.

۶. CM ـ نامه‌های مبلغین مذهبی ـ آرشیو مرکز اسناد پرتغال تور د تومبو.

۷. CVR ـ نامه‌های نائب‌السلطنه‌های هند، آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.

۸. DO ـ اسناد مشرق زمین ـ مرکز اسناد تور د تومبو.

۹. F ـ متفرقه‌ها ـ مرکز اسناد تور د تومبو.

۱۰. FG ـ منابع عمومی ـ کتابخانه ملی لیسبون.

۱۱. G ـ مخازن ـ آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.

۱۲. Graca ـ صومعه گراسا، مرکز اسناد تور د تومبو.

۱۳. Ilum ـ تصاویر، کتابخانه ملی لیسبون.

۱۴. L ـ قوانین، مرکز اسناد تور د تومبو.

۱۵. LM ـ کتب، آرشیو گوآ.

۱۶. LR ـ قوانین و دستورالعمل‌ها، آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.

۱۷. LRA ـ دفتر ثبت قدیمی مرکز ثبت اسناد گوآ، آرشیو گوآ.

۱۸. LRV ـ کتاب شاهان همسایه، آرشیو گوآ.

۱۹. Pomb ـ کلکسیون پومبالینلو، کتابخانه ملی لیسبون.

۲۰. SL ـ کلکسیون سان لورنسو، آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.
۲۱. SV ـ کلکسیون سان وینسنت، آرشیو مرکز اسناد تور د تومبو.
۲۲. V ـ کلکسیون ویدیگیرا، کتابخانه جامعه جغرافیایی لیسبون.

مراکز تهیه مندرجات این کتاب به شرح زیر می‌باشد

- آرشیو گوآ (در بندر گوآ در هند)
- آرشیو شهرداری الواش (پرتغال)
- آرشیو وزارت امور خارجه پرتغال
- آرشیو استان تولدو در مادرید
- آرشیو رومانو در رم
- کتابخانه آژودا لیسبون
- کتابخانه آکادمی علوم لیسبون
- کتابخانه عمومی دانشگاه کوئیمبرآ (پرتغال)
- کتابخانه ملی لیسبون
- کتابخانه ملی مادرید
- کتابخانه ملی پاریس
- کتابخانه ملی ویتوریو امانوئل د روما در شهر رم
- کتابخانه عمومی اورآ (پرتغال)
- کتابخانه عمومی شهر پورتو (پرتغال)
- کتابخانه انجمن جغرافیایی لیسبون
- کتابخانه واتیکان
- موزه بریتانیکو لندن
- آرشیو ملی تور د تومبو در لیسبون (مرکز اسناد ملی پرتغال)

Paesi de Alberica Vesputio Florentin Nouamente retrouati. Et Nouo Mondo intitulato

این اثر در وینستیا در چاپخانه ماگرو هنریکو ویسنتینو و دیلیجنته کورآ و صناعت زاماریا در سوم نوامبر ۱۵۰۷ چاپ گردید. ص ۱۲۴.

شاید برای اولین بار در این کتاب اشاره به حضور پرتغال در پرسیا شده باشد که تاریخ آن به ۰۱ ـ ۱۵۰۰ برمی‌گردد. این متن قسمتی از «سفرنامه ناخدای ناشناس» می‌باشد که مرتبط با سفر پدرو آلوارش کابرال به مشرق زمین (۰۱ ـ ۱۵۰۰) است. «در خلیج‌فارس جزیره کوچکی وجود دارد به نام Agremus (هرمز) که همانند جزیره gulfal (جلفار) تحت کنترل موروهاست.[۱] از این جزیره اسبهای زیادی می‌آید که عرب‌ها آنها را به هند برده و با قیمت بالایی می‌فروشند. در آن منطقه تجارت مهمی در جریان است».

ص ۳۳ از ترجمهٔ لاتین کتاب Itinerarium Portugallensium
کتابخانهٔ ملی پرتغال Res ص ۷

ـ کتاب ناخدای ناشناس اثر ژوان د سا می‌باشد که در سال ۰۱ ـ ۱۵۰۰ سفری را انجام داده بود. گردآورنده PAESI فراکانزانو دا مونتالبودو[۲] می‌باشد. این اثر حداقل سه بار در سالهای ۱۵۱۲، ۱۵۱۹، ۱۵۱۷ در ونیز منتشر و در سالهای ۱۵۸۸، ۱۵۵۴ و ۱۵۵۰ توسط ژوان باتیستا راموزیو در جلد نخست کتاب «سفر و دریانوردی» که در ونیز چاپ شد، گنجانیده شد. ترجمه لاتین این اثر با عنوان Itinerarium

---

۱. Mouro پرتغالی‌ها اعراب مسلمان را با این نام خطاب می‌کرده‌اند.

2. Fracanzano da Montalbodbo.

Portugallentensium e Lusitania in Indiam et Inde Ocidentum et Demum ad Aquilanem توسط آرچانجلو ریگنانو انجام و در سال ۱۸۰۸ در ایتالیا منتشر گردید. در سال ۱۵۳۲ درکتاب Nouus Obris در سوئیس منتشر شد و ترجمه فرانسه آن در ۱۵۱۶ انجام و در سالهای ۱۵۰۸ و ۱۵۳۴ به زبان آلمانی و در ۱۵۶۳ به هلندی نیز برگردانده شده است. اولین چاپ پرتغالی این اثر از روی متن ایتالیایی راموزیا در سال ۱۸۱۳ در لیسبون انجام و در جلد دوم «مجموعه اخبار تاریخی و جغرافیایی ملل ماورای دریاها» منتشر و چاپ دوم آن در سال ۱۸۶۷ بوده است. ویلیام بروک گیرنله این اثر را به انگلیسی ترجمه و درکتاب The Voyage of pedro alvares Cabral to brazil and india from contemporany documents and narrativs. London, Hakluyt socity. 938. در صفحه ۵۶ تا ۹۴ چاپ کرده است.

کتاب سفرنامه پرتغالیان به هند
صص ۹ تا ۷۸
کتابخانهٔ عمومی آورا ۱۱۰RES

ـ نامهٔ گینجیر کورویه، فرماندار کانانور به دون مانوئل پادشاه پرتغال

کانانور، ۸ نوامبر ۱۵۰۳

موضوع: درخواست اعزام ده کشتی از کانانور به هرمز برای حمل اسب.

اسناد، ج یک، ص ۲

ـ نامه آلوارو واژ به دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

کوشین، ۲۴ دسامبر ۱۵۰۴

موضوع: رسیدن یک ناو کوچک از هرمز به جزیره Bipil که برای حمل برنج، پنبه، گلیم و برخی حبوبات، سیر، خرمای خشک، کره و... به کلکته می‌رفت.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۵ـ۲۶۴
تور د تومبو G.xv-2-36

ـ دستورالعمل دون فرانسیسکو د آلمیدا به فرمانده دریایی هند

۵ مارس ۱۵۰۵

موضوع: سفارشات زیر توسط فرانسیسکو د آلمیدا صادر شد: «علیه کامبای و هرمز به نظر می‌رسد که باید تعدادی ناو جنگی به آنجا اعزام شود، چراکه براساس اطلاعات دریافتی آنها می‌توانند در آن ناحیه محموله‌های مسلمانان را تصاحب نمایند. اگر حکمرانان آن شهرها با دوستی برخورد نمودند و خواستار خدمتگزاری شدند، با تعیین مالیات و خراج سالیانه برای آنان با بهترین روشی که می‌بینید با آنها در جهت بهره‌گیری بیشتر برخورد نمائید».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۳۱۷
تور د تومبو L.2-13

ـ کپی نامهٔ دون مانوئل پادشاه پرتغال به پادشاه کاشتول در خصوص سفر موفقیت‌آمیز (پرتغالی‌ها) به هند

در سال ۱۵۰۵ توسط استاد ژوانی د بیسکن در رم چاپ گردید

موضوع: نامهٔ دون مانوئل اول در خصوص وجود کالاهای ایرانی در کلکته، «در آن طرف دریای پارس جزیره‌ای به نام جلفار قرار دارد که سرشار از انواع مروارید است، در دهانه ورودی این دریا جزیره دیگری وجود دارد به نام Agramuzo (هرمز)، مکانی که مرواریدها و اسب‌های آن از تمامی مناطق دیگر ارزشمندتر است. دو جزیره‌ای هستند که در اختیار موروها (مسلمان) می‌باشند.

موزه بریتانیا C.32.F.19

موضوع: این نامه‌های دون مانوئل اول به پادشاه کاشتلو ناپدید شده تلقی می‌گردند. عنوان این نوشتار مطابق با واقعیت نیست و فقط اشاره به یکی از نامه‌های دون مانوئل اول در خصوص اعزام پنج ناو جنگی از لیسبون به مقصد هند در سالهای ۱۵۰۵، ۱۵۰۴، ۱۵۰۱ و ۱۵۰۰ دارد. هر دو اشاره بالا مربوط به اعزام ناوهای جنگی سال ۱۵۰۲ داشته که قسمتی از آن در ۱۵۰۳ به لیسبون بازگشته بود. اولین اشاره مربوط به تابستان تا پاییز ۱۵۰۳ است و دومین آن مرتبط با تابستان ۱۵۰۴ و یا شاید ۱۵۰۵ باشد.

Itinerariũ Portugallẽsiũ e Lusitania in Indiã ⁊ inde in occidentem ⁊ demum ad aquilonem.

مسیر دریانوردی پرتغال به سمت هند (قرن شانزدهم)

the Italian version of a letter from the king of portugal (Dom Manuel) to the King of Castella (Fedinald), written in 1505, going an account of the voyages to and conquestes in the East Indias, from 1500 at 1505. A D.Reprinted from the coppy (printed by J. Besicken at Rom in 1505) in the Marcianaa Laibrary at Venice (one ef the three now in existence) with Nots etc. by A.C.Burnell Ph.D., London, Printed - not for sal - by messr Wyman & Sona. 1881.

ـ نامهٔ دون مانوئل پادشاه پرتغال به فرانسیسکو د آلمیدا نائب‌السلطنه پرتغال در هند

مارس ۱۵۰۶

موضوع: در خصوص دستور به آفونسو د آلبوکرک جهت ایجاد پست‌های دیده‌بانی و مراقبتی در محل‌هایی مانند عدن، باربوراَ و یا زیلا.

تور د تومبو[۱]

ـ نامهٔ گاسپار د ایندیا به دون مانوئل پادشاه پرتغال

موضوع: سفر دون لورنسو به جزیره هرمز، هدف از این اعزام شناسایی هرمز بوده که به گفته نامبرده بهترین محل برای اخذ خراج محسوب شده است.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۸۰-۳۷۹
تور د تومبو CC.1-5-17

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو د آلمیدا به دون مانوئل پادشاه پرتغال

موضوع: چگونگی آمدن دون لورنسو به هرمز

نامه‌ها، ج دوم، ص ۳۹۳
تور د تومبو G.XX-4-15

---

۱. Torre De Tombo نام محل نگهداری اسناد تاریخی پرتغال است.

¶ Copia de vna littera del Re de Portagallo mādata
al Re de Castella del viaggio ⁊ successo de India.

BEnche catholico Re ⁊ signore dapoi il trafico ⁊ com̄ere
tio in le parte de India a nome nr̄o comiciato piu volte
del successo ꝑ altre mie. v. Serenissima maiestade habbia aduī
sato: pur al p̄sente ꝑla venuta de certe nr̄e naue me e parso cō
deceuole dele loro noue far certa q̄lla. Et replicādo quāto ꝑle
altre nr̄e hauemo scritto; acio del tutto sia optimamēte informa
ta: reducerli a memoria dala p̄ma nr̄a armata ꝑinsino alla p̄sente
Furno le nr̄e prime naue a q̄lla parte mādate. xij. de numero: | prima armata
⁊ vna garauella quale era carcha de victuarie. Queste de lo
anno. M. D. a giorni octo de marzo se partirno del nr̄o porto | Anno. M. D.
de Lixbona ꝑ andare in mercātia de speciarie ⁊ drogarie alle
parte de India vltra il Mare rosso ⁊ persico ad vna Citade
chiamata Calichut: dl Re Sito: costumi ⁊ modi de epsi dire
mo de sotto. De dicta armata fu Capitanio generale Petro | Capitanio ge
aluez Cabrale. Nauicando passato il capo verde scoperseno | nerale.
vna terra nouamēte a notitia de q̄sta nr̄a europa venuta; alla
quale terra d Santa croce pose il nome: ⁊ q̄sto ꝑche nel litto | Terra d santa
fece adrizare vna altissima croce; altri la chiamano terra nuo- | croce.
ua ouero mūdo nuouo. E q̄sta terra doue forseno vltra el tro-
pico dl Cancro gradi. xiiij. como li marinari ꝑ li suoi quadrāti | Sito de dicta
⁊ astrolabij tolsino latitura ꝑche cō instrumēti astrologici naui | terra.
cano a q̄lle parte. Partendosi dal dicto. C. verde e posta fra
ponēte ⁊ le becchie venti p̄ncipali distante dal dicto. C. verde
leghe. cccc. Deli habitatori; fertilitate; magnitudine; cōditiōe;
⁊ se sia Insula o terra ferma ꝑ altre nr̄e hauemo dato piena in
formatione a. v. S. ¶ De li partendosi dicta armata lasso dui
christiani alla ventura; portaua vinti homini gia ꝑ iusticia con
dēnati a morte ꝑ poterli lassare, doue meglio al Capitanio pa
resse. de q̄sti dui homini poi ꝑ vnaltra nr̄a armata ch̄ diretiua-
mēte mādamo a q̄lla terra; torno vno il q̄le scia la loro lingua
⁊ detene informatiōe del tutto. De q̄sta terra il Capitanio ne.
remando indricto quella garauella che portaua victuarie.
¶ Il secundo giorno del mese de Mayo feceno vela verso il | Capo d bona
capo de bona sperāza ⁊ al. xij. giorno furno a vista dl dicto C. | sperāza; terra
ch̄ e lontano da dicta terra. Mcc leghe. Questo C. de bona | vltra lo equi-
sperāza e vltro lo equinoctiale ꝑ. xxxi. grado ⁊ e quella terra | noctiale.

نامه پادشاه پرتغال به پادشاه کاشتلو در خصوص سفر موفقیت‌آمیز
دریانوردان پرتغالی به هند

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه پرتغال در هند به دون مانوئل پادشاه پرتغال

فوریه ۱۵۰۷

موضوع: در خصوص آمدن دون لورنسو به جزیره هرمز و حرکت ناوهای تحت فرماندهی نامبرده

نامه‌ها، ج اول، ص ۴۱۶
تور د تومبو G.XX-4-5

پیمان صلح بین آفونسو د آلبوکرک و خواجه عطار

هرمز، دهم اکتبر ۱۵۰۷

موضوع: به رسمیت شناختن حق حاکمیت پرتغال بر هرمز، پرداخت خراج و خراجگذاری سلطان هرمز به پادشاه پرتغال «حکمران هرمز خراجگذار پادشاه پرتغال بوده و سالیانه مبلغ بیست هزار اشرفی (هر اشرفی معادل یک کروزادو) و همچنین پرداخت فوری پنج هزار اشرفی به آفونسو د آلبوکرک و اجازه ساختن قلعه و یک مؤسسه تجاری در هرمز».

کتاب تاریخ اثر کاستلیانو، ج اول و دوم، صص ۵۰-۳۴۹
کتاب معاهدات، ج اول، صص ۲-۱

ـ دفتر پرداخت‌های گمرک پرتغال در هرمز

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۰۷

موضوع: در خصوص دریافتی‌های پرو واز د اورتا[1] مسئول گمرکات و پست تجاری پرتغال در هرمز.

تور د تومبو F.CX-5

1. Pêro vaz de orta.

ـ درخواست و اعتراضیه کاپیتان ژوان دانوآ

مسقط، ۲۷ اکتبر ۱۵۰۷

موضوع: امتناع و مخالفت ژوان دانوآ فرمانده ناو جنگی «فلور د لا مار» نسبت به عدم واگذاری کشتی‌اش به آفونسو د آلبوکرک، جهت تصرف جزیره هرمز.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۸۲-۲۷۸
تور د تومبو CC.I-6-63

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به نائب‌السلطنه پرتغال اون فرانسیسکو د آلمیدآ

هرمز، اکتبر ۱۵۰۷

موضوع: اعلام تصرف هرمز و تعیین ۱۵ هزار اشرفی در سال به عنوان خراج از جانب سلطان هرمز، اعلام حمله به قوریات، صحار، مسقط و خورفکان.

کتاب «دریا»، صص ۴۴-۱۳۷ در فلورانس
کتابخانهٔ ریکاردیانو ۱۹۱۵ MS

ـ درخواست اعتراض کاپیتانهای نیروی دریایی آفونسو د آلبوکرک

هرمز، ۱۳ نوامبر ۱۵۰۷

موضوع: اشغال جزیره هرمز، تعیین خراج و اعلام پذیرش خراجگذاری سلطان هرمز. چهار تن از کاپیتانهای آلبوکرک نسبت به ساخت قلعه و استحکامات اعتراض می‌نمایند و آن را تلف کردن نیرو، ادوات جنگی و مخاطره‌آمیز قلمداد می‌کنند.

تور د تومبو CC.I-7-56
کتاب «زندگینامه آفونسو د آلبوکرک»، ج نخست، ص 76rv۲v

ـ نامهٔ سلطان Cananor به دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال

کانانور، ۶ دسامبر ۱۵۰۷

موضوع: رسیدن یک کشتی تجاری مسلمانان عرب به کانانور که از طریق جزیره هرمز اسب آورده بودند. اصلی‌ترین تجارتی که در این بندر رونق دارد تجارت اسبهایی است که از مبداء هرمز آورده می‌شوند.

ـ *درخواست فرماندهان آفونسو د آلبوکرک*

هرمز، ۸ دسامبر ۱۵۰۷

موضوع: پس گرفتن اعتراضیه چهار فرمانده آلبوکرک که در تاریخ ۱۳ نوامبر ۱۵۰۷ نسبت به رفتار آلبوکرک اعتراضیه‌ای را ارسال کرده بودند.

تور د تومبو CC.I-7-56

ـ *درخواست فرماندهان آلبوکرک*

هرمز، ۵ ژانویه ۱۵۰۸

موضوع: توصیه به آلبوکرک در خصوص اجتناب از جنگ با خواجه عطار، به دلیل آنکه این حرکت امتیازی را برای پرتغال در بر نداشته و خواسته شده که به صورت مسالمت‌آمیز شهر را ترک نمایند و برای تصرف مجدد آن سال آینده باز گردند. در این نامه اشاره شده بود، اگر آلبوکرک بخواهد خلاف این نظر اقدام کند او را همراهی نخواهند کرد.

زندگینامه آلبوکرک، صص ۶۱-۶۲

ـ *نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون فرانسیسکو د آلمیدا*

هرمز، ۲ فوریه ۱۵۰۸

موضوع: اعلام فرار برخی از فرماندهان با، تجهیزات، نیرو و کشتی‌هایی که با آنها هرمز را به محاصره درآورده بود. وی در این نامه چگونگی محاصره هرمز را تشریح کرده بود. همچنین به حضور آلبوکرک در قلهات، قوریات، مسقط، صحار، خورفکان و قشم اشاره شده است. اشاره به مشکلات با خواجه عطار، تعیین اخراج.

تور د تومبو CC.I-7-56

ـ *نامهٔ فرانسیسکو ناوارآ فرمانده دریایی هرمز به دون فرانسیسکو د آلمیدا*

هرمز، ۵ فوریه ۱۵۰۸

موضوع: اعلام بی‌مهری آفونسو د آلبوکرک نسبت به وی.

تور د تومبو CC.I-7-56

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون فرانسیسکو د آلمیدا

۶ فوریه ۱۵۰۸

موضوع: اعلام سرپیچی تعدادی از فرماندهان، تحویل اداره امور هرمز به سلطان آن و تعیین ۱۵ هزار اشرفی طلا به عنوان خراج. «اطمینان دارم که او همیشه این مالیات را پرداخت خواهد کرد، اما تحویل حکومت به زور سلاح خواهد بود».

نامه‌ها، ج اول، صص ۷ـ۱۶
تور د تومبو CC.I-7-56

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به نائب‌السطنه پرتغال، دون فرانسیسکو د آلمیدا

هرمز، ۱۵ فوریه ۱۵۰۸

موضوع: مشاجره با خواجه‌عطار در خصوص چهار مسیحی که از هرمز گریخته بودند.

نامه‌ها، ج اول
تور د تومبو CC.I-7-56

ـ نامهٔ فرانسیسکو د آلمیدا به شاه هرمز

کانانور، ۱۰ مارس ۱۵۰۸

موضوع: اشاره به نامه قبلی وی برای شاه هرمز که در آن گفته شده بود، اگر خراجگذاری پادشاه پرتغال را می‌خواهید و آنچه مقرر گردیده را پرداخت نمائید، سرزمین، مردم و حکومت شما در آرامش و صلح خواهد بود. در این نامه به پرداخت خراج به آلبوکرک، آزادی اسرای هرمز توسط نائب‌السلطنه پرتغال و خاتمه جنگ بین آلبوکرک و شاه هرمز نیز اشاره شده است.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۷ـ۲۹۵
تور د تومبو CC.I-7-56

ـ اظهارات پرو د اولیویرا[1]

۱۰ آوریل ۱۵۰۸

موضوع: در خصوص شکوائیه ژوان دانوآ، ناخدای کشتی فلور دلا مار از آفونسو

1. Pero de oliveira.

د آلبوکرک در ۲۷ اکتبر ۱۵۰۷، که در آن زمان پرو د ولیویرا کاتب آن کشتی بوده است.

_ *بخشنامه نائب‌السلطنه پرتغال در خصوص اعتراض فرماندهان آلبوکرک*

کوشین، ۲۶ می ۱۵۰۸

موضوع: دستور نائب‌السلطنه نسبت به بازپرسی و بازجویی از شاهدین مربوطه، سوگند یاد کردن نامبردگان در مقابل نائب‌السلطنه، باتوجه به عدم حضور آفونسو د آلبوکرک.

زندگینامه آلبوکرک، ص ۷۶ V

_ *دستور دون فرانسیسکو د آلمیدا در مورد درخواست فرماندهان آفونسو د آلبوکرک*

کوشین، ۲۶ می ۱۵۰۸

موضوع: دستور نائب‌السلطنه پیرامون ثبت اختلاف‌نظر شاهدین و اضافه نمودن آنچه پس از بیان اظهارات اولیه دیده و یا به خاطر دارند.

زندگینامه آلبوکرک، ص ۷۶ V

_ *نامهٔ فرانسیسکو د آلمیدا به آفونسو د آلبوکرک*

بدون تاریخ احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: اعتراض به آلبوکرک. «تو بدان که اصلی‌ترین هدف پادشاه از اعزام تو حفظ و حراست از دهانه تنگه... بوده است. با استقرار تو در هرمز همه این مسائل تغییر کرده است... نمی‌دانم که از اشغال هرمز چه چیزی عاید تو خواهد شد... حتی آنان خراجی که برای پرداخت به پادشاه پرتغال تعیین کرده‌ای را نمی‌توانند بدهند چرا که براساس شنیده‌ها وی به صوفی[۱] و شاه کامارکان[۲] نیز خراج می‌دهد.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۳-۲۴۲

تور د تومبو CC.I-7-56

---

۱. شاه اسماعیل.

2. Camarcao

ـ نامهٔ نائب السلطنه پرتغال به خواجه عطار

کوشین، ۱۵۰۸

موضوع: اعزام اسراء و اعلام ناخشنودی از رفتار آفونسو د آلبوکرک در خصوص حکمران هرمز و خواجه عطار، دلجویی از خواجه عطار، درخواست اطلاعات در مورد کشتی که از هرمز به سمت کوچین حرکت کرده بود. در این نامه به خواجه عطار قول داده شده بود که آلبوکرک را تنبیه و اینکه فرماندهان جنگی دخالتی را در جنگ علیه هرمز نداشته‌اند.

زندگینامه آلبوکرک، ص ۸۲ V

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه پرتغال، دون فرانسیسکو د آلمیدا به سلطان هرمز

احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: گله‌مندی نائب‌السلطنه از عدم دریافت پاسخ از جانب حکمران هرمز. آزادی تعدادی از اهالی هرمز، اشاره به اختلاف بین حکمران هرمز و فرمانده دریایی پرتغال، در این نامه اشاره شده بود که در صورت اثبات خطای فرمانده مذکور وی محاکمه خواهد شد. اعزام سفیر نزد شاه هرمز.

تور د تومبو DO.1-6

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه پرتغال به آفونسو د آلبوکرک

۱۵۰۸

موضوع: اشاره به نامهٔ خود که برای شاه هرمز ارسال کرده بود و ذکر این نکته که «اگر وی مالیات تعیین شده را پرداخت نماید، حکومت، مردم، بنادر و کشتی‌های وی در امان و صلح آرامش خواهند بود.»

نامه‌ها، ج سوم، صص ۴ـ۲۴۳
تور د تومبو CC.I-7-56

**Serenissimi Emanuelis Portu-
gallie Regis ad Julium.ii. Pont.
max. Epistola de Prouinciis: Ciui
tatibus: Terris: ⁊ locis Oriētalis
partis: sue ditioni fideiqꝫ christia-
ne nouissime per eum subactis.**

نامه دون مانوئل اول به پاپ جولیوی دوم در خصوص حضور پرتغال در
خلیج‌فارس و مشرق زمین

ـ نامهٔ دون مانوئل پادشاه پرتغال به پاپ ژولیو دوم در مورد تصرف هرمز

۱۵۰۸

موضوع: اعلام تصرف جزیره هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک (متن این نامه به لاتین بوده و در تاریخ ۱۲ جولای ۱۵۰۸ نوشته شده بود)

موزه بریتانیا 1298.g.17

ـ نامهٔ دون مانوئل اول به اسقف اعظم شهر براگا، دون دیوگو د سوزآ

۱۹ جولای ۱۵۰۸

موضوع: اعلام خبر تصرف هرمز و خراجگذاری حکمران آن

نامه‌ها، ج دوم، ص ۴۲۵
کتابخانهٔ آجودا در لیسبون 6-VII 51

ـ نامهٔ دون مانوئل اول خطاب به قضات، نجیب‌زادگان و افراد سرشناسی که در نیروی مسلح پرتغال در هند حضور داشتند

۹ جولای ۱۵۰۸

موضوع: خبر تصرف هرمز دریافت شد. «قبل از آنکه ترشیان[1] دکوئیا دا اینديا این خبر را برساند از طریق یک عرب مسلمان با خبر شدیم که آفونسو د آلبوکرک هرمز را تصرف و حکمران آن را خراجگذار ما کرده است». در این نامه به اهمیت بالای تجاری هرمز اشاره شده است «هرمز دهانه دریای پرسیا بوده و نزدیک به جلفار می‌باشد. هرمز یکی از بنادر اصلی پرسیا برای تجارت با هند و سایر نقاط محسوب می‌گردد».

نامه‌ها، ج دوم، صص ۶ـ۴۲۵
نامه‌ها، ج اول، صص ۳ـ۱۲

ـ تحقیق در خصوص اقدامات آفونسو د آلبوکرک در جزیره هرمز

کانانور، ۲۰ جولای ۱۵۰۸

موضوع: اظهارات تعدادی از شاهدین که در تصرف هرمز حضور داشتند. در

1. Tristão da cunha da India.

خصوص چگونگی تصرف هرمز، ساخت قلعه، سازمان‌دهی گمرکات و عدم تفاهم که بین آلبوکرک و فرماندهانش به وجود آمده بود. اعزام سفیر حکمران هرمز به پرتغال، ایمان و خشونت آلبوکرک، عدم تفاهم با خواجه عطار، اعتراض ساکنین هرمز نسبت به درگیری با پرتغالی‌ها، پرداخت خراج و همچنین اتهام علیه آلبوکرک.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۲۳۱ ـ ۱۵۹
تور د تومبو F.1

ـ نامهٔ دون دوارت د لموس[1] به دون مانوئل اول

موزامبیک، ۳۰ سپتامبر ۱۵۰۸

موضوع: نامتناسب بودن حضور یک تاجر هرمزی در موزائبیک، اهمیت تصرف هرمز برای تجارت پرتغال در کرانه شرقی آفریقا.

تور د تومبو CC.I-7-47، ص ۲۰۵
آرشیو اسناد پرتغال در شرق.

ـ نامهٔ آلبوکرک به خواجه عطار

موضوع: دریافت یک نامه ناشناس در خصوص رسیدن قاصدی از جانب نائب‌السلطنه و نامهٔ دیگری که از طرف نائب‌السلطنه برای او ارسال شده بود. نامه توسط گاسپار رودریگز و لیوآرت د فرتیاش[2] تحویل گردیده است.

زندگینامه آلبوکرک، ص ۸۲

ـ نامهٔ خواجه عطار به آفونسو د آلبوکرک

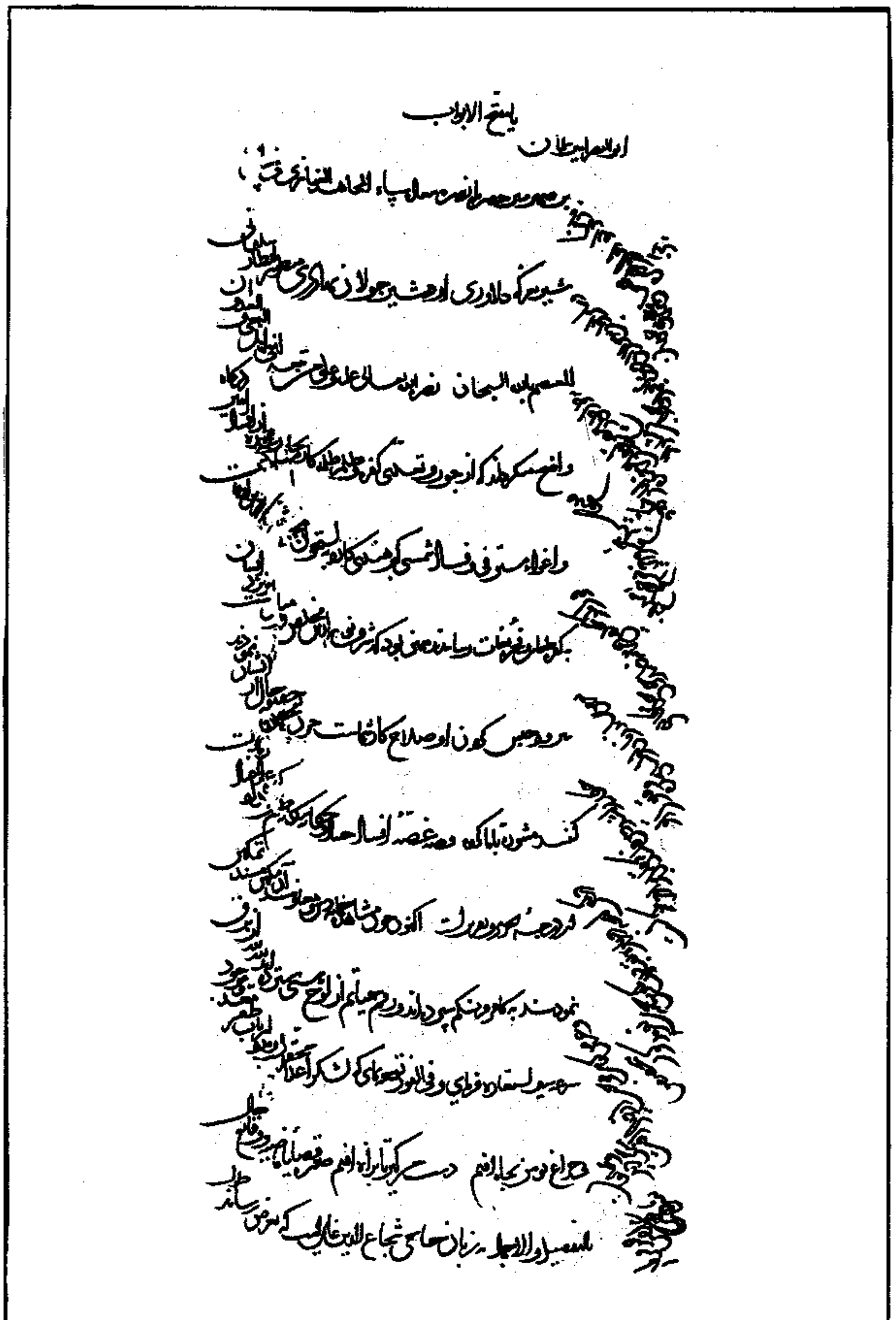
موضوع: در خصوص رسیدن پیک نائب‌السلطنه پرتغال که حامل یک نامه برای آفونسو د آلبوکرک بوده است. اشاره به مطالب اسیرانی که آلبوکرک فرستاده بود.

زندگینامه آلبوکرک، ص ۸۲

---

1. Duarte de lemos.

2. Gaspar Rodrigues, Lisuarte de freitas.

یا مفتح الابواب

ابوالنصر ... سلطان

نامه رئیس شرف به امیرسلیمان رومی ۱۵۰۸

ـ نامهٔ خواجه عطار به آفونسو د آلبوکرک

موضوع: آگاهی خواجه عطار از دستور نائب‌السلطنه به آفونسو د آلبوکرک جهت عدم ورود به هرمز و سرپیچی آلبوکرک از این دستور. اشاره به نامه نائب‌السطنه به والی Cefardim که براساس آن دون مانوئل اول ورود آلبوکرک به هرمز را ممنوع کرده بود. ارسال دو نامه نائب‌السلطنه: یکی برای خواجه عطار، دیگری برای شاه. خواجه عطار آلبوکرک را متهم به خیانت کرده بود.

خاطرات آلبوکرک، ص ۸۲

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به خواجه عطار

هرمز، بدون تاریخ احتمالاً ۱۵۸۰

موضوع: مطالبه پرداخت ۱۵ هزار اشرفی براساس اعلام قبلی، و بی‌اعتبار بودن نامه‌های ارسالی خواجه عطار به نائب‌السلطنه چراکه وی نشانی از آنها نداشته است.

خاطرات آلبوکرک، ص ۸۳

ـ نامهٔ خواجه عطار به آفونسو د آلبوکرک

هرمز، بدون تاریخ احتمالاً ۱۵۸۰

موضوع: ابراز حیرت از اینکه آلبوکرک باور نمی‌کند نامه‌ها را از جانب نائب‌السلطنه برده باشند. متهم کردن آلبوکرک به تخریب هرمز همانند آنچه در قلهات انجام داده بود. مخالفت نسبت به پرداخت ۴ هزار اشرفی به عنوان خراج به دلیل آنکه آلبوکرک صدهزار اشرفی در قلهات در اختیار دارد.

زندگینامهٔ آلبوکرک، ص ۸۳

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به خواجه عطار

هرمز، احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: ابراز حیرت از اعتباری که نائب‌السلطنه پرتغال به خیانت فرماندهان داده بود و تأسف از رفتار خواجه عطار در مورد پرتغالی‌ها. در این نامه آفونسو د آلبوکرک

تأیید می‌نماید که خلاف تصور خواجه عطار فرماندهانی که از هرمز فرار کرده بودند، آدمهای درستی نبوده و به دنبال نابودی حکمرانی هرمز بوده‌اند. وضعیت حضور یک ساله آلبوکرک در هرمز در راستای اجرای حکم محرمانه دون مانوئل اول و درخواست شاه هرمز: [«هرچه آلبوکرک در هرمز انجام داده با هماهنگی خواجه عطار بوده است]. در این نامه آلبوکرک خبر حمله و اشغال برخی نقاط دیگر در پرسیا را مورد تأیید قرار می‌دهد و از خبر شکایت خواجه عطار به نائب‌السلطنه در مورد وی ابراز اطلاع نموده و به سفر شرف‌الدین به قلهات به دستور خواجه عطار اشاره می‌کند.

خاطرات آلبوکرک، صص ۸۴۷-۸۵r

ــ نامهٔ تیموجا (Timuja) به نائب‌السلطنه. دون فرانسیسکو د آلمیدا

۹ اکتبر ۱۵۰۸

موضوع: رسیدن یک کشتی از (هرمز) Gramuz به دبا و خبر از وجود شش کشتی در Aramuz (هرمز)

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۰۳
تور د تومبو CC.III-43-54

ــ نامهٔ دون فرانسیسکو د آلمیدا، نائب‌السلطنهٔ پرتغال به دون مانوئل اول

۲۰ نوامبر ۱۵۰۸

موضوع: بازگشت تعدادی کشتی صدمه دیده از هرمز که پس از تعمیر تحت فرماندهی برو بارتو، مانوئل تلش، آنتونیو دو کمپونس و آفونسو لوپس به دریا بازگشته بودند، خبر از پهلو گرفتن یک کشتی در بندر Comorim (کومرون) به دلیل هوای بد، که این تصور را در نائب‌السلطنه به وجود آورد که شاید آلبوکرک بازگشته باشد، شکوائیه نسبت به اختلاف و عدم رفع اختلاف بین آفونسو د آلبوکرک و برخی از فرماندهان وی که در اعتراض به او به اعراب سواحل هرمز پیوسته بودند و اشاره به وضعیتی که آلبوکرک در هرمز به وجود آورده بود، اشاره به رسیدن آلبوکرک به کانانور در تاریخ ۵ دسامبر ۱۵۰۸ در بازگشت از هرمز، اظهارنظر

نائب‌السلطنه در خصوص اینکه آمدن آفونسو د آلبوکرک به هرمز لازم نبوده است، اطلاعات در مورد عزیمت خواجه بیرام ارمنی که عهده‌دار امور هرمز بود و اینکه به دلیل از دست دادن دارایی خود و به دلیل وفاداریش، از شاه ادعای غرامت کرده بود.

نامه‌های پستی، I-Lendas
صص ۹۲۱-۸۹۹

ـ نامهٔ آنتونیو د سینترا (António da Sintra) منشی نائب‌السلطنه پرتغال به دون مانوئل اول

۸ دسامبر ۱۵۰۸

موضوع: در مورد اختلاف بین ژوان دا نوآ و آفونسو د آلبوکرک و حضور شش پرتغالی در هرمز.

تور د تومبو CC.III-3 بدون ذکر شماره سند

ـ نام رئیس شرف. وزیر هرمز به امیر سلیمان رومی

هرمز، احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: درخواست کمک جهت مقابله با پرتغالی‌ها که شهر هرمز را به تصرف و اشغال خود درآورده بودند.

تور د تومبو CVR.82

ـ نامهٔ میرمحمد به پادشاه پرتغال

احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: ارسال دو نامه‌ای که از رئیس شرف. وزیر هرمز، به دست آورده بود که در آنها وی از امیر سلیمان برای مقابله با پرتغالی‌ها درخواست کمک نموده بود.

تور د تومبو CVR-86

ـ نامهٔ رئیس شرف، وزیر هرمز به امیر سلیمان رومی

هرمز، احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: شکایت از دزدی و غارت پرتغالی‌ها و درخواست کمک برای مقابله با آنان.

تور د تومبو CVR.160

ـ نامهٔ کمال پیر حسین[1] به دون مانوئل

احتمالاً ۱۵۰۸

موضوع: توقیف نامه وزیر هرمز که جهت امیرسلیمان رومی، برای درخواست کمک برای مقابله با پرتغالی‌ها ارسال شده بود.

تور د تومبو CVR 171

ـ نامهٔ دون مانوئل اول به قضات و نمایندگان انجمن شهر و دادستان شهر الواش در خصوص اعلام خبر تصرف هرمز

لاورادیو، ۳۰ ژانویه ۱۵۰۹

موضوع: «اقدام انجام شده توسط آفونسو د آلبوکرک: اخبار مربوط به وضعیت آلبوکرک در قوریات، صحار، مسقط، خورفکان (Corfação) و هرمز، تعیین خراج به میزان ۱۵ هزار اشرفی برای شاه هرمز و اشاره به اهمیت تجاری هرمز.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۸-۱
کتابخانهٔ عمومی اِورآ (CXVI-2-11, n:1)

ـ رهنمودهای دون مانوئل اول در مورد فرشهای هندی

۱۵۰۹

موضوع: دستور جهت بافت فرشی در مورد «هرمز».

اسناد، ج دوم، ص ۵۱۷
تور د تومبو CM 3-245

---

1. camel pirocem.

توضیح: این فرشها معروف به فرش هند بیست و شش قطعه بودند. که اکثر آنها بافته شد و قرار بود اقدامات برجسته پرتغالی‌ها در نقاط مختلف شرق افریقا، و در مشرق زمین مانند: سونالا، جزیره موناسبیک، کیلوآ، مومباسا، براوآ، سوکوتورآ، هرمز، کوشین، کانانور، کلکته و سیلان بود. این وقایع در بردارنده سالهای ۱۴۹۷ تا ۱۵۰۷، از زمان عزیمت واسکو دو گاما به هند (نخست به عنوان ناخدا به همراه برادرش و نیکولاکوئیلو) تا زمان اشغال هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک در ۱۵۰۷. نقش‌های عجیب و غریب، مانند: فیل، سیاهان، حیوانات، خانه‌ها و چوپانان، اعراب مسلمان، افریقای‌ها با لباسهای خاص خود در رنگهای مختلف، درختان، حیوانات جنگی مثل شیر به همراه مردمان آن سرزمین‌ها با لباسهای محلی آنها به همراه پرچم‌هایشان، ادوات جنگی و وسائل حمل و نقل و همچنین زنان محلی با جواهراتی که به پاهایشان می‌آویختند، طراحی گردد. دستور بافت این قالی‌ها بین ۱۵۰۸ تا ۱۵۱۱ داده شد که معاصرترین رخداد آن زمان اشغال هرمز در سال ۱۵۰۷ بود و بافت نقشی در خصوص اشغال بندر گوآ در هند که به سال ۱۵۱۰ به تصرف درآمد پیش‌بینی نشده بود. البته وقایع پس از آن تاریخ از مخیله شاه پرتغال نرفته بودند.

مطمئناً دستور دون مانوئل در تاریخ ۱۵۰۸ و یا سال بعد از آن بوده است. به عنوان پادشاه پرتغال، در نامهٔ ۱۶ جولای ۱۵۰۸ خود به اسقف اعظم براگا به اقدامات و پیروزیهای تازه تریشتان داکونیا در جزیره براوا و یا پیروزی آلبوکرک در هرمز اشاره کرده بود. این امر نشان می‌هد که دستور بافت فرش مدت زمان نه چندان با فاصله از این وقایع بوده است.

محل‌هایی که دستور داده بود در فرش نقش ببندند، هرمز، کالیات، قوریات، مسقط، سوار، کورفاسان، محل‌هایی که آلبوکرک قبل از حرکت به سمت هرمز در آنها بوده است، مشخصاً اشاره به قوریات و مسقط که آنها نیز با زور سلاح اشغال گردیدند.

ـ دستور جلسه شورای افسران نیروی دریایی تنگه (هرمز)

موزامبیک، ۲۴ فوریه ۱۵۰۹

موضوع: ضرورت وجود یک نیروی دریایی بزرگ برای گشت‌زنی بین پرسیا و عربیا، «جهت کنترل هرمز و کشتی‌های حامل ادویه».

اسناد، ج دوم، صص ۴-۳۳۲
تور د تومبو GXV-922

ـ نامهٔ ژوان دا نوآ[1] به دون مانوئل اول

۵ مارس ۱۵۰۹

موضوع: تصمیم ژوان دا نوآ در خصوص خدمتگزاری «در دریای سرخ، عدن، هرمز و یا در هند».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۳۹۷
تور د تومبو GXX-4-15

ـ گواهی گومش د فیگردو، فیتور و دریافت‌کننده پول از نیروهای مسلح دریایی

موزامبیک، ۱۹ اوت ۱۵۰۹

موضوع: ضرورت گشت نیروی نظامی در پرسیا و عربیا، برای دفاع از هرمز و کنترل حمل و نقل کشتی‌های حامل ادویه.

گنجه‌ها، ج هفتم، ص ۲۹۱
تور د تومبو GXV-19-22

ـ نامه‌ای از یک ناشناس به دون مانوئل اول

موزامبیک، ۴ سپتامبر ۱۵۰۹

موضوع: حرکت دوارت د لموس برای ملیند با قصد اقامت در هرمز.

اسناد، ج سوم، ص ۳۷۰
تور د تومبو CC.Fragmentes. m.3

ـ فرمان دوارت د لموس فرمانده دریایی، به گومش و فیگر دو، فیتور و حسابدار نیروهای مسلح

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۰۹

موضوع: دستور به گومش دفیگر دو «رئیس امور مالی و حسابدار نیروهای مسلح

---

1. João da Nava.

پرتغال» برای تحویل هفتصد ریال به تعدادی از اعراب که آب برای ناوهای جنگی دوارت لموس آورده بودند.

اسناد، ج سوم، ۳۸۶ ص، II
تور د تومبو CC.II-85-79

ـ نامهٔ آنتونیو سا لدانیا به دون مانوئل اول

احتمالاً ۱۵۰۹

موضوع: حضور وی به همراه آفونسو د آلبوکرک در هرمز، در زمان تصدی فرانسیسکو د آلمیدا به عنوان نائب‌السلطنه پرتغال در هند.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۳۲
تور د تومبو بدون اشاره به کد سند

ـ بخشی از نامه‌های نائب‌السلطنه هند، فرانسیسکو و آلمیدا به دون مانوئل اول

۱۵۰۹

موضوع: اشاره به نامه‌های هرمز که در آنها به اخبار شکست ارتش ترکها توسط ایرانیان و نابودی آنها اشاره شده بود.

تور د تومبو CVR.60

ـ دستور و فرمان آفونسو د آلبوکرک، به عنوان نائب‌السلطنه هند به دیوگو پریرا، (Diogo preira) مباشر تجاری کوشین

کوشین، ۱۱ ژانویه ۱۵۱۰

موضوع: پرداخت دو ماه مواجب به تعداد از افراد.

از طریق دفتر پرداختی‌های هرمز
نامه‌ها، ج دوم، ص ۶۴
تور د تومبو CC.II-20-3

ـ فرمان آفونسو د آلبوکرک. نائب السلطنه هند به دیوگو پریرا، مباشر تجاری کوشین

کوشین، ۲۱ ژانویه ۱۵۱۰

موضوع: تحویل چهارصد کینتال مس به روی لوپس، از کشتی REI Pequeno برای بردن به هرمز.

نامه‌ها، ۲۶۲ ص IV
تور د تومبو CC.II-20-93

ـ فرمان آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به مباشر تجاری کوشین

کوشین، ۲۹ ژانویه ۱۵۱۰

موضوع: تحویل پنجاه بسته سرب به کشتی Espera که برای هرمز برده خواهد شد.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۷۱
تور د تومبو CC.II-20-93

ـ فرمان آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به دیوگو پریراً مباشر تجاری کوشین

کوشین، ۳۱ ژانویه ۱۵۱۰

موضوع: تحویل مقداری رنگ قرمز به پرو آنش نقاش جهت رنگ‌آمیزی نقاطی که لازم است در جزیره هرمز.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۲ـ۷۱
تور د تومبو CC.II-20-134

ـ فرمان آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به گنالو مندس مباشر تجاری کانانور

کانانور، ۶ فوریه ۱۵۱۰

موضوع: تحویل «یک کتاب سرودهای مذهبی» به کشیش فری پدرو برای بردن آن به جزیره هرمز.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۷۳
اسناد، ج اول، صص ۷ـ۸۶
تور د تومبو CC.II-20-170

ـ اظهارنظرهای فرانسیسکو د سوزا و ژرونیمو تشِیرآ[1]

منونت دیلی، ۱۳ فوریه ۱۵۱۰

موضوع: اشاره به امتیاز رفتن به هرمز و سپس تعیین مسیرهای بعدی و اشاره به ساخت قلعه و پست تجاری در هرمز».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۵
تور د تومبو C.III-4-9

ـ دفتر کالاهای توقیفی

۱۸ فوریه و ۱۳ مارس ۱۵۱۰

موضوع: در تاریخ ۱۸ فوریه از یکی کشتی متعلق به هرمز که در مقابل Omor توقیف شده بود مقادیری کالا «فلفل، زنجبیل، آهن و کالاهای دیگری» به دست آمد. در ۲۳ مارس سه کشتی متعلق به هرمز که حامل شکر، برنج، زنجبیل و... بود توقیف شد. اهداء یک کلاه‌خود به یک مسلمان عرب در هرمز.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۱۳، ۱۷
تور د تومبو CC.II-21-3

ـ نامهٔ آفونسو و آلبوکرک به شاه هرمز

گوا، ۲۰ مارس ۱۵۱۰

موضوع: اعلام رسیدن یک قاصد از جانب شاه هرمز به گوا. درخواست استقبال مناسب از روی گومش که به عنوان قاصد شیخ اسماعیل می‌آید. ابراز مراتب دوستی آفونسو د آلبوکرک به شاه هرمز. عزیمت خواجه امیر با دو کشتی حامل کالاهای پرتغالی به هرمز. قول کمک و مساعدت مستمر آلبوکرک به شاه هرمز.

خاطرات آلبوکرک، ص r-v۔ ۱۳۰

1. Fransico de sousa, Jeronimo Texeira.

ـ دستورالعمل آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به روی گومش و فری ژوان

موضوع: حرکت روی گومش و فری ژوان «به پرسیا» که در پیغامی که برای شاه اسماعیل نوشته بود او را مورد احترام و تکریم زیادی، به عنوان پادشاهی بزرگ، قرار داده بود. این سفر در معیت سفیر شاه اسماعیل انجام شد. «از قول من به شاه اسماعیل خواهید گفت که به دلیل عظمت و شهرت زیاد وی، نجیب‌زادگی، مردانگی، با تمامی محبت و شکوهی که شایسته یک شهریار است، نمایندگانی را برای دیدار او گسیل داشته‌ام و این امر به دلیل اسکان به مسیحیان و دادن آبرو و اعتبار و مساعدت نسبت به آنهاست». هدف از سفر این نمایندگان: ابراز مراتب دوستی با شاه اسماعیل، تمایل کمک نظامی جهت مقابله با امپراطور ترک، احتمال فتح مکه و جنگ علیه شاه کامبایا، تقدیر و ستایش بزرگی پرتغال و دربار پرتغال، درخواست اعزام سفیر به شاه پرتغال، اشاره به مسیحیان ساکن پرسیا و فعالیت‌های بازرگانی، است.

خاطرات آلبوکرک، ص ۲ـ ۱۳۰ ـ ۷ـ۱۲۸.
نامه‌ها، ج دوم، صص ۸۳ـ ۷۹
اسناد، ج اول، صص ۸۲ـ ۸۱
تور د تومبو LR 1-27

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به شاه اسماعیل

گویا، ۱۵۱۰

موضوع: معرفی روی گومش به عنوان قاصد و کسی که می‌تواند در خصوص هرمز اطلاعاتی را ارائه دهد. ابراز کمک از جانب پرتغال جهت مبارزه با ترکها.

خاطرات آلبوکرک، ص ۷-۲ـ۱۲۸

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به شاه اسماعیل، شاه کلاه قرمز

۱۵۱۰

موضوع: در خصوص رسیدن سفیر شاه اسماعیل به گوا، در همان زمانی که آلبوکرک آنجا را فتح کرده بود. «به استحضار می‌رسانم که چگونه شهر و حکومت گویا را متصرف شدم و در آنجا ضمن ملاقات با سفیر شما وی را به عنوان سفیر یک پادشاه با عظمت و بزرگ مورد تقدیر و احترام قراردادم». «به همراه سفیر شما، پیغامبر

خود را به نام فرنان گومش د لموش اعزام می‌نمایم». اعلام تصرف هرمز. اشاره به مبارزه شیخ علیه ترکها و سلطان.

نامه‌ها، ج اول، صص ۹ـ۳۸۷
سفارتخانه‌ها، صص ۱ـ۹۰
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۱۷۰r-۱۲: ص ۲۹۷
و کتابخانهٔ اژودا لیسبون ۱۳۶۷ـ۱۳۵r Alcob
ص ۲۱ـv-۵۰

توجه: این نام در دست‌نویس کتابخانه ملی لیسبون آمده است سفیر شیخ اسماعیل میر ابوسحاق بوده که در همین جا در سال ۱۵۱۵ مجدد به آن اشاره شده است.

ـ دستورالعمل کنسالو د سیکرآ،[1] فرمانده دریایی نیروهای مسلح هند

۱۴ جولای ۱۵۱۰

موضوع: با فتح هرمز دیگر پست تجاری ملیند از اهمیت کمتری برخوردار خواهد شد. (که قبلاً از آن طریق تجارت پارچه از کامبایا برای سفاله انجام می‌شد)، چرا که اکنون می‌توان از طریق هرمز مستقیماً این تجارت را انجام داد. اعزام لنونل کوتینو به عنوان فرمانده به هرمز. توصیه نسبت به اعزام سه و یا چهار نفر به پرتغال که «مسیر از مکه تا پرسیا را بدانند و درواقع راهنما باشند».

اسناد، ج سوم II، ص ۴۷۶، مخازن پنجم، صص ۵ـ۵۰۴
تور دتومبو G.XV-21-28، تور د تومبو .L 1-18

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به لوپو آلوراس، المشرف کانانور

کانانور، ۱۳ سپتامبر ۱۵۱۰

موضوع: اهداء دو cotonias به فری ژوان کشیشی که برای هرمز اعزام شده بود.

نامه‌ها، ج چهارم، ص ۲۹۹
تور د تومبو CC.II-23-129

---

1. Gonsalo de sequeira.

ـ نامه آفونسو د آلبوکرک به کنسالو مندس، مسئول مؤسسه تجاری کانانور

کانانور، ۱۶ اکتبر ۱۵۱۰

موضوع: دادن وسائل و مایحتاج لازم جهت انجام مراسم مذهبی به کشیش فری پدرو در هرمز.

ـ نامه آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به دون مانوئل اول

۴ نوامبر ۱۵۱۰

موضوع: ضرورت تصرف هرمز و ایجاد پست تجاری در آنجا. اشاره به مأموران دیپلماتیک اعزامی نزد شیخ اسماعیل.

نامه‌ها، ج اول، صص ۲۲-۴۱۹
تور د تومبو CA. 1

ـ نامه آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به دون مانوئل اول

۴ نوامبر ۱۵۱۰

موضوع: اهمیت تجاری هرمز: «با کنترل دهانه دریای احمر، هرمز کالاهای زیادی را از دست خواهد داد از طرفی در آنجا همه نوع ادویه ارائه می‌گردد که می‌تواند تمامی هزینه‌های هند را بپردازد، می‌تواند پست‌های تجاری را از لحاظ طلا و نقره، در زمانی‌که آنها نیازمند آن هستند که کالا را با پول مبادله کنند، تغذیه نماید.» فروش فلفل در هرمز.

نامه‌ها، ج اول، صص ۷-۴۲۳
ترو د تومبو CA.1

ـ نام آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

۲۶ نوامبر ۱۵۱۰

موضوع: اراده و عزم آلبوکرک در رفتن و استقرار در هرمز.

نامه‌ها، ج اول، ص ۴۲۹
تور د تومبو CA.1

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دوارت گالوان (Duarte Galvão)

۱۵۱۰

موضوع: خروج دیوگو فرنادش با کشتی‌های Rei Grande و سنت کریستوان از هرمز و همچنین یک کشتی جدید و هزار و دویست نفر، انتقاد از دیوگو فرنادش.

کتابخانهٔ ملی پرتغال، ۱۸۱۷ ص Alaob.297

ـ نامهٔ گونسالو فرناندس به دون مانوئل اول

۱۵۱۰

موضوع: اشتباه نویسنده آن نامه در خصوص آینده هرمز «وی در نامه‌اش گفته بود هرمز و گوآ هر دو از دست خواهند رفت.

نامه‌ها، IV، صص ۷ـ۴۶، ۶۶ـ۶۰
تور د تومبو G.XIV-8-11

توجه: نامه‌ای که احتمالاً در ۱۵۱۰ (ماه دسامبر) نوشته شده بود چنین آغاز می‌شد: «اعلیحضرت در سال گذشته ۹ دسته را جهت دستگیری زندانیان اعزام داشته بودند».

ـ نامهٔ راشد ضرغام، وزیر هرمز به دون مانوئل اول

هرمز، ۲۷ مارس ۱۵۱۱

موضوع: پیروزی سپاه شاه ایران علیه رومیان. قصد امیر ارمنستان در اشغال Mastagão، همسایه هرمز. که حاصل آن ضرر زیادی برای تجارت این بندر خواهد داشت. اشاره به درآمد وزیر قبلی رئیس شرف. درخواست کمک مالی به دلیل هزینه‌های بالا و درآمد اندک.

اسناد، ج اول، صص ۵۲ـ۴۹

ـ نامهٔ دون مانوئل اول به اسقف اعظم سکویا (Segovia) دون فردیک

لیسبون، ۱۲ جولای ۱۵۱۱

موضوع: اشاره به خبر رسیدن سفیر شیخ اسماعیل به گوآ در سال ۱۵۱۰ «در آنجا وی را صوفی می‌نامند که او اداره پرسیا را بر عهده داشته و از اقدامات برجسته وی سخن گفته می‌شود.» ارسال هدیه‌ای که آن سفیر برای شاه، از گوآ نزد دون مانوئل اول آورده بود. تشریح هدیه: پوشیده از اسب و مهرهایی، طلاکاری شده و پوشیده از ابریشم و... اعزام یک پرتغالی توسط آلبوکرک نزد شیخ اسماعیل، محاصره شهر حلب توسط شیخ و ادامه جنگ وی با ترکها.

اسناد، ج دوم، ص ۲۳۲
تور د تومبو C I-10-60

ـ نامه‌ای از یک ناشناس

Rodes، ۲۵ اوت ۱۵۱۱

موضوع: «اخباری از صوفی که از طریق رودس و ونیز در سال ۱۵۱۱ واصل شده بود. در ماه می گذشته یکی از کاپیتانهای «صوفی» که قسمت زیادی از کرمان را اشغال کرده بود، خیلی از شهرها و روستاها را به تصرف خود درآورده و آنها را بـه آتش و خون کشید» ضدحمله ترکها که البته در آن شکست خوردند.

کتابخانهٔ ملی پرتغال، FG ۷۶۳۸ صص ۱۳۴r ـ ۱۳۵r
کتابخانهٔ اژودآ لیسبون، ۲۱ ـ ۷ ـ ۵۰ صفحات «۱۵۷۷ ـ ۱۵۸۷

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، به دون مانوئل اول

گوآ، ۳۰ اکتبر ۱۵۱۱

موضوع: اظهارنظر در خصوص عظمت هند و هزینه‌های پست‌های تجاری در هرمز، عدن و مالاکا.

مخازن IV، ص ۴۸۴
تور د تومبو G. XV-14-38

توجه: در مخازن تاریخ این نامه ۱۵۱۷ ذکر شده که به دلیل آنکه آلبوکرک در آن به اشغال مالاکا اشاره کرده است باید ۱۵۱۱ باشد. و از طرفی تصرف گوآ «عالیجناب تصرف تازه گوآ کاملاً با آنچه قبلاً در اختیار اعراب بود متفاوت است»، نیز در همان زمان صورت گرفته لذا تاریخ ۱۵۱۱ صحیح است، زیرا گوآ در ۱۵۱۰ و مالاکا سال پس از آن اشغال شده بودند.

ـ نامهٔ یک ترک به دیگری

۱۵۱۱

موضوع: خبر حمله ترکها به ایران در تبریز و جنگ صوفی و سلطان علیه ترکها «یک سال است، جهت نابودی صوفی و اینکه نام آنها از صفحه روزگار برداشته شود، تلاش شده است، چراکه اعمالی خلاف پیامبر اکرم محمد (ص) انجام می‌دهد. و به دلیل آنکه صوفی بزرگ با ارتش عظیم خود، سفرایی را نزد سلطان کبیر اعزام داشته تا با اتحاد با یکدیگر به ترکها حمله نماید. در خصوص ارتباط سلطان و و صوفی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، ۸۳r ـ ۸۱r ص FG.7638»

ـ نامه‌ای از نویسنده نامشخص به پاپ

کنستانتینو، ۱۵۱۱

موضوع: حمله ایرانیان علیه مواضع و شهرهای ترکها. ضدحمله ترکها علیه ایرانیان که پراکنده شده بودند. ورود ترکها به ایران و اشغال شهر تبریز. پس گرفتن مجدد شهر توسط ایرانیان و به اسارت درآوردن آنها.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، ۸۸r ـ ۸۵r ص FG.7638

ـ نامهٔ فردی ناشناس به پاپ

۱۵۱۱

موضوع: شکست ترکها «توسط صوفی در شهر تبریز نه تنها دروغ نبوده بلکه بیش از آن چیزی است که قبلاً برای آن عالیجناب نوشته بودم». آرایش نظامی ترکها برای

مقابله با صوفی. آزادی زندانیان و اسراء ایرانی. اعزام سفرا ترک نزد صوفی و پاسخ وی به این سفراء.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، ۹۲vr-۸۸r ص
FG.7638

ـ نامهٔ آنتونیو سالدانیا، فرمانده دریایی سوفالا و موزامبیک به دون مانوئل اول

۱۵۱۱

موضوع: درخواست عفو برای یک مجرمی که با آفونسو د آلبوکرک و نائب‌السلطنه به هرمز رفته بود.

اسناد، ج سوم، ص ۱۶
تور د تومبو CA. 1

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، نائب‌السلطنه هند به لورنسو مورنو Lourenco Moreno، مسئول گمرک کوشین

کوشین، ۳۰ جولای ۱۵۱۲

موضوع: تحویل چهار کوروزادو به سفیر شاه هرمز «جهت آذوقه پلنگ‌هایی که قرار بود جهت پادشاه ارسال شوند».

نامه‌ها، ج پنجم، ص ۴۹۷
تور د تومبو CA. 1

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون مانوئل اول

کوشین، ۲۰ اوت ۱۵۱۲

موضوع: ایجاد تسهیلات در خصوص خرید ابریشم در هرمز، قیمت آن. قیمت مروارید در هرمز. انتقاد از خواجه عطار. ارسال نمونه‌هایی از ابریشم برای پادشاه.

نامه‌ها، ج اول، ص ۷۵
اسناد، ج سوم، ص ۳۵۶
تور د تومبو CC.I-22-66

در کتابخانه کازانتس در رم

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول

کوشین، ۲۰ اوت ۱۵۱۲

موضوع: دستور آفونسو د آلبوکرک به‌دیوگو فرناندنس‌جهت رفتن به هرمز و اخذ مالیات، در صورتی عدم حضور آلبوکرک در هرمز. در این نام از دیوگو فرناندس تقدیر شده است.

نامه‌ها، ج اول، ص ۷۶
تور د تومبو CC.I-22-64

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به المشرف آذوقه درکوشین

کوشین، ۱۴ سپتامبر ۱۵۱۲

موضوع: تقدیم یک خمره شراب ناب به سفیر شاه هرمز.

نامه‌ها، ج پنجم، ص ۵۰۱
تور د تومبو CC.I-35-292

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند، دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال

کوشین، ۳۰ سپتامبر ۱۵۱۲

موضوع: تصمیم آلبوکرک، در خصوص ضرورت و لزوم در اختیار داشتن عدن و هرمز.

نامه‌ها، ج ۱، ص ۸۱
تور د تومبو CC.I-12-12

ـ حکم لورنسو مورنو: مسئول مؤسسه تجاری کوشین به آلوارو لوپس. المشرف آذوقه کوشین

کوشین، ۱۱ اکتبر ۱۵۱۲

موضوع: تحویل مواد لازم به سفیر هرمز «جهت آذوقه افرادی که با او به پرتغال می‌روند.»

نامه‌ها، ج هشتم، ص ۵۱
CC.II-33-159

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول (Batecalá)

۱۸ اکتبر ۱۵۱۲

موضوع: ضرورت ساخت قلعه در هرمز چراکه «بدون انجام این عمل همه‌چیز بر باد رفته است و تنها بهره از هرمز فقط در اخذ خراج خواهد بود».

نامه‌ها، ج اول، ص ۹۲
تور د تومبو CC.I-10-113

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۸ نوامبر ۱۵۱۲

موضوع: عزیمت سفیر شاه هرمز به پرتغال «با نامه‌های مهر شده جهت آن اعلیحضرت.... که دو پلنگ نیز با خود همراه دارد». امتیاز عدم کاهش میزان مالیات دریافتی. ضرورت ساخت قلعه در هرمز.

نامه‌ها، ج ؟، صص ۱ـ۱۰۰
اسناد، ج دوم، صص ۵ـ۲۶۴
تور د تومبو CC.I-12-26

ـ حکم لورنسو مورنو، مسئول مؤسسه تجاری کوشین به الوار و لوپس، المشرف آذوقه کوشین

کوشین، ۱۰ نوامبر ۱۵۱۲

موضوع: تحویل مقداری برنج، کره، نان، نارگیل، سرکه و گندم به سفیر هرمز «جهت آذوقه او و همراهانش».

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۶۱
تور د تومبو CC.TT-35-70

ـ نامهٔ آنتونیو رئال به دون مانوئل اول

کوشین، ۱۵۰ دسامبر ۱۵۱۲

موضوع: اتهام علیه فرنان کالیدیراکه از همه در هرمز دزدی کرده بود.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۳۹
تور د تومبو CC.I-12-44

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون مانوئل اول

۱۵۱۲

موضوع: هرمز از دست نرفته است. همچنان به آن اعلیحضرت تعلق داشته و خراج پرداخت می‌کند و خیالتان از این بابت آسوده باشد و هر چه شما بخواهید هرمز پرداخت خواهد کرد. براساس گفته آلبوکرک هرکس اسبهای ایرانی را در اختیار داشته باشد حکومت دکن نارسینگ را در دست خواهد داشت (نامه فوق خلاصه و مختصر است).

نامه‌ها، I، صص ۹ـ۳۴۷. بایگانی ۱۷۲. t، ج اول، ص ۱۹۵ I,d,
تور د تومبو CA.1

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مارتینو کاشتلو برانکو (D. Martino castelo (Branco

احتمالاً ۱۵۱۲

موضوع: تجارت اسب استفاده نامشخصی دارد، چراکه از هرمز و ساحل عربستان تا گوآ سیصد، چهارصد و پانصد درصد سود دارد.

نامه‌ها، ج اول، ص ۴۱۰
کتابخانهٔ عمومی اورا، کد III-2-26 ص ۷۳r_۸۰r

نامهٔ آفونسو در آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

احتمالاً ۱۵۱۲

موضوع: ارسال خراج سلطان هرمز برای پادشاه که به توسط دوارت لموس آورده شده است.

نامه‌ها، ج اول، ص ۴۳۱
تور د تومبو CA. 1

ــ نامهٔ آنتونیو کاملو به دون مانوئل اول

احتمالاً ۱۵۱۲

موضوع: ارسال دو نامه از سلطان هرمز به فرانسیسکو د آلمید. نائب‌السلطنه هند «فرد آگاهی توصیه‌ای را به وی کرده بود در خصوص صلحی که با آفونسو د آلبوکرک انجام داده بود».

نامه‌ها، ج سوم، ص ۱۹۹
تور د تومبو CVR.68

ــ نامهٔ دوارت گالوان به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

احتمالاً ۱۵۱۲

موضوع: فرار فرزند ارشد ترک و رفتن او نزد صوفی. مبارزه و جنگ مذهبی بین «صوفی و سنی‌ها که یکدیگر را به خاک و خون کشیده و هیچگونه ترحمی نسبت به هم نداشته و همدیگر را می‌کشند.»

نامه‌ها، ج سوم، صص ۹-۲۴۸
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۱۷۶r-۱۷۵r ص.
Alcob, 297

ــ نامهٔ سلطان کانانور به دون مانوئل اول

۱۵۱۲

موضوع: درخواست نمود که کشتی‌هایی که از عدن و یا هرمز، مستقیماً به کانانور می‌آیند، کاپیتانهای آنها وی را اذیت ننمایند و اینکه پادشاه پرتغال دستور دهد که بندر هرمز باز شود.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۳۵
تور د تومبو بدون ذکر کد و شماره سند

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل، مسئول مؤسسه تجاری گوآ

سانتاماریا دا سرآ، ۱۵ فوریه ۱۵۱۳

موضوع: پرداخت پنج برابر قیمت اسبانی که تجار از هرمز آورده بودند.

نامه‌ها، ج پنجم، ص ۴۳۶
تور د تومبو CC. II-37-117

ـ دستور پر و ماسکار نیایش (Pero Mascarendes)، دریاسالار گوآ به فرانسیسکو کور و نیل مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۲ مارس ۱۵۱۳

موضوع: اهدا چهار Carado قرمز به سفیر شیخ اسماعیل که به همراه سفیر دریاسالار آمده بود.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۳-۷۲
تور د تومبو CC. II-37-176

ـ دستور پرو ماسکار نیایش، دریاسالار گوآ مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۲ مارس ۱۵۱۳

موضوع: تحویل مقداری طلا به سفیر شیخ اسماعیل که به سفارت عادل‌خان آمده بود.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۷۳
تور د تومبو CC. II-37-177

ـ دستور پرو ماسکار نیایش، دریاسالار گوا، به فرانسیسکو کورونیل مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۱۹ مارس ۱۵۱۳

موضوع: ارسال مقداری پول جهت خرید نان، شراب، گوشت، ماهی مرغ و کره برای آذوقه سفیر شیخ اسماعیل و هیأت همراه که به مدت ۵ روز در گوآ مانده بود.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۷-۷۶
تور د تومبو CC.II-37-225

ـ نامهٔ محمدشاه، سلطان هرمز به دن مانوئل اول

هرمز، ۲۷ اوت ۱۵۱۳

موضوع: آمدن محمدشاه از گوآ به هرمز، محلی که هدیه‌ای را برای پادشاه پرتغال ارسال کرده بود. کاهش میزان مالیاتی که مجبور به پرداخت آن می‌باشد.

اسناد، ج ۱، صص ۶۰-۵۹

ـ نامهٔ فرانسیسکو د آلبوکرک به دون مانوئل اول

دابول، ۲۰ اکتبر ۱۵۱۳

موضوع: اشاره به اهمیت مالاکا، جائی که در آنجا اهالی هرمز قرار دارند.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۷۱
تور د تومبو CC. I-13-47

ـ نامهٔ فرانسیسکو کور ونیل، مسئول مؤسسه تجاری گوآ (گمرکات) به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۲ اکتبر ۱۵۱۳

موضوع: رسید پنج کشتی حامل اسب در سال ۱۵۱۲ از هرمز به گوآ «من تصور می‌کنم که این پنج کشتی ۵ هزار پار داوش (Par daos)[1] ارزش داشته باشد... حال ببینید که با آمدن تمامی کشتی‌ها چه درآمدی عاید آن اعلیحضرت خواهد شد.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۹-۶۸
تور د تومبو CC. I-13-80

ـ نامه وینسنت داکوشتا به دون مانوئل اول

گوآ، ۳۱ اکتبر ۱۵۱۳

موضوع: اهمیت تجارت اسبان هرمز در گوآ.

نامه‌ها، ج سوم، ص ۳۷۸
تور د تومبو CC. I-13-89

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، اول دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: توقیف یک کشتی هرمز در بندر گوآ که محموله اسب داشت توسط تیموژا.

نامدها، ج اول، صص ۶-۱۶۵
تور د تومبو CC. I-14-3

---

۱. واحد پولی در هند.

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، اول دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: کالاهای مورد نیاز در هرمز برای فروش، مس، سرب و...

نامه‌ها، ج اول، ص ۱۶۸
اسناد، ج دوم، ص ۳۰۰
تور د تومبو CC.I-14-2

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۲ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: توقیف یک کشتی هرمز توسط دیوگو مندس.

نامه‌ها، ج اول، ص ۱۷۸
تور د تومبو CC. I-14-8

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۲ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: توقیف یک کشتی هرمز توسط تیموزا که حامل اسب بوده است.

نامه‌ها، ج یک، ص ۱۷۹
تور د تومبو CC. I-14-5

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۳ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: توقیف یک کشتی هرمز توسط تیموزا، علیرغم آنکه «امان‌نامه» آلبوکرک را داشته است. ضرورت حفظ تسلط پرتغال بر هرمز: «اعلیحضرت مطلبی را در مورد هرمز و امنیت آن به عرض می‌رسانم که در آنچه شما تاکنون نوشته‌اید، هیچ کاری انجام نشده است، نصیحت شما در خصوص حفظ عدن و کنترل دریای سرخ اشتباه نبوده و جستجوی سرزمین پرشتوژوان[1] و انجام پیوند، مودت و پیمان

۱. سرزمین موعود مسیحیت در مشرق زمین (احتمالاً اتیوپی) که مسیحیان با جستجوی آن و اتحاد با آن سرزمین به دنبال تشکیل مجدداً جبهه واحدی جهت مقابله با اسلام بودند.

با آنها به نفع دولت جنابعالی خواهد بود». اعلام قصد آلبوکرک در رفتن به هرمز» جهت کنترل تردد دریایی و کشتی‌های تجاری در تنگه هرمز» و گشایش بندر هرمز.

نامه‌ها، ج اول، صص ۱۷۹، ۱۸۸، ۶-۱۹۵، ۱۹۸
تور د تومبو CC.I-14-12

ـ فرمان و رهنمود دون مانوئل اول به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

آلمیرین، ۳ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: پرداخت حقوق به میزان صد و پنجاه کروزاده در سال به نیکلا و دفریرا سفیر سلطان هرمز و اشاره به مأموریت دیپلماتیک وی نزد سلطان هرمز «مادامیکه وی خدمتگزار ما خواهد بود».

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۲-۱۰۲
تور د تومبو CC. I-14-13

ـ حکم دون مانوئل اول به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

آلمبرین، ۳ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: اجازه به نیکولاو دفریرآ سفیر سلطان هرمز در خصوص آوردن شصت خروار ادویه و دارویی که وی قصد آوردن آنها را دارد. «وی می‌تواند با پول خود آنها را خریداری کرده و در اینجا مالیات آن را بپردازد و اگر بخواهد گل میخک بیاورد نمی‌تواند بیش از سی خروار بیاورد».

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۰۲
تور د تومبو CC. I-4-13

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۴ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: ارسال اسب از عربستان و ایران به توسط کشتی‌های هرمز به بندر گوآ، اشاره به اهمیت این تجارت، بیمه آفونسو د آلبوکرک برای کشتی‌ها و بنادر هرمز و

تجارت با آن. ارسال پارچه ایرانی و یک‌انگشتری با نگین الماس برای پادشاه به توسط سفیر شیخ اسماعیل.

نامه‌ها، ج اول، صص ۲۰۱-۱۹۹، ۳-۲۴۱
اسناد، ج دوم، ص ۳۰۵
تور د تومبو CC. I-14-15

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۴ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: اعلام قصد آلبوکرک در رفتن به مسقط و هرمز و خروج دیوگو فرناندیس از هرمز. حضور سیمون را بخل در قلهات و هرمز. تعیین بیمه برای هرمز و اشاره به تجار مصری که در هرمز بوده‌اند.

نامه‌ها، ج چهارم، صص ۹-۱۷۸ و ۱۸۱
تور د تومبو CC. I-14-14

ـ حکم دون کارسیا د نورنونیا *(Garcia de Noronha)*، دریاسالار به آلوارو لوپس المشرف آذوقه کوشین

کوشین، ۱۰ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: تحویل دو بشکه شراب به قاصد شیخ اسماعیل.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۰۲
تور د تومبو CC. II-43-149

ـ حکم پرو د ماسکاریناس، دریاسالار گوآ به فرانسیسکو کورونیل مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۱۷ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: پرداخت مقداری پول به مانوئل دسا مپایو که کره و مرغ به سفیر شیخ اسماعیل در **Pangim** داده بود.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۰۴
تور د تومبو CC. II-43-177

ــ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول

کلکته، ۲۸ دسامبر ۱۵۱۳

موضوع: کالاهای قابل فروش در هرمز مانند: مس، جیوه، برنج و...

نامه‌ها، ج اول، ص ۲۵۵
تور د تومبو CC. I-14-36

ــ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول

کوشین، اول ژانویه ۱۵۱۴

موضوع: عدم احساس نگرانی پادشاه در مورد تردد کشتی‌های هرمز و همچنین اشاره به رسیدن سفرای شیخ اسماعیل به هند.

نامه‌ها، ج اول، صص ۶۰ـ۲۵۹
تور د تومبو CC. I-14-40

ــ حکم آفونسو آلبوکرک، فرماندار هند به گنسالو مندس، مسئول مؤسسهٔ تجاری کوشین

کوشین، ۱۴ ژانویه ۱۵۱۴

موضوع: پرداخت هشت کروزادو به دوارت بار بوزا «دادن پنج عدد کیسهٔ بزرگ که جهت حمل زنجبیل می‌باشد به سفیر شیخ اسماعیل و دریافت سه طوطی از وی، دادن آنچه لازم بود به نام پادشاه پرتغال به پیغامبر و سفیر شیخ اسماعیل که حامل پیام بود.»

نامه‌ها، ج ششم، ص ۷
تور د تومبو CC. II-44-52

ــ حکم لورنسو مورنو، مسئول مؤسسهٔ تجاری کوشین به آلوارو لوپس المشرف آذوقه کوشین

کوشین، ۲۶ ژانویه ۱۵۱۴

موضوع: تحویل مقداری برنج، کره و روغن نارگیل به سفیر شیخ اسماعیل «جهت نامبرده و هشت نفر همراهان او».

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۱۳
تور د تومبو CC. II-44-106

ـ نامهٔ دون مانوئل اول به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

آلمیرین، ۲ مارس ۱۵۱۴

موضوع: اعزام ژوان سران با مسئولیت «انجام بررسی و مطالعه دریای فارس تا بحرین و ثبت تمامی آنچه دیده و یا در آنجا پیدا می‌کند».

نامه‌ها، ج سوم، ص ۲۳۳
تور د تومبو CC. I-14-233

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرانسیسکو کرونیل مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۶ مارس ۱۵۱۴

موضوع: تحویل مقداری آذوقه برای سه ناوی که به هرمز می‌روند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۹
تور د تومبو CC. II-45-102

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل مسئول مؤسسه تجاری گوآ

گوآ، ۸ مارس ۱۵۱۴

موضوع: تحویل مقداری آذوقه به کشتی‌ای که به هرمز می‌رفت.

نامه‌ها، ج ششم ص ۴۱
تور د تومبو CC. II-415-118

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل مسئول مؤسسهٔ تجاری گوآ

گوآ، ۱۰ مارس ۱۵۱۴

موضوع: اهداء پنج بسته به کشتی که به هرمز می‌رفت.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۴۲
تور د تومبو CC. II-45-134

ـ نامهٔ دون مانوئل به سلطان هرمز

آلمرین، مارس ۱۵۱۴

موضوع: تشکر از نامه و هدیه‌ای که توسط سفیر وی ارسال شده بود. ارسال نامه به دریاسالار خود در ارتباط با مسائل هرمز.

تور د تومبو، اسناد هند CX.4,m.1, d.2

ـ نامهٔ دون مانوئل به سلطان هرمز

احتمالاً ۱۵۱۴

موضوع: اعلام مسیحی شدن یک فرد مسلمان به نام کریم که شکارچی پلنگ بوده که وی او را به همراه پلنگی که شاه هرمز برای پادشاه پرتغال فرستاده بود، نزد پاپ به رم گسیل داشته است.

اسناد، ج اول، ص ۱۹۶

تور د تومبو CM. 4-196

نکته: با عنایت به‌اشاره به‌سفارت ارسالی‌شاه پرتغال نزدپاپ لئون دهم،احتمالاً‌تاریخ این نامه مربوط‌به‌سه ماهه‌اول سال ۱۵۱۴ قبل از اعزام‌ناوگان دریایی‌پرتغالی به مشرق‌زمین‌است.

ـ گواهی گاسپار فرناندز

موضوع: دریافت سه کوروزادو توسط گاسپار فرناندز پزشک از فرانسیسکو کورونیل بابت درمان بیماری سلطان هرمز.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۲۱۹

تور د تومبو CC. II-7-113

ـ حکم پاپ لئون دهم به دون مانوئل اول

رم ۱۴، سپتامبر ۱۵۱۴

موضوع: اعطای بخشش ابدی، به درخواست پادشاه پرتغال، برای آنان که در فتوحات افریقا اتیوپی، عربستان، ایران و هند شرکت نموده بودند.

اسناد، ج دوم، ص ۳۶۳

تور د تومبو CC. II-117-113

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۶ سپتامبر ۱۵۱۴

موضوع: ساخت دو کشتی در شهرستان اویرا جهت اعزام به هرمز

نامه‌ها، ج چهارم، ص ۱۸۹
تور د تومبو CC. III-5-37

ـ دستور آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل مسئول مؤسسهٔ تجاری پرتغال در گوآ

گوآ، ۱ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: تحویل مقداری پارچه بافت هرمز جهت بادبان کشتی سانتیاگو

نامه‌ها، ج چهارم ص ۳۹
تور د تومبو CC. II-52-51

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۰ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: اشاره به نامهٔ پادشاه به آلبوکرک در خصوص «گرفتن بحرین و چگونگی استقرار و تصاحب آنجا و براندازی نام محمد (ص) از آنجا». نظر آلبوکرک در این رابطه و اصرار وی در حفظ حاکمیت بر هرمز.

نامه‌ها، ج اول، صص ۵ـ۲۶۴
تور د تومبو CC. I-6-48

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۰ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: تجارت زنجبیل و اسب بین هرمز و گوا.

نامه‌ها، ج اول، ص ۲۶۸
تور د تومبو CC. I-16-50

ـــ ***نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول***

گوآ، ۲۰ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: اشاره به نامهٔ آلبوکرک در خصوص فروش مقداری کالا در هرمز، شرایط فروش، سود حاصله که در نامهٔ قبلی به آن اشاره شده بود.

نامه‌ها، ج اول، صص ۴ـ۲۷۲
تور د تومبو CC. I-16-52

ـــ ***نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به فرماندار هند، دون مانوئل اول***

گوآ، ۲۳ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: ساخت کشتی‌های galés (نوعی کشتی که کشیده‌تر از کشتی‌های معمول بوده است) که جهت انجام امور در بحرین و دریای فارس در صورتی که هرمز در اختیار شما باشد، مناسب‌تر می‌باشند.

ـــ ***نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول***

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: اشاره به فرماندهانی که آلبوکرک را در هرمز ترک کرده بودند. و اینکه آنها در هند به عداوت با وی پرداخته و هریک از آنها قصد کشتن او را داشته‌اند.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۱۱
تور د تومبو CC. I-16-77

ـــ ***نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول***

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: عزیمت پرو د آلبوکرک به هرمز جهت تحصیل مالیات آن شهر.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۲۳
تور د تومبو CC. I-16-79

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: اعلام قصد آلبوکرک در رفتن به هرمز «چراکه آن محل‌ها بسیار سودآور و مفید می‌باشند.»

نامه‌ها، ج اول، صص ۶ـ۳۲۵
تور د تومبو CC. I-16-80

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: بازگشت پرو د آلبوکرک از هرمز که جهت تحصیل مالیات رفته بود. «در زمان اقامت در هرمز بحرین را نیز شناسایی کرده بود».

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۳۰
تور در تومبو CC. I-16-82

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

موضوع: اخبار دریافتی از داخل دریای سرخ، که براساس آنها شیخ اسماعیل تا حلب ,Soldão پیش‌رفته و همه‌چیز را درهم کوبیده و تا قاهره عقب‌زده است.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۳۴
تور د تومبو CC. I-16-85

ـ نامهٔ پاپ لئون دهم به دون مانوئل اول

رم، ۳ نوامبر ۱۵۱۴

موضوع: خبر پیروزی ترکها بر شاه اسماعیل. توصیه به شاه پرتغال در خصوص مقابله با ترکها برای حفظ مسیحیت.

اسناد، ج دوم، ص ۳۶۵
تور د تومبو B.20-18

نکته: در اسناد این نامهٔ به صورت خلاصه آمده است.

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

گوآ، ۴ نوامبر ۱۵۱۴

موضوع: تصرف کشتی‌های هرمز و فروش کالاهای آنها برای مخارج گوآ.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۳۶
تور د تومبو CC. I-6-98، CC. I-16-100

ـ نامهٔ سفیر ژوان د فاریا به دون مانوئل اول

رم، ۵ نوامبر ۱۵۱۴

موضوع: جلسهٔ پاپ با تمامی سفرا در خصوص پیروزی اخیر ترکها بر صوفی. ضرورت خاتمه اختلاف بین شهریاران مسیحی و اشاعه جنگ علیه ترکها.

تور د تومبو CC. I-16-02

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۲۷ نوامبر ۱۵۱۴

موضوع: اشاره به اهمیت زیاد تجارت اسب از عربستان و ایران با حکومت نارسینگ و همچنین اشاره به قیمت آنها.

نامه‌ها، ج اول، صص ۳ـ۳۴۰
تور د تومبو CC. I-16-120

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول

کانانور، ۲۷ اکتبر ۱۵۱۴

موضوع: کنترل و حفظ مسیر و راه هرمز «[که از این طریق می‌توان درآمد زیادی را برای ملزومات خود داشته باشیم]. اشاره به تجارت اسب با حکمرانی نارسینگ. تأکید بر اهمیت هرمز [هرمز مایه حیرت مردم هند را فراهم آورده، چراکه حقوقی که برای ادویه بسته‌اند از آنچه از طریق جده می‌آید خیلی بیشتر است]. در این نامه به قصد شیخ اسماعیل نسبت به حمله به هرمز نیز اشاره شده است.

نامه‌ها، ج اول، صص ۹ـ۳۴۵
تور د تومبو CC. I-16-122

ـ نامهٔ کریستوان د بریتو (*Crislovão de Brito*) به دون مانوئل اول

chaul، ۲۹ نوامبر ۱۵۱۴

موضوع: اشاره به قیمت بالای ادویه در هرمز [قیمت فلفل ده کروزادو می‌باشد].

نامه‌ها، ج سوم، ص ۹۹
تور د تومبو CC. I-16-127

ـ نامهٔ شیخ اسماعیل به دون مانوئل اول

احتمالاً ۱۵۱۴

موضوع: اعزام خواجه علیجان به عنوان سفیر خود نزد فرماندار هند جهت تأکید بر مودت و تحکیم پیوند دوستی [اگر شما تمایل داشته باشید دوستی ما به همین شکل باقی بوده و سفرای ما نامه‌هایمان را رد و بدل کرده و همیشه پیوند دوستی برقرار خواهد بود].

نامه‌ها، ج دوم، ص ۲۵۱
کتابخانهٔ ملی پرتغال FG. 7638، ص ۵۹r

نکته: این نامه در کتاب «تاریخ» و همچنین «داستان دون مانوئل اول» توسط کاشتانیادا (Castenhada) نیز آمده است. این نامه و نامه بعدی شاید باتوجه به اینکه سفیر ایران به همراه میگل فریرا قبل از آنکه آفونسو د آلبوکرک در ۱۵۱۵ به هرمز برسد، وارد جزیره شده بودند، در تاریخ ۱۵۱۴ صادر شده باشد.

ـ نامهٔ شیخ اسماعیل به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

۱۵۱۴

موضوع: اعزام خواجه علیجان، سفیر شیخ اسماعیل نزد آفونسو د آلبوکرک و بازگشت وی به ایران. دومین مأموریت دیپلماتیک خواجه علیجان استخدام تعدادی توپچی بوده است.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۲۵۲
کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7638، ص ۵۹r

o grande Rey Smael da grandeza. sal
do alto coroa da honra antre os Reys
certo dos Reys daley do mejoras aproo dos Reys.
e paos, Rey grande delles Rey de grande co.
racao snor bem aventurado cavaleiro de portu.
gal e sua grandeza, asi como Reporas de boo ese
de muito amor vos escrevi o porque he asi
e todo meu coracao e vontade he que sempre
se fasa alto e de grande estado que voso lugar he
alto e favor salva que em hum tempo boo he ho
dos meus servidores foy por onde estava he o
grande snor guabado e esolhido dos Reys e voso
grande guovernador aproo dos guovernadores
cristaos capitao moor, meus homens chegaram
a elle e elles fez muita honra e ele mostrou
amor e amizade sua e os ajudou e despachou
bem e os muito ... e nao ha duvida que
todo feito foy damor que nosos coracoes tinhao
em ausencia. foy causa o voso guovernador.
declarado asi como o sol he claro e por iso
lhe mandey meu embaxador com alijan pera
mais afirmar e confortalecer o amor e amiza.
de asy como vos mesmo quiserdes e esta nosa
amizade sempre esta e nosos mensageiros e
cartas sempre vao e vinhao e sempre a jaa
cadea da amor.

N.º 30

Carta do mesmo Rey
Ismael a Afonso dalbuquerque
governador.

نامه شیخ اسماعیل به دون مانوئل اول ۱۵۱۴

ـ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دوارت گالوان (Duarte Galvão)

۱۵۱۴

موضوع: اشاره به ورود دو سفیر از جانب شیخ اسماعیل به هند در سال گذشته، [یکی به کامبایا و دیگری به حکمرانی دکن اعزام شده بودند که مورد استقبال خوبی قرار گرفتند اما به خوبی بدرقه نشدند. آنکه به دکن آمده بود با من دیدار کرد و برایم پارچهٔ ابریشمی آورده بود] در این نامه به اعزام سفرای آلبوکرک نزد شیخ اسماعیل و ابراز نگرانی نسبت به اشغال هرمز توسط شیخ نیز اشاره شده است.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۹۸
کتابخانهٔ ملی لیسبون Alcob, 297، ص ۱۷۷ - ۱۷۸

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به فرانسیسکو کورونیل، مسئول مؤسسهٔ تجاری پرتغال در هرمز

گوآ، ۲۹ ژانویه ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقدار دو قندیل زنجبیل به کافری علی، سفیر کالایات قلهات که با چهار کشتی اسب به آنجا آمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۵۰
تور د تومبو CC. II-55-63

ـ حکم پرو د ماسکارنیاس، فرمانده دریایی کوشین، به آلوارد لوپس، ناظر آذوقه کوشین

کوشین، ۱۵ مارس ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به فردی که قصد دارد به هرمز برود، جهت تحویل به دریاسالار پرتغال در آنجا.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۵۴
تور د تومبو CC. II-16-158

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا (*Manuel da Casta*) مسئول پست تجاری هرمز (گمرکات)

هرمز، ۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تقدیم مقدار دو خروار و اندی گل میخک به سلطان هرمز.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۱
تور د تومبو CC. II-56-18

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه اشرفی جهت آذوقه مارتین داسیلوا که برای بردن اسبان به آنجا آمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۵۸
تور د تومبو CC. II-56-27

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۸ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو بز به صورت روزانه به سفیر شیخ اسماعیل جهت خوراک پلنگ‌هایی که او آورده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۵۸
تور د تومبو CC. II-56-31

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۸ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پنجاه اشرفی به روی گونسالوش و ژوان فیدالگو فرماندهان کشتی‌های پرتغالی جهت پرداخت حقوق افراد تحت فرماندهی آنها.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۹-۲۵۸
تور د تومبو CC. II-56-32

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۹ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل هفت اشرفی به لوئیس د آلوارنگا، مسئول امور ساختمانی قلعه هرمز، بابت آذوقه کسانی که در خدمت او قرار دارند.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۲ـ۱۴۱
تور د تومبو CC. II-56-35

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۰ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دوازده اشرفی، به نام پادشاه پرتغال به نیکلاو د فریرا سفیر سلطان هرمز، به دلیل مرغ، گوسفند و بزهایی که او به عنوان آذوقه به نیروی مسلح داده بود.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۲
تور د تومبو CC. II-56-37

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هزینهٔ رفت و برگشت و آذوقه ژوان ماشادو در زمانی‌که وی نزد شیخ اسماعیل در تردد است.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۲
تور د تومبو CC. II-56-45

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو Par daus* به بارتولومئو، کماندار، به دلیل خدماتی که وی در زمینهٔ تیراندازی انجام داده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۵۹
تور د تومبو CC. II-56-39

---

* پار داو پول قدیمی مورد استفاده پرتغال در هند بوده که هر پارا داو ۳۶ سنتاو بوده است. (هر صد سنتاو یک کروزادو معادل یک اشرفی بوده است).

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو پارداو به «تریشتان بنای قلعه هرمز به دلیل کندن چاه و گودال».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۰
تور د تومبو CC. II-56-40

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت یک پارداو به ژوان ارمنی به دلیل خدمت وی به دربار پادشاه پرتغال.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۰
تور د تومبو CC. II-56-41

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هفتاد اشرفی به دون گارسیاد نورومیا بابت هزینه نیروهای مسلح زمینی نامبرده.

نامه‌ها، ج ششم

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت یک پارداو به هفت تیرانداز عرب

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۱
تور د تومبو CC. II-56-44

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت صد اشرفی به تمامی تفنگداران و توپچی‌ها بابت حقوق آنها.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۳
تور د تومبو CC. II-56-47

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت پانصد رئال در ماه به سه عرب به نامهای باسای، باسه‌لار و دکار که در خدمت سفیر سلطان هرمز نیکلاو د فریرآ به پرتغال آمده و بازگشته بودند.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۴-۱۴۳
تور د تومبو CC. II-56-51

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء مقداری مس، قلع، لاک، فلفل، زنجبیل و... که یک سوم آن در بین الکساندر د اتائید و افراد وی توزیع، یک سوم برای شخص سلطان و یک سوم دیگر به ملکه و مادرش و رئیس نورالدین داده شود.

نامه‌ها، ج ششم. ص ۲۶۲
تور د تومبو CC. II-56-49

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت صداشرفی به تمامی کسانی که از سفیر شیخ اسماعیل چیزی طلب داشتند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۲
تور د تومبو CC. II-56-50

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه کینتال* مس و یک کینتال قلع به رئیس مظفر «به واسطه آنکه او برادرزاده رئیس نورالدین و یکی از کاپیتانهای سلطان هرمز بوده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۴
تور د تومبو CC. II-56-58

---

* واحد وزن معادل صد کیلوگرم.

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهل اشرفی به آیرس دا سیلوا، به خاطر هزینه‌های افراد وی.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۴
تور د تومبو CC. II-56-60

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت پنجاه اشرفی به فرماندهان تحت فرماندهی روی کنسالوش و ژوان فیدالگو، جهت آذوقه آنان.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۴۴
تور د تومبو CC. II-56-68

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول مؤسسهٔ تجاری هرمز

هرمز، ۱۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهل اشرفی به سیمان د آندراد «جهت هزینه‌های نیروهای تحت فرماندهی او در خشکی».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۵
تور د تومبو CC. II-56-64

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوشتا

هرمز، ۱۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت بیست اشرفی به آنتونیو راپوزو جهت هزینه‌های نیروهای او.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۵
تور د تومبو CC. II-56-65

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهل اشرفی به لوپو واز دسامپایو فرمانده ناو سانتاکروز جهت هزینه‌های نیروهای زمینی او.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۶
تور د تومبو CC. II-56-70

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: دادن مقداری گل میخک، مس، قلع، فلفل و زنجبیل ابراهیم بیگی، فرمانده شیخ اسماعیل برای بردن پیغام وی نزد شیخ اسماعیل.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۶
تور د تومبو CC. II-56-71

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به فرانسیسکو کورونیل مسئول پست تجاری گوآ

هرمز، ۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت بیست اشرفی به ژوان دبراگا جهت بردن نامه‌های آلبوکرک برای فرماندهان جدید.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۴
تور د تومبو CC. II-56-75

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت شش اشرفی به کارستیا فرناندوش، ساکن گوآ، به خاطر مخارج راه وی از هرمز تا قلعهٔ هند جهت بردن نامه‌های آلبوکرک.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۵، ج ششم ص ۲۶۹
تور د تومبو CC. II-56-81

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هشت اشرفی بابت مخارج افراد تحت فرماندهی فرانسیسکو پریرا فرمانده کشتی سان نیکلاو که یک ماه است که در دریا می‌باشد.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۷ـ۲۶۶
تور د تومبو CC. II-56-73

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل

هرمز، ۱۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل بیست اشرفی به گاریسا فرناندس، ساکن گوآ که نامه‌های جدیدی را از فرماندهٔ قلعهٔ گوآ برای هرمز می‌برد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۷
تور د تومبو CC. II-56-47

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: «تحویل شش اشرفی به ژوان براگا که نامه و پیغامهای مرا به هند می‌برد.»

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸ـ۲۶۷
تور د تومبو CC. II-56-76

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل و پرداخت پانزده اشرفی به هریک از ده سرباز گردان برای تهیه البسه آنان.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۶۹
تور د تومبو CC. II-56-85

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک*، فرماندار هند به *مانوئل داکوستا*

هرمز، ۱۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت آذوقه به افراد ناو جنگی پرتغال تا پایان ماه.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۰
تور د تومبو CC. II-56-87

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، ناظر پست تجاری *پرتغال* در *هرمز*

۱۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل شش اشرفی به بند باز شاه هرمز «که در مقابل من و فرماندهان پادشاه پرتغال بند بازی کرده بود».

نامه‌ها، ج ششم، صص ۱ـ۲۷۰
تور د تومبو CC. II-56-89

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*

هرمز، ۱۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دوهزار ریال به دیوگو گونساوش د آلویتو که «در هنگامی‌که در بین اعراب درکامبایا بوده، گم شده بود و اکنون به ما روی آورده است».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۱
تور د تومبو CC. II-56-89

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*

هرمز، ۱۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت‌دویست رئال به‌قاضی هرمز جهت‌آذوقه وی‌درهنگام گردش درجزیره.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۱
تور د تومبو CC. II-56-130

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

۱۷ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده هزار رئال به فرنان گومش د لموس (Fernão Gomes de Lemos) جهت هزینهٔ لباس و ایاب و ذهاب وی برای رفتن نزد شیخ اسماعیل به عنوان سفیر پرتغال.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۵
تور د تومبو CC. II-56-74

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۷ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دویست اشرفی به آلبوکرک بابت آنکه وی یک کشتی برنج را به تصرف خود درآورده بود و همچنین یک ناوگان دیگر در مسقط را تصرف کرده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۲، تور د تومبو CC. II-56-93

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۰ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دوازده اشرفی به دوارت دمول فرمانده کشتی Madanela.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۳
تور د تومبو CC. II-56-118

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت پنج هزار ریال به ژوان د سوزا (João de Sousa) باتوجه به اینکه نامبرده فرنان گومش سفیر پرتغال نزد شیخ اسماعیل را همراهی کرده بود.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۶ـ۱۴۵
تور د تومبو CC. II-56-128

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به فرانسیسکو کورونیل، مسئول پست تجاری گوآ

هرمز، ۲۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سه هزار ریال به آگوستینو، مسیحی اهل هند که نامه‌های دون ژوان، کاپیتان گوآ و همچنین اخبار پیروزی‌های به دست آمده در هرمز را به گوآ می‌برد.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۶
تور د تومبو CC. II-56-137

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو هزار ریال به آنتونیو فرناندس که همراه گومش لموس نزد شیخ اسماعیل می‌رود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۳
تور د تومبو CC. II-56-138

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۲ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه هزار ریال به آگوستینو، مسیحی اهل هند که نامه‌ها و پیغامهای پیروزی که به لطف حضرت مسیح در هند به دست آمده را فرستاده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۴
تور د تومبو CC. II-56-139

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو هزار ریال به فرانسیسکو د سوزا (Francisco de Sousa) که همراه سفیر به نزد شیخ اسماعیل فرستاده شده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۴
تور د تومبو CC. II-56-140

ـ فرمان آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهار اشرفی به ژوان گومش، فرمانده کشتی شانتیاگو بابت آذوقه و هزینه‌های آن.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۵
تور د تومبو CC. II-56-142

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا، ناظر پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهار اشرفی به سیلونستری کوروزو ناخدای کشتی «گال بزرگ» برای هزینهٔ افراد آن.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۵
تور د تومبو CC. II-56-144

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۳ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری نان «که دستور داده بودم بین کارگرانی که در آنجا کار می‌کنند تقسیم گردد».

نامه‌ها، ج ششم، صص ۶ـ۲۷۵
تور د تومبو CC. II-56-148

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سه هزار ریال کمک خرج به ژیل سیمون «که به عنوان کاتب سفیر ما به نزد شیخ اسماعیل رفته بود».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۶
تور د تومبو CC. II-56-154

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هشت اشرفی به فرنان گومش دلموس، ناخدای ناو سان تومه، جهت هزینه‌های او و سایر افرادش.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۶
تور د تومبو CC. II-56-149

ـ حکم آفونوس د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۴ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دوازده اشرفی به ژرونیمو داسوزا، ناخدای کشتی سان وینسنت جهت هزینه‌های او و افرادش.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۷ـ۲۷۶
تور د تومبو CC. II-56-152

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۵ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهدا یک پوستین کلفت و یک لباس پنبه‌ای، شلوارک، یک جفت کفش، دو پیراهن و یک کلاه به بارتولومئو (Bartolomeu) مترجم سفیر پرتغال که نزد شیخ اسماعیل اعزام شده است.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۷
تور د تومبو CC. II-56-158

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده کینتال (معادل صد کیلوگرم) زنجبیل، سه کینتال فلفل، ۹۰ کیلو گل میخک، یک کینتال دارچین و مقدار شکر به سفیر شیخ اسماعیل که «جواهرات و هدایایی را برای من آورده بود».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۷
تور د تومبو CC. II-56-171

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل ششصد و شصت شال پارچه‌ای سفید، ده کینتال گل میخک، بیست کینتال شکر، سی کینتال فلفل، بیست کینتال زنجبیل، پنج کینتال دارچین، ده کینتال مس، ده کینتال قلع، یک کینتال گیاهان دارویی و مقداری ریشه‌های معطر به فرنان گومش د لموس که به عنوان سفیر نزد شیخ اسماعیل می‌رود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۷
تور د تومبو CC. II-56-164

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرم، ۲۶ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء مقداری دارچین، مس، قلع، گیاهان دارویی، زنجبیل، فلفل، چوب سندلوس به سلطان هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۸
تور د تومبو CC. II-56-174

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پوستین، پیراهن و کفش به Joanne، مترجم فرنان د لموس که به عنوان سفیر نزد شیخ اسماعیل می‌رود.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۸
تور د تومبو CC. II-56-۱۷۸

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۹ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء دو عبای ابریشمی و سه عمامه سفید به نجیب‌زاده همراه سلطان هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۸
تور د تومبو CC. II-56-188

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک تکه پارچه و مقدار یک آذر (پول قدیمی هرمز) به چهار تن از زنانی که تازه به آئین مسیحیت درآمده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۹
تور د تومبو CC. II-56-190

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۹ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء دو قواره پارچه لطیف رنگی به «زنی که به آئین مسیحیت درآمده بود».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۷۹
تور د تومبو CC. II-56-191

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۹ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت خوراک و آذوقه به تعدادی از سربازان و ملوانان.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۰
تور د تومبو CC. II-56-187

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۳۰ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهدا یک پارچه رنگی و یک سکه آذر به هریک از سه زنی که در خانهٔ دون گارسیا به آئین مسیحیت درآمده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۱ ـ ۲۸۰
تور د تومبو CC. II-56-194

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۳۰ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: اهداء پیراهن، عبا و عمامه به دو تن از مردان Merqui که برای من هدایایی از جانب وی آورده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۱
تور د تومبو CC. II-56-196

ـ حکم آفونوس د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول مؤسسهٔ تجاری هرمز

هرمز، ۳۰ آوریل ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو هزار ریال به گاسپار پیرش (Gaspar Pires) «گیاه‌شناسی که به دستور من در معیت فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل رفته است».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۱
تور د تومبو CC. II-56-197

ـ دستورالعمل آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به فرنان گومش د لموس

هرمز، آوریل ۱۵۱۵

موضوع: در خصوص مأموریت فرنان گومش د لموس و ژیل سیمویش دبیر سفارت نزد شیخ اسماعیل. مسیر حرکت وی از هرمز و اینکه «از جانب من به شیخ اسماعیل خواهی گفت که به دلیل عظمت و شوکت و شهرت او دستور این سفر و دیدار را داده‌ام». اشاره به آمادگی کمک در جنگ علیه سلطان عثمانی (کمک نظامی، اعزام نیرو و ادوات جنگی «از احوال آن دسته از مسیحیان که به آئین ما رفتار می‌کنند آگاه شو» ابراز تمایل نسبت به تماس و ارتباط این مسیحیان با کلیسای رم از طریق پرتغال.*

نامه‌ها، ج اول، صص ۹۰ـ۳۸۹
کتابخانهٔ ملی لیسبون Alcob ۲۹۷ صفحات ۱۷۱۳-۷
اسناد، ج اول صص ۲ـ۲۶۱

---

* فرنان گومش در تاریخ ۵ آوریل به دستور آلبوکرک از هرمز به دربار شاه اسماعیل، با هدف اعلام حسن دوستی پرتغال نسبت به ایران، اعزام شده بود.

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۳ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل نیم جین پارچه سفید عمامه و ده اشرفی به «شاه حسوا (Xá Hacova)» فرمانده اصلی شیخ اسماعیل که از هرمز عبور می‌کرد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۲
تور د تومبو CC. II-57-3

ـ اظهارات فرنان گومش د لموس و ژیل سیمون

هرمز، ۴ می ۱۵۱۵

موضوع: دریافت تمامی چیزهایی که آلبوکرک در حکم خود دستور تحویل آنها را به فرنان گومش و ژیل سیمون داده بود و علاوه بر آنها تحویل دیگر مواردی راکه قرار بود برای شیخ اسماعیل ببرد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۲
تور د تومبو CC. II-57-21

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۴ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری پارچه و نیم اشرفی به Joana، زنی که به آئین مسیحیت درآمده بود «جهت تشویق و قدردانی از او به نام پادشاه پرتغال».

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳-۲۸۲
تور د تومبو CC. II-57-22

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۴ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری ادویه، دارچین، زنجبیل و دو پارچه سفید به مردان Cai Cocaro، یکی از مردان برجستهٔ هرمز که هدایایی را برای آلبوکرک ارسال کرده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۳۸
تور د تومبو CC. II-57-25

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل دا کوستا*

هرمز، ۵ می ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک تُنگ نقره‌ای و طلا به وزن ۳۲ انس و به ارزش شش هزار و هفتاد ریال به سفیر شیخ اسماعیل. همچنین اهداء یک خنجر با دسته طلا و نقره به ارزش بیست و دو و نیم اشرفی به فرمانده نیروی دریایی شیخ اسماعیل «که در هرمز با وی برخورد داشته‌ام».

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۴۸
تور د تومبو CC. II-57-34

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا*

هرمز، ۵ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل هدایایی که قرار بود برای شیخ اسماعیل ارسال گردد. شامل: دو دستبند طلا، یکی مزین به شش یاقوت (یکی از یاقوت‌ها خیلی بزرگ و مابقی متوسط و همچنین بیست و نه الماس بر روی آن) و دیگری دستبند کوچکتری با یک سنگ چشم گربه درشت و دو یاقوت متوسط و بیست و سه یاقوت کوچک در کنار آنها، هفتاد و یک الماس و با ۱۳ زمرد متوسط و شش زمرد کوچک وزن طلای بکار رفته در این دو دستبند ۱۶ اُنس (در پرتغال هر اُنس ۲۹ گرم) به ارزش دویست و پنجاه و شش کروزادو*؛ چهار انگشتر طلا (سه عدد از آنها مزین به یاقوتهای زیبا و یکی دارای نگین سفیرا که بیست یاقوت در اطراف آن نصب گردیده است به ارزش ۱۴ کروزادو؛ یک جواهر (گردنبند) با یک یاقوت درشت در وسط آن (چهار یاقوت متوسط و هشت یاقوت کوچک و دو فیروزه و سه مروارید، یکی خیلی بزرگ و دو عدد دیگر متوسط این گردنبند را زینت داده بودند)؛ یک جعبه از جنس عنبر با روکش طلا و یاقوت (صد یاقوت و شصت الماس کوچک)؛ یک کلاه مخملی سیاه، پوشیده از طلا و یاقوت (که در آن صد و هشتاد و یک یاقوت و مقداری طلا به ارزش هفتاد و چهار کروزادو به کار رفته است) با مسکوکات (تعداد پنج سکه طلای پرتغالی، پنج کروزادو، پنج کاتولیک و، پنج سکه دستی طلا و پنج توشتان نقره)؛

* واحد پول قدیمی پرتغال که هر کروزادو معادل ۴۰۰ ریال بوده است.

شمشیر مزین به طلا؛ یک خنجر طلا؛ تیرو کمان طلا و تعداد شش قبضه تفنگ و مجموعه‌ای از سلاحهای سرد؛ که به ژیل سیمون کاتب سفارت (که همراه فرنان گومش د لموس و ژوان دسوزا، نفر دوم سفارت) نزد شیخ اسماعیل اعزام شده‌اند تحویل گردید.

نامه‌ها، ج دوم، صص ۵۰-۱۴۹
تور د تومبو CC. II-57-36

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا*

هرمز، ۵ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل ششصد اشرفی به ژوان د سوزا، نفر دوم سفارت پرتغال نزد شیخ اسماعیل، جهت هزینه‌های سفیر و همراهان وی.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۴-۲۸۳
تور د تومبو CC. II-57-43

ـ *اظهاریه ژوان د سوزا، عضو سفارت پرتغال نزد شیخ اسماعیل*

هرمز، ۵ می ۱۵۱۵

موضوع: دریافت ششصد اشرفی جهت هزینه‌های سفیر و همراهان وی.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۴
تور د تومبو CC. II-57-32

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز*

هرمز، ۶ می ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پارچه نخی و نیم اشرفی (به عنوان صدقه به نام پادشاه) به فیلپا زنی که به آئین مسیحیت درآمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۵
تور د تومبو CC. II-57-37

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۶ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو قواره پارچه، یک چادر و دو اشرفی به هریک از سه زنی که به آئین مسیحیت درآمده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۶ـ۲۸۵
تور د تومبو CC. II-57-38

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۷ می ۱۵۱۵

موضوع: سفارش نه عدد لباس سفید برای هریک از روحانیونی که در کشتی‌های نظامی پرتغال خدمت می‌کنند.

اسناد، ج اول، ص ۲۶۷
تور د تومبو CC. II-57-109

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۷ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل شش قواره پارچه سفید، به برادرزن سلطان هرمز به‌خاطر خدمتی که وی به شاه هرمز کرده بود.

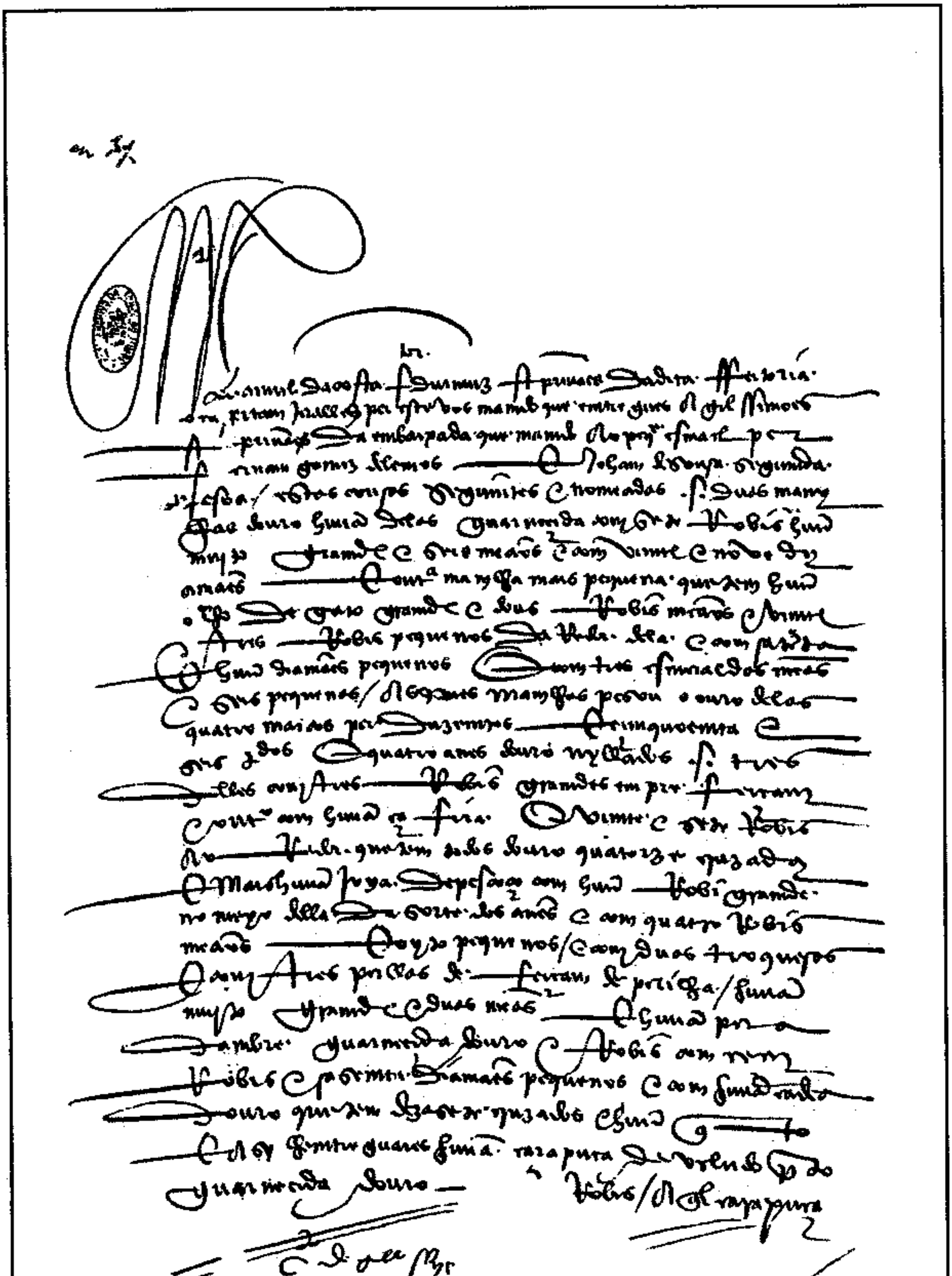
نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۰
تور د تومبو CC. II-57-41

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

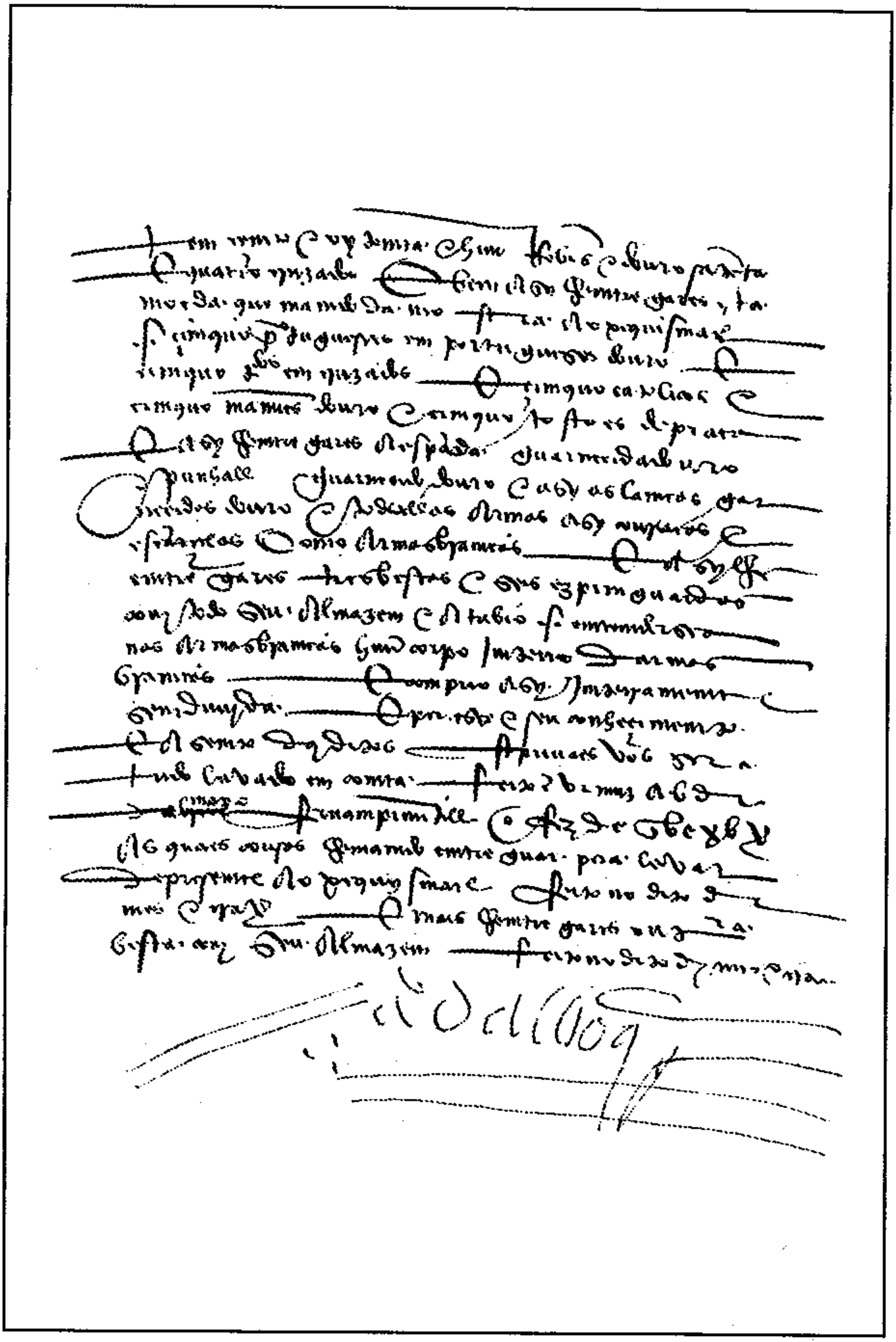
هرمز، ۹ می ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک قواره پارچه نخی و نیم صرافین (به عنوان صدقه به نام شاه پرتغال) به فلیپا، زنی که مسیحی شده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۶
تور د تومبو CC. II-57-58

حکم آفونسو د آلبوکرک کد: TT:CC.1-57-36

ادامه حکم مذکور

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۰ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهل اشرفی جهت آذوقه پنجاه و شش نفر از محافظین آلبوکرک [چراکه آنان به خوبی و با دقت لازم مسئولیت مراقبت و محافظت از من راکه همانا خدمت به پادشاه پرتغال است. انجام داده‌اند]

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۰
تور د تومبو CC. II-57-61

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هزار ریال به کورنلش، توپچی، جهت انجام تدارکات جشن سان بارتولومئو که در آن آتش بازی می‌کردند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۷
تور د تومبو CC. II-57-66

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۱ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دوازده صرافین به سلطان هرمز «به خاطر زن برده‌ای که او در اختیار داشت بدون آنکه بداند وی مسیحی است».

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۷
تور د تومبو CC. II-57-67
اسناد، ج اول، ص ۲۶۸

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۲ می ۱۵۱۵

موضوع: دادن دو جفیه سفید به نگهبانان شهر هرمز، به نام پادشاه پرتغال.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۸
تور د تومبو CC. II-57-78

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۲ می ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پارچه نخی و یک صرافین به خانم مسیحا که به آئین مسیحیت درآمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۸
تور د تومبو CC. II-57-79

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۳ می ۱۵۱۵

موضوع: اهدا یک پیراهن، کفش و چفیه به فرزند محمد سنگ‌کار قلعه هرمز «به دلیل محبتی که نسبت به او دارم و خدماتی که او انجام می‌دهد».

نامه‌ها، ج ششم، صص ۹-۲۸۸
تور د تومبو CC. II-57-86

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۷ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری پول به جورج فرناندس تفنگچی برای ابتیاع یک تفنگ [به جای تفنگی که به دستور من او برای شیخ اسماعیل فرستاده بود].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۸۹
تور د تومبو CC. II-57-118

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۷ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری پول به نیکلا و فریراً به خاطر گرفتن کلاه مخملی قرمز رنگ او جهت اهدا به ابراهیم‌بیک، از فرماندهان شیخ اسماعیل و همچنین اهداء یک پیراهن از ساتن قرمز به رئیس امیر کاپیتان هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۹۰-۲۸۹
تور د تومبو CC. II-57-120

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۸ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری پول به ژوان گومش به دلیل مأموریتی که وی جهت بردن پیغام نزد شاه کامبایا، برای انعقاد صلح، انجام داده بود.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۱
تور د تومبو CC. II-57-123

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۲ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۱۴ صرافین به ژرونیمو د سوزا، فرمانده کشتی سنت وینسنت برای هزینه‌های او و خدمه‌اش که جهت تعقیب تعدادی از مسلمانان رفته بودند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۱ـ۲۹۰
تور د تومبو CC. II-57-108

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۴ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت نیم صرافین به ژوان بیرونس (João Beirões) که از جانب شیخ اسماعیل تعدادی پرنده برای آلبوکرک آورده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۱
تور د تومبو CC. II-57-147

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۵ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو صرافین و نیم به پرو د وارگاس به دلیل هزینه‌ای که وی در راه تعقیب آن دسته از مردانی که به مسلمانان پیوسته بودند، برای اجیر کردن تفنگداران پرداخته بود.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۲ـ۲۹
تور د تومبو CC. II-57-149

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهل صرافین به رئیس قیصر به خاطر آنکه در خاک هرمز در قسمتی که مربوط به ایران بود، دیوگودالو یتوو[1] شش پرتغالی دیگر را که به سمت مسلمانان فرار کرده بودند دستگیر کرده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۲
تور د تومبو CC. II-57-159

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه قواره پارچهٔ نخی و سه قواره پارچه ابریشمی به سه فرمانده مسلمان پادشاه هرمز که برای دستگیری پرتغالی‌هایی که به سمت مسلمانان فرار کرده بودند، کمک کرده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳-۲۹۲
تور د تومبو CC. II-57-162

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سیصد و پنجاه صرافین به فرماندهان و افراد پادشاه هرمز و به پرتغالی‌هایی که برای تعقیب و دستگیری آن دسته از افراد پرتغالی که به سمت مسلمانان فرار کرده بودند. کمک و یاری کرده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۳
تور د تومبو CC. II-57-163

---

1. Diogo d'Alvito.

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری پارچه و گل میخک به فرمانده پادشاه هرمز که در خشکی برای قلعه هرمز گچ آورده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۴
تور د تومبو CC. II-57-166

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۸ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهار گوسفند به سنگ کاران قلعه که کار خود را به خوبی انجام داده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۴
تور د تومبو CC. II-57-168

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۹ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل تعدادی پارچه و مقداری گل میخک به دیوگو آلوارس جهت اهدا به رئیس ابوبکر، فرمانده دریایی کالایات قلهات و تقدیر و قدردانی از او.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۵
تور د تومبو CC. II-57-170

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۳۱ می ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو قواره پارچه به یکی از کاپیتانهای پادشاه هرمز که به خشکی آمده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۵
تور د تومبو CC. II-57-180

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا*

هرمز، ۳۱ می ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۲۰ صرافین به عاصم علی، خدمتگزار پادشاه هرمز برای آنکه وی تمامی تلاش و کمک خود را معطوف پیداکردن و آوردن پرتغالی‌هایی بنماید که به سوی مسلمانان گریخته بودند.

نامه‌ها، ج ششم. صص ۶ـ۲۹۵
تور د تومبو CC. II-57-182

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز*

هرمز، ۷ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو کیسه برنج به سید به خاطر شغل نگهبانی او در جزیره لار.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۷ـ۲۹۶
تور د تومبو CC. II-58-46

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز*

۲ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت شش صرافین به پرو د البوئم به خاطر هزینه‌هایی که او جهت اجیر کردن تفنگچی جهت دستگیری پرتغالی‌های فراری متحمل شده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۵
تور د تومبو CC. II-58-16

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند، به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه و کالاهای هرمز*

هرمز، ۱۳ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به ناوسن وینسنت، برای خوراک صد و بیست و سه برده‌ای که در آن بودند، [روزی دو وعده خوراک].

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸ـ۲۹۷
تور د تومبو CC. II-58-63

ـ حکم دون آلیشو د منزیس، دریاسالار ناوگان دریایی، از طرف فرماندار، به مانوئل دا کوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۵ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک خمره شراب به کارگرانی که برای ساخت قلعه سنگ جمع‌آوری می‌کنند، همچنین تحویل یک کیسه برنج به هریک از آنها و دو کیسه نیز به Goncalves de Carnide داده شود.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۱
تور د تومبو CC. II-58-71

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۱۵ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو دست لباس سفید به افرادی که از جانب برادرزن پادشاه هرمز یک پلنگ برای آلبوکرک آورده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۸
تور د تومبو CC. II-58-75

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۱۶ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به کشتی سیلو ستری کورسو، جهت دو وعده غذای روزانه صد و بیست و نه برده که در آن کشتی می‌باشند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۲۹۹
تور د تومبو CC. II-58-81

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند، به مانوئل دا کوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۸ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو صرافین به کریستوان آفونسو به خاطر انگشتری که او از انگشتان رئیس احمد «فردی که به پادشاه هرمز خیانت کرده بود» پس از کشتن

او درآورده بود. «این انگشتر را آلبوکرک برای ذوب کردن به پادشاه هرمز داده بود.»

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۲
تور د تومبو CC. II-58-90

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۲۱ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو پوند گل میخک به **Meceradi** عرب مسلمانی که از جانب پادشاه هرمز وظیفه کنترل افسران مسلمان که در قلعه هرمز به خدمت مشغول‌اند را برعهده دارد.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳۰۰-۲۹۹
تور د تومبو CC. II-58-103

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک، به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۲ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: دستور جهت خریدن یک پیراهن ساتن زردرنگ یک قواره پارچه مخمل مشکی برای شال کمر، برای اهداء به پادشاه هرمز و همچنین دادن ۱۲ کروزادو برای خرید ده عدد دکمه طلا که در آن لباس به کار رفته بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۳
تور د تومبو CC. II-58-127

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۲۴ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری برنج به محمد شیرازی سنگ‌تراش که در ساخت قلعه هرمز کمک کرده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۰
تور د تومبو CC. II-58-117

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، پیشکار هرمز

هرمز، ۲۵ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک ردای سفید به باب عرب مسلمانی که نزد پادشاه هرمز بوده و مقداری گچ برای کار قلعه آورده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۱
تور د تومبو CC. II-58-119

ـ نامهٔ یک عرب مسلمان به نامه بابا به *دون مانوئل اول* پادشاه پرتغال

احتمالاً ۱۵۱۵

موضوع: در مورد حضور وی در هرمز و خروج به سمت کوشین به دستور سفیر، در این نامه همچنین به ساخت قلعه هرمز اشاره شده است.

نامه‌ها، ج پنجم، صص ۶ـ۵
تور د تومبو CG. 36

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرتو تاوراَ*، المشرف مواد غذایی هرمز

۲۵ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه کیسه برنج به تمامی زنانی که در آنجا بـه آئـین مسـیحیت درآمده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۲
تور د تومبو CC. II-58-120

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۸ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک پیراهن حریر و یک روسری سفید به احمد، استاد سنگتراش هرمز، به دلیل کاری که او در ساخت قلعه انجام داده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۳
تور د تومبو CC. II-58-128

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۸ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: دستور در پرداخت یک کروزادو به کریستوان د آلمیدا، مرده شور هرمز.

نامه‌ها
تور د تومبو -CC. II-58

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۹ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت پنجاه صرافین طلا و ده کروزادو پرتغالی به سفیر شیخ اسماعیل [به خاطر آنکه وی به عنوان سفارت نزد من آمده بود و هدایایی مانند جواهرات، طلا، اسب و پارچه‌های نخی و ابریشمی را از طرف شیخ اسماعیل آورده بود].

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۲
تور د تومبو CC. II-58-138

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۲۹ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۵۰ پاردال به نیکلاو د فریرا که به عنوان سفیر پادشاه هرمز نزد پادشاه پرتغال اعزام شده است.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۳
تور د تومبو CC. II-58-141

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۲۹ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مبلغ پانصد تنگه (پول نقره مرسوم در دوره تیموریان و اوایل صفویه) به سنگ‌تراشان عربی که مقداری سنگ برای قلعه هرمز آورده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۴
تور د تومبو CC. II-58-139

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳۰ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری برنج به پرسنل نیروی دریایی برای پانزده روز اول ماه ژوئن بابت دو وعده غذای روزانه.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۳
تور د تومبو CC. II-58-144

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف هرمز

هرمز، ۳۰ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج برای بیست و یک نفر از پاروزنان کشتی برای مدت ۱۵ روز اول ماه جولای.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۵
تور د تومبو CC. II-58-146

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند، به پروتاورآ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۳۰ ژوئن ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به تعدادی از آهنگران پرتغالی برای مصرف غذایی پانزده روزه آنان.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۶ـ۳۰۵
تور د تومبو CC. II-58-147

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، اول جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به بیست و چهار نفر پاروزن کشتی سانتیاگو و چهار نفر سفیدپوست دیگری که در آن کشتی حضور دارند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۶
تور د تومبو CC. II-58-149

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* فرماندار هند به *پرو د تاورآ*، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۲ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به ۳۱ نفر از پاروزنهای کشتی سانتاکروز برای خوراک پانزده روز اول ماه جولای نامبردگان.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۷ـ۳۰۶
تور د تومبو CC. II-58-150

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک*، فرماندار هند به *مانوئل داکوستا* پیشکار هرمز

هرمز، ۲ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک پوند گل میخک، مقداری گیاه عطری و تعداد پارچه سفید برای تقدیر از او و بیان لیاقت و شایستگی نامبرده.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۷
تور د تومبو CC. II-58-151

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*

هرمز، ۳ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت شصت و پنج صرافین به دون گارسیا د نورنینا [به‌خاطر خنجر مرصع که از وی برای اهدا به شیخ اسماعیل گرفته بودم].

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸ـ۳۰۷
تور د تومبو CC. II-58-153

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک*، فرماندار هند به *پرو د تاورآ*، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۴ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به صد و سی و دو برده پاروزن کشتی سیلوتسری کروسو و صد و دوازده برده کشتی ژونیمو د سوزا برای مدت زمان پانزده روز اول ماه جولای.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۸
تور د تومبو CC. II-58-175

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۷ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سه کروزادو به لوپو واز دساماپایو و آنتونیو فریرآ [بابت حیوانی که از آنها، برای اهداء به شیخ اسماعیل، گرفته بودم].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۹
تور د تومبو CC. II-58-197

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۸ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل ده کیسه برنج، به نیکلاو د فریرآ برای تقدیر از نـامبرده بـه نـام پادشاه، جهت هزینه‌های منزل وی.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۰۹
تور د تومبو CC. II-58-200

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۱۰ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک پیراهن ابریشم و یک پیراهن سفید، یک جفت کفش، شال و کلاه و دستمال سفید به سانتیاگو (Santiago) به دلیل خدمات نامبرده در ساخت قلعه و همچنین به دلیل مسیحی شدن او.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۰
تور د تومبو CC. II-58-205

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۱۱ جولای ۱۵۱۵

موضوع: خرید یک ظرف روغن ماهی برای روغن‌کاری کشتی‌ها.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۰
تور د تومبو CC. II-58-209

تصویر آفونسو د آلبوکرک که در کتاب *افسانه‌های هند*
نوشته گاسپار کوریا موجود است.

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری ادویه و دو قواره پارچه عمامه‌ای سفید به اوستابای (Ustabai) خدمتگزار پادشاه هرمز که خدماتی را برای آلبوکرک انجام داده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۱
تور د تومبو CC. II-58-211

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۱ جولای ۱۵۱۵

موضوع: اهداء ۳۰ صرافین، به خانم شاه سیف‌الدین که اغلب هدایایی را برای آلبوکرک ارسال می‌کرده است.

نامه‌ها، ج‌دوم، ص ۱۵۴، ج ششم. ص ۳۱۱
تور د تومبو CC. II-58-213

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۴ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک کیسه برنج به ژیرای (Girae) استاد سنگ‌تراش عرب که سنگ‌ها را به قلعه برده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۲
تور د تومبو CC. II-59-12

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، پیشکار هرمز

هرمز، ۱۵ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت شش آذری به خواجه علی مراد [به خاطر یک کمان طلایی که از او، جهت ارسال برای پادشاه پرتغال، گرفته‌ام].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۲
تور د تومبو CC. II-59-19

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۱۵ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل چهار تکه پارچه کتان برای بادبان و مقداری پوست برای طبل‌های کشتی سانتیاگو به استادکار کشتی مذکور.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳-۳۱۲
تور د تومبو CC. II-59-20

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به پرو د تاوراَ المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری برنج برای تعداد صد و دوازده برده پاروزن کشتی ژرونیمو د سوزآ، برای مدت ۱۶ روز باقیمانده ماه جولای.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۳
تور د تومبو CC. II-59-21

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به پرو د تاوراَ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به سیصد و سی نفر از افراد ژوان فرناندش، صد و بیست نفر از افراد بلشیور، صد و بیست پرسنل تحت فرماندهی دیوگو پریراَ و چهل و هفت نفر افراد ژاکومس.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۳
تور د تومبو CC. II-59-22

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف هرمز

هرمز، ۱۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج دیوگو پریراَ، ژوان فرناندش، ژاکوم گراند، ژاکوم پکنو و بلشیور، فرماندهان نیروهای دریایی.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۴
تور د تومبو CC. II-59-23

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاورآ*، *المشرف* هرمز

هرمز، ۱۷ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه پانزده روزه بیست و هشت نفر از خدمه کشتی سانتیاگو و بیست و شش نفر خدمه کشتی سیلوستری کورسو.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۵ـ۳۱۴
تور د تومبو CC. II-59-28

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، پیشکار هرمز

هرمز، ۱۷ جولای ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن سفید و یک عمامه به هریک از سه عرب شیپورچی پادشاه هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۵
تور د تومبو CC. II-59-31

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* فرماندار به *پرو د تاورآ*، *المشرف* آذوقه هرمز

هرمز، ۱۸ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج پانزده روزه شش نفر از استبل‌داران.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۵
تور د تومبو CC. II-59-34

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، پیشکار هرمز

هرمز، ۲۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن، کلاه قرمز، شال کمری به مانوئل، مسیحی شهر هرمز که به تازگی به آئین مسیحیت درآمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۶
تور د تومبو CC. II-59-73

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۲۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه پانزده روز برنج سی و یک نفر عرب مسلمان پاروزن کشتی گراند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۷
تور د تومبو CC. II-59-74

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۶ جولای ۱۵۱۵

موضوع: بازگرداندن پانصد صرافین به الکساندر د اتائید، به خاطر مبالغی که وی به مسئول پست تجاری گوآ قرض داده بود.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸ـ۳۱۷
تور د تومبو CC. II-59-75

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دو وعده برنج در روز به دو نفر جاشویی که به همراه...

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۸
تور د تومبو CC. II-59-78

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۳۰ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداختِ مبلغ دو و نیم پارداو بابت هر متر مخمل برای شش متر مخمل که از پرو د آلپوئین، کاتب، به خاطر پارچه‌ای که قبلاً از وی جهت اهداء به فرماندار مسقط، برای قدردانی از او به نام پادشاه پرتغال، گرفته بودم.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۹ـ۳۱۸
تور د تومبو CC. II-59-85

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۳۰ جولای ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مبلغ چهل و پنج صرافین به پرو د آلپوئین کاتب [به خاطر یک زره. لباس چرمی، مخمل، لباس بلند از پارچه مخمل قرمز که همگی نو بوده‌اند، و برای ارسال به عنوان هدیه برای شیخ اسماعیل، به نام پادشاه پرتغال، از او گرفته بودم].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۹
تور د تومبو CC. II-59-88

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پرداخت سهمیه برنج به پنج تن از سربازان برای دو وعده غذای نامبردگان برای مدت پانزده روز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۱۹
تور د تومبو CC. II-59-94

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج پانزده روزه چهل و شش پاروزن کشتی برگانتین.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۰
تور د تومبو CC. II-59-98

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲ اوت ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن به هریک از نه نفری که به عنوان قاضی خدمت می‌نمایند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۱
تور د تومبو CC. II-59-104

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا*

هرمز، ۳ اوت ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت صد و بیست صرافین بابت تعمیر و نگهداری یک کشتی که پس از تعمیر به عنوان قدردانی و به نام پادشاه پرتغال به نیکلاو د فریرا سفیر پادشاه هرمز داده شد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۱
تور د تومبو CC. II-59-119

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا*

هرمز، ۴ اوت ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن ابریشمی و عمامه سفید به پیغام‌رسان به حکمران لار که پیغامی را برای آلبوکرک آورده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۱
تور د تومبو CC. II-59-134

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز*

هرمز، ۶ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری برنج به صد و دوازده برده‌ای که در کشتی سان وینسنت و همچنین صد و بیست و نه نفری که در کشتی سانتوانسپیریتو پاروزنی می‌کنند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۲
تور د تومبو CC. II-59-139

ـ *حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز*

هرمز، ۱۳ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به سی نفر پاروزن کشتی سانتاکروز، بابت سهمیه پانزده روز اول ماه اوت آنها.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۳
تور د تومبو CC. II-59-87

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۶ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به تعداد چهارصد و نود نفر از اهالی مالابار که به عنوان سرباز با آلبوکرک آمده بودند. [این سهمیه جهت دو وعده غذای روزانه آنها بوده است. در این نامه همچنین درخواست شده که مقداری برنج به صد و نود و پنج برده پاروزن کشتی‌های سانتوانسپیریتو و سان وینسنت داده شود].

نامه‌ها، ج دوم، صص ۵۵-۱۵۴
تور د تومبو CC. II-59-181

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۶ اوت ۱۵۱۵

موضوع: اهداء مقداری گل میخک و پارچه سفید به کاپیتان پادشاه هرمز که در جزیره صحار قرار دارد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۴
تور د تومبو CC. II-59-179

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۶ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه غذایی برنج عدلیه و برده‌هایی که به همراه قاضی می‌باشند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۵-۳۲۶
تور د تومبو CC. II-59-184

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۷ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به پاروزنهای کشتی‌های سان وینسنت و سانتا اسپیریتو.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۶-۳۲۵
تور د تومبو CC. II-59-189

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا* مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۸ اوت ۱۵۱۵

موضوع: اهداء مقداری پارچه برای لباس ماریا (Maria) زنی که به تازگی مسیحی شده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۶
تور د تومبو CC. II-59-187

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاورآ*، المشرف هرمز

هرمز، ۲۰ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری برنج به چهار سرباز (جهت آذوقه ۱۵ روز، آنها و دو وعده در روز)

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۷
تور د تومبو CC. II-60-7

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاورآ*، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۲۳ اوت ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک سهمیه برنج یک ماهه به پنج تن از فرماندهان مالایار.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۲۷
تور د تومبو CC. II-60-15

ـ حکم *پروماسکاریناس*، فرمانده دریایی کوشین به *آلوارو لوپس*، المشرف قلعه کوشین

کوشین، ۲۳ اوت ۱۵۱۵

موضوع: ارسال صد و نود و شش کینتال نمک از هرمز برای مالاکا [به توسط کشتی سانتا هِلنا به فرماندهی سباستین کالِگو جهت مصارف قلعه آنجا].

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸-۳۲۷
تور د تومبو CC. II-60-16

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۴ اوت ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن نخی کلفت، شال کمر و پارچه‌ای برای پوشاندن سر به یک نفر راهنمای مسلمان که از تنگه مکه آمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳۰-۳۲۹
تور د تومبو CC. II-60-20

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ اوت ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت شش صرافین به عنوان پاداش به فرانسیسکو پیمنتال، به خاطر خدماتی که او برای ساخت قلعه هرمز انجام داده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۰
تور د تومبو CC. II-60-27

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ اوت ۱۵۱۵

موضوع: دادن شش اشرفی به عنوان پاداش به دیوگو لوپس به خاطر خدمات نامبرده در امور ساخت قلعه هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۱-۳۳۰
تور د تومبو CC. II-60-27

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۸ اوت ۱۵۱۵

موضوع: دادن شش اشرفی به عنوان پاداش به فرنان رودریگز به خاطر خدمات او در ساختن قلعه هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۱
تور د تومبو CC. II-60-33

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۸ اوت ۱۵۱۵

موضوع: دادن شش اشرفی به عنوان پاداش به ژوان دسیزمبراً به خاطر خدمات وی در ساختن قلعه هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۱
تور د تومبو CC. II-60-34

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک سهمیه برنج به شش تجار اهل مالابار که در امور ساخت قلعه هرمز کمک کرده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۲
تور د تومبو CC. II-60-41

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مقداری صرافین به عنوان پاداش به سه راهنمایی که با سه کشتی گچ آمده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۲
تور د تومبو CC. II-60-42

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهار آذر به پستچی که نامه‌های افرادی راکه با سفیر پرتغال نزد شیخ اسماعیل رفته بودند را آورده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۳
تور د تومبو CC. II-60-43

ـ نامهٔ ابواسحاق (Mira Bucaca) فرمانده نظامی شیخ اسماعیل به آفونسو د آلبوکرک

احتمالاً ۱۵۱۵

موضوع: در این نامهٔ فرمانده نظامی شیخ اسماعیل آمادگی خود را برای ارائه هرگونه کمک و خدمتی به آفونسو د آلبوکرک اعلام می‌دارد [این بنده حقیر خدمتگزار با ارسال هزار دعا برای جنابعالی اعلام می‌دارم که در خدمتگزاری حاضرم. لازم بود که با ارسال این نامه به توسط خواجه عباس‌الدین محمد مراتب دوستی و ارادت خود را بیان و بگویم که اگر همه با هم باشیم قوی خواهیم بود و اعلام نمایم که شما را فراموش نکرده‌ام. اگر مطلب و خواسته‌ای داشته باشید در خدمتگذاری حاضرم].

نامه‌ها، ج دوم، ص ۲۵۳
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۶۰ـ۵۹ صفحات F.G. 7638

توجه: این نامه توسط کاستانهیدا نیز در کتاب «تاریخ» نامبرده در جلد سوم و چهارم صفحه ۳۶۵ و در کتاب «داستان دون مانوئل اول»، نوشته دامایان گویش صفحهٔ ۶ بدون اشاره به منبع آن ذکر شده است. همچنین در کتابخانهٔ اژودا با کد ۲۱ـ۷ـ۵۰ صفحهٔ ۱۵۶ نیز موجود می‌باشد.

شاید تاریخ این نامه کمی قبل از ماه سپتامبر باشد. بدون شک آلبوکرک در نامه‌ای که در تاریخ ۲۲ سپتامبر ۱۵۱۵ به پادشاه پرتغال نوشته از این نامه یادکرده بود. [یک فرستاده دیگری از جانب ابواسحاق فرمانده شیخ اسماعیل که در Pexer می‌باشد نزد من آمده بود و برایم یک اسب و این نامه‌ای راکه خدمت جنابعالی می‌فرستم آورده بود او برای انجام هرگونه خدمتی به من اعلام آمادگی کرده بود]. در مورد این نامه ابواسحاق به حکم پرو د آلپوئیم* (Pero de Alpoim) از ۴ تا ۱۶ اکتبر ۱۵۱۵ مراجعه شود.

ـ نامهٔ حکمران بحرین به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

احتمالاً ۱۵۱۵

موضوع: آمدن آلبوکرک به هرمز، تفاهم کامل بین حکمرانان بحرین و هرمز، اعلام

* نامبرده منشی آفونسو آلبوکرک بوده است.

آمادگی خدمتگزاری حکمران بحرین [اکنون از آمدن و چگونگی رسیدن شما به هرمز آگاه شده‌ایم و در مورد سخاوت عدالت و شهرت فراگیر شما اطلاع حاصل کرده‌ایم. بین من و پادشاه هرمز همیشه ارتباط بوده و پیغام‌رسانانی مبادله می‌شود، پیغام‌رسان خود را جهت خدمت اعزام می‌نمایم. او برای شما سه اسب را خواهد آورد. با تقدیم دوستی و مودت، اگر تقاضایی داشته باشید برای اجابت آن آماده بود و تعارفات خود را تقدیم می‌دارم].

نامه‌ها، ج دوم، ص ۲۵۴
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۶۰ ص FG. 7638

توجه: این نامه نیز به توسط کاشتانیدا در همان مجلد کتاب «تاریخ» وی بدون ذکر منبع آمده است.

تاریخ این نامه باتوجه به آنکه به طریقی در ارتباط با مأموریت پرو د الپوئین در تاریخ ۲و۳ اکتبر در خصوص سفیر بحرین، می‌باشد ماه سپتامبر ۱۵۱۵ می‌باشد.

ـ نامهٔ حکمران بصره به آفونسو د آلبوکرک

احتمالاً ۱۵۱۵

موضوع: اعزام سیدمحمد به عنوان سفیر و جهت انعقاد صلح [می‌خواهم که بر ما منت‌گذاری، همانگونه که به بن‌جابر و میر ابواسحاق با نامه‌ها و پیغامهای خود افتخار داده بودید. ما خواهان صلح و آرامش و در خدمتگزاری کامل حاضر بوده و ضمن خراجگزاری شما و فرزندانتان از هر چه امر بفرمائید اطاعت می‌نمائیم.]

نامه‌ها، ج دوم، ص ۲۵۵
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۶۱ـ۶۰ FG. 7638

این نامه نیز تو کاستانیدا در همان کتاب تاریخ صفحهٔ ۶ـ۳۶۵ بدون ذکر منبع اشاره شده و در کتابخانه اژودا در لیسبون نیز موجود است. احتمالاً تاریخ این نامه باتوجه به اینکه در تاریخ ۴ تا ۲۷ اکتبر ۱۵۱۵ قاصد شیخ بصره در هرمز بوده است، مربوط به ماه اوت و یا اوائل سپتامبر می‌باشد.

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۲ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه غذای برنج پاروزنهای کشتی‌های سان وینسنت و اپیتر توسانتو.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۴ـ۳۳۳
تور د تومبو CC. II-60-59

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۳ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج سی نفر از پاروزنهای اهل کاناریش.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۵ـ۳۳۴
تور د تومبو CC. II-60-65

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج ۲۴ پاروزن کشتی سانتیاگو و بیست خدمه تحت فرماندهی سیلوتسری کورسو [پنج وعده برنج در روز برای هر دو نفر].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۵
تور د تومبو CC. II-60-66

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۳ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده صرافین به عنوان پاداش به قاصد میر رئیس (Mira Rexer) که برای من نامه و پیغام آورده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۵
تور د تومبو CC. II-60-67

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۵ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پارافین و شمع به مقدار لازم به کشیش فری فرانسیسکو جهت انجام مراسم مذهبی و همچنین دادن گندم به مقداری که او برای پخت نان مقدس لازم دارد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۷
تور د تومبو CC. II-60-75

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۵ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج به افرادی که ذیلاً اعلام می‌گردد.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸ـ۳۳۷
تور د تومبو CC. II-60-76

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ

هرمز، ۶ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه برنج همراهان قاضی هرمز (به میزان دو وعده غذا در روز برای هر نفر).

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۸
تور د تومبو CC. II-60-79

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۶ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سه آذر به عنوان پاداش به فرناندو، ملوان لال کشتی اژودا.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۸
تور د تومبو CC. II-60-80

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۷ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۸۳۶۷ رئال به منشی آلبوکرک پرو د آلپوئین، به خاطر دو جام نقره و طلایی که به سفیر شیخ اسماعیل اهدا گردید. [سفیری که با هدایایی نزد من آمده بود همچنین کاپیتان شیخ اسماعیل ابراهیم بیگ (Brahem Begi) که در هرمز ملاقات نمودم].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۹
تور د تومبو CC. II-60-86

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به پرو د تاوراَ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۷ ستپامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهم برنج هشتاد و سه نفر از افراد دیوگو پریرآ [دو وعده غذا برای هر نفر در روز].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۳۹
تور د تومبو CC. II-60-88

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز ۸ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۸۴۰۰ ریال بابت چهارده الموت* شرابی که آلبوکرک از آنتونیو راپوزو جهت ارسال برای فرمانده و سفیر شیخ اسماعیل گرفته بود.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۱ـ۳۴۰
تور د تومبو CC. II-60-94

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۸ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت صد و سیزده و نیم کروزادو به لوپو واز دسامپایو و آنتونیو

---

* Almude: واحدی برای مایعات معادل ۳۱/۹۴ لیتر.

In vigilia ascensionis
omnes gentes. Capitulum.
Primum quidem sermonem feci de omnibus o theophile que cepit iesus facere et docere: usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum: quos elegit assumptus est.
Iesu nostra redemptio: amor et desiderium: deus creator omnium: homo in fine temporum.
Que te vicit clementia: ut ferres nostra crimina crudelem mortem patiens: ut nos a morte tolleres.
Inferni claustra penetrans: tuos captivos redimens: victor triumpho
nobili: ad dexteram patris residens.
Ipsa te cogat pietas: ut mala nostra superes: parcendo et voti compotes nos tuo vultu saties.
Tu esto nostrum gaudium: qui es futurus premium: sit nostra in te gloria: per cuncta semper secula amen.
Ascendit deus in iubilatione alleluia. Et dominus in voce tube alleluia.
Pater manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti michi: nunc autem pro eis rogo: non pro mundo: quia ad te venio alleluia. Oratio.
Concede quesumus omnipotens deus: ut qui hodierna die unigenitum tuum redemptorem nostrum ad celos ascendisse credimus ipsi quoque mente in celestibus habitemus. Per eundem dominum nostrum iesum christum

کتاب ساعات

فریراً بابت گردنبند طلایی که از آنها جهت اهدا به پادشاه هرمز اخذ گردیده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۱
تور د تومبو CC. II-60-95

ــ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاوراً*، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۶ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به شش برده‌ای که در خدمت عدلیه می‌باشند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۳
تور د تومبو CC. II-60-120

ــ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاوراً*، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۶ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به بیست و چهار پاروزن سیاه‌پوست کشتی سانتیاگو.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۴ـ۳۴۳
تور د تومبو CC. II-60-121

ــ حکم *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاوراً*، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۲۰ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به ۳۳ پاروزن کشتی سانتاکروز، بیست و دو خدمه کشتی سان پدرو برای سهمیه ماه اکتبر آنها [دو وعده در روز برای هر نفر].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۵
تور د تومبو CC. II-60-138

ــ حکم *آفونسو د آلبوکرک* فرماندار هند به *پرو د تاوراً*، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۲۰ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به پاروزنهای کشتی سان پدرو برای سهمیه پانزده روزه آنها.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۶
تور د تومبو CC. II-60-134

ـ نامه آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

هرمز، ۲۲ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: روند ساخت قلعه هرمز [این استحکامات در هرمز مایه اعتبار و اطمینان زیادی برای مسائل و امور هند خواهد بود]. اشاره به پرداخت خراج توسط شاه هرمز و تأکید بر اهمیت تجاری هرمز. اعلام اسامی افرادی که در مؤسسهٔ تجاری پرتغال در هرمز مشغول بکارند. اشاره به هدیه حکمران لار (یک اسب) به آلبوکرک، تجارت بین هرمز و لار، اشاره به نامه ابواسحاق فرمانده شیخ اسماعیل به آفونسو د آلبوکرک، تأکید بر اهمیت جزیره بحرین. اشاره به هدایای دریافتی از جانب پادشاه هرمز (یک اسب، کمربند، شمشیر مرصع) برپایی یک جایگاه ویژه در هرمز با سقف هلالی از سرب که بر روی آن نشان پرتغال قرار داشت و دارای هشت پله بود. اشاره به نامهٔ شیخ اسماعیل جهت پادشاه پرتغال، [نیکلاو د فریرآ از پادشاه هرمز حقوق گرفته و من نیز به نام اعلیحضرت به او مبلغی را می‌دهم] اشاره به مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل. در این نامهٔ همچنین مواردی در مورد حقوق گمرکی در هرمز، پول و سکه هرمز اهمیت دریایی، سیاسی و تجاری آن اشاراتی شده و ویژگی قلعه آن تشریح گردیده است.

نامه‌ها، ج اول، صص ۷۹ـ۳۶۹
اسناد، ج دوم، صص ۸۵ـ۳۷۷
اسناد، ج سوم، فصل چهارم، صص ۵۸ـ۲۳۶
تور د تومبو CC. I-60-101

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۲ سپتامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هزار ریال به استوان گونسالوش، دریانورد پرتغالی بابت مخارج زندگی او که مدتهاست حقوق نگرفته است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۶
تور د تومبو CC. II-60-145

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو هزار صرافین به دون گارسیا د نورونیو که عازم هند بوده است این مبلغ جهت هزینه ساخت دو کشتی بود که در کلکته و کوشین در حال ساخت بوده است.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۵
تور د تومبو CC. II-60-44

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اشاره به وضعیت سلامت آلبوکرک [به تو دستور می‌دهم که کلیه احکامی را که از جانب پرو د آلپوئین، منشی من امضاء و صادر می‌گردد و در ارتباط با هزینه‌های ضروری نیروی دریایی و قلعه می‌باشد را به‌طور کامل اجرا نموده و آن را مانند حکم من تلقی نمایی، این موضوع صرفاً به علت بیماری من می‌باشد].

نامه‌ها،ج‌دوم، صص ۶ـ۱۵۵،ج‌ششم ص۳۴۷
تور د تومبو CC. II-60-179، CC. II-60-97

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت تمامی افرادی که در نیروی دریایی آلبوکرک در خدمت او بوده و در ساخت قلعه هرمز تلاش زیادی انجام داده بودند.

نامه‌ها، ج دوم، ص ۱۵۶
تور د تومبو CC. II-60-181

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه برنج پانزده روزه اول ماه اکتبر به پنج تن از سربازان و کارگران اسطبل شاهی.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۸
تور د تومبو CC. II-60-174

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، اول اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیهٔ برنج سیصد و نود و دو نفر از افراد تحت فرماندهی ژوان فرناندش و صد و دوازده نفر دیگر از افراد بلچیور (Belchior) و همچنین تحویل یک کیسه برنج به ژوان فرناندش و کیسه دیگر به بلچیور.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۸
تور د تومبو CC. II-60-175

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ

هرمز، اول اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج بیست و چهار نفر از پاروزنهای کشتی سانتیاگو (برای مدت پانزده روز اول ماه اکتبر)

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۸
تور د تومبو CC. II-60-176

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ

هرمز، ۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل شش کیسه برنج به خانم ایزابل، زنی که به آئین مسیحیت درآمده و از اقوام پادشاه هرمز نیز می‌باشد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۹
تور د تومبو CC. II-60-178

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ

هرمز، ۲ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج صد و یک نفر از افراد دیوگو پریرآ، بیست و دو نفر از افراد ژاکوم‌گراند و بیست‌ودو نفر از ژاکوم‌وهمچنین پرداخت سه کیسه برنج به هریک از این سه نفر.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۴۹
تور د تومبو CC. II-60-184

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً

هرمز، ۲ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری پوست جهت طبل به استادکاران کشتی‌های گوالدالوپ و تا فوریرا.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۰
تور د تومبو CC. II-60-195

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً

هرمز، ۲ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پوست به استادکاران کشتی‌های اژودا پکنا و روزاریو جهت طبل‌های آن کشتی‌ها.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۰
تور د تومبو CC. II-60-196

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده صرافین به عنوان پاداش (جهت خوراک سفیر بحرین که پیامی را برای پرتغالی‌ها آورده است و همچنین دادن سه اشرفی به عنوان پاداش به خانم دونا ایزابل که به آئین مسیحیت درآمده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۰
تور د تومبو CC. II-60-132

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل شش کیسه برنج، به دستور آفونسو د آلبوکرک، به سفیر حکمران بحرین.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۱
تور د تومبو CC. II-60-197

ــ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ

هرمز، ۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه غذای برنج چهار تن از کارکنان کشتی سان تومه.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۱
تور د تومبو CC. II-60-198

ــ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج صد و پنجاه و دو نفر از پاروزنهای کشتی سانتااسپیریتو و چهل نفر از کشتی سان وینسنت (دو وعده غذای روزانه برای هر نفر)

نامه‌ها، ج ششم، صص ۲ـ۳۵۱
تور د تومبو CC. II-60-201

ــ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل دا کوستا، مسئول پست تجاری هرمز

۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو صرافین به لوپس دیاس و ژوان باروس که به حکم فرمانده دریایی به خشکی اعزام شده‌اند و همچنین پرداخت یک صرافین به مترجم آنها گونسالو.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۲
تور د تومبو CC. II-60-202

ــ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل دا کوستا

هرمز، ۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اهدا یک پیراهن ابریشمی و یک پیراهن نخی، کفش، شال و عمامه به توماس فرناندس، ژوان فرناندس و دومینگوش فرناندس سه عربی که به آئین مسیحیت درآمده بودند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳ـ۳۲۵
تور د تومبو CC. II-60-203

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز ۴ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اهداء پنج قواره پارچه سفید عمامه‌ای به قاصدی که میرابواسحاق فرمانده شیخ اسماعیل نزد دریاسالار پرتغالی فرستاده بود. میرابواسحاق یک اسب به آفونسو د آلبوکرک هدیه داده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۳
تور د تومبو CC. II-61-3

در خصوص موضوع این نامه به نامهٔ قبلی میرابوکاسا به آلبوکرک مراجعه شود.

ـ اظهارات ژوان گومش، منشی استبل گوآ

گوآ، ۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: خرید بیست اسب و یک قاطر از اعراب مسلمان هرمز به توسط فرانسیسکو کورونیل، مسئول پست تجاری گوآ.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۳
تور د تومبو CC. II-61-8

ـ اظهاریه ژوان گومش، منشی استبل سلطنتی گوآ

گوآ، ۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: خرید هشتاد و شش اسب توسط فرانسیسکو کورونیل مسئول پست تجاری گوآ و به دسور فرماندار هند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۴
تور د تومبو CC. II-61-10

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۶ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل چهار کیسه برنج جهت آذوقه قاصد شیخ بصره که پیغامی را از شیخ جهت دریاسالار پرتغال آورده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۴
تور د تومبو CC. II-61-24

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۸ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه غذایی برنج شش نفر همراه قاضی (دو وعده غذا در روز)

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۴
تور د تومبو CC. II-61-35

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل مقداری مسکوکات متعدد هرمز به دیوگو اومین جهت بردن آنها نزد پادشاه پرتغال، به عنوان نمونه.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۱۶۰
تور د تومبو CC. II-61-54

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک کیسه برنج به سه زن مسیحی مریض و یک زنی که بتازگی وضع حمل کرده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۶
تور د تومبو CC. II-61-52

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۱ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: به دستور دریاسالار تحویل مقداری از مسکوکات هرمز (صرافین، Candis, Tanga، فلوس و دیگر پولهای رایج در هرمز به دیوگو اومین که مأموریت دارد این پولها را جهت معرفی نوع و ارزش آنها نزد پادشاه پرتغال ببرد.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۶
تور د تومبو CC. II-61-54

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۲۰ پاردال به مانوئل داکوستا به دلیل پولهای پرداختی (به عنوان قرض به فرانسیسکو کورونیل، مسئول پست.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۸-۳۵۷
تور د تومبو CC. II-61-61

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به امانوئل داکوستا

هرمز، ۱۳ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک آذرونیم به عربی که به‌کار سنگ‌تراش در قلعه مشغول است.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۹-۳۵۸
تور د تومبو CC. II-61-68

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت هزار ریال به گنسالو د اوراَکه به عنوان سنگ‌تراش در قلعه کار کرده و به دلیل عدم دریافت مستمری و برخورداری وی از وضعیت نامطلوب.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۹
تور د تومبو CC. II-61-68

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج استبل ژوان آلوراس، جهت چهار تن از کارگران آن.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۵۹
تور د تومبو CC. II-61-71

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به صد و بیست و پنج نفر از برده‌های کشتی سانتا اشپیریتو و بیست و چهار پاروزن کشتی سانتیاگو.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۰
تور د تومبو CC. II-61-73

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً، المشرف آذوقه هرمز

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج هفت تن از برده‌های پرتغالی، اهالی جاوه.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۰
تور د تومبو CC. II-61-74

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به شصت و هشت نفر از برده‌های پرتغالی که در کشتی سان وینسنت حضور دارند (سهمیه دو وعده غذای روزانه.

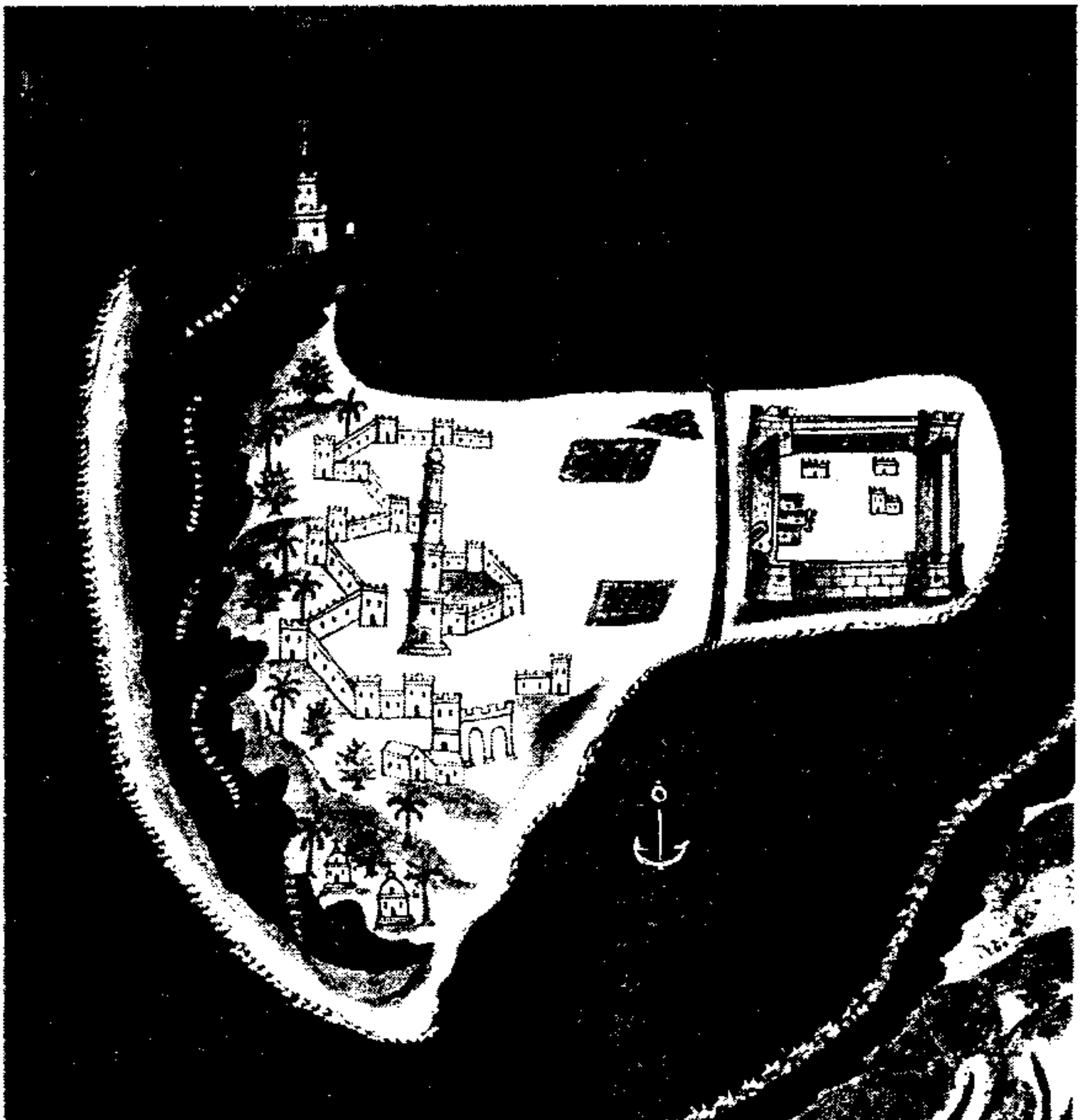
نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۱
تور د تومبو CC. II-61-75

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراً

هرمز، ۱۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل دو کیسه برنج به یک زن مسیحی که تازه وضع حمل نموده و به کشیش فری فرانسیسگو.

نامه‌ها، ج ششم. ص ۳۶۱
تور د تومبو CC. II-61-76

نقشه جزیره هرمز (کتاب حکومت هند شرقی) در موزه بریتانیکو

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* فرماندار هند به *مانوئل داکوستا*، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۶ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: باز پس گرداندن مبالغی به آفونسو د آلبوکرک بابت پولهایی که وی به افسران پرتغالی در پست‌های تجاری متعدد در ناحیه هند، قرض داده بود.

نامه‌ها، ج سوم، صص ۹ـ۱۶۸
تور د تومبو CC. III-5-120

ـ حکم *پرو د آلپوئین*، منشی *آفونسو د آلبوکرک* به *مانوئل داکوستا*، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۶ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اهداء شش قواره پارچه، یک پارچه و چهل صرافین به قاصد میرابواسحاق.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۲
تور د تومبو CC. II-61-80

ـ حکم *آفونسو د آلبوکرک* فرماندار هند به *مانوئل داکوستا*

۱۶ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت دویست و پنجاه پاردال به آفونسو د آلبوکرک بابت پولهایی که وی به مسئول پست تجاری گوآ، فرانسیسکو کورونیل قرض داده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۲
تور د تومبو CC. II-61-82

ـ حکم *پرو د آلپوئین*، منشی *آفونسو د آلبوکرک* به *پرو د تاورآ*، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۷ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج (دو وعده در روز به دویست و چهل و پنج نفر از برده‌های اهل مالابار.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۳ـ۳۶۲
تور د تومبو CC. II-61-83

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۰ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اهدا دو پیراهن، یک عمامه و شال کمر به Mam bonaca راهنمای مسلمان.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۳
تور د تومبو CC. II-61-106

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۲۲ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل پانزده کیسه برنج و شش خمره روغن به کشتی دون آلوارو و همچنین پر کردن تمامی ظرفهای آب آن.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۴-۳۶۳
تور د تومبو CC. II-61-112

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۴ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل ده گوسفند (به دستور آفونسو د آلبوکرک) به کشتی دون آلوارو.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۴
تور د تومبو CC. II-61-118

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۲۴ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج به یازده نفر از برده‌های کشتی ژاکوم گراند که به همراه کشتی‌های حامل گچ رفته بودند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۴
تور د تومبو CC. II-61-120

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ

هرمز، ۲۵ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج به پنجاه پنج نفر برده‌ای که جهت آوردن گچ به کشتی‌ها رفته بودند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۵-۳۶۴
تور د تومبو CC. II-61-123

ـ حکم پرو د آلپوئین به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۲۷ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل یک کیسه برنج به حسین که جناب فرماندار خواستار پاداش به او شده است.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۵
تور د تومبو CC. II-61-131

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاوراَ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۲۷ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سه کیسه برنج به سعید، سفیر حکمران بصره جهت مصارف خوراک نامبرده.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۵
تور د تومبو CC. II-61-138

ـ حکم پرو د آلپوئین به مانوئل دا کوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۷ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت چهار صرافین به سعید سفیر حکمران بصره جهت مصارف نامبرده.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۵
تور د تومبو CC. II-61-134

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۲۷ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: اهداء یک پیراهن (لباس) پرتغالی به هریک از دو فردی که به تازگی مسیحی شده‌اند (نیکلاو و ژوان فرناندس).

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۶
تور د تومبو CC. II-61-135

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۹ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت مبلغ دو و نیم پاردال، بابت کلاه‌خودی که از فرانسیسکو کوریا، جهت ارسال برای شیخ اسماعیل گرفته بودند، به نامبرده.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۶
تور د تومبو CC. II-61-138

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳۰ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به سیصد و شصت و هشت نفر از افراد ژوان فرناندس، دیوگو بریرآ، ژواکیم پکنو و ژواکیم گراند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۷
تور د تومبو CC. II-61-140

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک فرماندار هند به مانوئل داکوستا

هرمز، ۳۰ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۵۰ کروزادو به واسکو فرناندس کوتینیو، به خاطر هدایایی که او برای شیخ اسماعیل فرستاده بود (این هدایا شامل پوستین زره‌آهنی و لباس رزمی).

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۷
تور د تومبو CC. II-61-142

ــ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۳۰ اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به سی و هشت نفر از افراد بلشیور و تمامی فرماندهان وی (برای فرماندهان دو کیسه برنج برای هریک).

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۸
تور د تومبو CC. II-61-144

ــ نامهٔ آفونسو د آلبوکرک به دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

هرمز، اکتبر ۱۵۱۵

موضوع: تقدیر از دیوگو اومین به خاطر تلاش نامبرده در ساخت قلعه هرمز.

نامه‌ها، ج اول، ص ۳۸۰
اسناد، ج سوم، فصل چهارم، ص ۲۶۰
تور د تومبو CC. II-19-26

ــ کتاب خلاصهٔ شرق از دریای سرخ تا چین، نوشته تومه پیرس

pires, Tomé, *Suma oriental que trata do mar Róxo até os Chins.*

صفحهٔ ۵۱

ــ اشاره به سرحدات حکمرانی هرمز [حکمرانی هرمز از دماغه Rocalgate (راس الحد) به داخل تنگه گسترده شده است]. اشاره به مذهب حکمران هرمز، تشریح موقعیت جغرافیایی شهر هرمز و اهمیت بالای تجاری آن: کالای وارداتی و صادراتی آن. کیفیت عالی مروارید بحرین. اشاره به مرزهای پرسیا. تشریح استانهای مهم، آداب عجیب و غریب ایرانیان، بیان اهمیت تجاری پرسیا و تولیدات آن، مسیر حرکت رود فرات، اشاره به سرمنشاء مذهب علی (شیعه). تولد شیخ اسماعیل «متولد فارس از حکمرانی شیراز». نفوذ وی، مذهبش، جنگهای او با سلطان... و ترکها و تشریح قیافه نامبرده [دارای جثه‌ای کوچک با اندامی قوی].

کتابخانهٔ ملی لیسبون ۵۰r_۵۷r
ص ۲۹۹ .FG

cõ he da bamda de cambaia os nauta
ques da bamda darabia o estreito d oz
muz pola terra firme as serranias de de
li per armenia e asi per babilonia e por me
dia e vem dar na Imdia e devidida esta
provimçia em mais de quarenta Reinos
e Regiois dela he abitada e muj boa e
dela muj perigosa montuosa e desabitada
chamase esta provimcia asy toda juntame
na limguajem deles / agens / e nos cha
mamos lhe persas ou persianos as milho
res provimcias sam quatro / s. coracone / gi
leni / tauris / xiras / e em estas quatro pro
vimçias a quatro cidades muj principa
is s. tauris / xiras / tamarcalte / cora
çone / sam homes guerreiros e de peleia e esti
mados e dizem que trazem o nacimento de
cristaos digo pelos tamarcais / os de tau
ris / e xiras sam como em framça paris
sam domestiços gentis homes cortesaos
e sobre tudo sse louvão as molheres de
xiras de fremosas e alvas / e discretas
e ataviadas / omde os mouros dizem
que mafamede nunca quis hir a xiras
por que gostamdo desta cidade e com
harto nunca quiserra hir ao paraiso depo
ys de morto

Persia

A Juntase tão bem a estas provimçias ha
provimçia de media que chama mudi
ni que tem hũa primcipall cidade que se
chama sasam / que tambem he anexa ha

THE SUMA ORIENTAL OF TOME PIRES

AN ACCOUNT OF THE EAST, FROM THE RED SEA TO JAPAN, WRITTEN IN MALACCA AND INDIA IN 1512–1515

AND

THE BOOK OF FRANCISCO RODRIGUES

RUTTER OF A VOYAGE IN THE RED SEA, NAUTICAL RULES, ALMANACK AND MAPS, WRITTEN AND DRAWN IN THE EAST BEFORE 1515

Translated from the Portuguese MS in the Bibliothèque de la Chambre des Députés, Paris, and edited by

ARMANDO CORTESÃO

VOLUME I

LONDON

PRINTED FOR THE HAKLUYT SOCIETY

1944

این سند دستنویس در نیمه نخست قرن شانزده نوشته شده است. این متن در مقایسه با متن چاپی آن دارای تغییراتی بوده و در تشریح برخی مناطق ناقص است، قسمتی که در مورد ایران می‌باشد در تمامی متون یکسان است. از صفحهٔ ۱ تا ۴۱ که قسمت نخست کتاب است از مسائلی که در گجرات پس از مرگ سلطان مظفر اتفاق افتاده سخن می‌گوید.

ـ در متن پرتغالی این کتاب در صفحات ۴۵ ـ ۳۳۷ به پرسیا اشاره می‌کند. ژوان باتیستا راموزیو (João Baptista Ramúsio) در ۱۵۵۰ در کتاب دریانوردی و سفر متن تومه پیرس را با عنوان خلاصه منطقه و مردم مشرق زمین... آورده است. این کتاب به صورت چاپ سنگی (فکسیمیله) در ۱۵۶۳ منتشر گردید.

Ramusio, João Baptista "*Primeiro vlume delle navegacioni et viaggi*"

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، اول نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به صد و بیست برده کشتی سانتیا اشپیریتو و هفتاد و هفت نفر خدمه کشتی سان وینسنت.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۶۹
تور د تومبو CC. II-61-155

ـ حکم پرو د آلپوئین به پرو د تاورآ

هرمز، اول نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج جهت مصرف چهار نفر از کارگرانی که در استبل سلطنتی کار می‌کنند.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۰
تور د تومبو CC. II-62-10

PRIMO VOLVME

DELLE NAVIGATIONI ET VIAGGI

NEL QVAL SI CONTIENE

LA DESCRITTIONE DELL'AFRICA,

Et del paese del Prete Ianni, con uarii uiaggi, dal mar Rosso à Calicut, & insin all'isole Molucche, doue nascono le Spetierie, Et la Nauigatione attorno il mondo.

LI NOMI DE GLI AVTTORI, ET LE NAVIGATIONI, ET I VIAGGI PIV PARTICOLARMENTE SI MOSTRANO NEL FOGLIO SEGVENTE.

Con priuilegio del Sommo Pontefice, & dello Illustriss. Senato Venetiano.

IN VENETIA APPRESSO GLI HEREDI
DI LVCANTONIO GIVNTI
L'ANNO M D L.

کتاب سفرهای دریانوردی

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۳ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: اهدا یک پیراهن عربی از کتان سفید و یک عمامه ابریشمی به سفیر حکمران بحرین.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۰
تور د تومبو CC. II-61-157

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۴ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل برنج به بیست و چهار پاروزن کشتی سانتیاگو

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۱
تور د تومبو CC. II-61-160

ـ حکم پرو د آلپوئین، منشی آفونسو د آلبوکرک به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۶ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل سهمیه برنج هفت نفر از افراد ژواکیم گراند [دو وعده در روز برای هر نفر].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۲
تور د تومبو CC. II-61-182

ـ اظهاریه لورنسو مورنو، مسئول پست تجاری کوشین

کوشین ۶ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: اعلام دریافت مبلغ هزار صرافین طلا از دون گارسیاد نورنیا که از جانب مسئول پست تجاری هرمز، مانوئل داکوستا ارسال شده بود.

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۲
تور د تومبو CC. II-61-177

ـ حکم پرو د آلبوکرک* کاپیتان قلعه هرمز به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۷ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۵۰ صرافین به دستور پرو د آلبوکرک و از طرف آفونسو د آلبوکرک (که حالش خوب نمی‌باشد) به سفیر شیخ اسماعیل که هدایایی را برای فرمانده قلعه هرمز آورده بود. [درواقع به نام پادشاه پرتغال او را قدردانی و پاداش بدهند].

نامه‌ها، ج ششم، ص ۳۷۳
تور د تومبو CC. II-61-184

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا، مسئول پست هرمز

هرمز، ۸ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ۹۷ کروزادو به کاپیتان دیوگو فرناندس به دلیل آنکه برادرزاده آفونسو د آلبوکرک می‌باشد. گرفتن یک تسبیح طلا که در سر آن یاقوتهایی نیز قرار داشت و همچنین یک عدد قبا جهت اهداء به رئیس نورالدین، وزیر حکمرانی هرمز.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۴-۳۷۳
تور د تومبو CC. II-61-86

ـ حکم پرو د آلبوکرک فرمانده قلعه هرمز به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز

هرمز، ۱۰ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه به فرماندهان جهت خدمه آنها.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۴۵
تور د تومبو CC. II-62-2

ـ اظهاریه فرنان رویز

هرمز، ۱۲ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: گواهی دریافت دفتر پرداخت مقرری پست تجاری هرمز و همچنین

---

* Pero de Albuquerque

تحویل گرفتن سه کیسه گوگرد جهت تحویل به مسئول پست تجاری گوآ، از مانوئل داکوستا، ناظر حکومتی هرمز.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۴۵
تور د تومبو CC. II-62-6

ـ حکم پرو د آلبوکرک، *فرمانده قلعه هرمز به پرو د تاورآ، المشرف هرمز*

هرمز، ۱۳ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه بیست و نه خدمه کشتی سانتا کروز [به مقدار دو وعده برنج در روز برای هر نفر].

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۶-۱۴۵
تور د تومبو CC. II-62-9

ـ حکم پرو د آلبوکرک، *فرمانده قلعه هرمز به پرو د تاورآ*

هرمز، ۱۴ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: تحویل آذوقه جورج، اهل مالابر که یک ملوان است.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۴۶
تور د تومبو CC. II-62-11

ـ حکم پرو د آلبوکرک، *فرمانده قلعه هرمز به پرو د تاورآ، المشرف موادغذایی هرمز*

هرمز، ۱۵ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت سهمیه غذای ژواکیم ملوان [به مقدار دو وعده در روز].

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۴۶
تور د تومبو CC. II-62-16

ـ حکم پرو د آلبوکرک، *فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز*

هرمز، ۱۶ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده آذری به سفیر حکمران بصره بابت هزینه‌های نامبرده.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۴۷
تور د تومبو CC. II-62-17

¶ Commentarios de
Afonso Dalboquerque capitão geral & gouernador da India, collegidos por seu filho Afonso Dalboquerque das proprias cartas que elle escreuia ao muyto poderoso Rey dom Manuel o primeyro deste nome, em cujo tempo gouernou a India. Vam repartidos em quatro partes segundo os tempos de seus trabalhos.

COM PRIVILEGIO REAL.

Prima Editio, Rarissima.

کتاب زندگینامه آفونسو د آلبوکرک

ـ حکم آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

از کشتی فارول صورتی، ۲۹ نوامبر ۱۵۱۵

موضوع: پرداخت ده هزار ریال به فرنان آنش، کاپیتان، کشتی سانتیاگو بابت تلاش زیادی که او و افرادش در ساختن قلعه هرمز انجام داده‌اند.

نامه‌ها، ج ششم، صص ۵ـ ۳۷۴
تور د تومبو CC. II-63-24

(کتاب) ـ آلبوکرک، آفونسو د، ***خاطرات آفونسو د آلبوکرک، دریاسالار بزرگ*** * ***و فرمانده هند***، این مجموعه به توسط فرزند آلبوکرک از نامه‌هایی که پدرش برای پادشاه پرتغال، دون مانوئل اول، در زمان حکمرانی خود در هند نوشته است، گردآوری شده است. این مجموعه در چهاربخش براساس زمان تصدی امور تنظیم شده است. این کتاب دارای مقدمه‌ای با عنوان تقدیم به پادشاه دارد.

در خاتمه آمده است: کتاب خاطرات آفونسو د آلبوکرک، فرمانده بزرگ و فرماندار هند، به توسط ژوان باریرآ، چاپچی سلطنتی، در شهر لیسبون به چاپ رسید. این کتاب در دوران دون سباستین در تاریخ ۲۹ ژانویه هزار و پانصد و پنجاه و هفت چاپ شد.

(صفحهٔ ۲۵۹)

از موضوعات کتاب: یک راهنمای عرب در ۱۵۰۷، نقشه‌ای را به آلبوکرک اهدا کرد که در آن تمامی مختصات و نقاط مختلف حکمرانی هرمز ذکر شده بود. رسیدن آلبوکرک به دماغه Rocalgat (رأس الحط) و قالایات (Calayat) اشاره بـه اهـمیت قلهات، بندر هرمز «شهری به بزرگی شهر سانترن در پـرتغال» (صـفحه ۲۵). اشـغال مسقط (صفحهٔ ۳۲ ـ ۲۹)، اشغال جزایر بحرین، قطیف (Catifa) توسط بن جبار یکی از برادران حکمران جزیره عربستان اشاره به تجهیزات جنگی در داخل هرمز. تبادل پیغام توسط آلبوکرک و حکمران هرمز در خصوص مذاکره بـرای صـلح (صـفحات ۴۵ ـ ۴۳). جنگ بین حکمران هرمز و پرتغالی‌ها، اعطای امتیاز ادامه حکمرانی هرمز، به حکمران آن منطقه توسط آلبوکرک (صفحات ۵۳ ـ ۵۲)، معافیت حـقوق گـمرکی برای کالاهای پرتغالی که به گمرکات هرمز وارد می‌گردند. سوگند فرمانبرداری رجال

---

* Comentario de Grande Afonso de Albuquerque.

شهر هرمز، تهیه ملزومات ساخت قلعه در هرمز، ناهماهنگی و اختلاف بین فرماندهان پرتغالی و آفونسو د آلبوکرک، درگیری با خواجه عطار، ویرانی قشم، آمدن یک مسلمان به جلفار و درخواست کشتی و نیرو جهت آمدن به لار، تضمین حکمران هرمز در پرداخت خسارات و صدمات وارده به پرتغالی‌ها، شکایت فرماندهان به نائب‌السلطنه در مورد آفونسو د آلبوکرک. درخواست فرماندهان و واکنش آفونسو د آلبوکرک، دستور و پاسخ نائب‌السلطنه دون فرانسیسکو د آلمیدا در مورد اعتراض و درخواست فرماندهان آفونسو د آلبوکرک (صفحات ۱۳ـ۱۲۸/۸۵ـ۸۲) ارائه راهکار و دستورالعمل به روی گومش، سفیر اعزامی نزد ایران اعلام کمک پرتغالی‌ها به شیخ اسماعیل، در صورت حمله ایرانیان به بحرین، قطیف و بصره. مأموریت دیپلماتیک میگل فریراً نزد شیخ اسماعیل و ملاقات نامبرده با سفیر شیخ در هرمز (صفحات ۱۳۰ـ۱۲۸)

رسیدن آلبوکرک به هرمز، تقدیم حکمرانی هرمز به پرتغالی‌ها توسط خواجه عطار، مخالفت حکمران هرمز با ساخت قلعه توسط پرتغالی‌ها، اداره امور هرمز توسط رئیس حامد، برادرزاده رئیس نورالدین، اهداء هدایایی به آفونسو د آلبوکرک توسط سفیر حکمران لار، تحویل فرزندان بچه‌های شاه سیف‌الدین به پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به دستور آفونسو د آلبوکرک، مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل. تشریح هرمز و اهمیت تجاری آن [اعراب زیادی به هرمز می‌آیند. آنها می‌گویند جهان انگشتری است که نگین آن هرمز است].

کتابخانهٔ ملی لیسبون کد: Res. ۴۲۹v

در سال ۱۵۷۶ بر کتاب خاطرات آلبوکرک حاشیه و مطالبی اضافه گردید. این کتاب براساس سیر تاریخی وقایع به چهار قسمت تقسیم شده بود.

کتابخانهٔ ملی لیسبون کد: Res. ۴۳۰v

ــ نامهٔ مانوئل صدر به دون مانوئل اول

کانانور، ۲۷ دسامبر ۱۵۱۵

موضوع: ساخت قلعه در هرمز در زمان آفونسو در آلبوکرک.

نامه‌ها، ج چهارم، ص ۲۳
تور د تومبو CC. II-19-68

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۸ ژانویه ۱۵۱۶

موضوع: اهداء بیست صرافین و یک لباس ابریشمی به قاصد شیخ کومبیکو (Xēro combico) فرمانده شیخ اسماعیل [که نامبرده نامه‌ها و پیغامهایی را از جانب دریاسالار شیخ به همراه یک اسب (به عنوان هدیه) برای آلبوکرک آورده بود)].

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۵۳
تور د تومبو CC. II-62-188

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا

هرمز، ۸ ژانویه ۱۵۱۶

موضوع: پرداخت ده صرافین به آفونسو هنریک که با افرادش به دنبال پرتغالی‌هایی که به مسلمانان پیوسته بودند، رفته بود.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۵۴
تور د تومبو CC. II-62-185

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا

هرمز، ۸ ژانویه ۱۵۱۶

موضوع: پرداخت بیست صرافین به قاصد حکمران بصره بابت هزینه سفر نامبرده.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۵۴
تور د تومبو CC. II-62-186

ـ نامۀ تومه پیرس به دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

کوشین، ۲۷ ژانویه ۱۵۱۶

موضوع: تجارت اعراب در هرمز، موقعیت جغرافیایی بحرین [بحرین در صد و پنجاه فرسنگی تنگه هرمز قرار داشته و جزایری هستند که به سرزمین عربستان ارتباط دارند].

تور د تومبو CC. II-19-102
اُبراش، ج ششم، ص ۴۲۲

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به پرو د تاوراً، المشرف مواد غذایی هرمز

هرمز، ۱ فوریه ۱۵۱۶

موضوع: تحویل ده کیسه برنج و بیست حلب روغن به سفیر شیخ اسماعیل جهت خوراک نامبرده.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۸ـ۱۵۷
تور د تومبو CC. II-63-64

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۴ فوریه ۱۵۱۶

موضوع: پرداخت هشت صرافین و یک قواره پارچه به چهار عربی که یکی از پنج پرتغالی فراری را دستگیر کرده بودند [بابت هزینه و دستمزد آوردن آن پرتغالی که به مسلمانان پیوسته بود و به همراه چهار نفر دیگر که قبلاً دستگیر شده بودند، در خشکی فرار کرده بودند].

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۵۸
تور د تومبو CC. II-63-76

ـ حکم مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۱۰ فوریه ۱۵۱۶

موضوع: پرداخت یک صرافین به عنوان جایزه به بهترین تیرانداز و بهترین سوار کار قلعه هرمز.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۹ـ۱۵۸
تور د تومبو CC. II-63-119

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۴ فوریه ۱۵۱۶

موضوع: دادن جوائز متعدد پولی به قاصد حکمران هرمز به خاطر اخباری که در مورد پرتغالی‌هایی که به ایران گریخته بوده داده بود و همچنین اعطای جایزه به

آفونسو هنریک که به دنبال آنها رفته بود دادن جایزه به قاصدی که نامه فرنان گومش را آورده بود و همچنین اعطای پاداش به قاصد حکمران بصره که نامه‌ای را برای فرمانده پرتغال آورده بود.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۵۹
تور د تومبو CC. II-63-141

ـ نامهٔ دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال به آفونسو د آلبوکرک، فرماندار هند

آلمرین، ۱۱ مارس ۱۵۱۶

موضوع: توصیه پادشاه در مورد آفونسو لوپس داکوستا: [به شما دستور داده و حکم می‌کنم که با برخی از افراد در مورد مسائل بحرین تفاهم داشته باشید چرا که او در نظر خدمتگزار خوبی است].

نامه‌ها، ج سوم، ص ۲۳۸
تور د تومبو CC. II-I-33-112

ـ حکم پرو د آلبوکرک، فرمانده قلعه هرمز به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۹ مارس ۱۵۱۶

موضوع: تحویل مقداری گل میخک به نصرالدین [عرب مسلمانی که هر روز سنگ و هیزم برای این قلعه می‌آورد].

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۶۰
تور د تومبو CC. II-63-184

ـ آنچه سفرای اعزامی نزد شیخ اسماعیل در مسیر انجام داده و هدایایی که آنها برده بودند

آوریل ۱۵۱۶

موضوع: رسیدن سفیری از جانب شیخ اسماعیل در سال ۱۵۱۵ به هرمز. عزیمت فرنان گومش د لموس و منشی وی ژیل سیمون در تاریخ ۵ ماه می ۱۵۱۵ به سمت ایران. [در این سفر پانزده نفر دیگر همراه او بودند]. تقدیم یک باز شکاری، شش تفنگ (با باروت و مخزن باروت آن)، یک خنجر مرصع، دو پوستین، شمشیر جواهرنشان، خنجر جواهرنشان هر دو با غلاف، چهار تیر و کمان (با بند کمان، مخزن و پیکانهای مربوطه)،

دو نیزه با پیکان طلایی، یک کلاه مخملی مشکی با زردوزی و سی و دو یاقوت و نود و یک الماس، یک سنگ چشم گربه‌ای و نه زمرد، تعداد چهار انگشتر طلا با سی یاقوت و یک سفیرا، یک جواهر (گردنبند با ۲۴ یاقوت، دو فیروزه و سه مروارید، یک جعبه عنبر با صد یاقوت و شصت الماس، پنج سکه پرتغالی طلا، پنج کروزادو طلا، پنج مدال کاتولیک طلا، سکه‌های ملاکا، پنج سکه طلا رایج در گوآ، پنج توشتان نقره، سیصد کیلو فلفل، مقداری زنجبیل، گل میخک، دارچین، شکر، گیاهان عطری، سرب، قلع، مس و مقداری پارچه به عنوان هدایای پرتغال برای شیخ اسماعیل. تشریح سفر از هرمز تا پسا.

سفرنامهٔ ناتمام

نامه‌ها، ج اول، صص ۴ـ۳۹
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۲ـ۱۷۱، ص ۲۹۷.
Aolcob

ـ گزارش سفر سفرای پرتغال اعزامی نزد شیخ اسماعیل و پاسخی را که آورده‌اند

آوریل تا می ۱۵۱۶

موضوع: در خصوص سفر فرنان گومش د لموس و ژیل سیمونش که در دستنویس Alcob.297 به صورت ناقص آمده است. دستنویس با کد FG. 7638 کتابخانهٔ ملی لیسبون کامل‌تر است و قسمتی که در هر دو مشترک است در اینجا به صورت خلاصه ذکر نگردیده است. در این دستنویس نیز به هدایای ارسالی جهت شیخ اسماعیل اشاره شده است. در آن چادر شیخ اسماعیل و سؤالات شیخ در خصوص اروپا ذکر شده است. تشریح ضیافت شامی که شاه به افتخار سفیر ترتیب داده بود. ستودن زنهای ایرانی [زنانی زیبا و سفیدرو]، لباسهای آنها. اعلام حیرت شیخ اسماعیل از اشغال هرمز توسط پرتغالی‌ها، هدایای شیخ به سفیر و دیگر اعضای هیأت دیپلماتیک، تشریح چهره شیخ اسماعیل [مردی ۳۰ ساله، خشن، سفیدرو و با صورتی پهن و ریش تراشیده، فردی خنده‌رو و بشاش و با ابهت و با جذبه].

نامه‌ها، ج دوم، ص ۵۰ـ۲۳۳
کتابخانهٔ ملی لیسبون ۵۰ تا ۴۶ ص FG.7638

این گزارش به طور کامل در کتابخانه اژودا با کد ۱۵۱ـ۱۳۷ صفحهٔ 50-r-21 موجود است.

e trajos: e assi dalguns corpos de santos martires apostolos. que jazem seus corpos nessas partes //

e vos mando que leaes amiude ambos este regimento e vos conformes amtos e bem assi hal imguoa portal que na aja defereça nas cousas: e quando alguas cousas cotardes das q nos preguntaren. sabereis dizer sem vos desdizerdes que vos achem em toda verdade.

Do caminho q fizerã e ho q fizerã os embaixadores que forã ao rrey Ismael co presente q lhe levarã //

Era de mil e quinhentos e quinze estando Jaa afonso dalbuquerque em a cidade de hurmuz que ja tornara a conquistar e sendo rrecebido com muita cerimonia e festa huu embaixador do rrey Ismaell q a elle co grandes presentes embiou: mandou ao dito rrey Ismael outros embaixadores co seus presentes q erão dito fernã guomez de lemos e gil simões moço da camara delRey por escrivão da embaixada co outras pessoas hompadas atee xb pessoas e co seu rregimento como vistes: em caso que elle foi feito pa outras duas pessoas as quaes ambas falecerã em hurmuz e por isso nã se cumprio: e foi dado a fernã guomez de lemos com a carta que vistes: e todos em companhia de braym benatee capitão da cidade de dragel partirom durmuz huu sabado a tarde cinco dias de mayo do dito anno: e levarã ao rrey este presente q se segue //

e primeiramente dous tiros de metal co sua polvora e seus aparelhos s. huu falcão e hu berço //

e seis espinguardas co sua polvora e aparelhos //

e huas armas brancas do pee atee cabeça co sua fraldade malha e escarcelas a rredonda //

e dous corpos de couraça postos em veludo cremesim co suas

e hua espada guarnecida douro punho e bocal e coteira bayinha de veludo preto com huns botões de fio douro e emxarrafas de rretros verde e suas cintas guarnecidas douro //

e huu punhal guarnecido douro punho bocal e coteira e lanilado com hua archana douro //

e quatro beestas co seus atavios e almazem e cordas de sobrellamente //

e duas lanças co aluados e cotos ferradas douro abatido //

e hua carapuça de veludo preto da feição das do rrey Ismael. guarnecida douro com ceto e oitenta e huu robys //

e duas manilhas douro hua muito grande e outra mais pequena: a grande co hu roby muito grande e seis pequenos. e vinte e nove dyamães: e a pequena co huu olho

گزارش گومش د لموس در خصوص سفرای پرتغال نزد شیخ اسماعیل ۱۵۱۶

ـ باتوجه به اینکه فرنان گومش دلموس در ژانویه ۱۵۱۶ در بازگشت از پرسیا به هرمز وارد شده است و سپس به هند مراجعت کرده می‌توان پذیرفت که گزارش مذکور در ماه آوریل تا می تکمیل شده باشد.

ـ نامهٔ دون الیشو و منزیس (D. Aleixo Meneses)، فرمانده دریایی پرتغال به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۶ ژوئن ۱۵۱۶

موضوع: دستور جهت آنکه از این پس هرچه که کلیسای قلعه هرمز نیاز دارد اعم از میوه‌جات و یا شراب در اختیار آن گذارده شود. [هرچه در او خدمت به خداوند، فری دورات نیاز دارد در اختیار وی قرار دهید].

اسناد، ج یک، ص ۲۸۲
تور د تومبو CC. II-65-24

ـ اظهاریه استوان دو آندراد، مسئول بیمارستان هرمز

هرمز، ۶ ژوئن ۱۵۱۶

موضوع: گواهی دریافت پانزده صرافین جهت هزینه‌های بیمارستان قلعه هرمز که از جانب مانوئل داکوستا تحویل وی شده بود.

اسناد، ج اول ص ۲۸۳
تور د تومبو CC. II-65-25

ـ حکم دون آلیشو منزیس، فرمانده دریایی

هرمز، ۱۷ ژوئن ۱۵۱۶

موضوع: اشاره به اجازه آفونسو د آلبوکرک در مورد اعطای پاداش به آلوارو لیتان به خاطر گرفتن یک برده.

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۶۱
تور د تومبو CC. II-65-52

ـ حکم دون آلیشو منزیس، فرمانده دریایی، به مانوئل داکوستا، مسئول پست تجاری هرمز

هرمز، ۲۳ ژوئن ۱۵۱۶

موضوع: پرداخت هشت صرافین به عنوان پاداش به یک برده عرب که در قلعه هرمز مسیحی شده بود [بدون آنکه چیزی به او پرداخت شود و در عالم بردگی به آئین مسیحیت درآمده است. مسئله‌ای که عموماً معمول نمی‌باشد].

نامه‌ها، ج هفتم، ص ۱۶۲
تور د تومبو CC. II-65-75

ـ نامهٔ پرو د آلبوکرک، فرمانده هرمز به دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

هرمز، ۴ اوت ۱۵۱۶

موضوع: انتخاب پرو د آلبوکرک، پس از عزیمت آفونسو د آلبوکرک، به عنوان فرمانده قلعه هرمز در تاریخ ۸ نوامبر ۱۵۱۵، [بیماری آلبوکرک به حدی بود که لازم بود قلعه را ترک نماید]. تشریح وضعیت انجام امور ساخت قلعه. تقدیر و ستایش از فرماندهانی که با پرو د آلبوکرک در آن منطقه حضور دارند، به دلیل انجام خدمات در افریقا درخواست پاداش کرده بود. اشاره به اهمیت تجاری هرمز [مبادلات تجاری در هرمز بسیار بزرگ و گسترده است و از تمامی مناطق هند، به دلیل نیازمندی ایران و عربستان به محصولات هندی، این کالاها وارد هرمز می‌شوند]. اشاره بـه درآمـد هرمز [هرمز دویست هزار صرافین درآمد داشته و هشت صد نفر در آن قرار دارند]. اشاره به جمعیت هرمز [بیشتر این مردم در بخش خشکی و طرف شیخ اسماعیل قرار دارند که نمی‌خواهند در اینجا قلعه ساخته شود و بـه هـمین دلیـل وجـود نـیرو در اینجا همیشه الزامی است]. نیازمندی حضور چهار ناو و دویست خدمه در هـرمز. ساخت دو آب‌انبار جهت ذخیره آب باران. اشاره به رسیدن فرنان گومش د لموس در تاریخ ژانویه ۱۵۱۶ به هرمز، حضور سفیر ایران در هـرمز و اشـاره بـه درخـواست کشتی توسط شیخ اسماعیل از آفونسو د آلبوکرک بـرای تـصرف بـحرین و قـطیف (Catifa)

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۷-۱۶۳
تور د تومبو CC. II-65-256

ـ نامهٔ *Cotelrei*، حکمران کانانور به دون مانوئل، پادشاه پرتغال

کانانور، ۱۶ نوامبر ۱۵۱۶

موضوع: درخواست از پادشاه پرتغال جهت صدور فرمان برای ارسال طناب از هرمز، اسب از گجرات و همچنین اعزام چهار یا پنج کشتی و تعدادی اسب از عربستان، به کانانور.

اسناد، ج اول، ص ۸۱

ـ نامهٔ جهانگیر، وزیر کانانور به دون مانول اول

۱۶، نوامبر ۱۵۱۶

موضوع: اشاره به مضمون نامه قبلی.

اسناد، ج اول، ص ۸۳

ـ نامهٔ دون گوتر د مونروی، فرمانده دریایی گوآ به دون مانوئل اول

گوآ، ۲ دسامبر ۱۵۱۶

موضوع: رسیدن یک محموله اسب از هرمز و ارسال یکی از پارچه‌هایی که شیخ اسماعیل از آنها استفاده می‌کند.

ماده، صص ۶۰-۱۵۹

تور د تومبو CVR. 136

ـ نامهٔ فرآنسیکو پریرآ به پادشاه پرتغال

احتمالاً ۱۵۱۶

موضوع: درخواست کمک جهت ساخت قلعه هرمز و درخواست حقوق

تور د تومبو CVR. 113

ـ کتاب دوارت باربوزآ در خصوص وقایع هند، فتوحات و دریانوردان پرتغالی

در صفحهٔ ۶۹ این کتاب آمده است:

اشاره به سرحدات حکمرانی هرمز [حکمرانی هرمز از دماغه رأس الحد به سمت

Iesus. Christus adsit Scribenti

1

Em Este liuro se trata Das cousas e partidas da India. s. da Conquista e nauegação del Rey noso Sõr. descubertas tee o anno de 1539.

Passado ho cabo de boa esperança ate ho cabo das correntes sam huas terras muy fermosas de montanhas, campos, e valles, em que ha muytas vacas, carneyros e outras alimalias monteses. He terra habitada de gentes pretas e nuas. Soomente trazem pelles de cervos e d'outras alymalias com seu pelo, huas capas françesas. Das quaes gentes ate agora hos nossos nã puderam aver lingua, nẽ serem emformados do que ha hy polla terra.

vaij. Nam teem navegaçã, nẽ se servẽ do mar, nem os mouros de Arabia, persia, India nunca ate hy navegaram por caso do cabo das correntes seer tromentoso.

Titulo p° De çoffalla

Passadas as boquas grandes e pequenas pera India a xbiij legoas dellas esta hũ rio nõ mt° grande. Per elle dentro esta hũa povoaçam de mouros, que se chama çofalla. Na qual Elrey noso Sõr teem hũa fortaleza. Estes mouros ha mt° tempo q povoaram aqui por causa do grande trato do ouro, que tem co hos gentyos da terra. Estes falam algũa Arabya tem Rey sobre sy, ho qual agora esta aa obe-

diençia d

xx legoas estaa outra ponta q se chama tatonbaão e daq
vay acosta aho sueste atee outra balyza . em que estaa
ho lugar aq chamão çeçamo . q estaa em ij graos
e daquy torna aterra aho noroeste e faz hua ponta
em dous 2/3 de grao . e daquy vay tornando aterra
aho sul e passado ha linha equinocial em 2/3 de grao
nesta mesma terra de borneo estaa ho porto de laue .
d'onde vão m^tos juncos amalacca . co mantimentos e da
quy vay tornando acosta aleste atee açidade de
tamjoão pura / que he ho principal porto onde naçe
os diamantes / e hos d'aquy são os milhores q
a nos partes da India //

Ad laudem dei finitur hec pars h' libelly et scriptura quam
parabat franc^o mu. Camers umber / Ar. doc. medicus .
hora circiter xi^a die xij^o . januarij 1539 MDXXXIX . //
In plaga ... Regione ... In ciuitate .
Et domicilio Regio :

داخل دریای فارس آغاز می‌گردد]. اشاره به قلهات، کوریات، مسقط، جلفار و مرواریدهای بحرین، تشریح بصره که تحت نفوذ شیخ اسماعیل است. اشاره به اصل و نسب شیخ اسماعیل، فعالیت‌های سیاسی و نظامی او. پیروزی ترکها بر شیخ اسماعیل، قلمرو حکومتی شیخ اسماعیل [این شیخ اسماعیل از بابل، ارمنستان و تمامی ایران و قسمت اعظم عربستان را تحت قلمرو خود دارد]. درخواست خراج از حکمران هرمز. اشاره به مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل، تشریح هرمز (معماری، ساکنین، اهمیت تجاری، آداب و رسوم، ساختار حکومتی و شاهان کور). اشغال هرمز توسط آلبوکرک، ساخت قلعه و تشریح حکمرانی دکن که از شیخ اسماعیل پیروی کرده و اشاره به اهمیت تجاری آن.

کتابخانهٔ ملی لیسبون صص ۱۶-۱۲
FG.11008

نگارش نیمه اول قرن شانزده که درواقع قدیمی‌ترین متن شناخته شده پرتغالی است که درکنگو (آفریقا) در سال ۱۵۳۹ کپی شده است. این دستنویس در سال ۱۸۴۶ از کتابخانه عمومی پورتو ناپدید و در سال بعد درکتابخانه ملی لیسبون وارد شد و در سال ۱۹۷۰ با بازسازی مجدد در دسترس قرار گرفت.

دستنویس‌های متعددی از کتاب دوارت باربوزآ موجود است و ترجمه‌های معاصری به زبان اسپانیایی و آلمانی از آن شده که درکتابخانهٔ ملی لیسبون، مرکز اسناد پرتغال، و برخی کتابخانه‌های دیگر موجود است. جهت اطلاع بیشتر از این دستنویس‌ها به مقالهٔ «برخی دستنویس‌های ماورای دریای پرتغالی موجود در کتابخانه ملی لیسبون، نوشته لوئیس د ماتوس در بولتن بین‌المللی کتابشناسی پرتغال - برزیل شمارهٔ XII صفحهٔ ۵۰۹ مراجعه شود.

Boltin internacional dc Bibliografia Luso-Brasileira XII.

ـ کتاب «تشریح سرزمین‌های هند شرقی و آداب و رسوم و قوانین آنها» نوشته دوارت باربوزآ

در صفحهٔ ۸۹ این کتاب آمده است:

تشریح قلهات، طیب، قوریات، عدن مسقط، صحار، ناباندو، الف (Alefe)

zerem alguã toruação No Regno dormuz & o deixarem viuer e
paz & em sosegno:

Regno De Diul

Indo mais a o diante deixamdo ormuz & suas terras estão
loguo emtram loguo no Regno de diul que esta amtre a terra da
Dambia & Persia. ha qual he huũ Reyno sobre sy tem mesmo
Rey mouro/ a mais da gente são mouros/ alguũs gemtios que são m[to]
sogeitos O qual Rey tem muita gemte e muitas terras polo Sertão
tem muito poucos portos demar tem muitos cavalos/ De huã banda
comfina. Com o grande Regno de cambaya da outra com a terra de
Persia. ele obedece ao Xeque Ismael sam mouros brancos & baços te[m]
lynguoa sobre sy tambem falam parsio & arauia. Nesta terra ha
muito triguo & muita ceuada & carnes e muita abastamça he terra
de campos de muito pouqua madeira. Seruem se muito pouquo da naue
guação do maar tem mui grandes praias homde a mui grandes pescarias/
homde tomam muy gramdes pescados & secamnos pera se guas
tarem em a terra. do Sertão & pera outros muitos Regnos/ nesta terra
dam aos Cavalos a comer pexe seguo/ alguãs naaos que da Jndia aqui
nauegão trazẽ muito a Roz & açuquar tambem alguã espearia.
& madeira. & fauoado & huas canas que na Jndia ha que sam tam gro
sas como huã perna de huũ ome/ em tudo Isto guanhão muito dinhei
ro/ Daquy levão muito alguodão & muitos cavalos & panos. Po[r]
este Regno sae ao maar huũ muy gramde Rio que vem pelo meyo
de Persia que dizem os mouros que vem do Rio Eofrate/ De longuo
mesmo deste Rio vam muitos luguares de mouros muito Ricos he huã
terra muito viçosa & frutosa. de muy grosos mantimentos;

Jndia E Regno Doguzarate:

Indo mays ao diante pasamdo este mesmo Regno de diul emtra

نامه تشریح سرزمین‌های هند شرقی

کیشیلی (Queixili)، تابالا (Tabala) و رواکین (Vanaquem)، کنگ، صحار، بحرین، قشم، و خیلی مناطق دیگر، فعالیت‌های تجاری. اشاره به اصل و نسبت شیخ اسماعیل و اقدامات سیاسی او، تشریح بصره و شهر زیبای هرمز. فعالیت‌های تجاری، آداب و رسوم مردم آن و تصرف هرمز توسط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون ۱۴-۸ صفحات،
FG.963

نیمه دوم قرن شانزده نوشته شده است. نگارش آن را اشتباهاً به واسکو دوگاما نسبت می‌دهند. عنوان نوشته و نامه جعلی نویسنده در قرن ۱۸ به متن اضافه شده و نگارش آن مربوط به آن قرار می‌باشد.

ـ کتاب اولین جلد دریانوردی و سفر که در آن تشریح قاره آفریقا نیز صورت گرفته است اثر ژوان باتیستا راموزیا می‌باشد که در آن کتاب دوارت باربوزو نیز قرار دارد.

ـ دوارت باربوزآ

Barbosa, Duarte, *Livro de Duarte Barbosa*, Academia Real das Ciencias, 1813.

Barbosa, Duarte, *Livro de Duarte Barbosa*, Lisboa, Acadeemia Real de Ciencias, 1867.

(این اثر در مجموعهٔ کلکسیون اخبار تاریخ جغرافیایی مردم ماوراً دریا که تحت حکومت پرتغالی‌ها قرار داشتند و یا با آنها همزیستی کرده بودند. در جلد دوم آن قرار دارند.)

کد: H.G 2221v، صفحات ۲۸۶-۲۳۷

A Description of the Coasts of East Africa and Malabar in the beginning of the sixteenth Century. By Duarte Barbosa, a Portuguese. Translated from an early Spanish manuscript in the Barcelona Library, with notes and a preface by the Hon. Henry E.J. Stanley. London. Johnson Reprint Corporation [970] (Hakluyt Society, 1867), XI+[5]+336 p.

ترجمهٔ اسپانیایی کتاب دوارت باربوزآ نیز در کتابخانه دانشگاه بارسلونا موجود است. این اثر در سال ۱۵۲۴ در ویکتوریا و به توسط سفیر مارتینو سنتوریونه و با کمک نقشه‌نگار دیوگو ریبرآ که در آن زمان در خدمت کارلوس پنجم بود دو متن پرتغالی کتاب را در اختیار داشت انجام شد. همچنین در سال ۱۵۳۰ نیز از متن اسپانیایی، کتاب مذکور به آلمانی نیز ترجمه شد.

Barbosa, Duarte

عنوان کتاب: دیده و شنیده‌های دوارت باربوزآ در مشرق زمین

Livro em que dá relacão do que viu e ouviu no Qriente Duarte Barbosa, Lisboa, Agencia Geral das Colonias, 946, p. 241.

با مقدمه اکوستو ریش ماشادو

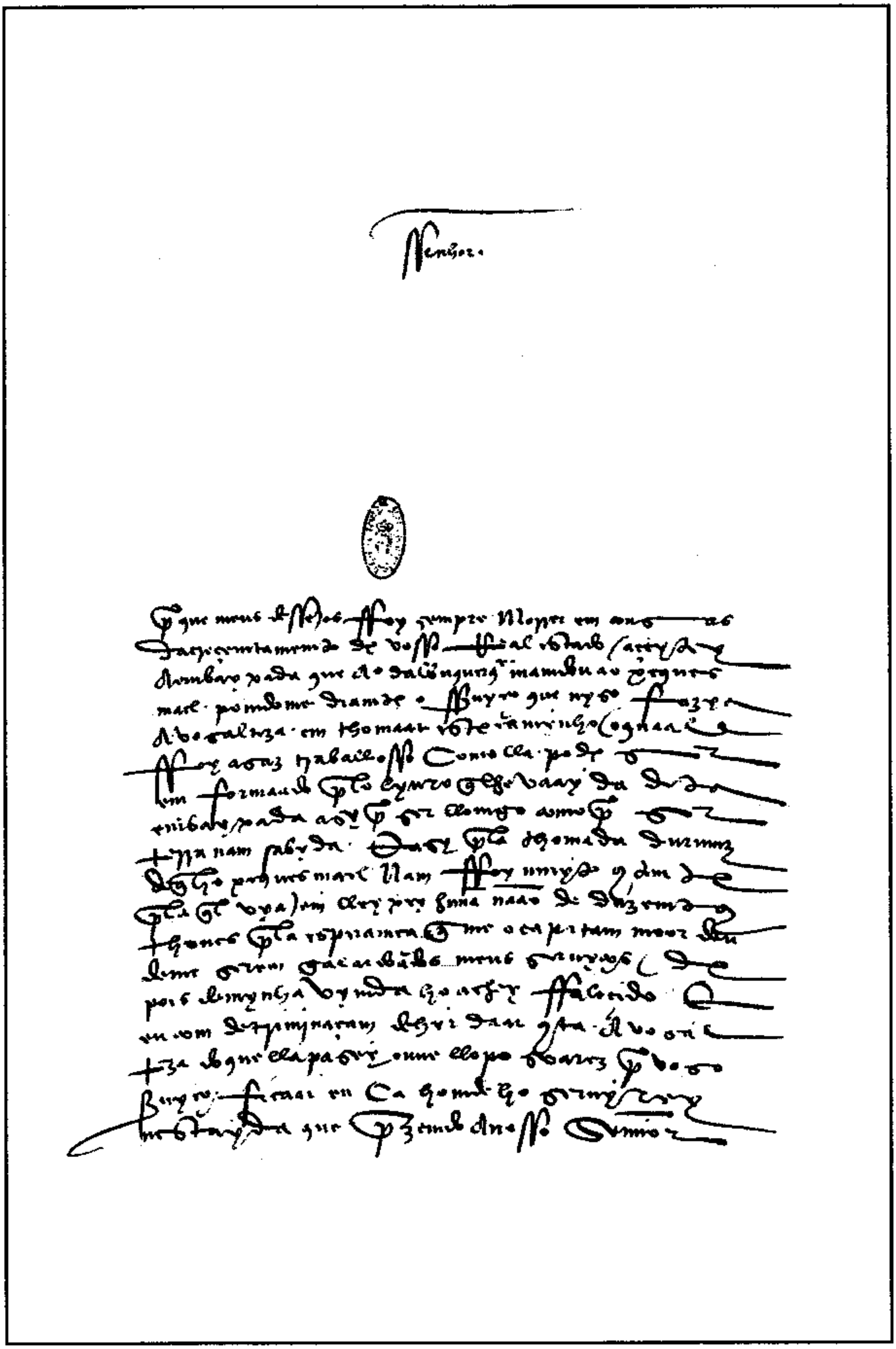
Barbosa, Duarte, *The book of Duarte Barbosa.*

ـ نامهٔ فرنان گومش د لموس به دون مانوئل

کوشین، ۴ ژانویه ۱۵۱۷

موضوع: در خصوص مأموریت دیپلماتیک نامبرده نزد شیخ اسماعیل در سال ۱۵۱۵ و ارسال کتابی که در این خصوص نوشته بود. [مأموریت سفارت آفونسو د آلبوکرک را جهت خدمت به آن اعلیحضرت پذیرفتم و همانطوری که در کتابم در مورد این سفارت نوشته‌ام، مأموریت خطیری بود، چرا که قدم در سرزمین‌های ناشناخته‌ای گذاشته بودم]. بیان مراتب نارضایتی و ناراحتی شیخ اسماعیل از بابت اشغال هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۳۹۷
سفارتخانه‌ها ص ۹۳
تور د تومبو CC. I-21-4
در اسناد این نامه به‌صورت خلاصه آمده‌است.

Senhor.

نامه فیگردو د لموس

Dõ [illegible] pera Carabaça [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
andam / feito em Cochim a iiij°
de Janeiro de 1517 —

[illegible]

ـ دستورالعمل فرنان د الکاسوآ، مسئول امور دارایی

لیسبون، مارس ۱۵۱۷

موضوع: اعلام ممنوعیت خرید هرگونه اسبی که از هرمز می‌آید، توسط پرتغالی‌های اهل گوآ.

آرشیو شمارهٔ ۱ fsc, 5, p. I,d,3
آرشیو گوآ، ۱۶۷ ص، LRA

ـ نامهٔ دینیش فرناندش به دون مانوئل اول

کوشین، ۲ ژانویه ۱۵۱۷

موضوع: اخبار جعلی و غلط در مورد هرمز

اسناد، ج دوم، صص ۲ـ ۴۱۱
تور د تومبو CC. I-23-1

ـ فرمان دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال

لیسبون، ۹ اوت ۱۵۱۸

موضوع: اعطای پاداش به پدرو داسیلوا، نجیب‌زاده دربار و فرمانده کشتی که از گوآ به هرمز رفته بود.

ثبتیات، ص ۱۰

ـ نامهٔ سیمون د آندراد به دون مانوئل اول

مالاکا، ۱۰ اوت ۱۵۱۸

موضوع: درخواست بذل توجه شاه نسبت به سیمون د آندراد به خاطر خدمات وی [اعلیحضرت درخواست می‌کنم که خدمتگزاری در یکی از قلعه‌های پرتغال در ملاکا، هرمز و یا گوآ را به اینجانب اعطا نمائید].

مخازن ج پنجم، ص ۱۲۷
تور د تومبو G.XV-17-27

ـ نامهٔ فرمانده مالاکا به دون مانوئل اول

مالاکا، ۱۵ اوت ۱۵۱۸

موضوع: اعلام دستمزد و مستمری پرو د آلبورک در هرمز: چهارصد ریال. حضور هفتصد سرباز پرتغالی در هرمز و اشاره به اهمیت تجاری این جزیره.

مخازن، ج پنجم، صص ۴۸۳ـ۴۷۸ـ۴۷۶
تور د تومبو G.XV-21-16

ـ دستورالعمل دیوگو لوپس، فرماندار به پائولو سرویرآ، فرمانده کشتی سان پدرو

کلکته، ۱۹ اکتبر ۱۵۱۸

موضوع: حرکت به سمت گوآ با هدف نظارت بر کشتی‌های حامل اسب از هرمز برای اخذ مالیات و حقوق مربوطه از آنان.

آرشیو اول fasc. 5, p,I,d,13
آرشیو گوآ، ۹۲ ص LRA

ـ نامهٔ پدرو د باسترونی کروزو به دون مانوئل اول

کوشی، ۱۰ نوامبر ۱۵۱۸

موضوع: رسیدن دیوگو لوپس د سکیرا به هرمز، عزیمت او به مسقط و همچنین اشاره به اقامت ژرونیمو د اولیویرآ، منشی ملکه دونا لئونور، در هرمز.

مخازن، ج چهارم، ص ۳۸۷
تور د تومبو G.XV-12-13

ـ نامهٔ کاتلری، شاه کانانور به دون مانوئل اول

کانانور، ۱۰ نوامبر ۱۵۱۸

موضوع: در خصوص ضرورت آمدن کشتی‌های تجاری از هرمز و پاسخگویی فرمانده دریایی پرتغال در خصوص نیازهای دریایی و زمینی آن منطقه.

اسناد، ج اول، ص ۱۰۳

ــ نامهٔ گینجیر کروب، وزیر کانانور به دون مانوئل اول

کانانور، ۱۰ نوامبر ۱۵۱۸

موضوع: ملاقات وزیر کانانور با فرمانده دریایی گوآ در قلعه هرمز برای انجام توافق در خصوص دستورات دریافتی از جانب دون مانوئل پادشاه پرتغال.

اسناد، ج اول، ص ۱۰۵

ــ نقل قول بابا عبدالله مسلمان اهل هرمز که برای دون مانوئل اول ارسال کرده بود

۹ نوامبر ۱۵۱۸

موضوع: رسیدن سفیر هرمز در بازگشت از پرتغال با فرمان برای ساخت قلعه هرمز.

اسناد، ج اول، ص ۱۱۰

ــ نامهٔ دیوگو لوپس د سرکیرو، فرماندار هند به فرانسیسکو کورونیل مسئول پست تجاری هرمز

کوشین، ۱۰ دسامبر ۱۵۱۸

موضوع: درخواست مبلغ سه هزار پارادال جهت خرید ده هزار کیسه برنج از Bracalor (براسالور) و ارسال آن برای هرمز.

تور د تومبو CC. I-23-145

ــ اشعار گارسیا رزندیس قبل ۱۵۱۶ سروده شده‌اند و زمان آن اوت ۱۵۱۵ ، هنگامی‌که شاهان کور هرمز به گوآ اعزام شده بودند، می‌باشد.

شاهان هرمز حکومت نمی‌کردند، بلکه
فرمانداران آنها بودند،
هرگاه اعتراض می‌شد، سریعاً آن فرد
کور می‌گردید، تا بتواند برای همیشه آقا
باقی بماند.
کورها در خانه‌ای بودند و شاه

دیگری، از همان طایفه مورد تقدیر و
ستایش قرار می‌گرفت او هیچ اختیاری
نداشت و آنها فرمان می‌دادند.
هنگامی‌که پرتغالی‌ها به هرمز رسیدند،
پانزده شاه کور را یافتند که جملگی
چشمانشان از حدقه درآمده بود،
دریاسالار پرتغال آنها را با خود
به گوآ برد تا آزاد زندگی کنند و
فرمانداران را نیز به هلاکت رساند.

ـ نامهٔ آیریش داگاما به دون مانوئل اول

کانانور، ۲ ژانویه ۱۵۱۹

موضوع: تجارت پررونق اسبان هرمز در کانانور و حقوق گمرکی که توسط حکمران کانانور وضع شده بود، حقوقی که توسط شاه پرتغال تعیین شده بود [بندر کانانور بزرگترین مرکز تجارت اسبان هرمز در هند است، که حقوق زیادی توسط پادشاه وضع شده که آنها را ناخرسند کرده است].

در این نامه آیریش داگاما پیشنهاد کرده بود که ورود اسب به کانانور توسط مسلمانان ممنوع شده و فقط به غیرمسلمانان و مسیحیان اجازه داده شود. اشاره به اهمیت تجاری هرمز [سالیانه ۲۰۰ کشتی حامل کالا به هرمز وارد می‌شوند].

مخازن، ج چهارم، صص ۸ـ۲۱۷
تور د تومبو G. XV-9-11

ـ نامهٔ آلوارو پینییرو، مأمور رسیدگی به امور حساب هرمز به دون مانوئل اول

کوشین، ۱۲ ژانویه ۱۵۱۹

موضوع: مشارکت وی در ساخت قلعه هرمز، تعیین نامبرده به عنوان ممیزی هرمز و سابقه سه ساله وی در این کار. اشاره به حضور لوپس سوارش در هرمز، تشریح فعالیت‌های فرمانده دریایی، آنتونیو اومین در ساخت قلعه مسقط. عدم اجرای مقررات صادره در خصوص هرمز، ضرروت حفظ ساحل مسقط، اهمیت تجاری

هرمز، امتیاز و مزیت ساخت قلعه در بحرین، قطیف و بصره، ضرورت ایجاد ارتباط حسنه با حکمران هرمز، چرا که در صورت خلاف این رویه وی به سوی ایران روی خواه آورد [هرگونه تمایل در نابودی شهر هرمز می‌تواند زمینه‌ساز از دست رفتن ناوگان و کالاهای ما شود و آنها به دست افراد شیخ اسماعیل بیافتد و باعث گردد افراد زیادی وارد هرمز شده و همه چیز را غارت کرده و افراد شما در قلعه نتوانند در مقابل آنها دوام آورند]. ساخت کارخانه ساخت دکل کشتی توسط یهودیان هرمز، درخواست ایجاد پست مأمور گمرکی در هرمز.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۲۰۳-۱۹۶

تور د تومبو CC. II-81-161

ــ فرمان دون مانوئل اول

آلمیرین، ۱۰ مارس ۱۵۱۹

موضوع: اعطای حکم فرمانداری شهر هرمز به روی کوریرآ (Rui Correira) یکی از نجیب‌زادگان پرتغالی.

ثبت، ص ۱۱

ــ دستورالعمل فرماندار هند، دیوگو لوپس د سرکیرا به‌روی دملو فرمانده گوآ و افسران پست تجاری

گوآ، ۲۳ مارس ۱۵۱۹

موضوع: دستوربرای آنکه کشتی‌هایی که ازمقصد هرمزاسب به‌سمت ماندوین می‌آورند.

آرشیو ۱ fasc, 5, p.I, d.10

آرشیو گوآ، ۸۴r ص LAR

ــ دستورالعمل روی د ملو فرمانده شهر گوآ به جورج کوارژما، شهردار پنجمین

گوآ، ۲۰ ژوئن ۱۵۱۹

موضوع: دستور جهت آنکه فقط شش سنگ منجنیق در مسیر آمدن کشتی‌های هرمز و پرتغال پرتاب گردد.

آرشیو اول fasc, 5, p.I, d.21

آرشیو گوآ، ۹۶ ص LAR

ـ نامهٔ فرانسیسکو بریتو، مسئول پست تجاری سوفالا به دون مانوئل اول

سوفالا، ۸ اوت ۱۵۱۹

موضوع: درخواست از فرماندار و یا مسئول گمرک گوآ و یا هرمز برای آنکه هیچگونه اموری را در سفاله انجام ندهند.

اسناد، ج سوم، بخش IV، ص ۱۶

تور د تومبو CC. I-25-7

ـ فرمان دون مانوئل اول

اورآ، ۱۷ سپتامبر ۱۵۱۹

موضوع: اعطای پست فرمانداری هرمز به دیوگو دانسکا

ثبتیات، ص ۲۱

ـ حکم دون مانوئل اول

اورآ، ۸ نوامبر ۱۵۱۹

موضوع: اعطای فرماندهی نیروی دریایی پرتغال در هرمز به مانوئل د سوزا (Manuel de Sousa) با حقوق دویست هزار ریال.

ثبتیات، ص ۲۰

ـ فرمان فرماندار لوپس د سکیرآ

کوشین، ۱۱ نوامبر ۱۵۱۹

موضوع: اجرای حقوق مشابه گمرکی برای اسبهایی که از طریق کامبایا و یا گجرات در خارج از گوآ به فروش می‌رسند، همانند حقوقی که بر اسبهای وارده از هرمز اعمال می‌گردد.

آرشیو اول fasc, 5, p.I, d. 23

آرشیو گوآ، ۹۴ ص LRA

ــ نامهٔ شمس‌الدین وزیر کانانور به دون مانوئل

۳۰ نوامبر ۱۵۱۹

موضوع: اشاره به دشمنی مردم بنادر عربستان، ایران، روم (عثمانی) با کانانور به دلیل دوستی آنها با پرتغالی‌ها، گرفتن یک کشتی کانانوری در هرمز توسط نیروهای پرتغالی.

اسناد، ج اول، ص ۱۲۰

ــ نامهٔ ژوان د آویلا به دون مانوئل اول

احتمالاً ۱۵۱۹

موضوع: اشاره به حقوق گمرکی اسبان هرمز که حکمران کانانور آنها را از دست داده است و اشاره به قیمت ادویه در هرمز.

(این نامه به صورت خلاصه می‌باشد)

نامه‌ها، ج سوم، صص ۳۲۵-۳۲۳
تور د تومبو، بدون اشاره به کد شناسایی آن.

ــ فرمان دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال

اورآ، ۱۲ فوریه ۱۵۲۰

موضوع: اعطای حکم فرمانداری بخش قلهات به تریشتان و از داویگا (Cristão Vaz da Veiga)، یکی از نجیب‌زادگان دربار.

ثبتیات، ص ۲۶

ــ نامهٔ دون مانوئل اول به دیوگو لوپس د سکیرآ، فرماندار هند

اورآ، ۳ مارس ۱۵۲۰

موضوع: دستور اخذ پنجاه ریال بابت تأمین، از هریک از کشتی‌هایی که از هرمز می‌آیند.

آرشیو اول، fasc. 5, p.I, d. 34
آرشیو گوآ، ۲۱r ص LRA

ــ نامهٔ آندره دیاس به دون مانوئل اول

موزامبیک، ۵ اوت ۱۵۲۰

موضوع: رسیدن گنسالود لوله به موزامبیک که از جانب دریاسالار هند جهت یافتن کلیه کشتی‌های کوچک و بزرگ که به مسیر هرمز در حرکت می‌باشند اعزام شده است. قرار است نامبرده نیز همراه این کشتی باشد.

اسناد، ج سوم، فصل VI، ص ۴۰
تور د تومبو CC. I-26-43

ــ نامهٔ نونو د کاسترو (*Nuno de Castro*) به دون مانوئل اول

کوشین، ۳۱ اکتبر ۱۵۲۰

موضوع: تجارت فلفل در هرمز ساخت گمرک هرمز، تعیین نونو د کاسترو جهت انجام امور در هرمز، کشتی‌ها، فرماندهان، افسران حاضر در هرمز: دون کارسیا د نورنیا (D. Garcia de Noronha)، سوتومایور (Souto Maior)، پروگومش (Pêro Gomes)، بالتازار پسوآ (Baltasar Pessoa) (فرماندار) ایناسیو د بولیویش (Iácio de Bulhões) (مسئول پست تجاری)، براز کوریو (Brás Correia)، مانوئل کونسالوش (Manuel Goncalues) و رود ریکو اومین (Rodrigo Homem) (منشی)، روی وارلا (Rui varela) (مأمور گمرک)، عزیمت یکی از اقوام نونو د کاسترو به هرمز.

نامه‌ها، ج هفتم، صص ۸۰-۱۷۹-۱۷۷-۱۷۳
تور د تومبو CC. II.87-43

ــ فرمان دون مانوئل اول

اورآ، ۲۱ دسامبر ۱۵۲۰

موضوع: اعطای حکم مسئولیت پست تجاری هرمز به ژوان آرایش «نوه قاضی آفونسو مادیرا».

ثبتیات، ص ۳۷

ـ نامۀ آلوارو فرناندس به دون مانوئل اول

کانانور، ۳۰ دسامبر ۱۵۲۰

موضوع: قیمت کنف در هرمز [اعراب می‌گویند که امسال قیمت یک عدل کنف سی صرافین].

ـ نامۀ آنتونیو دا فونسکا، منشی دارایی هند به دون مانوئل اول

کوشین، ۱۰ ژانویه ۱۵۲۱

موضوع: احتمال اعزام ناو Piedade از کوشین به سمت هرمز در جهت کمک و مساعدت برای ساخت قلعه.

اسناد، ج سوم، قسمت VI: صص ۵۰ـ۴۸
تور د تومبو CC. II-26-116

ـ فرمان دون مانوئل اول

لیسبون، ۴ مارس ۱۵۲۱

موضوع: اعطای پست فرماندهی هرمز به دیوگو د ملو، نجیب‌زاده دربار.

ثبتیات، ص ۲۱

ـ نامۀ سباستیان د سوزآ به دون مانوئل اول

موزامبیک، ۱۷ سپتامبر ۱۵۲۱

موضوع: وجود مقدار زیادی نیشکر در جزیره سان لورنس و درخواست اعزام افرادی جهت جمع‌آوری شکر و ارسال آن به هرمز [منفعت زیادی را می‌توان از آنها در هرمز نصیب خود نمائی، چراکه ارزش آن در آنجا زیاد است].

ـ دستورالعمل و فرمانهای دون مانوئل اول در مورد هند

اورآ، ۸ سپتامبر ۱۵۲۰

موضوع: تعیین مالیات برای بخش‌های مختلف گمرکی در هند، از جمله هرمز که

در آنها هرگونه تجارت، مشارکت و یا بهره‌وری از هرنوع فعالیت تجاری به صورت فردی و یا از طریق گمرک هرمز و سایر مراکز تجاری ممنوع اعلام شده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 80A

ـ دامایان دگویش، کتاب «داستان زندگی پادشاه دون مانوئل»[1]

این کتاب به چهار بخش تقسیم و تنظیم شده که این قسمت نخست آن مجموعه است. این اثر توسط امانوئل داویگا، مأمور امور کتب بازبینی و مورد تأیید قرار گفت و در سال ۱۵۶۶ چاپ شد.

لیسبون، فوسکا کوریا، صص ۶۷ـ۱۵۶۶
دو جلد، چهار قسمت

ـ موضوعات بخش‌های مختلف این کتاب:

قسمت دوم: سفر آفونسو د آلبوکرک از دماغه رأس الحد تا جزیره هرمز. تشریح جزیره هرمز، ساخت شهر هرمز، ساکنین و تجارت آن، فعالیت‌های نظامی آلبوکرک در هرمز و انعقاد صلح، گفتگوی آلبوکرک با حکمران هرمز، هدیه حکمران هرمز به آلبوکرک [شاه هرمز یک کمربند طلا مرصع به جواهرات، یک خنجر و چهار انگشتری با نگین‌های گران قیمت و یک اسب عرب و مقداری کالای دیگر برای فرماندهان هدیه داده بود]. ساخت قلعه، مخالفت خواجه عطار، شکستن پیمان صلح، فعالیت‌های آلبوکرک در سقوطره (Socotora) قلهات و هرمز.

قسمت سوم: عزم آلبوکرک در بازگشت مجدد به هرمز، فعالیت‌های دوارت د لموس در هرمز (c.۱۵) حضور دیوگو فرناندس د بژآ در هرمز (c. ۲۲) بازگشت سفیر اعزامی حکمران هرمز از پرتغال، اقدام آلبوکرک در هرمز اشاره به دودمان شیخ اسماعیل، آمدن سفیر شیخ اسماعیل نزد آلبوکرک، اعزام فرنان گومش د لموس، به عنوان سفیر پرتغال نزد شیخ اسماعیل، مرگ رئیس حامد به دستور آلبوکرک و به درخواست حکمران هرمز (c. ۶۶ ـ ۷۱) تحویل ادوات جنگی هرمز به آلبوکرک، اعزام پانزده حکمران کور شده در هرمز به گوآ، تعیین پرو د آلبوکرک به عنوان فرمانده هرمز، حرکت آلبوکرک از هرمز به سمت گوآ (c. ۸۰)

---

1. Goes, Damião de, *Chronica de felicissimo Rei Dom Emanuel.*

قسمت چهارم: سیمون د آندراد و دون آلیشو د منزیس در هرمز (c. ۲) مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل و هدایای اهدایی، [یک سلاح سرد، زنجبیل، پارچه ابریشمی سنگ‌دوزی شده با الیاف طلا، تفنگ، یک باز شکاری با قفس فلزی مزین به جواهرات، طلا، ادویه و مسکوکات طلا و نقره، یک کلاه مخملی سیاه، مزین به یاقوت و رشته‌های طلا، سفرنامه سفیر فرنان گومش د لموس، اهداف سفر نامبرده] [دون مانوئل پادشاه پرتغال خواستار دوستی با شما بوده و شما را در جنگ علیه ترکها و سلطان بابل با نیرو و سلاح قلعه، فرماندهان خود در هند یاری خواهد داد].

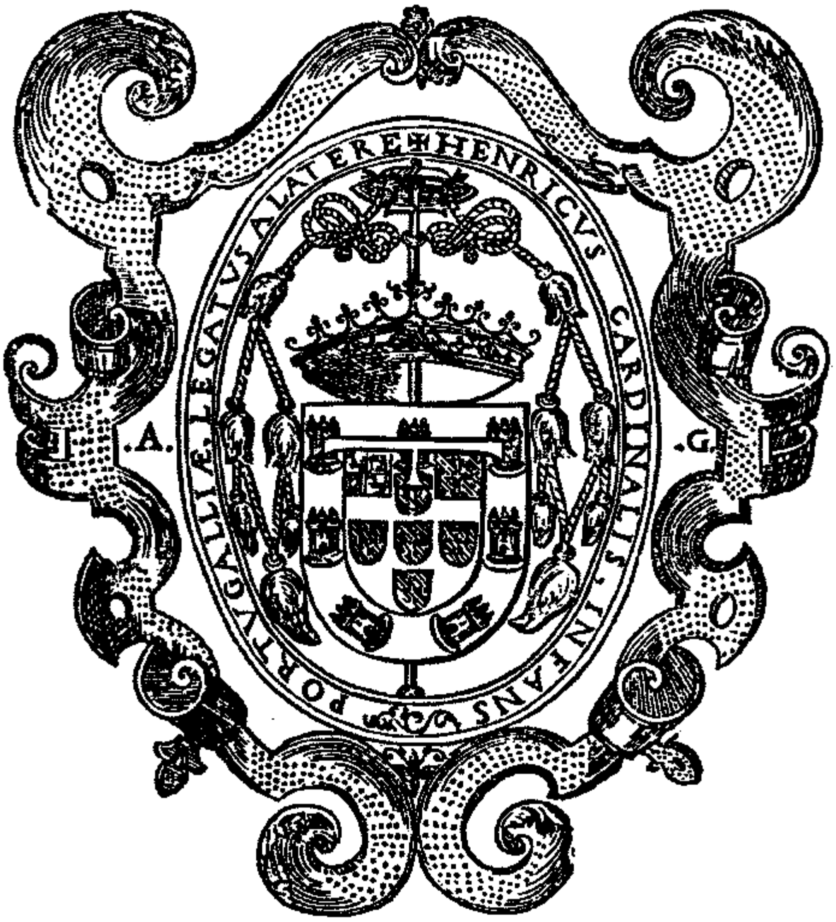
بازگشت لموس به هند با هدایای شیخ اسماعیل برای آفونسو د آلبوکرک [پنج اسب اصیل مزین به طلا و جواهر با زین و خورجین ابریشمی، جامه‌های ابریشمی، کلاه، کلاه‌خود، هلو خشک شده و شراب شیراز] نامه‌های شیخ اسماعیل به دون مانوئل اول، آفونسو د آلبوکرک و میرابوسقاء فرمانده نیروهای نظامی شیخ اسماعیل به آلبوکرک (c. ۹ ـ ۱۱)، حضور لوپس سوارش در هرمز حضور دیوگو لوپس د سکیرآ، فرماندار هند در هرمز، گمرک هرمز، حمله آنتونیو کوریا به بحرین (c. ۶۳) حمله شاه هرمز و شیخ قلایات به پرتغالی‌ها (c. ۷۹ ـ ۸۰)

ـ کتاب *Gronica do felicissimo rei D.Manuel*

داستان زندگی دون مانوئل، اثر دامایان دگویش، چاپ جدید مطابق با چاپ اول مورخ ۱۵۶۶، شامل چهار قسمت که توسط دانشگاه کوئیمبرا در تاریخ ۵۵ ـ ۱۹۴۹ به چاپ رسید. در سال ۱۵۷۱ به درخواست شاهزاده هنریک این اثر به توسط ژردونیمو اوزوریو به لاتین ترجمه گردید. در سال ۱۵۸۱ در ژنو به فرانسه تجرمه و در سالهای ۱۵۸ و ۱۵۸۷ در پاریس و در سال ۱۶۶۳ در روتردام هلند منتشر گردید. در سال ۱۷۵۲ کتاب مذکور به انگلیسی ترجمه شد و تمامی مترجمین متن لاتین این اثر را مبنا قرار دادند، متن لاتین کتاب در سال ۱۸۰۴ توسط فیلینو الیزیو به زبان پرتغالی ترجمه و منتشر گردید.

DE REBVS,
EMMANVELIS REGIS LV-
SITANIÆ INVICTISSIMI VIRTVTE
ET AVSPICIO GESTIS LIBRI
DVODECIM.

Auctore Hieronymo Osorio
EPISCOPO SYLVENSI.

OLYSIPPONE.
Apud Antonium Gondisaluũ Typographum.
Anno Domini. M.D.Lxxj.
CVM PRIVILEGIO REGIO.

زندگینامه دون مانوئل اول پادشاه پرتغال

ــ نامهٔ کریستوان لورنسو کاراسان به دون مانوئل اول، پادشاه پرتغال

کوشین، ۱۳ ژانویه ۱۵۲۲

موضوع: اعلام قیمت دارچین در هرمز که بین ۵۰ تا ۶۰ کروزادو برای هر خروار، درخواست ارتقاء مقام و تشویق برای یکی از منشی‌های گمرکات هرمز، کوچینی، گواویا شائول به دلیل خدمات قبلی آنها.

ماده، ص ۸ـ۱۶۴
تور د تومبو CVR. 15

ــ نامهٔ ژوان دمیراَ به دون مانوئل اول

کوشین، ۲۱ ژانویه ۱۵۲۲

موضوع: اشاره به نامهٔ طولانی قبلی که در آن در خصوص نامه‌هایی که شاه پرتغال برای حکمران بصره در مورد درخواست پرداخت مبلغی که او وعده پرداخت آن را به دیوگو لوپس دسکیراَ داده بود، اخباری داده شده و نامبرده خراجگزار پادشاه پرتغال شده بود. سفر ژوان د میرا در سال ۱۵۲۲ به بصره. اهمیت تجاری بصره [اکنون مردم از تمامی نقاط جهت خرید ادویه به بصره می‌آیند، ادویه زیادی در اختیار اعراب مسلمان است و در حال حاضر هشت پارادل بابت هر خروار قیمت دارد. این در حالی است که اعلیحضرت در حال حاضر بابت هر خروار آن پنج برابر در هرمز پرداخت می‌کنید.] اعلام قیمت کالاهای دیگر در بصره: شمش طلا، پول طلا، مخمل، زعفران و زردچوبه، کاغذ، روغن و مبادله این کالا در مقابل فلفل در هرمز.

سفارتخانه‌ها، صص ۵ـ۹۴
تور د تومبو CC. I-27-97

ــ فرمان دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

لیسبون، ۲۵ مارس ۱۵۲۲

موضوع: اعطای حکم فرماندهی نیروی دریایی پرتغال به واسکو د اِسا نجیب‌زاده دربار [که این نیرو در تنگه هرمز در تردد خواهد بود].

امور ثبتی، ص ۲۱

ـ حکم دون ژوان سوم در تأیید کنت آدمیرال دون واسکو دوگاما

لیسبون، ۳۰ مارس ۱۵۲۲

موضوع: اجازه نسبت به اینکه واسکو دوگاما سه نفر را در گوآ، هرمز و مالاکـا، جهت جمع‌آوری درآمدهای وی بگمارد.

آرشیو اول fasc, 5. p.I, d,42
آرشیو گوآ، ۴۳r ص LAR

ـ حکم دون ژوان سوم در تأیید کُنت آدمیرال دون واسکو دوگاما

لیسبون، ۳۰ مارس ۱۵۲۲

موضوع: دادن اختیار مجدد به واسکو دوگاما جهت جمع‌آوری مالیات بندرداری از هرمز که قبلاً نیز این حکم توسط دون مانوئل اول به نامبرده اعطا شده بود.

مسائل، صص ۲۰-۲۱۸
کتابخانهٔ جامعه جغرافیایی لیسبون .V 1-23

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۱۸ فوریه ۱۵۲۲

موضوع: ممنوعیت دادن نامه به تـجاری کـه از گـوآ بـه هـرمز آمـده از آنـجا بـا محموله‌های اسب، با هدف فرار از پرداخت مالیات، باز می‌گردند.

آرشیو اول fasc, 5. p.I, d,39
آرشیو گوآ، ۲۰r ص LRA

ـ گواهی حکم دون ژوان سوم در تأیید واسکو داگاما

لیسبون، ۴ آوریل ۱۵۲۲

موضوع: در خصوص اعطای حکم جمع‌آوری مالیات بندرداری که قـبلاً اعـلام گردید که به واسکو دوگاما داده شده است.

آرشیو اول fasc, 5, p.I, d.41
آرشیو گوآ، ۲۶ ص LRA

ـ این گواهی در جامعه جغرافیایی لیسبون نیز با کد V. 1-24 موجود است.

ـ اظهاریه آفونسو برنالدس، مسئول بیمارستان و امور مرده‌های هرمز

هرمز، ۹ می ۱۵۲۲

موضوع: دریافت سه عدل پنبه جهت بیمارستان که با مجوز آفونسو برنالدس، توسط مسئول امور زندانیان ناو جنگی دون لوئیس دمنریش تحویل شده بود.

اسناد، ج اول، ص ۴۵۸
تور در تومبو CC. II-101-75

ـ گزارش کشتی‌های در حال انجام وظیفه در هند

۱ می ۱۵۲۲

موضوع: حضور تعدادی کشتی پرتغالی در هرمز.

اسناد، ج سوم، بخش VI صص ۹۸و۹۲
تور در تومبو CC. II-7-103

ـ دستورالعمل دون دورات د منزیس فرماندار در خصوص شهر و گمرک مندوی (Mandovi)

گوآ، ۲۱ اکتبر ۱۵۲۲

موضوع: معافیت گمرکی برای ورود هر کشتی حامل کالایی که از هرمز آمده و بیش از ده اسب با خود دارند، تعیین مالیات برای برده‌هایی که از گوآ به هرمز آورده می‌شوند.

آرشیو اول fasc, 5, p.III, d.1087
آرشیو گوآ، ۱۰۸ ص LM.lxxii

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۶ ژانویه ۱۵۲۳

موضوع: اعطای پست فرماندهی ناوی که از کوشین به سمت هرمز در حرکت است به فرانسیسکو د بریتو، یکی از نجیب‌زادگان دربار.

امور ثبتی، ص ۲۰

ــ حکم دو ژوان سوم

لیسبون، ۲۱ مارس ۱۵۲۳

موضوع: تعیین کریستوان داگاما (Cris lovão da Gama) به عنوان مسئول امور گمرکات هرمز.

امور ثبتی، ص ۲۰

ــ قرارداد دوارت د منزیس، فرماندار هند با حکمران هرمز

مدینه، ۱۵ جولای ۱۵۲۳

موضوع: بندهای قرارداد قبلی بین سیف‌الدین، به عنوان شاه هرمز، پرداخت ۱۵ هزار صرافین در سال به پادشاه پرتغال؛ معافیت مالیاتی و گمرکی تمامی کالاهای پرتغالی؛ الزام پادشاه پرتغال در دفاع از هرمز؛ تعهد و قول کمک پرتغال به کشتی‌های هرمز.

قرارداد جدید بین شاه هرمز و دون ژوان سوم به دلیل خیانت حکمران آنجا توران شاه (Turuxá): تحویل حکمرانی هرمز به پرتغال؛ و اگر او مطالبه کرد پرداخت شصت هزار صرافین به عنوان خراج؛ تحویل تمامی مسیحیانی که در تمامی نقاط حکمرانی هرمز مسلمان شده‌اند به فرمانده پرتغالی؛ ممنوعیت حمل سلاح توسط مسلمانان و سایر ادیان (غیرمسیحی)؛ جدیت در انجام حقوق گمرکی برای پرتغالی.

اسناد، ج دوم، صص ۸۰-۴۷۶
تور د تومبو CC. II-109-13

ــ نامهٔ میر ابانصر *(Mir Abanacer)* حکمران هرمز به دون ژوان سوم

۸ اوت ۱۵۲۳

موضوع: انتقاد از مدیریت رئیس رکن‌الدین (rais Roconadin) که پدرش تعدادی پرتغالی را در قلهات کشته بود. رقابت نامبرده با مارتین آفونسو به دلیل مسائل پولی. شکایت علیه فرماندهان پرتغالی که از قلهات تا هرمز تمامی اسبهای خوب را بدون پاسخگویی به اعتراضات صاحبان آن در اختیار دارند.

اسناد، ج اول صص ۹-۱۳۷

ـ نامهٔ دون ژوان سوم

هرمز، ۱۹ اوت ۱۵۲۳

موضوع: اعطای حکمرانی هرمز به محمدشاه: «ما دون ژوان سوم شما را از جانب خودمان پادشاه آن سرزمین و شهر هرمز، با تمامی سرزمین‌های تابعه، قلعه‌ها و ملوک آن، همانند آنچه در اختیار پدرتان (سیف‌الدین) بود. تعیین می‌نمائیم. اراده ما همیشه بر آن است که به هرکس هر آنچه حق اوست تعلق پذیرد». اعلام این خبر به رئیس شرف (Rais xarafo) وزیر هرمز، به میرها، شهرداران، فرماندهان، سکنه آن سرزمین و فرماندار هند که از محمدشاه به عنوان حکمران و پادشاه حکمرانی و شهر هرمز، به نام پادشاه پرتغال و درخواست تبعیت همه آنها از نامبرده. تجدید قراردادی که بین آفونسو د آلبوکرک و حکمران قبلی در مورد مالیات سالیانه، منعقد گردیده بود.

اسناد، ج دوم، صص ۵ـ۹۲۳
تور د تومبو G. II-11-1

ـ نامهٔ بالتازار پسوآ، سفیر پرتغال نزد شیخ اسماعیل

بین سالهای ۲۴ـ۱۵۲۳ به دون ژوان سوم

موضوع: تشریح وضعیت سیاسی هرمز، اشاره به پرداخت خراج و مالیات که بین شصت هزار صرافین ثابت گردیده است. انتخاب حکمران جدید هرمز. حضور سفیر شیخ اسماعیل در لیسبون [شیخ اسماعیل نیازمند دوستی آن اعلیحضرت می‌باشد]. اعلام تاریخ آتی سفر بالتازا پسوآ به ایران و اعلام هدایایی که از شیخ اسماعیل دریافت کرده است.

تور در تومبو 26F., Docs. India, CM.

ـ نامهٔ آنتونیو دا فونسکا، مسئول امور دارایی پرتغال به دون ژوان سوم

گوآ، ۱۸ اکتبر ۱۵۲۳

موضوع: پراکندگی پرتغالی‌ها در نقاط مختلف مشرق زمین از جمله در هرمز [هریک به دنبال بهبود و بهره‌گیری بهینه از زندگی خویش است]. فروش اسبهای هرمز در گوآ به مبلغ شصت هزار صرافین [هرمز با پرداخت شصت هزار پارادال آنچه

می‌خواهد تأمین می‌کند که در مقابل، درآمد سایر قلعه‌ها بسیار قابل توجه می‌باشد.] اشاره به مشکلات موجود در ارسال فلفل برای هرمز. [گوآ و هرمز اهمیت زیادی داشته و شایسته بذل توجه اعلیحضرت می‌باشند].

اسناد، ج سوم، فصل VI، ص ۲۳۴ و ۲۱۲ و ۲۰۰ و ۱۹۶
تور د تومبو CC. I-30-36

ـ نامهٔ دیوگو د ملو (Diogo de Melo) به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۲۳

موضوع: اشاره به درخواست نامبرده از فرماندار هند جهت اعزام وی به هرمز و مخالفت فرماندار با این درخواست.

اسناد، ج سوم، فصل VI، ص ۲۴۴
تور د تومبو CC. I-30-45

ـ نامهٔ کریسنا به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۷ اکتبر ۱۵۲۳

موضوع: ارائه اخبار و اطلاعات در مورد وضعیت بحرانی که در هرمز وجود داشت و پس از آمدن فرماندار آرامش در آن استقرار یافته است. اشاره به افزایش میزان مالیات پرداختی حکمران هرمز به میزان شصت هزار صرافین.

اسناد، ج سوم، فصل VI، ص ۲۴۸
تور در تومبو CC. I-30-51

ـ فرمان دون ژوان سوم

اوراَ، ۳ فوریه ۱۵۲۴

موضوع: اعطای حکم فرماندهی قلعه هرمز به دون هنریک د منزیس (D.Henrique de Menesis) یکی از نجیب‌زادگان دربار با حقوق و مستمری دویست هزار رئال.

امور ثبتی ص ۲۱

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگز اومین (Rodrigo Homem) المشرف هرمز

هرمز، اول اوت ۱۵۲۴

موضوع: تحویل مقداری برنج به بیست و سه نفر از زنان مسیحی که در آن منطقه قرار دارند [سهمیه ماه اوت].

اسناد، ج دوم، صص ۱ـ۳۰
تور د تومبو CC. II-117-116

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، اول سپتامبر ۱۵۲۴

موضوع: تحویل مقداری برنج به تعداد بیست و هشت زن مسیحی، برای سهمیه ماه سپتامبر نامبردگان.

اسناد، ج دوم، صص ۴ـ۳۲
تور د تومبو CC. II-18-133

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۱۵۲۴

موضوع: تحویل روغن نارگیل جهت چراغی که در بالای دروازه قلعه در بالای مجسمه مسیح قرار دارد، به فرانسیسکو مندس.

اسناد، ج دوم، ص ۳۵
تور د تومبو CC. II-18-79

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگر اومین المشرف هرمز

هرمز، ۲ ژانویه ۱۵۲۵

موضوع: دستور به المشرف جهت دادن پنج مشت روغن گشنیز برای مصرف روشنایی چراغ کلیسا به پرو د آلوارز، حسابرس کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۴۵
تور د تومبو CC. II-125-55

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۹ ژانویه ۱۵۲۵

موضوع: تحویل هفتاد میخ جهت استفاده در سقف کلیسا به مسئول کارهای ساختمانی کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۳۶

تور د تومبو CC. II-125-5

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۲۰ مارس ۱۵۲۵

موضوع: تحویل شش پایه بزرگ چوبی جهت ستونهای کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۰

تور د تومبو CC. II-124-115

ـ حکم کریستوان داگاما، به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۲۱ مارس ۱۵۲۵

موضوع: تحویل تعدادی پایه چوبی برای ستونهای کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۱

تور د تومبو CC. II-124-123

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین، المشرف هرمز

هرمز، ۳۰ مارس ۱۵۲۵

موضوع: تحویل تعدادی چوب تخته و میخ جهت پوشانیدن کلیسا.

اسناد II، ص ۵۲

تور د تومبو CC. II-55-201

ـ حکم کریستوان داگاما، به رودریگو د اومین، المشرف هرمز

هرمز، ۴ آوریل ۱۵۲۵

موضوع: تحویل مقداری میخ چوبی برای کارهای چوبی کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۳

تور د تومبو CC. II-56-13

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین، المشرف هند

هرمز، ۸ آوریل ۱۵۲۵

موضوع: تحویل مقداری تخته و دویست و پنجاه میخ چوبی به استاد کار کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۴

تور د تومبو CC. II-56-30

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین، المشرف هرمز

هرمز، ۱۱ آوریل ۱۵۲۵

موضوع: تحویل صد میخ کوچک جهت اسکلت کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۵

تور د تومبو CC. II-125-10

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۳۰ آوریل ۱۵۲۵

موضوع: تحویل هزار عدد میخ برای تعمیرات قلعه و کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۵۶

تور د تومبو CC. II-125-77

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین

هرمز، ۴ ص ۱۵۲۵

موضوع: تحویل ششصد میخ از انواع مختلف برای ستونها و تقسیم‌بندی کلیسا.

اسناد، ج دوم، ص ۵۷

تور در تومبو CC. II-125-95

ـ حکم آفونسو میشا *(Afonso Meixa)*، مأمور دارایی، بـه مـانوئل بـوتلیو، مسـئول پست تجاری کوشین

۶ می ۱۵۲۵

موضوع: عزیمت بلشیور و سیوزو از موزامبیک به سمت هرمز

اسناد، ج سوم VI، ص ۲۵۰
تور د تومبو CC. II-125-107

ـ خاطرات مسائل هند

۱۵۲۵

موضوع: نام سه کشتی پرتغالی که در هرمز قرار داشتند. قیمت حصیر مکه‌ای خرمای مسقط، ابریشم خراسان و صمغ و طوطیای هرمز.

سوبسیدها ۳، ص ۴۶و ۴ـ۴۳ و ۲۱

ـ نامهٔ محمدشاه، حکمران هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، احتمالاً ۱۵۲۵

موضوع: شکایت علیه دیوگو د ملو فرماندهٔ قلعه هرمز که دستور دستگیری او را به دلیل عدم پرداخت مالیات سرانه صادر کرده بود. متهم نمودن دیوگو د ملو به تخریب کشور و تجارت آن منطقه و درخواست از دون ژوان سوم در مورد ضبط اموال و عزل نامبرده.

اسناد، ج اول، ص ۷۱ـ۱۶۶

ـ کاشنایدآ، مورخ پرتغالی در کتاب «تاریخ خود» جلد VII صفحهٔ ۱۰۱ تاریخ این نامه را مارس ۱۵۲۶ عنوان کرده است.

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگو اُومنین المشرف هرمز

هرمز، ۲ مارس ۱۵۲۶

موضوع: تحویل پانزده مشت روغن به ژوان پیرش، حسابرس کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۷۹
تور د تومبو CC. II-13-210

ـ حکم کریستوان داگاما، مسئول پست تجاری هرمز به رودریگو اومین المشرف هرمز

هرمز، ۲۵ مارس ۱۵۲۶

موضوع: دادن مقداری مصالح ساختمانی به ژوان پیرش حسابرس کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۸۰
تور د تومبو CC. II-138-88

ـ حکم کریستوان داگاما به رودریگو اومین، المشرف هرمز

هرمز، ۲۷ مارس ۱۵۲۶

موضوع: دادن مقداری مصالح ساختمانی به ژوان پیرش، حسابرس کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۸۹
تور د تومبو CC. II-132-90

ـ حکم دو ژوان سوم به جانشین واسکو داگاما

آلمیرین، ۴ می ۱۵۲۶

موضوع: تائید اعطای حکم بندر بانی هرمز به جانشینان واکسو دوگاما که در سال ۱۵۲۲ رای اولین بار داده شده بود.

مسائل، صص ۱ ـ ۲۲۰

ـ نامهٔ سیمون سودره به دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

کوشین، ۲۸ دسامبر ۱۵۲۶

موضوع: اشاره به شهر جدید هرمز [در خصوص مسائل هرمز با آن اعلیحضرت سخن نگفته‌ام زیرا من در آنجا نبوده‌ام، اما از آنچه شنیده‌ام چنین به نظر می‌رسد که جنابعالی باید در خصوص امور آنجا فرماندار خوبی را انتخاب کنید که خدمتگزار مناسبی باشد.]

اسناد، ج سوم VI، ص ۲۶۸
تور د تومبو CC. II-35-15

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۱۸ مارس ۱۵۲۷

موضوع: اعطای حکم فرماندهی کشتی‌هایی که مسئولیت حفاظت از تنگه هرمز را دارند به مانوئل د سوزآ (Manuel de sousa) یکی از نجیب‌زادگان دربار.

دفتر ثبت اسناد، ص ۳۵

ـ نامهٔ محمدشاه، حکمران هرمز به دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

هرمز، ۱۱ جولای ۱۵۲۷

موضوع: اعتراض نسبت به سلب حکمرانی هرمز از او و اعزام وی به گوآ به دلیل حمایت مارتین آفونسو د ملو از دشمنان نامبرده.

اسناد، ج اول، ص ۴ـ۱۶۲

ـ حکم دون ژوان سوم

لیسبون، ۲۷ سپتامبر ۱۵۲۷

موضوع: اعطای حکم شهرداری هرمز به کریستوان د مونتیرو نجیب‌زاده دربار.

دفتر ثبت اسناد، ص ۳۹

ـ فرمان دون ژوان سوم

کوئیمبرا، ۳ اکتبر ۱۵۲۷

موضوع: اعطای پست منشی گمرکات هرمز به کاسپار د تورسن (Gaspar de Torres)، برادر ژوان د باروس، مسئول امور مالی خانه هند و مینا و نجیب‌زاده دربار.

دفتر ثبت اسناد، ص ۴۶

ـ حکم دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

کوئیمبرا، ۲۲ نوامبر ۱۵۲۷

موضوع: اعطای فرماندهی کشتی‌هایی که از گوآ به سمت هرمز در حرکتند به دون فرناندو د لیما، یکی از نجیب‌زادگان دربار با مقرری دویست هزار ریش.

دفتر ثبت اسناد، ص ۵۰

ـ نامهٔ لوئیس مارتینش (Luis Martins) به دون ژوان سوم

کوشین، ۷ دسامبر ۱۵۲۷

موضوع: اعلام تعداد افراد متأهل هرمز [تعداد پرتغالی‌های متأهل در هرمز کمتر از ده نفر است]. اشاره به ضرورت افزایش تعداد پرتغالی‌ها در هرمز، درآمد گمرکات آن: سیصد هزار صرافین، کمبود آب در هرمز و نیازمندی اعزام یک نیروی دریایی سالیانه برای آن.

مخازن V، صص ۱۰۳-۹۷

تور د تومبو G. xv-17-19

ـ فرنان دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

آلمیرین، ۷ فوریه ۱۵۲۸

موضوع: انتصاب ژوان د سوزا لوبو (João de Sousa Lobo) به عنوان فرمانده کشتی‌هایی از گوآ به Batecalá و هرمز می‌آیند به مدت سه سال و با مقرری دویست هزار ریش.

دفتر ثبت اسناد، ص ۴۶

ـ فرنان انتصاب از جانب دون ژوان سوم

آلمیرین، ۸ فوریه ۱۵۲۸

موضوع: اعطای فرمانده دریایی هرمز به مانوئل د سوزاَ، نجیب‌زاده دربار.

دفتر ثبت اسناد، ص ۴۸

ـ حکم انتصاب از جانب دون ژوان سوم

آلمیرین، ۱۲ مارس ۱۵۲۸

موضوع: انتصاب آنتونیو دا سیلویراَ، نجیب‌زاده دربار در قلعه هرمز برای مدت سه سال و با حقوق ششصد هزار رئال در سال.

دفتر ثبت اسناد، ص ۴۴

ــ فرمان انتصاب از جانب دون ژوان سوم

آلمیرین، ۲۹ مارس ۱۵۲۸

موضوع: اعطای فرماندهی قلعه هرمز به آنتونیو دا سیلویرآ (Antonio da Silveira)، نجیب‌زاده دربار با حقوق دویست هزار رئال.

دفتر ثبت اسناد، ص ۴۴

ــ نامهٔ ژوان آرایش (João Arrais)، مسئول پست تجاری هرمز به دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

هرمز، ۱۰ جولای ۱۵۲۸

موضوع: انتصاب ژوان آرایش به عنوان رئیس تشکیلات مالی هرمز در ۱۵۲۷: «سال گذشته به دلیل آنکه تازه به این سرزمین آمده بودم نامه‌ای برایتان ارسال ننمودم». اعلام درآمد گمرکات هرمز که فقط یک قسمت آن را دریافت می‌نماید و به همین خاطر اعتراض را به حکمران و وزیر هرمز نموده است. اعلان عمومی حکمران هرمز در چگونگی کشتن رئیس احمد که دستور دستگیری برادر او را صادر کرده بود. اخراج تمامی خویشاوندان رئیس احمد و خدمه او از شهر و دستور مصادره تمامی اموال نامبرده. رسیدن دو کشتی حامل لباس از کامبایا و محموله فلفلی که توسط فرمانده تنگه ضبط شده بودند، به هرمز. اشاره به واگذاری خانه‌های حکمران هرمز به کریستوان دمندو سا که در نزدیک قلعه قرار داشتند و (تخریب آنها به دستور دون ژوان سوم).

مخازن IV، صص ۳ـ۸۰

تور د تومبو G. xv-1-60

ــ نامهٔ کریستوان دمندوسا، فرماندهٔ هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، ۱ جولای ۱۵۲۸

موضوع: دستگیری رئیس شرف و اعزام نامبرده به هند جهت محاکمه؛ پرداخت بدهی دیوگو دملو به اعراب مسلمان، پرداخت مالیات، رسیدن کالاهای گران قیمت از ایران به هرمز، ساخت قلعه کومرون حمله شیخ اسماعیل به تاتارها، امور ساختمانی قله هرمز، تعداد کارکنان پرتغالی در هرمز، کشتی‌های مقدماتی حکمران بصره.

مخازن V، صص ۱۶ـ۱۰۸

تور د تومبو G. xv-17-22

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، ۱۳ جولای ۱۵۲۸

موضوع: رسیدن سفیر حکمران هرمز از پرتغال، زندانی شدن فرمانده قلعه، دیوگو د ملو و آزادی نامبرده به دلیل عذر موجه، اشاره به دستگیری ناعادلانه رئیس شرف و اعزام او به گوآ و بازگشت وی از آنجا به هرمز، کشته شدن رئیس احمد (Azmed) توسط حکمران هرمز، انتقاد از دیوگو د ملو که آن سرزمین را به نابودی کشیده است. تقدیر از رئیس شرف، صرفنظر از خانه‌ها و واگذاری آنها به کریستوان د مندوسا.

مخازن V، صص ۸ـ۱۱۶
تور د تومبو G. xv-17-23

ـ نامهٔ رئیس شرف نورالدین به دون ژوان سوم

هرمز، ۱۳ جولای ۱۵۲۸

موضوع: اشاره به نامهٔ قبلی که برای دون ژوان فرستاده بود. تصدی در سمت قبلی خود در هرمز به عنوان وزیر، اشاره به مرگ رئیس احمد Azmed توسط حکمران هرمز، تقدیر از کریستوان د مندوسا، فرمانده جدید هرمز.

مخازن IV، ص ۵۰۵
تور د تومبو G. xv-II-15-2

ـ نامهٔ دون ژایم، دوک براگانسا به دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

ویلا ویسوزآ، ۱۲ فوریه ۱۵۲۹

موضوع: اشاره به اینکه: «کنت و دیگیرآ Vedigueira، در نظر من بیش از هر کس دیگر مسائل هند را درک می‌نماید و اعتقاد دارد که ملاکا را به حکمران Abitão بفروشیم و از هرمز نیز خارج شویم و بجز گوآ و کوشین تمامی قلعه‌های هند را تخریب نمائیم».

مخازن IX، ص ۵۳۹
تور د تومبو G. XVIII-10-10

ـ نامهٔ دون ژایم، دوک براگانسا به دون ژوان سوم

ویلا ویسوزآ، ۲۳ می ۱۵۲۹

موضوع: اشاره به بازگشت آنتونیو تنریرآ از هرمز به ویلا و یسوزآ و درخـواست پاداش. «همانگونه که مستحضرید آنتونیو تنریرآ از هـرمز بـازگشته و نـامه‌ای نـیز از کریستوان د مندوسا دارد، به نظر من باتوجه به سفر نامبرده و هـمچنین تـقدیرنامه کریستوان دمندوسا لیاقت قدردانی و پاداش را دارد».

مخازن V، ص ۷۳
تور د تومبو G. xv-17-1

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، می ۱۵۲۹

موضوع: توطئه دیوگو د ملو و رئیس احمد برای کشتن رئیس شرف‌الدین. اشاره به آمدن کـریستوان د مـندوسا بـه عـنوان فـرمانده جـدید هـرمز بـه هـمراه رئـیس شرف‌الدین، کشتن رئیس احمد توسط حکمران هرمز، سوء مدیریت دیوگو د ملو و صدمه‌زدن بر تجارت در آن منطقه، اشاره به وضعیت دشوار اقتصادی هرمز.

مخازن V، صص ۷ـ۷۶
تور د تومبو G. xv-17-7

ـ نامهٔ کشیش مارسلو به نونو داکاونیا، فرماندار هند

آلپو ۱۸ اوت ۱۵۲۹

موضوع: تقدیر زیاد از اقدامات پرتغالی‌ها در مشرق زمین [دریای هند، از پرتغال تا هرمز را تحت سیطره خود درآورده‌اید].

کتابخانهٔ ملی لیسبون ۱۱۷r ص
Alcob. 297

ـ نامهٔ رئیس شرف‌الدین وزیر هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، ۱۵۲۹

موضوع: قـتل رئـیس احـمد (Azmede) تـوسط حکـمران هـرمز «بـرای حـفظ

حکمرانی خود». تقدیر از کریستوان د مندوسا «هرگز در این سرزمین فرماندهای مثل این فرمانده جدید با این کیاست و مراقبت ندیدهام». اشاره به اوضاع آرام در هرمز و همچنین پرداخت مالیات.

مخازن V، صص ۹-۷۸
تور د تومبو G. xv-17-7

ـ نامهٔ آنتونیو گالوان به ملکه دونا کاتارینا (D.Catarina)

احتمالاً ۱۵۲۹

موضوع: «بازوی راست هند دریای احمر است که در حال نابودی است و اگر به خوبی پاک و تمیز نشود، مخاطرات زیادی را در پی خواهد داشت و حتی هرمز نیز امن نخواهد بود، خصوصاً اگر ترکها بصره را نیز همانند بغداد به تصرف خود درآورند».

مخازن VIII، ص ۲۵۹
تور د تومبو G. XVIII-2-46

ـ حکم انتصاب توسط دون ژوان سوم

لیسبون، ۲۳ مارس ۱۵۳۰

موضوع: انتصاب مانوئل د بریتو (Manuel de Brito) به عنوان فرمانده دریایی هرمز، برای مدت سه سال و با مقرری دویست هراز ریش.

دفتر ثبت اسناد، ص ۵۲

ـ نامهٔ آفونسو برنالدز به کشیش مارسلو

هرمز، ۱۶ جولای ۱۵۳۰

موضوع: اشاره کوتاه به اشغال هرمز و سایر مناطق «اکنون نـور مسـیحیت بـه روشنی نمایان شده و شکوه و عظمت صلیب در چشمان مؤمنین و بیایمانان نمایان شده است». احتمال ساخت قلعهای در بصره توسط پرتغال که به دفعات ساخت آن درخواست شده بود.

کتابخانهٔ ملی لیسبون صص ۱۱۹-۱۱۸
Alcob. 297

ـ نامهٔ کشیش فری وینسنت دلاگونا (Frei Vincente de Laguna) به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۵ سپتامبر ۱۵۳۰

موضوع: نیازمندی و لزوم حضور واعظین مسیحی که در صومعه‌های مشرق زمین هستند در کلیساهای مهم از جمله کلیسای هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۱۹۲

تور د تومبو CC. I-45-127

ـ نامهٔ موکو به نونو داکونیا، فرماندار هند

بدون تاریخ و مکان

موضوع: اشاره به خدماتی که او از زمان رسیدن آفونسو د آلبوکرک به قلهات در ۱۵۰۷، اشاره انجام داده بود و فساد مالی کارکنان پرتغالی. درخواست انتصاب او به عنوان حکمران هرمز که نتیجه آن خاتمه این فساد خواهد بود. انهدام خیانت علیه وزیر هرمز.

(این سند به زبان فارسی می‌باشد)

تور د تومبو Do. 1-1

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون ژوان سوم

بدون تاریخ و ذکر محل صدور

موضوع: شکایت نسبت به درخواستها و مطالبات مالی پرتغالی‌ها که موجب فقیر شدن آن حکومت شده که از جانب شهریاران ایرانی مورد تهدید است.

تور د تومبو Do. 1-29

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون ژوان سوم

موضوع: اهداء یک شمشیر «جواهرنشان» به پادشاه پرتغال که قرار بود در اولین فرصت توسط دریاسالار پرتغال نونو داکونیا و اگر نشد، به توسط مانوئل د ماسه دو ارسال گردد که هر دو مخالفت کردند. ارسال صد دانه مروارید و یک دانه عنبر جهت ملکه.

تور د تومبو CVR. 33

ـ خاطرات ارسال جهت دون ژوان سوم

موضوع: قصد حکمران هرمز درگرویدن به آئین مسیحیت و مسیحی شدن سه تن از زنان او که یکی از آنها با دون ژوان برادرزاده شاه بلیس (Beles) ازدواج کرده بود و درخواست پست شاه‌بندری هرمز (Xabandar) برای نامبرده.

تور د تومبو ۸۳۲ ص SV. X

ـ نامهٔ ژوان داکوشتا به دون ژوان سوم

موضوع: درخواست پست محافظ ـ دریای حکمران هرمز برای خود به دلیل خدماتی که وی در طول بیست سال در آفریقا و مشرق زمین انجام داده است.

اسناد، ج سوم، VI، صص ۲ ـ ۲۶۰
تور د تومبو CVR. 64

ـ نامهٔ راشد بن احمد مسکات، فرماندار هرمز (Raxeban Ahmed Moscate) به دون ژوان سوم

موضوع: خدمات او و وفاداری نامبرده به پرتغالی‌ها، اشاره به کاهش درآمده هرمز و قلهات، درخواست کمک پولی.

اسناد، ج اول، ص ۸۰ ـ ۱۷۹

ـ نامهٔ میر شرف، وزیر هرمز (Mir xarafo) به دون ژوان سوم

موضوع: «به استحضار می‌رساند که حامل این نامه جنابعالی را از وضعیت ما و این کشور که تحت نفوذ شما قرار دارد، آگاه خواهد نمود و هدف از آن جلب توجه آن مقام در کمک به ما در رهایی از قسمتی از مالیات سالانه‌ای است که می‌پردازیم که درواقع برای حفظ خود و جلوگیری از نابودی این سرزمین می‌باشد. عادلانه نخواهد بود که سرزمینی که نام آن اعلیحضرت بر آن بوده و تحت کنترل شماست نابود گردد. حفظ آن تنها بسته به میل و اراده آن والامقام دارد. آلبوکرک آن فرمانده بزرگ با مراقبت ویژه خود باعث رشد جمعیت و تجارت این حکومت شده بود که در حال حاضر در حال گسستگی و نابودی می‌باشد. اکنون بازسازی و استقرار مجدد آن بستگی به اراده آن اعلیحضرت دارد.»

اسناد، ج اول، ص ۱۸۹

ـ اطلاعات و اخبار در مورد قلعه‌های هند ارسالی برای دون ژوان سوم

موضوع: امتیاز انتصاب فرماندهان قلعه‌های گوآ، هرمز و ملاکا برای مدت سه سال «زیرا فرماندهان سه ساله بازدهی بهتری دارند».

اسناد، ج سوم VI، صص ۴ـ۲۹۲
مخازن V، صص ۹ـ۲۴۸
تور د تومبو CC. xv-II-19-11

ـ نامهٔ فرانسیسکو د سوزآ به دون ژوان سوم

موضوع: در مورد یک نفر ارمنی مسیحی که تمامی اموال خود را به ارمنی دیگری واگذار کرده بود تا او را نزد پدرش ببرد. اشاره به وضعیت کریستوان داگاما، مسئول گمرکات هرمز.

مخازن IV، صص ۹ـ۵۳۸
تور د تومبو G. xv-15-33

ـ فرمان انتصاب از جانب دون ژوان سوم

پالملا ۱۵۳۱

موضوع: انتصاب دیوگو لوپس د سوزآ، یکی از نجیب‌زادگان دربار. به عنوان فرمانده کشتی‌هایی که از گوآ به هرمز می‌آیند، برای یک مدت سه سال و با مقرری دویست هزار رئال.

دفتر ثبت اسناد، ص ۵۵

ـ نامهٔ کشیش فری وینسنت دلاگونا به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۹ نوامبر ۱۵۳۲

موضوع: ضررهای وارده بر اموال و دارایی‌های سلطنتی، چراکه کشتی‌هایی که بر تنگه هرمز تردد می‌کنند کالاهای فرماندهان خود را حمل می‌کنند و برای جلوگیری از ضرر حاصله از این بابت لازم است که در مسقط پهلو بگیرند.

اسناد، ج دوم، ص ۲۳۱
تور د تومبو CC. I-50-45

ـ نامهٔ تریشتان و آتائید (*Tristão de Ataide*) به دون ژوان سوم

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۵۳۲

موضوع: خبر تصمیم رومی‌ها در گذر از هند و اینکه نونو داکونیا فرماندار هند در تنگه در انتظار آنها خواهد بود. «چراکه در آنجا فقط با آنها خواهیم جنگید و اگر نخواهند بجنگند به دلیل باد موسمی و حرکت آهسته نمی‌توانند به سواحل ما برسند و برای رسیدن به هند و یا آمدن به مسقط درواقع در ماه اوت می‌توانند از رأس‌الحد خارج شوند».

مخازن IV، ص ۲۹۶
تور د تومبو C.xv-10-26

ـ نامهٔ دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال به دون هنریک دمنزیس

لیسبون، ۴ مارس ۱۵۳۳

موضوع: اعتراض تجار و ساکنین هرمز نسبت به رفتاری که با بردەهای (زن و مرد) آنها که مسیحی شده‌اند، می‌شود. «پس از آنکه مسیحیان ارزیابی می‌شدند و مسیحیان پرتغالی به واسطه این ارزیابی آنها را می‌خریدند و قیمت آنها را به صاحبان برده‌ها می‌پرداختند و به این ترتیب آن مسیحیان دوباره برده مسیحیانی می‌شدند که آنها را خریده بودند». دستور شاه در این خصوص این بود «هنگامی که یکی از آن بی‌دین‌ها خواهان مسیحی شدن بوده و غسل تعمید داده می‌شد، در مرحله نخست می‌باید برای یک زمان سه و یا چهار روزه در داخل کلیسا قصد و نیت آنها مورد آزمایش و ارزیابی قرار گیرد و به آنها تعلیمات مسیحی در همان مدت داده شود و پس از آنکه به آئین مسیحیت درآمدند. آزاد می‌باشند و این حق آنان است و نباید مورد ارزیابی قرار گیرند».

آرشیو اول fasc. 5, p.I, d.70
اسناد، ج دوم، صص ۹ـ۲۳۸
ج هفتم، صص ۱۱ـ۲۰۷
آرشیو گوآ، دفتر ثبت احکام ص ۴۲r-v
آرشیو گوآ، «قوانین مدافع مسیحیت» صص ۱۵r ـ ۱۶v

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به نونو داکونیا، فرماندار هند

اورآ، ۱۴ مارس ۱۵۳۳

موضوع: ارسال نقطه‌نظر روحانیون مسیحی در خصوص آن دسته از بردههای مسلمانان و غیرمسلمانی که مسیحی شده‌اند. «می‌خواهم که از این پس، علیرغم زیان و ضرری که این حکم برای تجار دربرخواهد داشت، این حکم را اجرا نمائید، زیرا خدمت به مسیح بهتر است.

اسناد، ج دوم، ص ۲۴۰
آرشیو اول fasc.5, p.I, 71

ـ اظهاریه آلوارو فرناندس، مسئول بیمارستان هرمز

هرمز، ۳ آوریل، ۲۰ جولای و ۱۲ اوت ۱۵۳۳

موضوع: تحویل یک بادیه مسی و مقداری لوازم برای بیمارستان به تومه کنسالوش، مسئول پست تجاری هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۲۴۰
آرشیو اول fasc.5. p.I, d.71

ـ حکم انتصاب از جانب دون ژوان سوم

لیسبون، ۶ اوت ۱۵۳۳

موضوع: انتصاب دون پدرو دکاشتلو برانکو (D. Padro de Castelo Branco) نجیب‌زاده دربار به عنوان فرمانده هرمز «برای مدت ۳ سال و با مقرری ششصد هزار رئال».

دفتر ثبت اسناد، صص ۶۰-۵۹

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِورآ، ۱۴ اوت ۱۵۳۳

موضوع: انتصاب فرانسیسکو د فاریا، نجیب‌زاده دربار، به عنوان مسئول امور مرده‌های هرمز، برای مدت سه سال و با مقرری صدهزار رئال.

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِوِرآ، ۲۸ اوت ۱۵۳۳

موضوع: تعیین بیست هزار رئال مقرری ماهیانه برای دون پدرو د کاشتلو برانکو «مادامیکه وی به دلیل انجام مأموریت فرماندهی ناوگان دریایی به هند رفته و وارد هرمز نشده است».

دفتر اسناد، ص ۶۰

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِوِرآ، ۲ دسامبر ۱۵۳۳

موضوع: انتصاب پرو د کاسترو، نجیب‌زاده دربار، به عنوان مأمور در پست تجاری هرمز برای مدت سه سال و با مقرری صدهزار رئال.

دفتر ثبت اسناد، ص ۵۷

ـ نامهٔ کشیش آلوارو پنتیادو به کاردینال شاهزاده دون آفونسو

احتمالاً ۱۵۳۴

موضوع: اشاره به شهر شیراز: «این کوههای کاسپین، در نزدیکی ما استانی است و شهری به نام آیلان Ailão، که اکنون شیراز نامیده می‌شود [...] علت این تغییر نام در این است که باتوجه به اینکه حکمرانی این منطقه با شاه بابل بود که (به طور طبیعی این منطقه متعلق به ایران بود)، با بیرون راندن او نام این منطقه نیز به شائور (Xaur) تغییر یافت». اطلاعات دریافتی از یک مسیحی ارمنی در خصوص دروازه‌های آهنی که اسکندر دستور ساخت آنها را داده بود و تنها مدخل ورودی به فارس بود.

اسناد، ج دوم؛ صص ۱ـ ۳۶۰
تور د تومبو CVR.55

ـ باتوجه به اینکه کشیش پنتیادو در دسامبر ۱۵۳۰ در کوشین بود و وی در نامه‌اش به حضور قبلی خود در آنجا اشاره کرده است شاید تاریخ این نامه مربوط به ۱۵۳۴ باشد.

ـ نامهٔ کشیش فری لورنسو دگویش به دون ژوان سوم

کوشین، ۲۸ دسامبر ۱۵۳۶

موضوع: عزیمت یک مبلغ مسیحی، با نظر موافق فرماندار نونو داکونیا به هرمز، امکان اعزام یک مبلغ دیگر به هرمز.

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِورآ، ۱۰ فوریه ۱۵۳۷

موضوع: انتصاب آنتونیو تریگیرو (Antonio Trigueiro)، منشی آشپزخانه ملکه دوناکاتارینا، به عنوان مسئول پست تجاری هرمز با مقرری صدهزار رئال.

اسناد، ج دوم، صص ۴ـ ۲۴۳
تور د تومبو CC. I-58-23

ـ نامهٔ پدرو د سوزآ د تاورآ، سفیر پرتغال در رم به دون ژوان سوم

رم، ۱۹ جولای ۱۵۳۷

موضوع: اعزام سفیر حکمران کامبایا به سلطان ترک، براساس اطلاعات دریافتی از طریق آلوارو مدیرآ «قصد این ترکها بر این است که اول به هرمز رفته و از آنجا به کامبایا بروند.

اسناد، دیپلماتیک، ج سوم، صص ۷ـ ۳۹۶
تور د تومبو CC. I-59-12

ـ در خصوص افرادی که در هند مشغول به کار میباشند

۱۵۳۸

موضوع: آنتونیو دا سیلوا، فرمانده قبلی هرمز؛ ژوان کویادو منشی قبلی هرمز «که خیلی ثروتمند است»؛ تومه گنسالوش و مانوئل ماشادو مسئولین قبلی گمرکات هرمز؛ لوپو د آلمیدا، منشی قبلی هرمز.

مخازن IV، ص ۳۷۳
تور د تومبو G.xv-12-2

ـ کتاب «آسیا» نوشته ژوان د باروس

Barros, João de, *Asia, de Joãa de Barros dos factos que os portugueses fizeram no descobrimento e conquista dos mares e Terras do Oriente Germão . Galhardo*, Lisbon, 1552, 1553, 1563

این کتاب به چهار دهه تقسیم شده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون کد: .Res
صص ۲۴۱ ـ ۲۴۰ . ۵۷۶۷ ۱۳۹۸۷

موضوع:

دههٔ اول: سرآغاز حکمرانی هرمز در دماغه رأس الحد؛ محل‌های مختلف بین این دماغه مسندم (Mocandão)، اشاره به اهمیت حکمرانی هرمز.

دههٔ دوم: رسیدن آلبوکرک به قلهات، کوریات، مسقط، سوار خورفکان (Corfacão) و هرمز که همگی به اشغال پرتغال درآمده بود. (کتاب دوم). توصیف شهر هرمز «ساکنین آن می‌گویند که جهان حلقه‌ای است که هرمز نگین گرانقیمتی است که بر آنها نهاده شده است». سرمنشأ حکومت هرمز «مطابق داستانهای پادشاهان آن سرزمین که برای ما از ایرانی ترجمه کرده‌اند». (کتاب دوم). تصرف هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک: توضیحات دقیق (کتاب دوم). مفاد توافق صلح بین آلبوکرک و حکمران هرمز (کتاب دوم، بخش ۴). اختلاف بین آلبوکرک و فرماندهان وی (کتاب دوم، بخش ۵). بازگشت آفونسو د آلبوکرک به هرمز: ساخت قلعه (کتاب سوم، بخش ۲). حضور دوارت د لموس در قلایات و هرمز: دکترین یک کتاب پارسی به نام «تاریخ» که آن را ترجمه کرده‌اند، که آن کتاب خلاصه‌ای از تمامی پادشاهانی است که قبل از اسلام و حاکمیت دین محمد (ص) در ایران حکمرانی می‌کرده‌اند. (کتاب چهارم، بخش ۴). حرکت آلبوکرک به سمت هرمز (کتاب چهارم، بخش ۵). حضور میرابواسحاق (Mira Bucaca) سفیر شیخ اسماعیل در تاریخ ۱۵۱۰ در گوآ، خروج وی از گوآ به همراهی Rui Gomes de Carvalhosa (روی گومش د کاروالیازآ و کشیش دومنیکن فری ژوان به عنوان هیأت دیپلماتیک اعزامی نزد شیخ اسماعیل که خواجه عطار مانع آنها گردید. حضور خواجه امیر، ایرانی در گوآ (کتاب پنجم، بخش

۳). دریافت خراجی که مرتبط با سال ۱۵۱۳. اقامت پرو د آلبوکرک در هرمز در سال ۱۵۱۴ (کتاب دهم، بخش ۱). سفر نیکلاو فریرآ، سفیر حکمران هرمز به پرتغال. رسیدن آفونسو د آلبوکرک به هرمز، مأموریت دیپلماتیک نیکلاو فریرآ نزد شیخ اسماعیل. فعالیت آلبوکرک در هرمز؛ رسیدن سفیر ایران به همراه میگل فریرآ به هرمز؛ تحویل هدایای شیخ اسماعیل؛ هدف از این مأموریت دیپلماتیک (کتاب دهم، بخش ۴ـ۲). توطئه سیاسی در هرمز؛ کشته شدن رئیس حامد. مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل به همراه پانزده نفر و ارسال هدایایی به ارزش شش هزار کروزادو؛ هدف از مأموریت فرنان گومش د لموس (کتاب دهم، بخش ۵). ریشه مذهب محمد (ص) و اصول اعتقادی شیخ اسماعیل «مطابق آنچه می‌دانیم و براساس نوشته‌های پارسی و...»؛ اصلی‌ترین مسائل و اهداف شیخ اسماعیل (کتاب دهم، بخش ۶). اقدام آلبوکرک در هرمز، پرداخت خراج، درآمد شاه هرمز در خشکی و بنادر ایرانی و عربی «مطابق مشاهده دفتر درآمد و هزینه‌های این حکومت». خروج آلبوکرک از هرمز (کتاب دهم، بخش ۸ـ۷).

دههٔ سوم: ــ رسیدن لوپو سوارش به هرمز (کتاب اول، بخش ۶). حضور دیوگو لوپس دسکیرآ در قلایات و هرمز (کتاب چهارم، بخش ۳) حضور دیوگو لوپس د سکیرآ در مسقط و خروج وی از هرمز (کتاب چهارم، بخش ۷) قیام حکمران لار علیه حکمران هرمز، حرکت آنتونیو کوریا به سمت بحرین (کتاب ششم، بخش ۳) تشریح دقیق تمامی موارد دریایی و دریانوردی دریای فارس و جزیره بحرین. «آنچه این محل در خشکی دارد، مبتنی بر کتاب جغرافیایی پرتغالی و جغرافیایی عربی و ایرانی که از این میان پنج کتاب وجود دارد: دو کتاب به زبان عربی و سه کتاب به زبان پارسی (کتاب ششم، بخش ۴). اشغال بحرین توسط آنتونیو کوریا (کتاب ششم، همان بخش) اعتراض حکمران هرمز به دلیل قرار دادن افسران پرتغالی در گمرک هرمز، خروج حکمران هرمز به سوی قشم (کتاب هفتم، بخش ۴ـ۲) رسیدن ناوگان پرتغال به مسقط، هرمز و قشم (در همان کتاب) حضور دون دوارت د منزیس فرماندار هند در هرمز، افزایش میزان مالیات، مأموریت دیپلماتیک بالتازار پسوآ نزد شیخ اسماعیل.

دهۀ چهارم: ــ حضور لوپو واش د سامپایو، فرماندار هند در قلهات، مسقط و هرمز؛ اعتراض و انتقاد از دیوگو د ملو فرمانده هرمز (کتاب اول بخش ۴) حضور نونو داکونیا، فرماندار هند در قلهات و هرمز. دستگیری رئیس شرف و رفتن او به پرتغال، مرگ رئیس حامد توسط حکمران هرمز شکایت علیه مسئول گمرک قلهات، گومش فریراَ، هدیه شاه هرمز به نونو داکونیا، محکومیت شاه هرمز به دلیل قتل رئیس احمد، زندانی شدن خواجه ابراهیم (کتاب چهارم، بخش ۱۲ ـ ۹). اعزام بلشیور د سوزاَ تاوارش به بصره جهت کمک به او در مقابل با حکمران Gizaira. توصیف بصره «یک جغرافی‌دان پارسی می‌نویسد که این بصره که زمان علی (ع) بنا شده است» و جزیره، حضور بلشیور سوزا تاوارش در بصره و مبارزه با حکمران جزیره، صلح بین حکمران بصره و جزایراَ، بازگشت بلشیور سوزاَ تاوارش به هرمز؛ اقدام نامبرده در بحرین، خروج نونو داکونیا از هرمز (کتاب چهارم، بخش ۷ـ۱۳) حضور سیمون داکونیا در جزیره بحرین؛ تشریح قلعه، مرگ سیمون داکونیا در هرمز (کتاب چهارم، بخش ۱۹ ـ ۱۸)، رسیدن مانوئل د واسکونسلوش و آنتونیو د سالدانیا به مسقط؛ تقسیم زندانیان (کتاب چهارم، بخش ۲۰ ـ ۱۹) قیام حکمران راشد (Raxet) علیه حکمران هرمز در ۱۵۳۲ و کمک پرتغالی به شاه هرمز (کتاب چهارم، بخش ۲۶) دون فرناندو دلیما، فرمانده پرتغال (کتاب هشتم، بخش ۱۶).

ــ آخرین چاپ پرتغالی «دهه‌های آسیا» توسط اداره کل مستعمرات در تاریخ ۱۹۴۵ چاپ گردید. چاپ‌های اول و دوم به زبان ایتالیایی ترجمه شدند. در سال ۱۵۶۱ و ۱۵۶۲ این اثر به توسط Afonso Vlloa به اسپانیایی ترجمه گردید. همچنین ترجمه‌هایی به زبان فرانسه، انگلیسی، هلندی و آلمانی از این کتاب موجود است، ترجمۀ منحصر به فردی از چاپ اول این کتاب به زبان فرانسه در کتابخانه ملی موجود است.

کتابخانۀ ملی لیسبون، Res. 2859 p

ــ نامۀ دون ژوان سوم به دون پدرو د ماسکار نییاس، سفیر پرتغال در رم

۱۹ مارس ۱۵۳۹

موضوع: اشاره به پیروزی ترکها بر صوفی

مجموعه دیپلماتیک IV، ص ۱۶
کتابخانۀ اژودا (بدون اشاره به کد آن)

L'ASIA

DEL S. GIOVANNI DI BARROS,

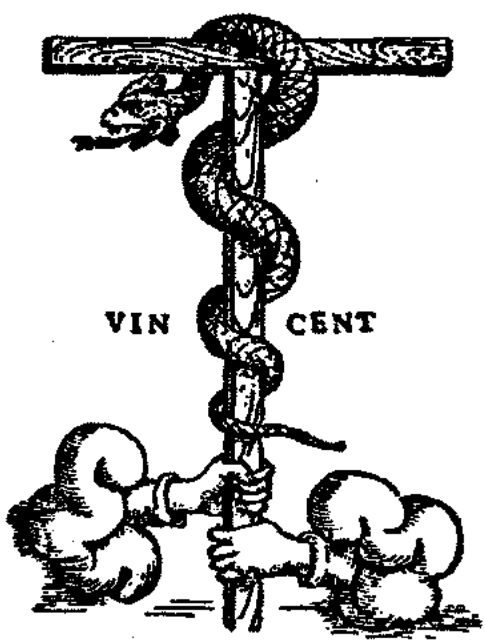
Conſigliero del Christianiſsimo Re di Portogallo: de' fatti de' Portogheſi nello ſcoprimento, & conquiſta de' Mari & Terre di Oriente.

Nella quale oltre le coſe appartenenti alla militia, ſi ha piena cognitione di tutte le Città, Monti, & Fiumi delle parti Orientali, con la deſcrittione de' paeſi, & coſtumi di quei popoli.

Nuouamente di lingua Portogheſe tradotta.

DAL S. ALFONSO VLLOA.

Con priuilegio dell'illuſtriſſimo Senato Veneto.

IN VENETIA, APPRESSO VINCENZO
VALGRISIO. M D L X I I.

کتاب آسیا

ـ تحقیق در مورد کشیش دیوگو د مورایس، مبلغ مذهبی گوآ

گوآ، ۱۷ سپتامبر ۱۵۳۹

موضوع: در مورد رفتار کشیش دیوگو د مورایس در هرمز.

اسناد، ج دوم، ص ۲۶۹
تور د تومبو CC. I-65-72

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۸ مارس ۱۵۴۰

موضوع: انتصاب لوئیس فالکان (Luis Falcão) به عنوان فرمانده هرمز (به دلیل خدمات شایسته او در هند).

دفتر ثبت اسناد، ص ۷۴

ـ مجوز فروش ادویه

۱۵۴۰

موضوع: اجازه نامه به دون گونسالو، فرمانده بحرین، فرانسیسکو د آیولا، میگل د کاروالیو، گومش داسیلو و پرو فرویش جهت ارسال مقادیری زنجبیل و دارچین به هرمز.

مخازن IV، صص ۸ـ۳۷۷
تور د تومبو C.xv-12-1

ـ فرمان دون ژوان سوم

آلمیرین، ۵ فوریه ۱۵۴۱

موضوع: انتصاب آنتونیو تریگیرو (Antonio Trigueiro) همسر ژوانا د گوآ، به عنوان مسئول گمرکات هرمز.

دفتر ثبت اسناد، ص ۸۲

ـ نامهٔ دون اشتوئان داگاما، فرماندار هند به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۷ اکتبر ۱۵۴۱

موضوع: حرکت تعدادی کشتی حامل کالا به هرمز.

مخازن IV، صص ۸ـ۱۹۷
تور د تومبو CG.xv-8-4

ـ نامهٔ رئیس شرف، وزیر هرمز *(Rais xarafo)*

هرمز، ۱۵۴۱

موضوع: انتقاد از حکمران هرمز، شکست حکمران لحسا در قطیف، اقدام تلافی‌جویانه حکمران لازآ، ضرورت دفاع از بحرین و ساخت یک قلعه در بندر قطیف، اهمیت کمک به بحرین براساس اعلام نظر آفونسو د ملو، فرمانده هرمز.

مخازن IV، صص ۹ـ۳۵۸
تور د تومبو G.xv-1-2

ـ نامهٔ کشیش فرانسیسکو شاویر به کشیش انیاسیود لویولا

گوآ، ۲۰ سپتامبر ۱۵۴۲

موضوع: اشاره به فاصله چهارصد لیگی بین گوآ و هرمز «هرمز شهر بزرگی است که تعداد زیادی پرتغالی در آن قرار دارند.

اسناد، ج سوم، ص ۴۵

ـ نامهٔ سفیر کارلوس پنجم پادشاه اسپانیا به دون ژوان سوم

۱۵۴۲

موضوع: در مورد حکم دون ژوان سوم، با ذکر نامهٔ چهارم مارس ۱۵۳۳: درخواست حکمران هرمز از فرمانده قلعه، نسبت به عدم اجرای آن حکم، «مادامیکه کالا به هرمز نیاید، عایداتی نیز نخواهد بود». مخالفت با درخواست حکمران و دیگر ملاحظات در این خصوص، ممنوعیت آوردن زنان مجرد به داخل کشتی‌ها توسط

پرتغالیان در روزهای یک‌شنبه و دیگر روزهای مقدس. اتهام علیه تعداد زیادی از پرتغالی‌ها «که آنها در پرتغال متأهل بوده و ده، پانزده و بیست سال را در اینجا مجرد با برده‌ها و دیگر زنان سپری کرده که حاصل این روابط ازدواج و فرزندان دیگری است این امر ثمری را برای زنان و کودکان مشروع آنها ندارد». جمع‌آوری پولهای مرده‌ها توسط مسئول مربوطه و ارسال آن به پرتغال.

اسناد، ج سوم، صص ۲۳ ـ ۱۹
تور د تومبو CVR. 129

ـ کتاب «تاریخ اکتشافات و فتوحات پرتغال در هند» نوشته فرنان لوپس دکاستانیدا

Castanheda, Fernão lopes de, Historiado Descobrimento e Conquista da India pelos portugueses.

تأئید شده توسط دادگاه تفتیش عقاید در دوجلد

این کتاب در سال ۱۹۲۴ در چهار مجلد در شهر کوتیمبرآ و توسط چاپخانه دانشگاه آن منتشر گردید.

کتاب اول: حضور پرو داکویلیان در هرمز.

کتاب دوم: حضور آفونسو د آلبوکرک در قلایات، کوریات، مسقط، خورفکان (Corfacãa) و اشغال این مناطق و رسیدن به هرمز (بخش ۷ ـ ۵۳). تشریح هرمز و وصف ساکنین آن، صادرات و واردات کالا؛ پول رایج، لباس ساکنین آن، سنت و آداب فرهنگی «در این شهر تفریحات و سرگرمی‌های مختلفی بین مردان قدیمی وجود دارد، که در یک ساعت از روز، صبح و عصر یک پیرمرد مسلمان عرب داستانهای حماسی قدیمی پارسی را از اسکندر گرفته تا سایر چهره‌های برجسته، نقل می‌نماید». مالیاتی که حکمران هرمز به شیخ اسماعیل پرداخت می‌کند (بخش ۵۸). تصرف شهر هرمز و انعقاد پیمان صلح، تعیین خراج سالیانه و ساخت قلعه و گمرکات (بخش ۶۳ ـ ۶۰). رسیدن سفیر شیخ اسماعیل به هرمز جهت اخذ خراج و تصمیم آفونسو د آلبوکرک در این رابطه «دریاسالار پرتغالی دستور داد مقداری گلوله توپ و تفنگ در سبدی گذاشته و به سفیر شیخ اسماعیل دادند و به او گفتند اینها از جانب حکمرانان و ملوکی است که خراجگزار دون مانوئل اول پادشاه پرتغال می‌باشند» (بخش ۶۴). اختلاف بین آلبوکرک و

برخی فرماندهان وی، اعتراض خواجه عطار و آغاز عداوت، محاصره هرمز. استقرار در جزیره قشم فرار سه فرمانده پرتغالی، محاصره مجدد هرمز (بخش ۸۷ـ ۶۶)

کتاب سوم: تصرف قطیف و بحرین توسط حکمران هرمز (بخش ۷۱). عدم امکان بازگشت آلبوکرک به هرمز، حضور پرو د آلبوکرک در هرمز (بخش ۸ـ ۱۲۷). بازگشت نیکلاو فریرآ، سفیر حکمران هرمز از پرتغال، قصد وزیر، رئیس نورالدین در تحویل هرمز به شیخ اسماعیل، رسیدن آفونسو د آلبوکرک به هرمز در ماه مارس ۱۵۱۵) و اقدامات نامبرده، سفیر شیخ اسماعیل و ارسال هدایا مرگ رئیس حامد (بخش ۴۱ـ ۱۳۶)، مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل و بازگشت وی به هرمز به همراه سفیر شیخ اسماعیل (بخش ۷ـ۲۴۳) پرداخت خراج توسط شاه هرمز و رسیدن سفیران حکمران لار، بحرین، قطیف و بصره نزد آفونسو د آلبوکرک، اعزام پانزده حکمران کور شده در هرمز به گوآ (بخش ۱۵۳ ـ ۱۴۸)

کتاب چهارم: رسیدن سیمون د آندراد، دون آلیشو د منریس و دیوگو لوپس د سکیرآ به هرمز، ارسال کالا (بخش ۲، ۳، ۶ و ۲۰)

کتاب پنجم: حضور جورج د آلبوکرک در قلهات و تلاش ناموفق در دستگیری رئیس شهاب الدین (rais Xaandin)، رسیدن دیوگو لوپس د سکیرآ به هرمز و مسقط (بخش ۴۵ و ۳۳ـ ۳۰) حضور فرانسیسکو د سوزا تاوارش و دیوگو فرناندش دبژآ در هرمز (بخش ۳ـ ۵۲) تحویل گمرک هرمز به مأموران پرتغالی با وزنه و ترازوهای پرتغالی، شورش حکمران بحرین، موکرین (mocrim)، علیه شاه هرمز، شکست موکرین توسط آنتونیو گوریا در جولای ۱۵۲۱، مرگ موکرین، اشغال بحرین توسط رئیس شرف (بخش ۶۰ـ۵۸ـ۵۶) تحویل بحرین به آنتونیو گوریا، اشغال قطیف توسط رئیس شرف به نام پادشاه پرتغال، تهیه مقدمات شورش رئیس شرف علیه پرتغالی‌ها (بخش ۱ـ ۷۰) شورش رئیس شرف و حکمران هرمز و فرار وی به قشم، قتل حکمران هرمز به دستور رئیس شرف (۸۸ـ ۶ـ C.A۲)

کتاب ششم: رسیدن کمک به هرمز، تعیین فرمانده قلعه هرمز؛ مخالفت رئیس شرف با پرتغالی‌ها؛ ارسال هدیه برای پادشاه پرتغال توسط حکمران هرمز؛ مرگ

رئیس شهاب‌الدین (Xabandim) زندانی شدن رئیس شرف (بخش ۱، ۵، ۱۷ و ۱۹) رسیدن فرماندار هند به هرمز (بخش ۲ ـ ۲۱) فرار رئیس شمشیر؛ زندانیان قلهات (۹ ـ ۳۴) ممنوعیت ارسال کالاهای ایرانی به هرمز، مأموریت دیپلماتیک بالتازار پسوآ نزد شیخ اسماعیل، وصف جشن بهار در ایران، بازگشت بالتازار پسوآ (۷ ـ ۴۶) جمع‌آوری خراج (۵۶) دون فرناندو د منزیس به عنوان فرمانده هرمز (۷۱) رسیدن فرماندار هند، دون دوارت د منزیس به هرمز اعتراض حکمران هرمز و رئیس شرف در خصوص دون دوارت د منزیس و دیوگو د مولو (۸۹).

کتاب هفتم: رسیدن لوپو و از دساماپایو به قلهات و هرمز. آزادی رئیس شرف. انتقاد از دیوگو دملو. حضور هیتور دا سیلویرا در مسقط و هرمز (۵ ـ ۴). سفر زمینی آنتونیو تنییراً از هرمز به پرتغال (۷۱) رسیدن فرماندار، نونو داکونیا به هرمز، زندانی شدن رئیس شرف، شورش حکمران بحرین به دلیل زندانی شدن رئیس شرف، حمله به جزیره بحرین (۳ ـ ۱۰۲).

کتاب هشتم: آنتونیو دا سیلویرا د منزیس فرمانده قلعه هرمز، لوئیس فالکان، گارد دریایی حکمران هرمز، سوءقصد به جان حکمران هرمز توسط برادرش رئیس علی (۴۹) شورش حکمران رینشهر علیه حکمران هرمز، حضور نیروی دریایی پرتغال در رینشهر و توافق صلح با وزیر آن، انتخاب حکمران جدید هرمز (۶ ـ ۷۴).

کتاب نهم: اختلاف بین حکمران هرمز و وزیر نامبرده و دخالت و میانجی‌گری مارتین آفونسو دملو جوزارت (Martin Afonso de Melo Juzarte) فرمانده قلعه هرمز با دستگیری شاه هرمز و اعزام وی به گوآ، رسیدن سفیری از جانب شیخ اسماعیل با پیغام درخواست کمک نظامی، این کمک توسط مارتین دوکاروالیان و به دستور فرمانده قلعه هرمز داده شد.

چاپ‌های دیگری نیز از کتاب «تاریخ» کاستانیدا در سال ۱۸۳۲ به چاپ رسید و به زبانهای فرانسه، اسپانیایی، آلمانی، ایتالیایی، انگلیسی و هلندی نیز ترجمه شده است.

ـ نامهٔ کشیش میگل واز، به دون ژوان سوم

کوشین، ۶ ژانویه ۱۵۴۳

موضوع: ضرورت حضور مبلغین در قلعه‌های هرمز و سایر مکانهایی که به آنجا اسقفی اعزام نمی‌گردد.

اسناد، ج دوم، ص ۳۴۰
تور د تومبو CC. I-4-1

ـ نامهٔ دون ژوان دکاسترو فرمانده ملوک به دون ژوان سوم

ملوک، ۱۰ فوریه ۱۵۴۴

موضوع: درخواست ترفیع و پاداش برای فرماندهان مالاکا، هرمز سفاله.

مخازن IV، ص ۳۷۱
تور د تومبو G.xviii-8-30

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِوراَ، ۲۵ ژوئن ۱۵۴۴

موضوع: انتصاب دون مانوئل دا سیلویرآ (D.Manuel de Silveria) نجیب‌زاده دربار به عنوان فرمانده قلعه هرمز، به مدت سه سال و با مقرری ششصد هزار رئال.

دفتر ثبت اسناد گوآ، ص ۸۵

ـ نامهٔ حکمران هرمز به اسقف اعظم شهر لیسبون، دون فرناندو د منریس

هرمز، ۲ اکتبر ۱۵۴۴

موضوع: آمادگی ارائه خدمات به اسقف اعظم لیسبون.

کتابخانهٔ ملی لیسبون ۴۰۶ ص. Pomb. 96،
کتابخانهٔ عمومی اِوراَ ۲۱۵ ص. Cod. ciii-2-26

HO
SEITIMO
liuro da histo
ria do descobrimento & con-
quista da India pelos
Portugueses.

*Feyto por Fernã Lopez de
Castanheda.*

Com priuilegio Real.
1554.

کتاب کشف و اشغال هند توسط پرتغالیها

ـ فرمان دون ژوان سوم

اِورآ، ۸ فرویه ۱۵۴۵

موضوع: انتصاب دون پایو د نورونیا، نجیب‌زاده دربار به فرمانده ناوگان دریایی که از هند به هرمز در تردد است.

دفتر ثبت اسناد گوآ، ص ۸۶

ـ نامهٔ دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال به دون ژوان دکاسترو نائب‌السلطنه هند

اِورآ، ۱۲ مارس ۱۵۴۵

موضوع: آمدن فرزند بزرگ رئیس شرف به پرتغال «به شما سفارش می‌کنم که کلیه امور ضروری و وسیله ایاب و ذهاب نامبرده و خدمه وی را فراهم و رفتار شایسته‌ای را با او بنمائید».

کتاب obras، بخش ششم، ص ۶-۱۵۵ بدون اشاره به کد آن

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به دون ژوان دکاسترو نائب‌السلطنه هند

اوِرآ، ۱۳ مارس ۱۵۴۵

موضوع: اعلام درخواست حکمران هرمز از پادشاه پرتغال: مجبور کردن وزرای بحرین، جلفار و سایرین از تبعیت از حکمران هرمز؛ منع فرمانده دریایی هرمز از ایجاد خسارت بر کشتی‌های حامل کالا و موافقت با حضور پرتغالی‌ها در ساحل عربستان، ممنوعیت هزینه‌های مضاعف و بیش از دستورالعمل برای مسئول بندری هرمز، منع فرماندهان در اذیت و آزار خدمه، برده‌ها و خدمتگزاران حکمران هرمز و سایر گمرکات در بصره، جلفار و سایر اماکن تحت حکمرانی هرمز.

کتاب obras، بخش ششم، صص ۲-۲۲۰

ـ نامهٔ برناردین د سوزآ به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۰ نوامبر ۱۵۴۵

موضوع: تکذیب خبر تهدید ترکها علیه هرمز، تصرف مجدد قلعه قطیف بازسازی و تحویل آن به رئیس نورالدین.

مخازن ج اول، صص ۷ـ۹۱۵
تور د تومبو C. II-10-17

ـ اطلاعات و اخبار واقعی در مورد هند

۱۵۴۵

موضوع: اعطای مجوز سفر دیوگو میرلس به هرمز، اعزام کشتی خواجه شمس‌الدین Samadim به هرمز، پست خالی مسئول گمرک قلهات، تصرف یک کشتی که از هرمز می‌آمد توسط لوئیس فالکان، درآمد هرمز «از یک تاجر پرسیدم درآمد هرمز چقدر است او گفت: صدهزار پاردال، گفتم: چرا اینقدر کم».

مخازن، ج سوم، صص ۲۱۵، ۲۱۰، ۲۰۹، ۲۰۵، ۲۰۲
تور د تومبو G. xiii-8-43

ـ نامهٔ لوئیس فالکان، فرمانده هرمز به دون ژوان د کاسترو، نائب‌السلطنه هند

هرمز، اول فوریه ۱۵۴۶

موضوع: ارسال دستنویس‌هایی به زبان فارسی برای دون ژوان د کاسترو «الیشوش کار والیو از حکمران و وزیر او درخواست نمود که کتاب تاریخ اسکندریه را برای او ارسال نماید. آنها با تلاش فراوان یک کتاب در این مورد تهیه و ارسال کردند. اینجانب باتوجه به تمایلی که نسبت به خدمتگزاری آن جناب دارم برای شما کتابی را ارسال می‌نمایم.»

کتاب آثار کاردینال سارایوآ، بدون ذکر کد آن

ــ نامهٔ گارسیا دلا پنیا به دون ژوان د کاسترو، نائب‌السلطنه هند

هرمز، ۵ فوریه ۱۵۴۶

موضوع: در مورد «تاریخ اسکندر» که در نامهٔ قبلی اشاره شده بود «الیشوش د کاروالیو کتاب اسکندر به زبان فارسی را نزد من نهاده که جهت جنابعالی ارسال نمایم. در این کتاب داستانهای دیگری نیز وجود دارد. همچنین دو مسیحی که از حلب فرار کرده بودند را نیز اعزام می‌دارم.

کتاب «آثار کاردینال سارایوآ»، ص ۱۰ـ۳۰۹

ــ فرمان دون ژوان سوم

آلمیرین، ۷ مارس ۱۵۴۶

موضوع: انتصاب برناردین د سوزاَ (Bernaldim de Sousa) نجیب‌زاده دربار به عنوان فرمانده هرمز برای یک دوره سه ساله.

ثبت اسناد، گوآ، ص ۸۷

ــ نامهٔ دون ژوان سوم به دون ژوان د کاسترو، نائب‌السلطنه هند

آلمیرین، ۸ مارس ۱۵۴۶

موضوع: اشاره به قراردادی که در گوآ در مورد ارسال دارو به هرمز انجام شد.

اسناد، ج سوم، ص ۲۷۴
تور د تومبو: نامه‌های دون ژوان سوم، شمارهٔ ۷۳؛ تور د تومبو C. I-77-44

ــ دستورالعمل دون ژوان د کاسترو، نائب‌السلطنه هند به رئیس نورالدین، وزیر هرمز

دیو، ۳۰ نوامبر ۱۵۴۶

موضوع: مفاد دستورالعمل: ممنوعیت تهیه آب در مغستان (Mogostão) برای پرتغالی‌ها؛ ممنوعیت بازکردن قمارخانه در هرمز؛ ممنوعیت جابجایی کالا؛ قرار دادن مالیات بی‌مورد در مورد کالاهایی که از طریق کاروان اسب وارد هرمز می‌گردند. اجبار پرتغالی‌ها نسبت به پرداخت بدهی‌های خود به حکمران هرمز، غیرقانونی بودن

مداخله افسران پرتغالی‌ها در اموری که توسط حکمران هرمز در مسائل اداره امور داخلی صادر می‌کند. اعطای مجوز به تمامی تجاری که خواهان خرید خانه در هرمز هستند. ممنوعیت ورود خوک به شهر و ساحل گمرکات، فروش کالا به طور مستقیم و بدون واسطه‌گری، مالیات غیرمتعارف شهردار در مورد هیزم، حمله و سرقت از اعراب مسلمان توسط مأمور ثبت اسناد قلعه و خدمه و بردگان نامبرده، درخواست توجه بیشتر دیلماج گمرکات به تجار، تفاهم بیشتر بین پرتغالی‌ها و مسلمانان در مورد جمع‌آوری و اخذ حقوق گمرکی در مورد هیزم، جو و گچ، تخلیه کالاها در لارک (Lareca) و دیگر بنادر عربستان.

اسناد: ج سوم، ص ۹۷-۳۸۹
آرشیو اول fasc.5, p.I, d.84
آرشیو گوآ، ۲۹۵ ص. LM-IV

ـ کتاب «نامه‌های دون ژوان دکاسترو، نویسنده و جمع‌آوری‌کنندهٔ الیان سانسیائو

SANCEAU, Elaine, Cartas de D. João de Castro, Lison, Agencia-Geral do Uramar, 1954, 433 p.

خلاصه مطالب: چاپ نامهٔ دون ژوان دکاسترو به دون ژوان سوم در ۱۵۴۵: در این نامه به حضور رئیس شرف در پرتغال و بازگشت وی به وزارت هرمز اشاره شده است. اشغال قطیف توسط حکمران هرمز «با کمک پرتغالی‌ها». اشاره به نام لوئیس فالکان فرمانده هرمز که در آن گفته است، فرمانده قطیف باید یک پرتغالی باشد و مخالفت دون ژوان دکاسترو و با این پیشنهاد (صفحهٔ ۱۲۱ و ۳-۱۱۲).

چاپ نامهٔ دون ژوان دکاسترو به دون ژوان سوم در تاریخ ۶ دسامبر ۱۵۶۴: ساخت استحکامات توسط ترکها در خشکی طرف فارس «چراکه بدین شکل نیز می‌توانند با ما بجنگند». اشاره به نامه شاه ایران به دون ژوان دکاستر، اشاره به میگل فریراکه جهت انجام مأموریت نزد شیخ اسماعیل اعزام شده بود. اقامت و حضور سیمون یوتلیو در هرمز (صفحهٔ ۴-۲۲۳، ۲۹۶، ۳۰۶).

ـ گزارش در خصوص مذهبیون دیو (Diu)

موضوع: اظهارات سباستین تیشیرآ در مورد ژوان کوئیلو، اسقف قلعه دیو (Diu) که مالک یک کشتی بادبانی که در هرمز مشاهده شده بود. اظهارات میگل رویز که براساس آن کشیش مذکور یک یا دو کشتی در هرمز دارد.

اسناد، ج سوم، صص ۴۶۵ـ۴۶۳
تور د تومبو ۷۶ـ۵۳ صفحات SL.V

ـ مجوز دون ژوان سوم به جانشینان واسکودگاما

لیسبون، ۲۴ سپتامبر ۱۵۴۷

موضوع: تائیدیه اعطای امتیاز حقوقی لنگراندازی در هرمز به بازماندگان واسکو داگاما، پیرو مجوزهای صادره در ۳۰ مارس ۱۵۲۲ و ۴ می ۱۵۲۶.

مسائل تاریخی مستعمرات، صص ۳ـ۲۲۲

ـ نامهٔ مسئول شهر گوآ به دون ژوان د کاسترو، نائب‌السلطنه

گوآ، ۱۸ نوامبر ۱۵۴۷

موضوع: کمبود نان در گوآ و افزایش قیمت گندم.

آثار کاردینال سارایوآ، بخش چهارم، ص ۲۸۳

ـ نامهٔ سیمون بوتلیو، بازرس قلعه هرمز به دون ژوان سوم

باسائین Bacaim ۳۰ نوامبر ۱۵۴۷

موضوع: «در مورد مسائل هرمز و بصره و چگونگی تصرف بصره توسط رومی‌ها و از دست دادن عدن و تصرف آن توسط پرتغال.

تور د تومبو CC. I-79-134

ـ نامهٔ ساکنین هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، ۱۹ ژوئن ۱۵۴۷

موضوع: اطلاعات در مورد قلعه و شهر هرمز «که در تمام جهان شناخته شده بوده و در

مجاورت همسایه خیلی بد ترک‌نژادی است که در بصره می‌باشد». رسیدن آنتونیو پریرا به هرمز با یک ناو، تقدیر از دون مانوئل دلیما، فرمانده قلعه، درخواست کشتی‌های پاروبی از دون ژوان دکاسترو، اهمیت تجاری هرمز، امور قلعه هرمز و حمله ترکها به تبریز.

تور د تومبو, F.Doces, do India, cx. 4, m.1, d.56

ـ نامهٔ جوردان د فرتیاش به دون ژوان سوم

کوشین، ۷ ژانویه ۱۵۴۸

موضوع: شکایت از بی‌عدالتی که نسبت به او توسط برناردین د سوزآ روا شده است.

مخازن VIII، ص ۵۲۲

تور د تومبو G. xviii-5-15

ـ نامهٔ لوئیس فالکان، فرمانده هرمز به دون ژوان دکاسترو، نائب‌السلطنه هند

دیو، ۱۵ ژانویه ۱۵۴۸

موضوع: رسیدن دو کشتی حامل گوگرد به هرمز.

کاتاب کاردینال، سارایوآ، ص ۲۹۴

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۱۷ فوریه ۱۵۴۸

موضوع: انتصاب گارسیا د سا، نجیب‌زاده دربار به عنوان فرمانده هرمز برای یک دوره سه ساله.

ثبت اسناد گوآ، ص ۹۵

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۲۰ فوریه ۱۵۴۸

موضوع: انتصاب دون ژوان دا تأئید، نجیب‌زاده دربار به عنوان فرمانده در هرمز.

ثبت اسناد گوآ، ص ۹۴

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به دون ژوان دکاسترو، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۲ مارس ۱۵۴۸

موضوع: اعزام بازرس کل به تمامی قلعه‌ها و مناطق مختلف در هند، از جمله هرمز جهت تهیه گزارش، دستورالعمل جدید در مورد ترفیع فرماندهان قلعه‌های هرمز، سوفالا و مالاکا.

اسناد، ج چهارم، صص ۴۸-۴۴
آرشیو اول fasc.5, p.I, d.95
آرشیو گوآ، کتاب هرمز روابط ص ۵

فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۲۲ مارس ۱۵۴۸

موضوع: انتصاب مانوئل پستانا (Manuel pestana) به عنوان فرماندار هرمز.

دفتر ثبت اسناد گوآ، ص ۹۶

ـ فرمان دون ژوان سوم به جانشینان واسکو دوگاما

لیسبون، ۲۸ سپتامبر ۱۵۴۸

موضوع: تأییدیه اعطای حقوق لنگراندازی در هرمز به بازماندگان واسگودوگاما، پیرو فرمانهای قبلی ۱۵۲۲، ۱۵۲۶ و ۱۵۴۷

مسائل تاریخی مستعمرات، ص ۲۲۱

ـ نامهٔ تومه لوبو (Tamé Lobo) به دون ژوان سوم

گوآ، ۱۳ اکتبر ۱۵۴۸

موضوع: [در حال حاضر مقادیری از مسئولین پست‌های تجاری اخذ شده و آنها آنقدر به آن اعلیحضرت بدهکار هستند که بجای وام دادن به فرماندار جهت تهیه نیروی دریایی و یا برای محموله فلفل بهتر است این بدهیها از آنها مطالبه گردد، به نظر من مأمورینی از طرف جنابعالی به محل اعزام و در مرحله نخست مسئولین گمرکات

تراز تجاری خود را ارائه داده و آنچه را که آنها در گوآ، کوشین، هرمز، باسین و دیو بدهکارند را پرداخت نمایند.]

اسناد، ج چهارم، ص ۷۱
تور د تومبو CC. I-81-62

ـ نامۀ کشیش گاسپار برزئو به هنریک د ماسدو

هرمز، ۲۴ اکتبر ۱۵۵۰

موضوع: اشاره به دو نامه‌ای که هنریک د ماسدو به شیخ تبریز نوشته بود. نصیحت معنوی هنریک د ماسدو، گزارش اقدامات خود در هرمز، اشاره به سخنان زن زید «درخواست زید عادلانه نیست و ناراحتی شاه طهماسب دلیلی ندارد». «تعجب نمی‌کنم که پاداش و تقدیر از سوی شما واقعی نباشد، این آن چیزی است که نویسندگان قدیمی در مورد ایران نوشته‌اند چرا که مسائل از دور به نظر چهره بهتری نسبت به مشاهده آن از نزدیک دارد».

اسناد، ج دوم، صص ۷۱ـ۶۶
کتابخانۀ آژودآ، کد: 49-iv-49 ص ۳۰۰

ـ نامۀ ژوان هنریک به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۷ اکتبر ۱۵۴۸

موضوع: اخبار واصله در مورد حضور ترکها در بصره و ساختن دو قلعه در آنجا.

اسناد ۱۷، ص ۸۳
تور د تومبو CC. I-81-86

ـ نامۀ ژوان د آلبوکرک، اسقف اعظم گوآ به دون ژوان سوم

گوآ، ۵ نوامبر ۱۵۴۸

موضوع: حضور رومی‌ها در بصره «آنها از لحاظ صنعت و برخورداری از ادوات جنگی پیشرفته‌تر می‌باشند».

اسناد، ج چهارم، ص ۱۱۳
تور د تومبو CC. I-81-78

ـ فرمان دون ژوان سوم

لیسبون، ۱۰ نوامبر ۱۵۴۸

موضوع: انتصاب دون برناردو د نورنونیا (D. Bernardo de Noronha) به عنوان فرمانده هرمز.

ثبت اسناد، ص ۹۹

ـ نامهٔ کشیش فرانسیسکو پوز به ژزوئیت‌های ساکن شهر کویمبرآ در پرتغال

مالاکا، ۴ دسامبر ۱۵۴۸

موضوع: گذر عربهای مسلمان عربستان و مسلمانان ایرانی از مالاکا و تبلیغ آئین محمد(ص) که این امر لطمات معنوی زیادی را بر اعتقادات افراد غیرمذهبی وارد کرده است.

اسناد، ج اول، ص ۳۷۵

کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون ۳۸ـ۳۴ ص.

Azul 11

آرشیو رومانو (رم) ۵۴ـ۲۴۹ ص. Goa 31

آرشیو شهر تولدو (مادرید) ۱۵ـ۱۴ ص.

Varia Historia 3

آرشیو وزارت خارجه: Conimb.1

ـ نامهٔ سیمون بوتلیو، بازرس دارایی، به دون ژوان سوم

باسائین ۲۴ دسامبر ۱۵۴۸

موضوع: اشاره به نامه‌های دون ژوان سوم در سال ۱۵۴۸ که برمبنای آنها «مأمور به رسیدگی به امور هرمز شدم و به نائب‌السلطنه در مورد مشکلات هرمز چیزی نگفته‌ام، تمامی افرادی را که در خصوص تجارت موادمخدر و فلفل دخالت دارند را شناسایی کرده‌ام». اتهام علیه رئیس رکن‌الدین «که بدون هیچگونه ممنوعیتی از جانب رئیس شرف وزیر، کنترل امور را در خشکی در اختیار داشته و هر دو با یکدیگر بهتر دزدی می‌کنند و عایدات حاصله از حقوق گمرکی در سال جاری سی هزار صرافین خواهد بود» اشغال بصره توسط ترکها و ممنوعیت ارسال کالا از هرمز به بصره.

تور د تومبو CC. I-81-124

ـ کتاب «مسائل هند و ژاپن» که در سال ۱۹۶۰ در بولتن کتابخانه دانشگاه کوئیمبرا، شمارهٔ ۲۴، (صفحهٔ ۱۳۸ ـ ۱) منتشر گردید. این اثر نوشته آدلینو د آلمیدا کالادو می‌باشد.

موضوع: صادرات ادویه و دارو از هند به هرمز (صفحات ۷۴ـ۶۵، ۵۹، ۵۶) اطلاعات در مورد گوگردی که وارد تنگه هرمز شده بود (صفحات ۱۲۰ تا ۱۱۷) اطلاعات واصله از سباستیان لوپس لوباتو در مورد درآمد هرمز (صفحات ۱۳ـ۱۲۸) ساخت کشتی (charu) که در هرمز مورد استفاده قرار می‌گیرد، اطلاعات خواجه پرکولین (Coja percolim) در مورد ایران، فاصله بین برخی شهرها (صفحهٔ ۲ـ۱۳۰)

ـ نامهٔ کشیش فرانسیسکو شادیر برای کشیش سیمون رودریگز

کوشین، ۲۰ ژانویه ۱۵۴۹

موضوع: ضرورت حضور مبلغین مسیحی ژوئیت‌ها در هرمز، کشیش آنتونیو گومش به هرمز.

اسناد IV، ص ۲۳۴

ـ فرمان دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

۱۰ مارس ۱۵۴۹

موضوع: انتصاب دون آلواردو د نورونیا به عنوان فرمانده هرمز.

دفتر ثبت اسناد گوآ، ص ۹۹

ـ راهنمایی‌های کشیش فرانسیسکو شاویر به کشیش گاسپار بارزئو

آوریل ۱۵۴۹

موضوع: بر شمردن تکالیف فردی، تکالیف فردی، اجتماعی و مذهبی نامبرده در هرمز: آموزش و تعلیم دعاهای مذهبی به فرزندان پرتغالی‌ها و برده‌های مسیحی، بازدید و دیدار از بیمارستان و زندان، انجام موعظه و اجرای برنامه اعتراف.

اسناد، ج چهارم، صص ۳۰۰ـ۲۸۶

ـ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به ژزوئیت‌های ساکن گوآ

هرمز، سپتامبر ۱۵۴۹

موضوع: سفر کشیش گاسپار به هرمز با مشکلاتی در زمینه آذوقه و همچنین حمله راهزنها به او، هوای بسیار گرم هرمز که پرتغالی‌ها تقریباً لخت می‌گردند و اغلب داخل تانکهای آب می‌باشند وجود دارد. شرایط دشوار کشیش گاسپار در هرمز. رقابت و هم‌چشمی با یهودیان. حضور ارمنیها در هرمز. اشاره به ساکنین و آداب و رسوم آنها، سبزیها و گیاهان موجود در هرمز.

اسناد، ج اول، صص ۷-۵۰۰
آرشیو وزارت امورخارجه، صص ۱۰۰-۹۹
Comimb

ـ نامهٔ کشیش بالتزار گاگو به برادران کالج کوئیمبرآ

گوآ، بین ۱۴ تا ۲۰ اکتبر ۱۵۴۹

موضوع: اعلام عزیمت کشیش گاسپار بارزئو (P. Gaspar Barzeu)، اشاره به فعالیت‌های مذهبی.

اسناد، ج اول، ص ۵۶۱
آرشیو گوآ، ۲۳۱-۱۲۰ ص. ج اول Goa 10
آرشیو وزارت امورخارجه ۹۲-۸۹ صفحات
Conimb 1
اسناد، ج چهارم، ص ۳۳۰

ـ نامهٔ دون ژوان د آلبوکرک، اسقف گوآ به ملکه دونا کاتارینا

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۴۹

موضوع: تقدیر از فعالیت تبلیغی کشیش گاسپار بارزئو در هرمز، اعلام خبر زلزله قوی «به مدت نیم ساعت زمین به شدت به لرزه درآمد به طوری که پرتغالی‌ها از وحشت آمده و اعتراف نمودند.

اسناد، ج اول، ص ۵۳۶
آرشیو گوآ، ۱۱-۱۹ ص. ج اول Goa 10
اسناد، ج چهارم، صص ۸-۳۴۷

ــ نامهٔ کشیش آنتونیو گومش به کشیش ایناسیو د لویولا

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۵۴۹

موضوع: فاصله بین هرمز تا گوآ؛ مرزهای هرمز «در اینجا هیچگونه نیازی به پیشگیری و پیش‌بینی و مدارک نیست چرا که هرچه در اروپا هست در این شهر پیدا می‌شود، تابستان و زمستان دارد» تقدیر از فعالیت و اقدامات کشیش بارزئو در هرمز.

اسناد، ج اول، ص ۵۲۳
آرشیو گوآ، صص ۱۲۱، ۱۰۷، ۵۴، ۵۳، ج اول.
Goa
آرشیو وزارت امور خارجه، صص ۸۹-۸۸
Comimb.1

ــ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به مبلغین ژزوئیت ساکن هند و همچنین ساکن اروپا

هرمز، اول دسامبر ۱۵۴۹

موضوع: دستور کشیش اعظم فرانسیسکو شاویر به کشیش گاسپار جهت عزیمت به هرمز «حکومتی در ایران در خلیج فارس، بین عربستان و ایران قرار دارد که استاد شاویر هرگز به آنجا نرفته و تمایل زیادی را برای رفتن به آن مکان داشته است، زیرا اخبار زیادی از گناهان بزرگی که در آن منطقه (هرمز انجام می‌پذیرد دریافت کرده است)»، تشریح منابع آبی، آب و هوا و کوهستانهای آن، جمعیت آن منطقه، اشاره به رئیس شرف «که در مونته‌مور در پرتغال زندانی بود». جنگ بین سلطان ترک و شاه طهماسب. اشاره به سفیر پرتغال در ایران، رسیدن کشیش بارزئو به کلکته و مسقط؛ اقدام وی در هرمز، رقابت با یهودیان در کنیسه هرمز. انتقاد از آداب و رسوم موجود در هرمز.

اسناد، ج اول، صص ۶۳۸-۵۹۵
آرشیو وزارت امور خارجه Comimb.1
مخازن، صص ۱۱۴-۱۰۰
کتابخانهٔ عمومی شهر پورتو، ۵۵۴
اسناد، ج چهارم، صص ۴۱۷-۳۷۳

ـ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به ژوزئیت‌های ساکن هند و اروپا

هرمز، ۱۰ دسامبر ۱۵۴۹

موضوع: رسیدن به هرمز به همراه کشیش ریمان پریرآ، شهادت برخی مبلغین مذهبی در ایران و ترکیه، موقعیت جغرافیایی هرمز، ترکها در بصره، توانگری تجاری هرمز که از تجار هندی ثروتمندتر می‌باشند، آمدن مکرر سفرا از تمامی مناطق به هرمز، مقاومت شاه طهماسب در مقابل ترکها، آب و هوای هرمز و زلزله در آن، حضور مردمی از نژادها و قومیت‌های متعدد در هرمز، مأموریت دیپلماتیک آلیشو د کاروالیو (یا هنریک د ماسدو) نزد سلطان بابل، بازگشت کشیش پریرآ به گوآ، استقبال خوب از کشیش گاسپار، فعالیت وی و مشکلات نامبرده، اشاره به کاپیتان مانوئل دلیما، کشیش آنتونیو کریمیلانی و اشاره به انجیل جدید و داستان زندگی حضرت مسیح به زبان گرجی.

اسناد، ج اول، صص ۹۸ـ۶۴۳
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11 صص ۹۱ـ۱۰۲
آرشیو رومانو (رم)، ج اول، Goa 8، صص ۱۰ـ۱
کتابخانهٔ اژودا 49-iv-49، صص ۸۹ـ۷۹
کتابخانهٔ اژودا 49-iv-50، صص ۳۲ـ۱۶

ـ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به یک مقصد ناشناس

هرمز، ۱۰ دسامبر ۱۵۴۹

موضوع: مسائل و ملاحظات طولانی در مورد مباحثاتی که با یهودیان زندانی در بصره در مورد موضوع تثلیث مقدس در کنیسه هرمز داشته بود.

اسناد، ج اول، صص ۲۵ـ۷۰۰
آرشیو رومانو (رم) گوآ Goa 8-1، صص ۹ تا ۲۵
اسناد، ج چهارم، صص ۴۳ـ۴۲۲

ـ نامهٔ کوژم آنش (Cosme Anes) به دون ژوان سوم

کوشین، ۳۰۰ دسامبر ۱۵۴۹

موضوع: فتح بصره و عدن توسط ترکها و بر این اساس ضرورت حفظ تنگه هرمز که برای این منظور باید با شاه طهماسب توافق دوستی منعقد کرد.

اسناد، ج چهارم، صص ۷۰ـ۴۶۹
تور د تومبو CC. I-83-60

ـ نامهٔ استاد پدر و فرناندس سار دینیا به دون ژوان سوم

لیسبون ۱۵۴۹

موضوع: ضرورت اعزام مبلغین مذهبی برای ترویج آئین مسیحیت نزد افراد بومی در قلعه‌های مختلف از آن جمله در هرمز. «اصلی‌ترین تجارت که در هند موجود است تجارت اسب است که از عربستان و از مسیر هرمز آمده و آنها را بی‌ایمانان می‌فروشند و به این ترتیب مس نیز می‌فروشند».

اسناد، ج اول، صص ۷۴۶ـ۷۴۴
تور د تومبو G. xx-7-51
کتابخانهٔ عمومی اوراَ Cod. cix-2-3
اسناد، ج چهارم، صص ۶۲ـ۵۵۸

ـ نامهٔ کشیش نیکلاو لانسیلوتو (Lanciloto) به کشیش ایناسیو د لویولو

کولان، ۲۷ ژانویه ۱۵۵۰

موضوع: حضور کشیش بارزئو در هرمز و تقدیر زیاد از فعالیت تبلیغی نامبرده.

اسناد، ج دوم، صص ۵ـ۱۴
آرشیو رم Goa 10-1، صص ۱۶۱ـ۱۶۰
اسناد، ج هفتم، ص ۱۲

ـ نامهٔ جورج کابرال، فرماندار هند به دون ژوان سوم

کوشین، ۲۱ فوریه ۱۵۵۰

موضوع: عزیمت ژیل فرناندس دکاروالیو به هرمز.

اسناد، ج چهارم، ص ۴۹۲
تور د تومبو CC. I-83-90

ـ نامهٔ جورج کابرال، فرماندار هند به کشیش گاسپار بارزئو

گوآ، ۲۴ مارس ۱۵۵۰

موضوع: اشاره به دو نامهٔ قبلی کشیش و همچنین ساخت یک مدرسه مذهبی در هرمز، احتمال سفر رئیس نورالدین (Nordim) رئیس به گوآ «من به حکمران هرمز می‌نویسم که اگر او بخواهد از وی خواسته‌ام که مسیحی شود».

اسناد، ج دوم، صص ۸ـ۲۷
کتابخانهٔ اژوداً 49-iv-49، ص ۱۰۰
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، ص ۱۳۰
وزارت امور خارجه Comimb.1، ص ۱۴۴

ـ نامهٔ جورج کابرال، فرماندار هند به حکمران هرمز

گوآ، ۲۵ مارس ۱۵۵۰

موضوع: تلاش فرماندار هند در جهت مسیحی کردن حکمران هرمز «من به عنوان خدمتگزار جنابعالی خواستار سعادت و ارتقاء شما بوده که به این ترتیب می‌خواهم روح شما در مسیر واقعی نجات قرار گیرد».

اسناد، ج دوم، صص ۳۰ـ۲۹
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، ص ۱۳۰
کتابخانهٔ وزارت امورخارجه Comimb.1، صص ۵ـ۱۴۴
اسناد، ج چهارم، ص ۵۰۵

ـ نامهٔ هنریک د ماسدو به کشیش گاسپار بارزئو

تبریز، ۲۳ اوت ۱۵۵۰

موضوع: مسیحی کردن همسر زید به اجبار و اعتراض همسر او به پرتغالی‌ها و خشمگین شدن شاه طهماسب که تهدید نموده به هرمز حمله خواهد کرد. دوست داشتن شاه همانند خداوند نزد مردم. «در این شهر (هرمز) مسلمانان عرب زیادی هستند که پرتغالی تکلم می‌کنند.»

اسناد، ج دوم، صص ۴ ـ ۵۱
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، صص ۹ـ۱۲۸
کتابخانهٔ ازودا 49-iv-49، صص ۹ـ۹۸
کتابخانهٔ وزارت امور خارجه comimb 1، صص ۳ـ۱۴۲
اسناد، ج ششم، صص ۶ـ۵۱۵

ـ نامهٔ آنتونیو گونسالوش به کشیش گاسپار بارزئو

مسقط، ۸ سپتامبر ۱۵۵۰

موضوع: تمایل رفتن به صومعه گوآ و به آئین مذهبی وی درآمدن، مخالفت کشیش بارزئو با بخشیدن وی در مسقط مخالفت با ورود وی به صومعه سان پائولو در گوآ، زندگینامه او و آگاهی‌اش در مورد زبانهای شرقی.

اسناد، ج دوم، صص ۷ـ۵۵
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، صص ۲ـ۱۳۱
کتابخانهٔ ازودا 49-iv-49، صص ۲ـ۱۰۱
وزارت امورخارجه Comimb.1، صص ۶ـ۱۴۵
اسناد، ج چهارم، صص ۹ـ۵۱۸
تور د تومبو C. II-10-17

ـ نامهٔ پرو لو باتو، مسئول گمرک مسقط به کشیش گاسپار بارزئو

مسقط، ۱۴ سپتامبر ۱۵۵۰

موضوع: رسیدن پرو لوباتو به مسقط، اصرار نامبرده نسبت به عزیمت کشیش بارزئو به مسقط، اعزام یک برده به عنوان اهدایی به کالج سان پائولو.

اسناد، ج دوم، صص ۹ـ۵۸
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، ص ۱۳۱
کتابخانهٔ اژودا 49-iv-49
کتابخانهٔ وزارت امورخارجه Comimb.1، صص ۱۴۵
اسناد، ج چهارم، ص ۵۲۱

ـ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به آنتونیو کنسالوش

هرمز، اول اکتبر ۱۵۵۰

موضوع: پاسخ به نامهٔ آنتونیو کنسالوش در تاریخ ۸ سپتامبر در مورد تمایل نامبرده برای مسیحی شدن و ورود وی به راه مسیح، دعوت از آنتونیو کنسالوش برای رفتن به هرمز، انجام اعتراف و سپس حرکت به سمت کالج (صومعه) سان پائولو در گوآ.

اسناد، ج دوم، صص ۵ـ۶۰
کتابخانهٔ آکادمی علوم لیسبون Azul 11، صص ۳ـ۱۳۲
کتابخانهٔ اژودا 49-iv-49، صص ۳ـ۱۰۲
کتابخانهٔ وزارت امورخارجه Comimb.1، صص ۷ـ۱۴۶
کتابخانهٔ سلطنتی بروکسل ۵۱۶۶

ـ نامهٔ کشیش گاسپار بارزئو به مسیحیان ژزوئیت ساکن کوئیمبرا

هرمز، ۲۴ نوامبر ۱۵۵۰

موضوع: برخورد با افراد با قومیت‌های مختلف در هرمز، اشاره به دون مانوئل د

Copia de vnas car-
tas del padre meſtre Frãciſco, y del padre
M. Gaſpar, y otros padres dela compañia
de Ieſu, que eſcriuieron de la India a los
hermanos del colegio de Ieſus, de Coim-
bra. Tresladadas de Portugues en Caſte-
llano. Recebidas el año de M. D. lj.

نامه کشیش گاسپار به کشیش‌های دیگر در کوئیمبرا

لیما، فرمانده قلعه هرمز، اختلافات کشیش بارزئو با مسلمانان جزیره، دعوت از کشیش‌های دیگر برای انجام تبلیغات در هرمز، مسیحی شدن زن سفیر ایران و خواهرزاده شریف مکه از نوادگان محمد (ص) که همسرش از این مسئله به شاه ایران شکایت کرده است. یهودیان هرمز که از پرتغال و اسپانیا فرار کرده‌اند، جنگ در خلیج فارس بین ترکها و پرتغالی‌ها و عزیمت هنریک د ماسدو به دربار شاه ایران با هدف آرام نمودن جو به وجود آمده از شکایت سفیر ایران علیه پرتغالی‌ها. آلوارو نورونیا (Alvaro Noranha) فرمانده جدید قلعه.

اسناد، ج دوم، صص ۹۵-۷۴
کتابخانهٔ رومانو (رم) Goa .I، صص ۳۴v-۹۲r
کتابخانهٔ ازودا 49-iv-49، صص ۴۰-۳۲
کتابخانهٔ وزارت امورخارجه Comimb.1.
صص ۷۱-۱۶۶
اسناد، ج چهارم، صص ۳۹-۵۲۳

ـ نامهٔ تومه سِران (*Tomé Serão*)، قاضی هرمز به دون ژوان سوم

هرمز، ۲۴ نوامبر ۱۵۵۰

موضوع: خشم شاه ایران، حکمرانان لار و شیراز علیه پرتغالی‌ها، به دلیل شکایت زید مادومی مسلمان که مسیحی شدن همسرش و ازدواج او با یک پرتغالی (Jorge Vieia) شکایت کرده است. نامهٔ هنریک د ماسدو به فرمانده قلعه هرمز در همین رابطه، تهدید کشیش بارزئو نسبت به حکمران هرمز که خواستار «او باید قرآن را کنار بگذارد و گرفتن مسجد برای تبدیل آن به کلیسا». ساختمان قلعه هرمز، ممنوعیت سفر به بصره، تهدید شیخ علیه قطیف.

اسناد، ج دوم، صص ۸-۹۶
مخازن، ج پنجم، صص ۴۰-۳۸
تور د تومبو G. xv-10-25

ـ گزارش کشیش نیکلاس تیرگالت به ژزوئیت‌های ساکن کوئیمبرا

هرمز، ۲۴ نوامبر ۱۵۵۰

موضوع: مشاجره عمومی کشیش گاسپار بارزئو با یهودیان هرمز، مسیح تنها ناجی وعده داده شده (موعود) می‌باشد.

اسناد، ج دوم، صص ۱۰۳-۹۹

ـ نامهٔ دون آلوارو د نورونیا فرمانده قلعهٔ هرمز به دون ژوان سوم، پادشاه پرتغال

هرمز، ۲۵ نوامبر ۱۵۵۰

موضوع: اعتراض مسلمانان هرمز نسبت به بسته شدن مسجد، درخواست حکمران هرمز برای بازکردن آن، اظهارنظر فرمانده قلعه در این مورد: ادامه بسته ماندن مسجد، هرچند که ترس از عکس‌العمل شاه طهماسب را در پی داشته باشد، تقدیر از کشیش بارزئو.

اسناد، ج چهارم، صص ۵-۵۴۲
اسناد، ج دوم، صص ۶-۱۱۱
تور د تومبو CC. I-85-105

ـ کتاب «افسانه‌های هند» اثر گاسپار کوریا

Correia, Gaspar, *Lendas da India*, Academia Real das Sicencias de Lisboa, 1858.

این کتاب چهار جلد بوده که از اولین حضور پرتغالی‌ها در هند آغاز می‌گردد.

موضوعات چهار جلد:

جلد اول: انتخاب آفونسو د آلبوکرک برای فرماندهی نیروی دریایی که حکمرانی هرمز را فتح خواهد کرد (صص ۶۰-۶۵۹) اعتراض سه تن از فرماندهان به آلبوکرک در خصوص شیوه جنگی آلبوکرک در هرمز (۷-۷۳۵) سفر دریاسالار، آلبوکرک به هرمز، رسید به قلهات، کوریات و مسقط و حمله به این نقاط، رسیدن به صحار

توافق صلح آفونسو د آلبوکرک با حکمران هرمز، رسیدن به هرمز، تشریح شهر، اولین تمهیدات و اقدامات در خصوص صلح با حکمران هرمز، خواجه بیرام، تاجر

ارمنی که در ونیز زندگی کرده و پرتغالی تکلم می‌کرد، جنگ در بندر هرمز، انعقاد صلح با حکمران هرمز و خراجگزاری نامبرده، هدایای حکمران هرمز به فرمانده دریایی و سایر فرماندهان پرتغالی [برای دریاسالار پرتغال یک کمربند عربی جواهرنشان که بیش از ۵ هزار صرافین ارزش داشته و بیست قواره ساتن ایرانی و دمشقی ارسال می‌نمایم] (۸۳۷-۷۹۲). آغازساخت قلعه هرمز برخلاف میل سایر فرماندهان، اقدام آفونسو د آلبوکرک نزد خواجه عطار برای دستگیری چهار پرتغالی فراری، حمله مسلمانان عرب به پرتغالیهایی که در ساحل خوابیده بودند محاصره هرمز، حمله پرتغالی‌ها به جزیره برای تخریب چاههای آب آشامیدنی، درخواست صلح از جانب حکمران هرمز که مخالف تحویل قلعه بود. اختلاف بین آفونسو د آلبوکرک، با فرماندهان نیروی دریایی، فرار سه فرمانده با کشتی‌هایشان به هند و اعتراض به نائب‌السلطنه در مورد فشارهای آلبوکرک، بازگشت آفونسو د آلبوکرک به سقوطره ترمیم خرابیهای کشتی‌ها، رسیدن به قلایات و جنگ با اعراب، بازگشت آلبوکرک به هرمز و درخواست از حکمران آن پرداخت مالیات و تحویل چهار پرتغالی زندانی، مخالفت خواجه عطار نسبت به تحویل دستگیرشدگان «چراکه آنها مسلمان شده و در مسجد مشغول عبادت بودند». ادامه حصر هرمز، جنگ با مسلمانان در جزیره لار برای گرفتن آب شیرین، جنگ با مسلمانانی که از جانب فرمانده شیخ اسماعیل تقویت شده بودند، تقدیر فرمانده شیخ اسماعیل از شجاعت پرتغالی‌ها و ارسال پیام دوستانه، حمله به نیروی دریایی جلفار و فرار آنها در مقابل پرتغالی‌ها (۸۵-۸۴۱).

جلد دوم: حمله دوارت د لموس به مسقط و هرمز (۲۶-۱۱) رسیدن سفیر شیخ اسماعیل و حکمران هرمز به گوا، ملاقات آنها با آفونسو در آلبوکرک نامه‌های آفونسو د آلبوکرک به شیخ اسماعیل و حکمران هرمز ارسالی توسط روی گومش، مسموم کردن این سفیر توسط خواجه عطار و جلوگیری از عزیمت او (۷۳-۶۷) دستورالعمل آلبوکرک به دیوگو فرناندس که برای اخذ خراج (و تخریب بندر هرمز در صورت ممانعت از پرداخت مالیات) به هرمز اعزام شده بود. (۸-۱۷۷) رسیدن پرو د آلبوکرک به هرمز، شناسایی تنگه فارس تا بحرین توسط پرو د آلبوکرک، بازگشت وی به هرمز و دریافت مالیات دو ساله از حکمران آن (۸۰-۳۸۷) رسیدن آلبوکرک به هرمز، تشریح دقیق مأموریت دیپلماتیک میگل فریراً نزد شیخ اسماعیل، ساخت قلعه در هرمز، ملاقات آلبوکرک با سفیر شیخ اسماعیل و دریافت هدایای وی «مردانی دو به

دو می‌آمدند و هدایا را عرضه می‌کردند، این هدایا شامل ۴۰۰ قطعه مختلف شامل جواهرات، سنگ‌های قیمتی البسه، پارچه و کمربندی جواهرنشان به ارزش بیست‌هزار کروزادو ردای مخصوص شخص شیخ اسماعیل که خیلی با ارزش بود». انعقاد صلح با حکمران هرمز، بازگشت سفیر شیخ اسماعیل به ایران، مأموریت دیپلماتیک فرنان گومش د لموس نزد شیخ اسماعیل، نامهٔ جعلی رئیس نورالدین به آلبوکرک، هدایای حکمران هرمز برای فرماندهان پرتغالی، رسیدن لوپو سوارش، فرماندار هند به قلایات، مسقط و هرمز، هدیه حکمران هرمز به لوپو سوراش (۷-۲-۵۰۲) تعمیرات کشتی‌ها در هرمز «چراکه هرمز از ساحل خوبی برخوردار است». (۵۶۵) آزادی هفت پرتغالی زندانی حکمران مومباسا توسط یک عرب مسلمان که زبان پرتغالی بلد بوده و بردن آنها به مسقط (۵۷۶)، مزار رئیس شهاب الدین (xabadin)، رسیدن دیوگو لوپس دسکیرآ، فرماندار هند به مسقط و هرمز، هدیه شاه هرمز به فرماندار، شورش در بحرین، انتخاب شاه جدید بحرین، حمله به قلعه هرمز، مسموم شدن حکمران هرمز، توسط و نیروی اشرف و زندانی شدن او، ورود حکمران جدید هرمز، دوئل بین رئیس شهاب‌الدین و یک پرتغالی (۷۰۷-۵۹۱) غرق شدن رئیس شمس‌الدین (xemesim)، محکومیت دیوگو ملو (۵۰-۷۴۱)، مأموریت دیپلماتیک بالتازار پسوآ نزد شیخ اسماعیل (۶-۸۳۳).

کتاب سوم: شورش قلهات و مسقط علیه پرتغالی‌ها، رسیدن هیتور داسیلویرا به مسقط و هرمز (۲۵-۲۱)، زندانی شدن رئیس شرف (۴-۲۲۰-۱۰۸) تهدید ترکها علیه هرمز (۶-۷۲۵) ساخت قلعه هرمز (۳۰۶) حرکت آنتونیو تنیریرو از راه خشکی به لیسبون، رسیدن نونو داکونیا، فرماندار هند به هرمز، هدایای حکمران هرمز به فرماندار، فرماندهان و نجیب‌زادگان: پارچه‌های زربافت، کمربند، شورش و قیام بحرین (۹-۳۲۵) انتخاب آنتونیو دا سیلویرآ د منزیس به عنوان فرمانده هرمز (۶۰-۴۵۹) قیام حکمران راشد و درخواست کمک از سوی حکمران هرمز، جاسوسی دوارت کاتانیو ایتالیایی که به خوبی به زبان پرتغالی تکلم می‌کرد به نفع ترکها، زندانی شدن دون پدرو دکاشتلو برانکو، فرمانده هرمز (۴۳-۸۳۹).

جلد چهارم: انتخاب مارتین آفونسو د ملو به عنوان فرمانده هرمز (۷۶) درخواست مارتین آفونسو دملو از فرماندار جهت زندانی کردن حکمران هرمز، رسیدن دو

جاسوس از جانب کارلوس پنجم و فرانسیسکو اول به هرمز (۶ـ ۱۶۰) برقراری شرایط خاص برای عبور کالا و کشتی از هرمز، درخواست اجاره بصره و بحرین توسط سفیر شیخ اسماعیل (۲۲ ـ ۲۱۹) دستگیری و آزادی حکمران هرمز، درآمد گمرک هرمز (۵ ـ ۲۷۱) انتصاب لوئیس فالکان به عنوان فرمانده هرمز، (آزادی و مسمومیت حکمران هرمز (۴۲ ـ ۳۳۸) مراسم سوگند حکمران جدید هرمز (۴۰۰ ـ ۳۹۹) انتخاب رئیس شرف به عنوان وزیر هرمز (۴ ـ ۴۳۳) انتخاب مانوئل د لیما به عنوان فرمانده هرمز (۶۲۲) تهدید حمله به هرمز توسط رومیها (۷۱۳).

مراسم سوگند حکمران جدید هرمز (۴۰۰ ـ ۳۹۹) انتخاب رئیس شرف به عنوان وزیر هرمز (۴ ـ ۴۳۳) انتخاب مانوئل د لیما به عنوان فرمانده هرمز (۶۲۲) تهدید حمله به هرمز توسط رومیها (۷۱۳).

ـ *نامهٔ دون ژوان سوم به دون آلوارو دنورنونیا، فرمانده هرمز*

۱۵۵۱

موضوع: در مورد نیروی دریایی، پرسنل و مهمات ارسالی در سال گذشته و در سال قبل از آن، درخواست اطلاعات و اخبار در مورد شهر و قلعه هرمز، بصره و همچنین وضعیت ترکها، اصرار و تأکید بر اجرای دستوری که تجارت بین هرمز و بصره را ممنوع اعلام کرده بود. همچنین ارائه اخبار و اطلاعات در مورد صوفی.

تور د تومبو SV.vi، ص ۸۹

ـ *نامهٔ دون آفونسو د نورونیا به ملکه دونا کاتارینا*

کوشین، ۲۷ ژانویه ۱۵۵۲

موضوع: تصرف قطیف توسط ترکها، دون آفونسو دستور داده تا برادرزاده‌اش دون آنتان آنجا را مجدداً به تصرف درآورد که وی آنجا را به تصرف و ویران نمود، حضور وی در بصره، اشاره به ستمگری فرماندهان هرمز نسبت به حکمرانان محلی مسلمان که این امر باعث گردیده آنها سرزمین‌های خود را به ترکها همانگونه که در قطیف اتفاق افتاد و قرار است در بحرین به وقوع بپیوندد واگذار کنند، اشاره به درآمد هرمز: هزار پارادال، انتقاد از فرماندهان هرمز.

مخازن، ج پنجم، صص ۸ ـ ۳۲۶

اسناد، ج سوم و هفتم، صص ۶۰ ـ ۲۵۰

تور د تومبو G. xv-19-38

ـ نامهٔ سیمون بوتلیو، مأمور مالیاتی به دون ژوان سوم

کوشین، ۳۰ ژانویه ۱۵۵۲

موضوع: درآمد گمرک هرمز در ۱۵۵۱: صد و سی پنج هزار صرافین «معاملاتی در هرمز انجام می‌شود درمان بسیار بزرگی برای نیازمندیهای این سرزمین است، اما نمی‌دانم به چه دلیل چند سالی است که انجام نمی‌شود». اختلاف بین بازرس دارایی و ژرونیمو رودریگز فرمانده هرمز، تقدیر از رئیس نورالدین و رئیس شرف، تهدید ترکها نسبت به قطیف، بازگشت آنتونیو مندس د اولیویرا به هرمز که جهت انتقال پیام فرمانده هرمز نزد شاه طهماسب رفته بود.

مخازن، ج پنجم، صص ۱۸-۳۱۴، ۴-۳۲۳
اسناد، ج سوم و هفتم، صص ۹۶-۲۶۲
تور د تومبو G. xv-19-37

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به فرمانده دریایی دون آفونسو د لانکاستراَ سفیر در رم

لیسبون، سپتامبر ۱۵۵۳

موضوع: اشاره به یک خاطرات جدید هند، در بین آنها حمله فرمانده ترک به هرمز و درخواست ارسال اطلاعات در این زمینه.

تور د تومبو ۱۸۴، ص SV.VI، کرپ
دیپلماتیک ۲۵۹ ص VII

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به دون آفونسو در کانکستر، سفیر در رم

لیسبون، سپتامبر ۱۵۵۳

موضوع: اخبار نامطلوب از هند و درخواست انتقال آنها به پاپ، اشاره به تنگه هرمز، جائی‌که دشمنان قلعه‌ای را در بصره در اختیار دارند.

تور د تومبو ۱۹۰ ص SV. VI

ـ نامهٔ فرانسیسکو پالیا به دون ژوان سوم

گوآ، ۲۶ دسامبر ۱۵۵۳

موضوع: ضرورت ارسال سالیانه ادویه به هرمز جهت داشتن درآمدی معادل هفت

هزار پارادا و ممنوعیت ورود دیگران به آنجا، پیشنهاد اعزام یکی از پنج فردی را که دون ژوان سوم برای فرماندهی و مسئولیت پست تجاری و مأمور گمرکی در خصوص داروهای هرمز در نظر گرفته است. «ضرورتاً باید فرمانده یکی از کشتی‌ها باشد که ضمن خدمتگزاری مبلغ هزار پاردانیز مقرری به او بدهید تا داروهای خود را حمل ننماید».

مخازن VIII، صص ۱۸۳، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۵

تور د تومبو G. XVIII-2-22

ـ رهنمودهای دون ژوان سوم به نمایندهٔ اعزامی به هند از راه خشکی

۱۵۵۳

موضوع: حمله ترکها به هرمز و پیروزی پرتغالی‌ها، اشاره به مسئولیت این نماینده اعزامی در مورد جمع‌آوری اطلاعات لازم در مورد عملیات و قصد و اراده ترکها.

تور د تومبو ۲۴۳، ۲۴۱، صفحات SV.VI

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به دون آفونسو د لنکاستری، سفیر در رم

۱۵۵۳

موضوع: معرفی اگوستین و ویوالدی صوفیا جهت مسائل هرمز، ارسال دو نامهٔ دون ژوان سوم از طریق سفیر پرتغال در رم برای فرمانده نظامی هرمز در مورد مأموریت ویوالدی در آن جزیره.

تور د تومبو صص ۷۷ ـ ۷۱، SV.VI

ـ نامهٔ دون ژوان سوم پادشاه پرتغال به اگوستین د ویوالدی صوفیا

۱۵۵۳

موضوع: تشکر از نامبرده به دلیل آمادگی وی جهت ارسال اخبار هرمز به طور مستمر (سه ماه یک‌بار)، پذیرش این خدمت و پرداخت فوری صد اشکو دو جهت هزینه‌های لازم این امر از طریق سفیر پرتغال در رم.

تور د تومبو ص ۸۷، SV.VI

ـ نامهٔ دون آفونسو لنکاستری، سفیر پرتغال در رم به دون ژوان سوم

رم، ۲۰ مارس ۱۵۵۴

موضوع: در مورد اینکه صوفی جنگ با ترکها را متوقف کرده و به نظر خوب بوده و در حال حاضر اگر تغییر مکان پاشا بصره به قاهره حقیقت داشته باشد تأثیری را بر هند نخواهد گذاشت.

مخازن، ج چهارم، ص ۴۹۴
تور د تومبو G. xv-14-51

ـ کتاب حکومت هند، نوشتهٔ سیمون بوتلیو

BOTEIHO, Simão, *o Tombo do Estado da Jndia*

موضوع: قراردادهای فرماندار هند با حکمرانان هرمز و وزرای آنها: توافق آلبوکرک با توران شاه و وزیر وی رئیس نورالدین؛ توافق دون دوارت د منزیس، فرماندار با محمدشاه و وزیر او رئیس شرف (۱۵۵۳) دریافت مالیاتهای هرمز (۱۵۲۹)، درآمد گمرکی هرمز بین سالهای ۱۵۲۳ تا ۱۵۵۰، خانه‌های حکمران هرمز و اندازهٔ زمین قلعه، حقوق‌هایی که سالانه در قلعه هرمز پرداخت می‌شود. (۱۵۵۴)

متمم و کمکی برای تاریخ پرتغال، ج دوم، ص ۷۸-۱۰۴

ـ کتاب، اوزان، مسکوکات و اندازه‌ها، اثر آنتونیو نونس

NUNES, Antonio, *Olivro dos Pesos, Medidas e Moedas.*

موضوع: وزنه‌های متعدد برای ادویه و سایر محصولات هرمز مانند گل میخک، سیب، گردو، دارچین، سبزیهای عطری، فلفل، شکر، پنبه، کنف، عنبر، ابریشم، برنج، گندم، جو و کره (...). ارزش برخی مسکوکات مانند پاردائو، لک، آذر، صرافین (اشرفی)، تانگا، واحد اندازه‌گیری مایعات در هرمز.

متمم برای تاریخ پرتغال، ج اول، صص ۲۶-۵

ـ نامهٔ دون ژوان سوم به دون آفونسو لنکاستری، سفیر در رم

۱۵۵۴

موضوع: اشاره به آزادی پرتغالی‌هایی که در مسقط توسط ترکها دستگیر شده بودند.

کرپ دیپلماتیک VII، صص ۱۴-۳۱۳
ترو د تومبو ۲۶۶ ص. SV.VI

ـ نامهٔ فرانسیسکو برنتو، فرمانده هند به دون ژوان سوم

باسیم، ۶ ژانویه ۱۵۵۷

موضوع: مذاکره صلح با بصره و امتیازات آن، نامه‌های پاشای بصره که توسط یک یهودی در هرمز دریافت شده بود و در آن در مورد امکان صلح صحبت شده بود.

مخازن، ج چهارم، ص ۲۳۲
اسناد، ج ششم، صص ۱-۱۸۰
تور د تومبو G. xv-9-28

ـ «داستان قدرتمندترین و برجسته‌ترین پادشاه پرتغال، دون ژوان سوم»

نوشتهٔ فرانسیسکو د آندراد، ۱۶۱۳

ANDRADA, Franaisco, *Cronica de Dom João O III, 1613.*

موضوعات بخش‌های مختلف

قسمت اول: قیام هرمز علیه پرتغالی‌ها، اعزام نیروی کمک (۲۴ - ۲۱) آزادی رئیس شرف، انعقاد صلح با حکمران هرمز (۵-۳۴)، خروج دون دوارت د منزیس فرماندار هند از هرمز، مرگ رئیس شمس‌الدین (۳۸)، عزیمت بالتزار پسوآ «مردی با افتخار و نجیب‌زاده» به عنوان سفیر نزد شیخ اسماعیل.

قسمت دوم: حضور لوپو واز دسا مپایو، فرماندار هند در هرمز، تصدی آنتونیو د سیلویرا به عنوان فرمانده هرمز، شورش قلهات و مسقط علیه پرتغالی‌ها، رسیدن هیتور دا سیلویرا به هرمز (۴-۳) انتصاب کریستوان مندوسا به عنوان

فرمانده هرمز، شکایت علیه فرمانده دیوگو د ملو، بازگشت فرماندار هند به هرمز.

خروج فرماندار لوپو و از دساماپایو از هرمز، تهدید ترکها علیه هرمز و در پی آن اعزام زمینی فرنان رودریگز از پرتغال به آن منطقه (۳۹) سفر زمینی آنتونیو تنریرآ از هند به پرتغال (۴۹)، هدیه حکمران هند به نونود کوینا فرماندار پرتغال در هند، زندانی شدن رئیس شرف و رسیدن او به پرتغال، شورش جزیره بحرین علیه حکمران هرمز، اعزام چهار کشتی حامل پارچه برای هرمز فرانسیسکو بوکارو، فرماندار هرمز (۶۳) قیام شاه رینشهر علیه حکمران هرمز (۹۲)

قسمت سوم: سفر اسحاق دوکایرو یهودی از هند به پرتغال از راه زمینی (۴۲)، اعزام دوارت کاتانیا (جاسوس ترکها) نزد فرماندار نونو داکوینا به دستور فرمانده هرمز، شکایت علیه فرمانده هرمز، انتصاب دون فرناندو د لیما و مارتین آفونسو دملو در پست فرماندهی هرمز (۶۸) ارسال آذوقه برای هرمز، دستگیری حکمران هرمز، اعزام سفیر ایران نزد فرماندار استوان داگاما (۸۱) درخواست حکمران هرمز آزادی وی و مردن او، تعیین لوئیس فالکان به عنوان فرمانده هرمز مالیات ۶ درصدی بر گمرک هرمز (۸۷).

قسمت چهارم: حضور مانوئل دا سیلویرآ در هرمز به عنوان فرمانده نظامی. ارسال نیروی کمکی از عدن برای فرماندهی هرمز (۲۴) دستورالعمل و رهنمود در خصوص اداره هرمز و دیگر قلعه‌ها. قلعه هرمز، ممنوعیت تجارت با ترکها، نیروی دریایی هرمز در تنگه هرمز، انعقاد توافق دوستی با پادشاه ایران (۱ ـ ۷۰) تحویل قطیف به ترکها و اعزام نیروی کمکی، رسیدن آیریش مونیش بارتو به هرمز و خروج دون آنتان د نورنونیا، فرماندار هند از آنجا، محاصره مسقط و هرمز توسط سلطان ترک، ساخت قلعه در مسقط، غارت جزیره قشم، هدیه حکمران هرمز به فرماندار پرتغال در هند، جنگ علیه ترکها در نزدیکی مسندم، اعزام نیروی دریایی جنگی به هرمز توسط نائب‌السلطنه هند، پیروزی دون فرناندو د منزیس بر ترکها در تنگه هرمز، حرکت کشتی‌های حامل کالا در مسیر هرمز، اعزام یک ناو کمکی برای حکمران بصره (۱۱۸) اعزام نیروی دریایی به هرمز.

ـ کتاب «سالنامهٔ دون ژوان سوم، نوشتهٔ کشیش لوئیس سوزآ

SOUSA, Frei Luis, *Anais de D. João III, 1938,* چاپ Livraria Sa da Costa, Lisbon.

این کتاب دو جلد می‌باشد.

جلد اول: دون گارسیا کو تینیو فرمانده هرمز (۴۳) قیام حکمران هرمز و محاصره قلعه هرمز، توصیف جزیره قشم (۱۲۸ـ۱۰۱) حرکت دون دوارت د منزیس برای دومین بار به سمت هرمز، مأموریت دیپلماتیک بالتزار پسوآ نزد شاه (۱۸۳ـ۱۷۸) اشغال مسقط توسط هیتور داسیلویرآ (۲۹۳).

جلد دوم: انتصاب کریستوان د مندوسا در قلعه هرمز و ورود نامبرده به قلایات (۱) دستگیری رئیس شرف (۶۵) حمله به جزیره بحرین توسط سیمون داکونیا (۶ـ۱۰۲) اشاره به دیوگو د ملو، فرمانده قدیمی هرمز و اعزام سه ناو به هرمز (۱۱۲)

اولین چاپ این سالنامه در سال ۱۸۴ در لیسبون توسط الکساندر هرگولانو تنظیم و منتشر گردید.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 381v

ـ حکم انتصاب صادره توسط دون سباستین، پادشاه پرتغال

لیسبون، ۱۶ جولای ۱۵۵۹

موضوع: انتصاب پرو کوئیلیو، نجیب‌زاده دربار به عنوان منشی رسمی گمرک هرمز.

ثبت اسناد گوآ، ص ۱۲۷

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاورآ، سفیر پرتغال در رم به دون سباستین پادشاه پرتغال

رم، ۲۱ جولای ۱۵۵۹

موضوع: اشاره به اجازه‌نامه سیلوآکه توسط اسحاق بکودو جهت انجام تجارت در بصره آورده شده بود.

نامه‌های دیپلماتیک، ج هشتم، صص ۳ـ۱۷۲

ـ کتاب «سفرنامهٔ آنتونیو تنریور، کشیش فرقه کریستو از هند به پرتغال از طریق خشکی»،
نویسنده آنتونیو تنریرو

TENREIRO, Antonio, ***Itinerario de Antonio Tenreiro, cavaleiro de Ordem Crsto, em que se contem como da India veo por terra a estes reynos de Reynos de Portugal,*** **چاپخانه Antonio de Maris, Coimbra, 1560.**

موضوع: بیوگرافی آنتونیو تنریرو، اشغال هرمز و وضعیت سیاسی دشوار آن، تشریح هرمز، ساکنین، آداب و رسوم و مذهب آن (c.1) سفرنامهٔ بالتازار پسوآ سفیر پرتغال به همراه پانزده پرتغالی دیگر که آنتونیو تنریرو نیز در بین آنها بوده است (c.2) تشریح شهر و حکمرانی لار، لباس ساکنین و تولیدات آن (c.3) آداب و رسوم و سرمنشاء مذهب ترکمن‌ها؛ تشریح برخی مناطق (c.4) منشاء مذهب صوفی (c.5) تشریح شیراز و آداب و رسوم آنها (c.6) سفر از شیراز تا اصفهان، تشریح این شهر، مذهب آنها؛ چگونگی شکار صوفی (۹ـ c.۷) تشریح شهر کاشان، قم Meoná، سلطانیه، Angão و تبریز (لباس ساکنین، تولیدات و آب و هوای آنها) (۱۵ ـ c.۱۰) رسیدن سفیر به محل استقرار صوفی؛ تشریح چادر او؛ ضیافت به افتخار سفیر در محل استقرار صوفی؛ تبادل هدایا (۱۷ ـ c.۱۶) تشریح اردبیل و بازگشت سفیر به تبریز، مرگ صوفی (۱۹ ـ c.۱۸) عزیمت تنریرو از تبریز به سمت اورشلیم به همراهی مسیحیان ارمنی و تشریح برخی محلها (۲۱ ـ c.۲۰) رسیدن تنریرو به هرمز و حرکت او به سمت پرتغال با نامه‌هایی برای دون ژوان سوم پادشاه پرتغال تشریح بحرین، قطیف و مناطق دیگر.

سفرنامه صص ۴۸ـ۳ و ۱۰۹ـ۱۰۵

ـ فرمان دون سباستین، پادشاه پرتغال

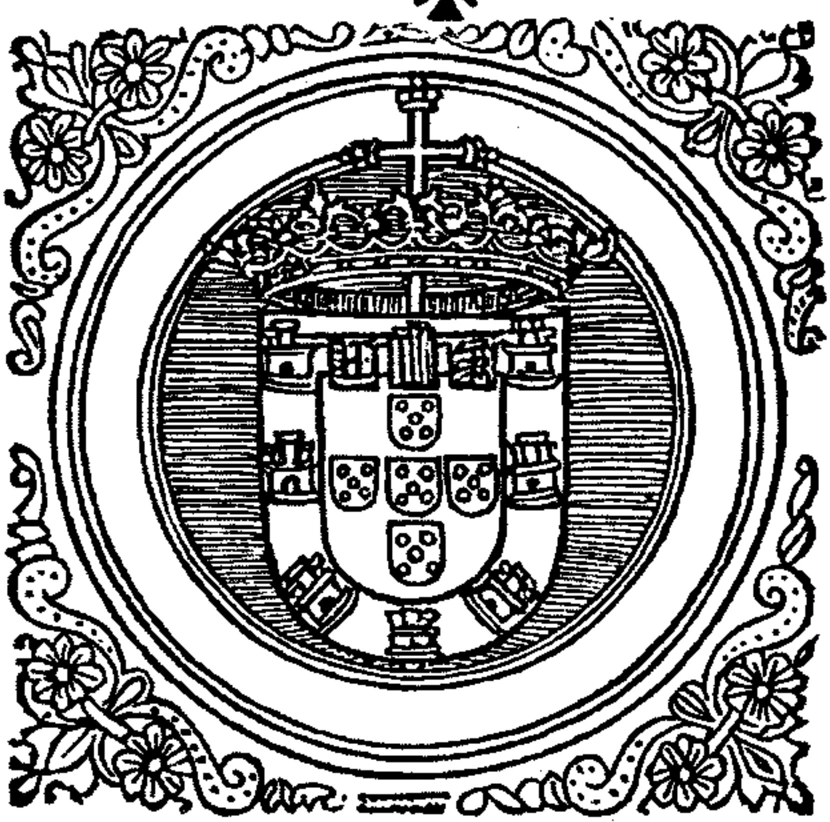
لیسبون، ۱۷ ژانویه ۱۵۶۰

موضوع: انتصاب دون دیوگو د نورنویا، نجیب‌زاده دربار در پست فرماندهی قلعه هرمز.

ثبت اسناد گوآ، صص ۱۳۰ـ۱۲۹

Itinerario de

Antonio Tenrreyro Caualeyro da ordem de Chriſto, em que ſe contem como da India veo por terra a eſtes Reynos. de Portugal.

Impreſſo em Coimbra em caſa de Antonio de Maris.

M. D. LX.

سفرنامه تنرّیورو ۱۵۶۰

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر پرتغال در رم به دون سباستین

رم، ۱۴ فوریه ۱۵۶۰

موضوع: اعلام تهدید حمله ترکها به ایران.

اسناد دیپلماتیک، ج هشتم، ص ۳۵۵

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر پرتغال در رم به دون سباستین

رم، ۱۷ فوریه ۱۵۶۰

موضوع: در خصوص وضعیت خوب نیروی دریایی پرتغال در بحرین

اسناد دیپلماتیک، ج هشتم، ص ۳۷۲

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر پرتغال در رم به دون سباستین

رم، ۵ مارس ۱۵۶۰

موضوع: در خصوص چگونگی اشغال جزیره بحرین در تنگه هرمز توسط ترکها که توسط نیروی دریایی پرتغال و با از دست دادن بیش از هزار نفر نیرو از آنجا بیرون زده شدند، تهدید ترکها علیه هرمز.

اسناد دیپلماتیک، ج هشتم، صص ۳ـ۳۸۱

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر پرتغال در رم به دون سباستین

رم، ۱۵ مارس ۱۵۶۰

موضوع: اخبار دریافتی در مورد حرکت پاشای قاهره به «و در آنجابه بیست و پنج کشتی جنگی فرمان داده که از آن بندر در همان سال به سمت هرمز حرکت نمایند».

اسناد دیپلماتیک، ج هفتم، ص ۳۸۹

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر پرتغال در رم به دون سباستین

رم، ۱۵ مارس ۱۵۶۰

موضوع: دستگیری آنتونیو پنیتو و ژوان دلیبواَ در مسقط.

اسناد دیپلماتیک، ج هشتم، ص ۳۹۵

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر در رم به دون سباستین

۱۶ می ۱۵۶۰

موضوع: آمادگی نیروی دریایی ترکها در سوئذ جهت حمله به هرمز.

اسناد دیپلماتیک، ج هشتم، صص ۶ـ۴۱۵

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر رم به دون سباستین

رم، ۱۳ اکتبر ۱۵۶۰

موضوع: اطلاعات در خصوص Baiyasit، فرزند سلطان ترک که به سمت صوفی فرار کرده بود «نامبرده زنده بوده و در میدان جنگی علیه پدرش و مرزهای آن در ستیز است.» اشاره به آنتونیو پنیتو و ژوان د لیبوآکه در مسقط زندانی بودند.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۱ـ۷۰

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۱۳ اکتبر ۱۵۶۰

موضوع: اخبار جعلی در مورد سفیر و فرستاده بایجایست فرزند سلطان ترک که با صوفی می‌باشد.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۹۳ـ۸۹

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۳۰ نوامبر ۱۵۶۰

موضوع: امکان حمله ترکها به هرمز، ارسال ادویه برای بصره از طریق هرمز.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۱ـ۱۱۰

نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۶ دسامبر ۱۵۶۰

موضوع: اطلاعات در خصوص مقادیر قابل توجهی ادویه که از طریق تنگه هرمز به بصره وارد شده بودند.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، ص ۱۳۵

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۲۲ ژانویه ۱۵۶۱

موضوع: دستگیری ژوان د لیبوآ و آنتونیو ریبرو در مسقط و آزادی آنها.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، ص ۱۵۶

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۱۰ فوریه ۱۵۶۱

موضوع: دستگیری ژوان د لیبوآ و آنتونیو ریبیرو در مسقط.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، ص ۱۷۳

ـ نامهٔ لورنسو د پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۱۹ ژوئن ۱۵۶۱

موضوع: تهدید ترکها در خلیج فارس، تمایل پاپ نسبت به تفاهم با صوفی برای تشویق او جهت جنگ با ترکها.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۷-۳۰۵

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۱۲ اوت ۱۵۶۱

موضوع: رسیدن اسحاق یهودی به رم که از هرمز آمده بود و اطلاعاتی را در مورد مقدمات حمله ترکها علیه خلیج فارس داشت. تمایل پاپ در برقراری تماس با صوفی با هدف نابودی ترکها.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۸-۳۱۳

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۲۶ سپتامبر ۱۵۶۱

موضوع: اعلام ابراز تمایل پاپ در اینکه تفاهماتی را با صوفی از طریق پرتغال انجام دهد.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، صص ۷-۳۵۶

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۲۷ اکتبر ۱۵۶۱

موضوع: خرید ۳۰ برده مورد نیاز به عنوان غرامت جهت آزادی پرتغالی‌هایی که در قاهره و در مسقط به همراه فرمانده ژوان د لیبوآ اسیر می‌باشند.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، ۳-۳۸۲

ـ نامهٔ لورنسو پیرش د تاوراَ، سفیر در رم به دون سباستین

رم، ۲۰ فوریه ۱۵۲۶

موضوع: امکان جنگی خونین بین دو برادر سلیم و بایزل که خواهان امپراتوری بوده و اینکه سلیم از جانب پدر برای تصدی این امر انتخاب شده است، بایزل با صوفی می‌باشد.

اسناد دیپلماتیک، ج نهم، ص ۴۵۸

ـ نامهٔ دادگاه تفتیش عقاید گوآ به دون سباستین

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۵۲۶

موضوع: آمدن تعدادی یهودی سفیدپوست ترک از طریق هرمز، که این امر برای آئین مسیحیت مخرب است، ضرورت انجام قانونی که براساس آن «اگر یهودی سفیدپوستی در هرمز پیدا شود اسیر و اموال او نیز مصادره خواهد شد». درخواست حکم فرمانداری هرمز برای آندره پیرش.

مخازن، ج اول، صص ۱۵۹، ۱۵۷
تور د تومبو G. II-1-13

ـ نامهٔ پاپ پیو چهارم به دون سباستین

رم، ۱۲ فوریه ۱۵۶۳

موضوع: دادن اختیار به پادشاهان پرتغال برای آنکه بتوانند فرمانداران موقتی برای موزامبیک، هرمز و سفاله تعیین نمایند.

اسناد دیپلماتیک، ج دهم، ص ۹-۷۸

ـ فرمان دون سباستین

لیسبون، ۲۶ فوریه ۱۵۶۳

موضوع: اعطای حکم فرماندهی هرمز برای مدت سه سال به دون پدرو دسوزآ، نجیب‌زاده دربار و فرزند دون مانوئل د تاورآ.

ثبت اسناد گوآ، ص ۱۳۴

ـ فرمان دون سباستین

لیسبون، ۲۷ فوریه ۱۵۶۳

موضوع: اعطای حکم فرماندهی برای مدت سه سال به دون فرانسیسکو ماسکارنینا، نجیب‌زاده دربار، به دلیل خدمات شایسته او.

ثبت اسناد گوآ، ص ۱۳۴

ـ قانون عدم ورود ارمنی، یونانی و ایرانیان

لیسبون، ۱۴ اوت ۱۵۶۳

موضوع: «ورود ارمنی، یونانی، عرب، ایرانی و سایر ملل که تحت سیطره ترکها می‌باشند به سرزمین من، علیرغم آنکه که این موضوع برایم ناخرسند باشد. ممنوع خواهد بود». اگر مواردی برخورد گردد، آنها دستگیر و زندانی شده و تا قبل از آنکه قصد او و آمدنش و اینکه برای چه اموری آمده و چه مدت خواهد ماند، مشخص نگردد آزاد نخواهد شد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res.90^{32} A

ـ نامهٔ سیمون دا کوستا به دون سباستین

گوآ، ۱۱ دسامبر ۱۵۶۳

موضوع: رسیدن یک سفیر از جانب پاشا بصره به هرمز جهت درخواست صلح از نائب‌السلطنه هند. «باتوجه به استقرار اینجانب در هرمز قرار شد نامبرده را نزد کنت نائب‌السلطنه برده سپس از گوآ به هرمز و بعد از آن به بصره برویم که در آنجا امکانات

آنها را مورد بررسی قرار دهم». سیمون داکوستا شابندار هرمز، تشریح نظامی و جغرافیایی بصره، صادرات کالا از طریق تنگه هرمز به بصره.

مخازن، ج پنجم، صص ۴۳-۱۳۷
تور د تومبو G. xv-17-40

ـ فرمان دون سباستین

لیسبون، ۴ فوریه ۱۵۶۴

موضوع: انتصاب مانوئل د ملو در پست فرماندهی قلعه پنجیم (pomim)

ثبت اسناد گوآ، صص ۱-۱۴۰

ـ کتاب «سفرنامه از جزیره هرمز تا تریپولی و از آنجا تا روشلای فرانسه» نوشته مستری آفونسو

AFONSO, Mestre, *Jtinerario da ilha d'Ormuz até Tripoli de Berbeira e dai até a Rochela de Franca.*

خلاصه: رسیدن نویسنده به مسقط و هرمز (می)، دستگیر شدن پرتغالی‌ها در مسقط و توسط ترکها، حرکت به سمت هرمز در ۲۵ ژوئن ۱۵۶۵، تشریح برخی مناطق فرعی؛ مشکلات موجود در سفر، آداب و رسوم و لباسها «آنها با یک دامن بلند مانند پیراهن‌های ما، که جلو بسته بوده با رنگ آبی از جنس نخ پنبه‌ای که عموماً خودشان پارچه آن را می‌بافند به همراه شلوار بلند نخی که تا پاهایشان را پوشانیده گلدوزی شده، کفش و برخی با نیم شلوار نخی و یک حوله سفید و بزرگ که بر روی سر می‌اندازند... مردان دارای ردایی بلند که تا پاهایشان کشیده شده به همراه عمامه در تابستان لباس بلند سفید نخی نازک، کفش‌های سفید با پاشنه بلند و برخی با نیم چکمه چرمی و لاستیکی آنها به غیر از زبان و آداب و رسوم فرق زیادی را با پرتغالی‌ها نداشته و شکل چهره و اندام با ما فرقی ندارد». تشریح شهر پرجمعیت و با شکوه کاشان (Caixão) محصولات و بازار میوه آن، فعالیت‌های تجاری، کارگاهها کاروانسراها و لباس مردم آنجا (c.1) سفر از کاشان به تبریز: تشریح شهرهای قم (با مسجد بزرگ آن که از آجر و کاشی‌کاری زیبایی ساخته شده بود)

سلطانیه، میانه، اردبیل، شماخی، باکو، تشریح شهر تبریز «مساجد با مناره‌های بلند و مزین به کاشی‌کاریهای زیبا و قابل تحسین»، «در این شهر حمام‌های زیادی وجود دارند». «میدان بزرگی در این شهر وجود دارد که در آن گروهی به خواندن، گروه دیگر به موعظه و برخی به بازی و تفرج مشغولند». زنان این شهر بسیار زیبا و از لحاظ چهره و قیافه خیلی به پرتغالی‌ها شبیه هستند» تشریح سایر مناطق، طبیعی، تولیدات، آداب و رسوم، لباسها و آثار باستانی.

تور د تومبو Lirraria 2262 سفرنامه‌ها

ـ مطالبی در مورد ادویه مشرق زمین

ونیز، ۲۰ جولای ۱۵۶۶

موضوع: اخبار واصله در مورد باز شدن راه بصره و عبور ادویه‌ای که از هرمز می‌آمد و مسئول گمرک آن به فروش آن می‌پرداخت. اهمیت تجاری ادویه در هرمز.

مخازن، ج چهارم، ص ۹۷
تور د تومبو G. xv-2-6

ـ سخنرانی دون آنتوان د نورنونیا، نائب‌السلنه هند در شهر گوآ

۱۵۶۶

موضوع: اهمیت نظامی و تجاری هرمز «حکومت هند جملگی بستگی به حفظ و حراست از هرمز دارد». تهدید نیروی دریایی ترکها علیه هرمز «باید در این زمینه تمهیدات و اقدامات مقتضی در جهت کمک به آن صورت پذیرد... به همین خاطر از شما مردم گوآ درخواست می‌کنم که مقدار ۵۰ هزار کروزادو برای این منظور به من قرض بدهید».

کتابخانهٔ ملی لیسبون، صص ۴۷۸-۴۷۶،
pomb. 196

ـ کتاب «مشرق زمین فتح شده توسط عیسی مسیح (ع)، چاپ لیسبون، ۱۷۱۰ نوشته کشیش فرانسیسکو سوزآ

SOUSA, Padre Francisco de, ***Oriente Conquistado a Jesu Christo pelos pardres da Companhia de Jesus da provincia de Goa, Lisbon, 1710.***

خلاصه: تشریح مختصر هرمز، رسیدن کشیش گاسپار بارزئو به هرمز در ۱۵۴۹؛ دو نصیحتی که توسط کشیش فرانسیسکو شاویر به او داده شد. اقدامات کشیش گاسپار، مجادله و مناظره با خاخام یهودی و مسلمانان، غسل تعمید، به آئین مسیحیت درآمدن یک یهودی و دو مسلمان، مسیحی شدن همسر سفیر شاه، تمایل حکمران هرمز برای مسیحی شدن، انتقام کشیش بارزئو در مورد مقامات هرمز، خروج بارزئو از هرمز به مقصد ژاپن ورود کشیش گونسالو رودریگز به جانشینی کشیش بارزئو و تمایل او نسبت به مسیحی کردن حکمران هرمز، فعالیت‌های مذهبی در هرمز و خروج قطعی ژزوئیت‌ها از آنجا به دلیل عدم موفقیت در آن منطقه (۷۴۱ـ۸۰۲)

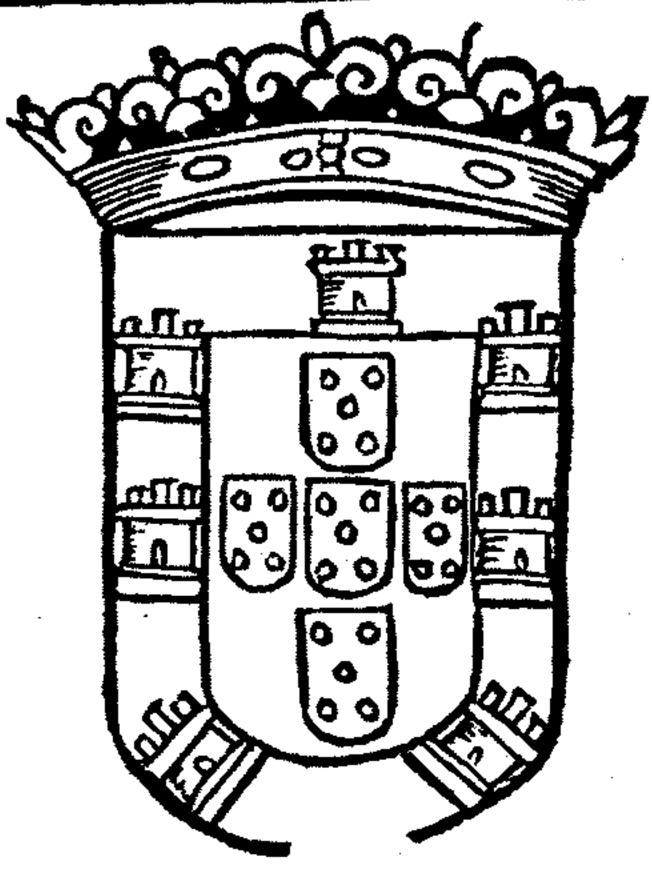
ـ کتاب «موارد تشابه مسائل چین با مواردی که در حکمرانی هرمز وجود دارند» نوشته کشیش گاسپار داکروز

CRUZ, Frei Gaspar da, ***Tractado em que se Contam muito por estão ad Cousas da china, com suas particularidade, assi do reyno dormuz 1569.***

خلاصه: بنیان هرمز، روند جانشینی در بین حکمرانان، حمله حکمران کرمان «که در داخل ایران قرار دارد» به هرمز، تشریح گذرا جزیره هرمز و بندر آن، تاریخچه مختصر هرمز، اهمیت تجاری آن و گمرک هرمز «یک جوی نقره است که همچنان جریان دارد». حضور کشیش گاسپار کروز به مدت سه سال در هرمز.

386 p.

این اثر در سالهای ۱۸۲۹ و ۱۹۳۷ تجدید چاپ و در ۱۹۵۳ به زبان انگلیسی ترجمه شد.

Tractado em que se

cõtam muito por estẽso as cousas
da China, cõ suas particulari-
dades, e assi do reyno dormuz
cõposto por el. R. padre frey
Gaspar da Cruz da ordẽ
de sam Domingos.
Dirigido ao muito poderoso Rey dom
Sebastiam nosso señor.

Impresso com licença, 1569.

گزارش مسائل چین توسط کشیش گاسپار داکروز

عنوان انگلیسی کتاب: South china in the sixlheenth cotury ترجمهٔ C.R.Boxer، دانشگاه سلطنتی لندن، چاپخانه Hakluyt Society ۱۹۳۵.

ـ نامهٔ پاپ پیو پنجم به دون سباستین

رم، ۱۷ نوامبر ۱۵۷۱

موضوع: درخواست از پادشاه پرتغال برای ارسال نامه‌ای برای شاه ایران جهت کمک برای نابودی کامل نیروهای ترکها.

اسناد دیپلماتیک، ج دهم، صص ۵-۴۲۴

ـ نامهٔ دون سباستین، پادشاه پرتغال به کاردینال اسکندریه

آلمیرین ۳۱ ژانویه ۱۵۷۲

موضوع: فرمان پادشاه پرتغال در زمینه عدم انجام هرگونه تجارت با ترکها، از طریق هرمز و بصره و یا هر مکان دیگر در آن قسمت» تصمیم پرتغال در اعزام سفیری نزد صوفی جهت ترغیب وی به هر شکل ممکن برای آنکه او را به جنگ با ترکها وادار نماید.

اسناد دیپلماتیک، ج دهم، صص ۸-۴۳۷

ـ کتاب «بودجه حکومت هند» از آنتونیو د ابرئو ۱۵۷۴ در مجله *Sludia* شمارهٔ ۴

لیبسون ۱۹۵۹، صص ۲۸۹-۱۶۹

خلاصه: درآمد قلعه هرمز: ۱۷۰ هزار پارداٶ، هزینه‌های قلعه هرمز با فرمانده، نیروی نظامی، فرماندار، قاضی، ناظر، حسابدار و خزانه‌دار کلیسا، منشی، المشرف، دیلماج و غیره...، هزینه‌های گمرک؛ حکمران و وزیر هرمز؛ کاتب، قاضی، شباندار و غیره... (صص ۹-۱۷۲)

این نشریه دستنویس تور د تومبو می‌باشد: Livraria 320

ـ سوگندنامه فرمانده و حکمران هرمز

هرمز، ۱۳ نوامبر ۱۵۸۱

سوگند وفاداری به فیلیپ اول، توسط فرمانده قلعه هرمز دون گونسالو د منزیس و توسط حکمران هرمز فاروغ شاه (Farraco xá) به نام خود و تمامی فرماندهان و مباشران او.

مخازن، ج سوم، صص ۶-۱۰۳
تور د تومبو G. xiii-7-29

ـ کتاب «شهرها و قلعه‌هایی که پادشاهی پرتغال در هند در اختیار داشته، فرماندهی و با اهمیت‌ترین پست‌های آن» منتشره در بولتن کتابخانه دانشگاه کوئیمبرا جلد بیست‌ویکم

کوئیمبرا ۱۹۵۳، صص ۱۴۴ - ۱ نوشته فرانسیسکو مندس دا لوژ

LUZ, Francisco Mendes da,

Livro das cidades e Fortalezas que a croa de portugal tem nas partes da India e das capitanias e mais cargos que neles há ed da importancia deles, در مجله Boltim da Biblioteca da universidade de Coimbra vd. XXI, 1953

خلاصه: تشریح هرمز، موقعیت جغرافیایی، مساحت و اهمیت تجاری «این شهر هرمز یکی از با اهمیت‌ترین نقاط جهان است و در آن تمامی کالاهای شرقی و غربی وارد می‌گردد». قلعه هرمز «قلعه هرمز از مهمترین استحکامات پرتغال در هند به شمار می‌رود که از دست دادن آن بزرگترین ضربه و شکست خواهد بود». حقوق و مستمری فرماندهان و سایر کارکنان، تشریح مختصر قلایات و مسقط. (صص ۵۶ - ۵۰)

ـ زندگی و اقدامات ماتیاس د آلبوکرک (Matias de Albuquerque)، فرمانده و نائب‌السلطنه پرتغال

هند، ۱۷۴۹

موضوع: ورود ماتیاس د آلبوکرک به قلعه هرمز و اقداماتی که در آنجا انجام داد.

قرار دادن مجسمه آفونسو د آلبوکرک، دایی نامبرده که دستور ساختن آنرا در گوآ با سنگ داده بود، در قلعه، کمک به مبلغین مذهبی در هرمز. تقدیر از اقدامات وی به عنوان فرمانده هرمز، نامه شاه ایران به ماتیاس د آلبوکرک که در آن از وی تقدیر شده بود.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، FG. C.482
XIII-XV
کتابخانهٔ عمومی اورآ ۶۶-۶۱-۵۳-۴۵
صفحات CXV-2-13

ـ گزارش کشیش فری سباستین د سان پدرو از فرقه سان اگوستینو که در سال ۱۵۹۲ به هرمز آمده بود.

موضوع: تشریح دقیق سفرش تا هرمز، اشاره به سوار، قلهات مسقط دبا، انبار کالاهای دون آفونسو نورالدین، مسیحی شدن او، ازدواج و فرزندانش، مسیحی شدن فیلیپ نورالدین.

تور د تومبو ۳۱۸-۳۰۱ ص Livraria 731[24]

کتاب «خاطرات یک سرباز در هند» اثر کوستا لوبو، به زبان پرتغالی موجود در موزه برتیانیکو که در سال ۱۸۷۷ توسط چاپخانه ملی لیسبون چاپ گردید.

صفحه ۳۴۴:

نیروی دریایی پرتغال در هرمز در سال ۱۵۸۶ (صفحه ۳۰)

اهمیت تجاری هرمز، درآمد گمرکی هرمز «بیش از سیصد هزار پاردال است (۱۵۹۵) سوءمدیریت و سازماندهی نظامی و اداری در هرمز (صفحه ۱۱۸) اشاره به کلیسا، صومعه سان اگوستینو و خانه اعانه ملی (صفحه ۱۸۸) مستمری سربازان هرمز (صفحه ۸-۲۱۷) ممنوعیت فروش اسب به اعراب مسلمان و خروج آن از هرمز به هند (صفحه ۸ - ۲۵۶)

ـ رهنمودهای ویژه فیلیپ اول به دون فرانسیسکو داگاما، نائب السلطنه هند

لیسبون، ۷ مارس ۱۵۹۶

موضوع: ضرورت اعزام فردی با کیفیت و کاردان نزد شاه ایران در جهت ترغیب نامبرده برای جنگ با ترکها، تهیه گزارشی از پیروزیهایی که در مجارستان علیه ترکها به‌دست آمده و ترجمه وارسال آن برای شاه ایران.

آرشیو، ج اول، fasc.3, p.II, d.
آرشیو گوآ، LM.IV، صص ۶۱۷ ـ ۷۳۱

ـ مجموعه‌ای از نامه‌هایی که در سال ۱۵۹۷ توسط کشیش‌های مختلف فرقه کمپانی مسیح، ساکن هند، چین، ژاپن و برزیل در خصوص مسائل مختلف گردآوری شده است.

این کتاب در سال ۱۵۹۸ در لیسبون منتشر گردید و شامل ۲۴۰ صفحه می‌باشد.

خلاصه: نامه ژرونیمو شاویر (۱۵۹۶) در خصوص ضرورت یادگیری زبان فارسی «به‌نظر آنچه از فارسی به پرتغالی اعلام می‌گردد کامل نیست اما با یاری مسیح کمتر به این مسئله نیازمند خواهیم بود چراکه برخی از مسیحیان ارمنی را به عنوان مسلمان در بین آنها فرستاده‌ایم».

کتابخانهٔ ملی لیسبون، ۶۹ ص Res.2789 p

ـ کتاب دههٔ چهارم آسیا اقدامات پرتغالیها در کشف و فتح سرزمین‌ها و دریاهای مشرق زمین در زمان فرماندهی لوپو واز د سان پایو در هند نوشته دیوگو کوتو

Couto, Diogo do, *Decada quarta da Asia*

لیسبون ۱۶۰۲

دهه‌های پنجم، ششم و هفتم، نیز در سالهای ۱۶۱۲، ۱۶۱۴، ۱۶۱۶ پس از دههٔ چهارم منتشر و دهه‌های چهارم تا دوازدهم در ۱۷۷۸ و ۱۷۸۸ در لیسبون چاپ شد.

خلاصه:

دههٔ چهارم: اعتراض رئیس شرف وزیر به فرماندار لوپو د سانپایو آزادی

رئیس شرف، صلح، شیوخ قلهات و مسقط، رسیدن ناو هیتور دا سیلویراً به مسقط و هرمز، دستگیری رئیس شرف و انتصاب رئیس احمد به جانشینی وی (کتاب دوم c.7) آزادی رئیس شرف که در مسقط دستور قتل رئیس احمد را صادر می‌کند، بازگشت آنتونیو د میراندا به هرمز و فروش پارچه‌های کشتی که غارت کرده بود، شورش رئیس شرف در هرمز و حرکت زمینی آنتونیو تنریراً از هرمز به پرتغال جهت آگاهی دادن به پادشاه، حرکت مانوئل د ماسدو به سمت هرمز جهت دستگیری رئیس شرف و بردن وی به محل حکمرانی خود (کتاب پنجم c.7)

قسمت دوم کتاب دهۀ چهارم: رسیدن نونو داکوینا، فرماندار هند به مسقط و هرمز، صلح و آشتی بین رئیس شرف و حکمران هرمز، رسیدن مانوئل د ماسدو به هرمز و دستگیری مخفیانه رئیس شرف، قیام و شورش وزیر بحرین و رئیس بدرالدین به‌دلیل دستگیری رئیس شرف، امتناع حکمران هرمز از پرداخت خراج مرتبط با حکمرانی بحرین، حرکت یک نیروی دریایی از هرمز جهت به تسلیم و اطاعت درآوردن بحرین (کتاب ششم c.3) مذاکرات سیمون داکوینا و رئیس بدرالدین، حرکت و حملات پرتغالی‌ها درخواست نیروی کمکی، خروج پرتغالی‌ها و حرکت سیمون داکوینا، تحویل رئیس شرف به مانوئل د ماسدو جهت اعزام وی به پرتغال، انتصاب شیخ راشد در پست وزارت (کتاب ششم c.4) روابط بین ترکها و ایران صوفی بزرگ اسماعیل و چهار فرزندش، جنگ بین سلیمان ترک و شاه طهماسب پادشاه ایران (کتاب هشتم c.14)

دهۀ پنجم، قسمت اول: شکایت علیه فرمانده هرمز دون پدرو د کاشتلو برانکو، اعزام بازرس کل، پرو فرناندس جهت کنارگذاردن فرمانده و تعیین دون فرناندو دلیما جهت تصدی آن پست (کتاب دوم c.6) سفر بازرس کل به هرمز جهت اعلام به فرمانده قلعه برای ترک آن محل، رسیدن دون فرناندو دلیما به هرمز و تصدی فرماندهی قلعه (کتاب دوم c.8)

قسمت دوم: اعطای امتیاز گمرک هرمز به شاهان پرتغالی و دستورالعمل آن، تاریخچه شاهان هرمز و حکمرانی آن، تجارت هرمز و پرداخت مالیات (مقرری)،

شورش والی شیراز برای دریافت خراج و اشغال قلعه، تبادل پیام بین والی شیراز و فرمانده هرمز. برخورد بین پرتغالی‌ها و مسلمانان، ورود توران شاه به هرمز و انعقاد صلح با والی شیراز (کتاب دهم c.1)

دهۀ ششم، قسمت اول: تصرف بصره توسط ترکها، عزیمت دون مانوئل دلیما به هرمز و تصدی فرماندهی قلعه.

قسمت دوم: درخواست کمک والی Canfar از فرمانده هرمز جهت مبارزه با ترکها (کتاب ششم c.1) درخواست کمک فرمانده هرمز از فرماندار هند جهت مبارزه بیسلا، فرمانده abeixim که قلعه منوجان Manojão را به تصرف در آورده بود، شورش بیسلالا، درخواست کمک حکمران هرمز از فرمانده پرتغالی جهت مقابله با بیسلالا (کتاب هفتم، بخش هفت) جایگزنی فرمانده هرمز، حمله ترکها به بصره، درخواست کمک حکمران بصره، اعزام یک ناوگان دریایی به فرماندهی دون آنتونیو د نورنونیا (کتاب نهم بخش ۴)، حمله مشترک پرتغالی‌ها و ایرانیان جهت آزادی قطیف از چنگ ترکها، تخریب قلعه قطیف، تصرف قلعه جزیره موزیک Mouzique در رود فرات که در اختیار ترکها بود، تعیین فرمانده ترک پیربیک جهت دفاع از استحکامات بصره با بهره‌گیری از یک ناوگان قدرتمند و جلوگیری از پرتغالی‌ها، رسیدن نیروی دریایی پیربیک به مسقط، محاصره قلعه جائی‌که پرتغالی‌ها در آن قرار داشتند، مذاکره پیربیک با فرمانده پرتغالی ژوان د لیسبوآ که تسلیم شده بود و تمام پرتغالی‌ها دستگیر شده بودند. رسیدن پاشا پیربیک به هرمز، تسخیر مواضع پرتغالی‌ها در قلعه و حمله آنها، درخواست کمک، اعلام آمادگی پیربیک برای دریافت غرامت جهت آزادی پرتغالی‌هایی که در مسقط دستگیر شده بودند، غارت شهر توسط ترکها، اعلام آمادگی مجدد ترکها برای دریافت غرامت جهت آزادی پرتغالی‌ها و مخالفت فرماندۀ قلعه، پیاده شدن ترکها در جزیره قشم و غارت و تخریب آنجا (کتاب دهم، بخش ۴)، اعزام نیروی کمکی به هرمز، سخنرانی فرماندار هند در مجلس گوآ و درخواست وام جهت دفاع از هرمز، عزیمت نیروی دریایی بزرگی جهت دفاع از هرمز، رسیدن دون آنتوان د نورنونیا به هرمز، رسیدن پیربیک به بصره، جائیکه به او اعلام کردند، پاشا او را برکنار نموده و علت آن سرپیچی از دستورات ترک کبیر بوده است، خروج

از مسقط و هرمز، پیربیک بصره را به مقصد قسطنطنیه جهت دلجویی از سلطان ترک نمود و موفق شد از تعقیب و کنترل پرتغالی‌ها فرار نماید. (کتاب دهم، بخش ۱۰)، رسیدن پیربیک به قسطنطنیه و اعزام مرادبیک با ۱۵ کشتی جنگی برای حراست از تنگه مکه، جنگ دریایی بزرگ بین پرتغالی‌ها و ترکها به فرماندهی مرادبیک در حاشیه سواحل ایران (کتاب دهم، بخش ۱۳)، تعیین برناردین د سوزآ به‌عنوان فرمانده قلعه هرمز (کتاب دهم، بخش ۱۸)، حمله پرتغالیها به پانزده کشتی ترکها.

دهۀ هفتم، قسمت اول: رسیدن دون آلوارو دا سیلویرآ به هرمز و حرکت از آنجا به مقصد بصره، توفان در رودخانه فرات (کتاب سوم، بخش چهارم)، تشریح سلسله‌ها، حکومت‌ها و مذاهب ایرانیان، حرکت سفرای حکمران و پادشاه ایران در کشتی‌های هرمزی با هدف متقاعد و تشویق کردن والی‌های دکن برای درآمدن به آئین مذهبی آنها، تغییر فرمانده هرمز «با توجه به رسوایی مالی که در امر اعطای وام بوجود آمده بود».

قسمت دوم: حمله ترکها به قلعه بحرین و در خواست کمک از هرمز، ارسال کمک و محاصره جزیره بحرین و جنگ با ترکها، تحویل پرتغالی‌هایی که توسط ترکها دستگیر شده بودند، مرگ فرمانده قطیف، انعقاد صلح با ترکها، تشریح جزیره بحرین (کتاب هشتم، بخش ۱۱ ـ ۷)، نیروی کمکی گوآ برای هرمز و بحرین (کتاب هشتم، بخش ۳)، رخدادها و وقایعی که در ایران در خصوص ترکها اتفاق افتاده که جملگی به ضرر هرمز بوده‌اند (کتاب هشتم، بخش ۱۵)، درخواست کمک شاه بصره برای مقابله با ترکها و در مقابل پرداخت نیمی از درآمد گمرکی و واگذاری قلعه به پادشاه پرتغال (کتاب نهم، بخش ۱۱)، تهدید حمله ترکها به کشتی‌هایی که از هرمز به گوآ در حرکتند. تعیین دون پدرو د سوزآ برای پست فرماندهی هرمز.

دهۀ دهم، قسمت اول: رسیدن خبر پادشاهی فیلیپ به‌عنوان شاه پرتغال به هرمز (کتاب اول، بخش ۳)، حمله ترک‌ها به اماکن مسکونی مسقط و تخریب آنها و

مقاومت مردم، غارت مردم مسقط و درخواست کمک از هرمز، فرار مردم به سمت داخل، اعلام فیلیپ به‌عنوان پادشاه پرتغال در هرمز (کتاب اول، بخش ۱۳ ـ ۱۱)، حمله والی لار به منطقه مغوستان که وابسته به حکمرانی هرمز بود، تصرف قلعه شمیل و دیگر محلهایی که متعلق به پادشاه هرمز بوده است در منطقه مغوستان توسط فرماندهان والی لار، حرکت پرتغالی‌ها به همراه وزیر و شاه هرمز برای پس گرفتن شامل و دیگر قلعه‌های مغوستان، تشریح شمیل، حمله به شمیل، کمک فرزند والی لار و کشته شدن او، مبارزه با اهالی لار و انعقاد صلح (کتاب دوم، بخش ۱۴ ـ ۱۰)، جنگ بین ترکها و ایرانیان (کتاب سوم، بخش اول)، مشکل جانشینی پادشاهی ایران، ورود و اشغال پرسیا توسط ترکها و جنگ بین آنان و ایرانیان (کتاب چهارم، بخش ۲ ـ ۱)

قسمت دوم: بازسازی قلعه هرمز و دیگر شهرها با هراس از ترکها، حمله اهالی نخیلو که در جزیره لار مخفی شده بودند، به ناوگان دریایی که از بصره به هرمز در حرکت بود و درخواست کمک از نائب‌السلطنه هند (کتاب ششم، بخش ۱۰)، تجاوز ترکها به ایران و مبارزات و جنگهای آنها، اشغال تبریز، خلاصه تاریخچه و مختصری در خصوص موقعیت تبریز، ساخت استحکامات توسط ترکها، جنگ با ایرانیان، ادامه جنگ بین ایران و ترکها، مبارزه با ایرانیان و کشته شدن عثمان پادشاه فرمانده ترکها (کتاب ششم، بخش ۱۳ ـ ۱۱) حرکت ناوگان دریایی پرتغال جهت جنگ با نیکیلوس‌ها، تجاوز ارتش بزرگ ترکها به ایران جهت یاری به نیروهایی که در تبریز محاصره شده بودند، ساخت قلعه دیگری در قنجار گنجه (کتاب هشتم، بخش اول)، تهیه مقدمات توسط پرتغالی‌ها برای ساخت قلعه‌ای در مسقط با هدف جلوگیری از استقرار ترکها در آنجا، عباس میرزا، ولیعهد و شاهزاده ایرانی شاه و برادران خود را دستگیر و خود را شاه ایران اعلام کرد، ورود ازبکها به ایران (کتاب نهم، بخش ۲و۳)

دههٔ دوازدهم: وضعیت شورش در هرمز به‌دلیل مذاکرات موفقیت‌آمیز فاروق شاه (Ferugoxa)، تهیه مقدمات حفظ و دفاع از قلعه‌ها، برکناری فرزند بزرگ‌تری که با دختر وزیر ازدواج کرده بود (کتاب دوم، بخش ۱)

ـ نامهٔ فیلیپ اول، پادشاه پرتغال به دون فرانسیسکو داگاما، نائب السلطنه هند

لیسبون، ۱۵ ژانویه ۱۵۹۸

موضوع: اشاره به نامه دون لوئیس مندوساکه مطابق اطلاعات وی «شاه ایران در بهترین وضعیت به‌سر می‌برد»، ارسال نامه از جانب شاه پرتغال برای شاه ایران در سال ۱۵۹۷ و ارسال هدیه برای او، ضرورت حفظ دوستی و مودت با شاه ایران، ارسال نامه‌ای در ۱۵۹۸ جهت شاه ایران، گلایه از حکمران هرمز و اقدامات خوب وزیر.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 691، صفحات ۱۱۳-۱۱۲،
آرشیو گوآ، LM II ص ۴۸۸

ـ نامهٔ فیلیپ اول به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱۰ مارس ۱۵۹۸

موضوع: سفارش پادشاه نسبت به اینکه پست‌های تجاری در باسین (Bacaim) هرمز و مالاکا به‌صورت المشرف منطقه دیو خدمت نمایند، در خصوص آنکه نباید خزانه‌داری (یک درصد) وجود داشته باشد و نائب‌السلطنه‌های هند نباید از پولهایی که از قلعه‌ها می‌رسد استفاده نمایند، اعطای پست بازرسی قلعه هرمز به سیمون دا کوستا.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، ص ۷۰، ۷۱ و ۱۴۸

ـ نامهٔ فیلیپ اول به دون فرانسیسکو داگاما، نائب السلطنه هند

لیسبون، ۱۶ مارس ۱۵۹۸

موضوع: در خصوص نامه دریافتی از فرمانده، هرمز: «در مورد کشته شدن فرماندهان دون ژونیمو ماسکارنیاس، دیوگو لوپس و آنتونیو د ازودو و اطلاعاتی در خصوص وجود عوامل مشکوک در این موارد، ضرورت تحقیق و بررسی و مجازات عاملین.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، ص ۸۴

CINCO LIVROS
DA DECADA DOZE
DA HISTORIA DA INDIA

P O R

DIOGO DO COVTO

Chroniſta & Guarda mór da Torre do
Tombo do Eſtado da India.

*Tirados a luz, pello Capitão Mᵉˡ Frz. de Villa Real Cavalleiro
fidalgo da caſa do ſereniſsimo Dom JOAO IV. Rey de
Portugal noſſo ſenhor, Reſidente na Corte de Pariz,
e Conſul da Naçaõ Portugueza nos
Reynos de França.*

Com licença e Previlegio

EM PARIZ.

Anno M. DC. XLV.

کتاب تاریخ هند نوشته دیوگو دو گویا

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون فرانسیسکو داگاما، نائب السلطنه هند

هرمز، ۲۱ مارس ۱۵۹۸

موضوع: تقدیر از پرو د آزو دو کوتینیو، فرماندهٔ سابق هرمز «وی فردی خدمتگذار به سلطنت و با مردم نیز به خوبی و عدالت رفتار می‌کرد».

تور د تومبو Graco III، ص ۸۴

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند

هرمز، ۲۱ مارس ۱۵۹۸

موضوع: اشاره به نامه مأمور گمرکات هرمز آنتونیو د آزودو به شاه هرمز در مورد هشدار نسبت به پارای مسائل.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، FG.699، ص ۱۴۳
آرشیو گوآ، LM II، ص ۵۲۴

ـ نامهٔ فیلیپ اول به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند

لیسبون، ۳ آوریل ۱۵۹۸

موضوع: ارائه رهنمود در مورد فروش فلفل که به قلعه‌های هرمز و مسقط ارسال می‌شده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG.6919، ص ۱۰۰

ـ نامهٔ دیوگو ویلو به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند

لیسبون، ۶ آوریل ۱۵۹۸

موضوع: نامتناسب بودن فلفل‌هایی که جهت قلعه‌های هرمز و مسقط ارسال می‌گردد و انجام اقدامی برای جلوگیری از این بی‌نظمی، صدور دستور لازم در خصوص برخورد با خاطی‌ها و اعدام کردن این افراد، همچنین اشاره به اعلامیه‌هایی که در قلعه هرمز جهت برخی مناطق در ایران ارسال گردید است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، FG. 1975، ص ۲۹۳

ـ نامهٔ حکمران هرمز به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند

هرمز، ۱۴ آوریل ۱۵۹۸

موضوع: ورود بازرس کل، درخواست حکمران هرمز برای آنکه فرزندش که مردم او را خواسته و پرتغالی‌ها نیز او را قبول دارند، به عنوان جانشین او انتخاب گردد.

تور د تومبو Graca II E، ص ۴ـ۳۹۳

ـ نامهٔ حکمران‌هرمز میرفرخ شاه (Mir Faruxa) به دون‌فرانسیسکو داگاما،نائب‌السلطنه‌هند

هرمز، ۲۰ آوریل ۱۵۹۸

موضوع: اظهار این مطلب که فرزند مشروع فرخ شاه و ملکه بی‌عفیفه، دختر شاه نورالدین می‌باشد. درخواست مداخله نائب‌السطنه برای آنکه وی جانشین پدرش که دارای کهولت سن است، بشود.

تور در تومبو Graca II، ص ۲۸۹

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند به فیلیپ اول، پادشاه پرتغال

گوآ، آوریل ۱۵۹۸

موضوع: سفارت شاه ایران «از هرمز نیز خبری از یک سفیر خیلی لایق و با هدایای زیادی از جانب شاه ایران رسیده است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۹۲

ـ نامهٔ فیلیپ آنتونس، مأمور مالیه گمرک گوآ

گوآ، ۲۱ جولای ۱۵۹۸

موضوع: اشاره به درآمد گمرکی هرمز در طول اولین سال تصدی نائب‌السلطنه هند دون فرانسیسکو داگاما: سی هزار و دوازده صرافین که توسط مسئول گمرک هرمز ارسال شده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1978، ص ۱

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به دون فرانسیسکو داگاما نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۱ نوامبر ۱۵۹۸

موضوع: در خصوص بازرس اسبان هرمز که به دلیل خدمات می‌تواند به عنوان خدمتگزار شاه ارتقاء یابد ولی نه اینکه او را پرتغالی بخوانند، در مورد تعمیرات قلعه مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، صفحات ۱۴، ۱۵ و ۱۸۵

ـ نامهٔ فیلیپ دوم، پادشاه پرتغال به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند

لیسبون، ۲۱ نوامبر ۱۵۹۸

موضوع: تأیید تمامی مواردی که نائب‌السلطنه در خصوص شاه ایران نوشته بود. وی اشاره کرده بود «شاه ایران جوان و جاه طلب و مشتاق جنگ است که پس از شکست ترکها توسط امپراطور، عموی من، دو شهر ایران را رها کرد که یکی از اصلی‌ترین آنها شهر تبریز بود، اینجانب سفیری را با هدایای زیاد نزد او فرستادم که به خوبی استقبال گردید و خیلی راضی از دربار آن شاه بازگشته بود، مجدداً سفیری برای درک رخدادها و مسائل ایران اعزام نمودم». اختلاف بین حکمران و وزیر هرمز، ممنوعیت ورود ونیزئیها و ارمنی‌ها و دیگر افراد خارجی به هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، ص ۱۹، ۲۲، ۱۱۷

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۱ نوامبر ۱۵۹۸

موضوع: اعلام حسن‌نیت شاه پرتغال نسبت به حکمرانان محلی، در قالب صدور اعلامیه‌ای برای آنها، خصوصاً اعلام این مطلب به شاه ایران که در «حال حاضر برایش نامه‌ای ننوشته‌ام.»

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، صفحات ۱۱۰ و ۱۸۹

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به دون فرانسیسکو داگاما نائب‌السلطنه پرتغال در هند

لیسبون، ۲۱ نوامبر ۱۵۹۸

موضوع: دستور مجازات فرانسیسکو د آلمیدا، فرمانده دریایی مسقط به دلیل مسائل و مشکلاتی که وی در زمینه تجارت فلفل ایجاد کرده بود، این مجازات برای آن است که درس عبرتی برای دیگران باشد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 6919، ص ۱۲۷

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، فرماندار هند به فیلیپ دوم

گوآ، آوریل ۱۵۹۸

موضوع: مرگ دون آنتونیو لیما، فرمانده قلعه هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۹۹

ـ گواهی فیلیپ آنتونس، مأمور مالی گمرک گوآ

گوآ، ۳۰ اوت ۱۵۹۹

موضوع: درآمد گمرک هرمز در دومین سال نائب‌السلطنه‌ای دون فرانسیسکو داگاما: چهل و سه هزار و پانصد و دوازده صرافین، دریافتی از گمرکات هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1978، ص ۲۸

ـ نامهٔ لوئیس داگاما به فیلیپ دوم

هرمز، ۱۳ سپتامبر ۱۵۹۹

موضوع: در مورد گرفتن مراسم فوت که مایل بوده در مورد مرگ فیلیپ اول انجام دهد.

تور د تومبو Graca VI D، ص ۱۵۳

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به اسقف اعظم شهر اورآ، دون تئوتونیو د براگانسیا

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: دفن دون لوئیس در قلعه هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۲۷

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما به فیلیپ دوم

گوآ، ۱۸ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: اخذ ۶ درصد مالیات از پارچه‌هایی که Chaul به هرمز ارسال می‌گردند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۲۷

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: رسیدن یک سفیر از جانب شاه ایران، از طریق هرمز به گوآ (می ۱۵۹۸) «که با عادل شاه دیدار کرده و به خوبی مورد استقبال قرار گرفته بود». انتقاد از دون آنتونیو د لیما، فرمانده تازه فوت شده قلعه هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۰۷

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: اقدامات خوب شیخ مسقط و بصره که علیه بابل قیام کرده است. انجام مراحل مقدماتی جانشینی حکمران هرمز به علت کهولت سن نامبرده، حسن تفاهم بین شاه ایران و فرماندهان هرمز «او نشان داده که دوست این حکومت است». اشاره به پیروزیهای شاه ایران بر ازبکها، پس از کشتن عبدالله‌خان شاه آنها.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۴۱

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: نامتناسب بودن پیشنهاد کنترل قلعه مسقط توسط قلعه هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۷۴-۱۷۳

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: اعزام نیکلاو پینتو به‌هرمز جهت آوردن مقادیری پول از درآمد گمرکات آن شهر.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۲۸۱

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۴ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: درآمد گمرکی هرمز اضافه نشده است. همچنین اشاره به اعزام سفیری از جانب ایران به مغور Mogor.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۲۰

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۴ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: «ارسال دو نامه‌ای که به توسط دون لوئیس داگاما، فرمانده هرمز برای آن اعلیحضرت می‌فرستم، این نامه‌ها توسط روی د گوویا Rui de Gouveia نوشته شده که از مسیر ایران به اسپانیا آمده و فرد امین و مطمئنی است در این نامه مطالبی در خصوص تحرکات انگلیسی‌ها که با شاه ایران می‌باشند آمده است. این انگلیسی‌ها به عنوان سفیر شاه و جهت جلب حمایت برای مقابله با ترکها به پرتغال، نزد پاپ، امپراطوران و سایر حکمرانان و شاهزادگان ممالک مسیحی اعزام شده‌اند. قصد شاه ایران درگسستگی با ترکها، ظن نائب‌السلطنه نسبت به انگلیسی‌های اعزامی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۸۰

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، ۲۵ دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: اخذ مالیات هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۷۱

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

گوآ، دسامبر ۱۵۹۹

موضوع: شایعه حمله علیه هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۱۶۰

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

۱۵۹۹

موضوع: ارسال نامه نائب‌السلطنه به شاه ایران از طریق هرمز که این موضوع بیانگر ارتباط خوبی است که وی امیدوار است با او داشته باشد. «به من اطمینان داده‌اند که نسبت به پرتغالی‌ها و فرماندهان در هرمز حسن‌نیت داشته‌اید». «حکمران هرمز خیلی پیر بوده که به همین دلیل نشان داده که قادر به اداره امور نبوده و پسر بزرگ او میر فرخ شاه از توانایی و ذکاوت لازم برخوردار بوده به همین دلیل او را متقاعد نموده‌ام که از سمت خود کناره‌گیری نماید» تعمیرات قلعه مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، صفحات ۱۴۵-۱۴۴

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

۱۵۹۹

موضوع: عدم دریافت پول از هرمز، ایجاد آرامش در مسقط، شکایت از فرماندهان مسقط «شکایت از فرماندهان در هرمز همچنان ادامه دارد». دستور برای آنکه حکمران هرمز کمتر ظلم نماید. «از صلحی که والی لار با دیوگو لوپ انجام داد، اخباری را برایم ارسال نمائید». زن دون ژرونیمو د ازودو از حکم مرگ رهایی

یافت». خبر رسیدن یک سفیر از جانب ترکها به ایران. اظهار نظر در مورد شاه ایران: با خبر شده‌ام که شاه جوانی است و جنگجو نمی‌باشد». ساخت یک قلعه در مسقط، آرامش در هرمز، تقدیر از فرقه اگوستینو که در هرمز می‌باشند، «تمامی ناآرامی و تحرکات والی لار به دلیل آن است که یکی از جوانان خدمتگزار او مسیحی شده است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۷۹-۵۱

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

۱۵۹۹

موضوع: انتصاب ناظری برای اسبان در هرمز و امتیاز این اقدام.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، صفحات ۳۳-۳۴

ـ نامهٔ فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

۱۵۹۹

موضوع: اطلاعاتی در مورد شاه ایران «فردی است که کمتر جنگ‌طلب است» اطلاعاتی در مورد ترکها «پس از شکست از امپراطور، سفیری را با هدایای فراوان نزد شاه ایران فرستاد و شهرهای بزرگی را که تصرف کرده بود از جمله شهر تبریز را رها نمود. خبر از وفاداری حکمران هرمز نسبت به پرتغالی‌ها «در این رابطه اختلاف فاحشی بین او و وزیرش وجود دارد».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص $۱۰۸^{۲-۷}$

ـ تهیهٔ مایحتاج سربازان کشتی که به هرمز آمده بود

گوآ، ژانویه ۱۶۰۰

موضوع: جمع هزینه‌ها و آذوقه برای ده سرباز و افسر و چهل و پنج دریانورد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1978، ص ۵۹

ـ بازجویی توسط دادستان کل کیفری

گوآ، ۴ ژانویه ۱۶۰۱

موضوع: شهادت آنتونیو دیاس، مسئول گمرک هرمز در مورد قتل فرنان پائولو که در هرمز به ضرب خنجر به قتل رسیده بود.

مخازن VI، ص ۳۷۸

تور د تومبو G.XVI-3-7 FG. 19

ـ نامهٔ پاپ کلمنت هشتم به شاه عباس

رم، ۱۴ فوریه ۱۶۰۱

موضوع: توصیه‌های دیوگو د میراندا و فرانسیسکو دا کوشتا، دو مبلغ ژزوئیت که به نزد شاه آمده بود.

کتابخانهٔ اژودا 46-X-17، صفحات ۴۱۶ـ۴۰۹

ـ نامهٔ کاردینال دون پدرو د کاستیلو، نائب‌السلطنه پرتغال به فیلیپ دوم

۴ آوریل ۱۶۰۱

موضوع: در مورد اقدامی که در مورد سفیر شاه ایران که در دریا فوت شده بود، انجام داده بود.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-19.، ص ۱۱۷

ـ نامهٔ پاپ کلمنت هشتم به شاه عباس

رم، ۲ می ۱۶۰۱

موضوع: رسیدن آنتونی شرلی و کوزین الی بچی Cusein Alibechi، پیوند علیه ترکها، سفارش به کشیش‌های پرتغالی که به دربار شاه اعزام شده بودند.

کتابخانهٔ ملی اژودا 46-X-22، صص ۱۶۱ـ۱۶۷

ـ نامهٔ دون فری الیشو د منزیس، اسقف اعظم به کنت دون فرانسیسکو دا گاما

گوآ، ۳۰ دسامبر ۱۶۰۲

موضوع: «مسیحیان جدید در هرمز خیلی فقیر هستند چرا که از طریق ایران هیچ چیزی برای آنان ارسال نمی‌گردد. محاصره قلعه شمیل، «اما گومرون محاصره نشده است».

تور د تومبو Graca II E، صص ۴ـ۵۷۱

ـ گزارش و مسائل مسیحیت که در ایران و ارمنستان مشاهده گردید

۱۶۰۲

موضوع: صومعه و کلیسای اگوستینو در اصفهان، حضور کشیش‌ها بلشیور و دیوگو در اصفهان، حکومت جلفا، محل و شهری که بیشترین ارمنی‌ها در آن قرار دارند، تماسهایی که بین این کشیش‌ها و ارمنی‌ها، مبلغین مذهبی و روحانیون آنها بوده است، مسلمانانی که در تبریز به آئین مسیحیت درآمدند، «مراسم مذهبی ارمنی‌ها کاملاً با ما متفاوت است، روحانیون آنها ازدواج می‌کنند ولی نمی‌توانند مراسم مذهبی اجرا کنند». اشاره به یک سفیر پرتغالی و یک کشیش مسیحی که به محل استقرار شاه رسیده بودند.

سفرنامه‌ها، ITENERARIOS، ص ۱۷ تا ۳۲؛
تور د تومبو Livraria 1113 صفحات
۱۲۰-r-sq

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به دون ژوزه ملو، سفیر پرتغال در رم

والیا دولید، ۲۷ نوامبر ۱۶۰۴

موضوع: حرکت کشیش فرقه اگوستینو فری آنتونیو داگراسا و همچنین فری کریستوان دو اسپیریتوسانتو و فری ژرونیمو داکروز به سمت ایران که در این سفر پیوند جهت مقابله با ترکها را نیز مذاکره خواهند کرد.

تور د تومبو Livraria 731، ص ۵۲۵

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به سفیر پرتغال در رم

والیا دولید، ۲۹ نوامبر ۱۶۰۴

موضوع: در خصوص مأموریت دیپلماتیک کشیش‌ها فری آنتونیو د گوویا، فری کریستوان دو اسپیریتو سانتو و فری ژرونیمو داکروز، روحانیون فرقه سانتو اگوستینو نزد شاه ایران، «برای آنکه آنان از طریق انجام آئین‌مذهبی مسیحیت و کاتولیک و کاهش مخالف و تشنجات اطاعت از کلیسا به مسائل و امور مسیحیت در آنجا کمک کنند و تشویق نمودن آن شاه نسبت جنگ با ترکها که دشمن مشترک ما هستند». ارسال تصویر نامه دریافتی از طرف شاه ایران که در آن گفته بود روحانیون مذکر به خوبی در ایران مورد استقبال قرار خواهند گرفت. درخواست از پاپ جهت آنکه به واسطه سفیر پرتغال در رم از آن روحانیون به دلیل خدماتی که انجام داده‌اند قدردانی گردد. اشاره به دو نماینده قبلی که از جانب پاپ به ایران اعزام شده بودند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 490، ص ۴۸

ـ نامهٔ اسقف دون پدرو د کاستیلیو، نائب‌السلطنه پرتغال به فیلیپ در رم

۱۱ اکتبر ۱۶۰۶

موضوع: در مورد آرزوی فرقه مسیحی اگوستینو ساکن اصفهان در ساختن یک مدرسه مذهبی جهت آموزش مذهبی و به تبلیغ آئین مسیحیت.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-18، ص ۸۶

ـ نامهٔ اسقف دون پدرو د کاستیلیو، نائب‌السلطنه پرتغال به فیلیپ دوم

۲۵ نوامبر ۱۶۰۶

موضوع: در خصوص صلحی که دون پدرو کوتینیو، فرمانده هرمز با تمامی حکمراتان محلی همسایه منعقد کرده بود، درخواست اطلاعات در مورد امور حکمران هرمز، مأموریت دیپلماتیک لوئیس پریرا د لاسردآنزد شاه ایران.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-18، ص ۱۰۵

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به نائب‌السلطنه پرتغال

۳۱ دسامبر ۱۶۰۶

موضوع: درخواست اطلاعات در مورد چگونگی بازیافت مجدد جزیره بحرین بدون درگیری و جنگ، اشاره به قلعه هرمز.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-6، ص ۱۹۸^r-v^

ـ کتاب «سفر اسقف اعظم گویا دون فری الیشو د منزیس، روحانی فرقه سان اگوستینو، نوشته کشیش آنتونیو د گوویا

Gouveia, padre Antonio de, *Jornada do Arcebispo de Goa Dom Frey Aleixo de Menezes.*

موضوع: «این کتاب در خصوص سفرهای متعددی که اسقف گوآ به مناطق مختلف مشرق زمین، محلهایی که مسیحیان قرار داشته‌اند.

صفحهٔ ۱۵۲ ـ ۶.

خلاصه:

اعزام فری سیمون د مورایس (کشیش) توسط نائب‌السلطنه پرتغال به عنوان سفیر نزد شاه ایران، این اقدام به دستور فیلیپ دوم و با هدف گرفتن تأیید نسبت به پیمانهای صلحی بوده که بین پرتغال و ایران منعقد شده بود و همچنین تشویق نامبرده به ادامه جنگ علیه ترکها، صورت گرفت. انتخاب فری سیمون به عنوان معلم شاهزاده و فرزند شاه ایران، مذاکره جهت تشکیل متحدینی برای جنگ با ترکها، انتخاب فری ژرونیمو دا کروز، فری کریستوان دو اسپیریتو سانتو و فری آنتونیو گوویا، به دستور فیلیپ دوم و توسط نائب‌السلطنه هند، به عنوان سفرای جدید پرتغال نزد شاه ایران (۱۶۰۱)، تشریح سفر این سه روحانی سفر از هرمز تا دربار شاه که از طریق قلعه گومرون، حکمرانی Caraconé، اصفهان، کاشان، شیراز و شایر مناطق گذر کرده بودند، تماس با ارمنی‌های مسیحی، قصد ایجاد یک بیمارستان مسیحی در ایران، مذاکره در خصوص جنگ با ترکها و تجارت در هرمز، سفارت شاه برای سلطان شیراز جهت گفتگو در مورد تجارت در هرمز، نامه شاه ایران

بـه پـادشاه پـرتغال در خـصوص ایـن سـه روحـانی و بـیان حسن دوسـتی بـا پرتغالی‌ها.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Rex. 537 v، صفحات ۱۳۷ـ۱۵۲

ـ این سفرنامه در سال ۱۶۰۹ با عنوان «فارغ شرق» به فرانسه ترجمه و در بروکسل چاپ گردید.

کتاب «سه شهید اسپانیایی و پرتغالی از فرقهٔ سان اگوستینو» اثر فری آنتونیو دگوویا

GOUVEIA, Frei Antonio de, Glorioso triunfo de tres martires espanholes, dos portugueses, y frailes de la orden de S.Agustin, Madrid, 1623.

صفحات ۸۸ـ۸

خلاصه: رسیدن فری نیکلاو د ملو به گوآ و حرکت او به سمت ایران، به همراهی سفیر شاه ایران و آنتوین شرلی که بعداً او را فریب داد و دستور زندانی شدنش را صادر کرد. آزادی وی با وساطت کشیش‌های کارملیتا انتخاب فری پائولو د سان سیمون، فری ژوان تادئو د سانتو الیزئو و فری وینسنت د سان فرانسیسکو از جانب پاپ کلمنت هشتم جهت تبلیغ مسیحیت در ایران، مرگ فری نیکلاو قبل از آنکه بتواند به اهداف خود برسد (صفحات ۳۰۷ـ۶۷)، عزیمت فری گیلرمی از فرقه سان اگوستینو به سمت ایران، بازگشت و توقف در هرمز، سفر جدید به ایران به همراه کشیش آنتونیو گوویا، حرکت به سمت شهر Naxivan در ارمنستان، به دستور شاه ایران، بازگشت به ایران، زندانی شدن او در تبریز و آزادی او در پی رسیدن فری بلشیور دوس آنژوش و فری بالتازار د سانتاماریا، خروج او از ایران و کشته شدن وی به دستور فرماندار شهر ناشیوان در ارمنستان.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Rel. 19688p

ـ کتاب The Auguslinians in Goledn Gao، اثر S.Arnulf Hartmann, 1968

صفحهٔ ۱۴۷

خلاصه: رسیدن اولین مبلغ اگوستینو به هرمز در سال ۱۵۷۲: کشیش مری سیمون

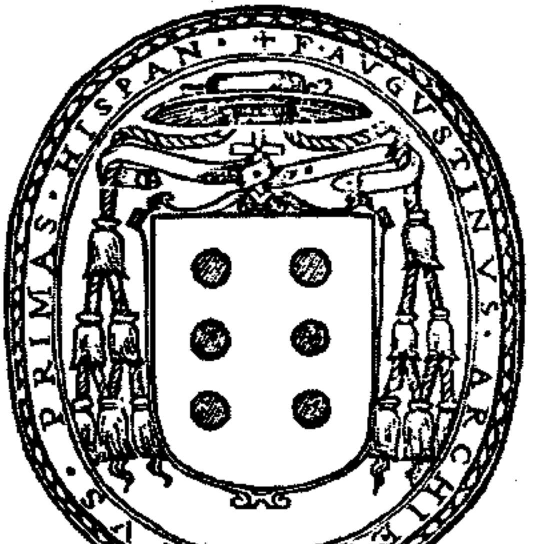
IORNADA
DO ARCEBISPO
DE GOA DOM FREY ALEIXO DE MENEZES PRIMAZ DA INDIA ORIENTAL, RELIGIOSO da Ordem de S. Agostinho.

Quando foy as Serras do Malauar, & lugares em que morão os antigos Christãos de S. Thome, & os tirou de muytos erros & heregias em que estauão, & reduzio à nossa Sancta Fè Catholica, & obediencia da Santa Igreja Romana, da qual passaua de mil annos que estauão apartados.

Recopilada de diuersos tratados de pessoas de autoridade, que a tudo forão presentes, Por Frey Antonio de Gouuea Religioso da mesma Ordem de Santo Agostinho, lente de Theologia, & Prior do Conuento de Goa.

Dase noticia de muytas cousas notaueis da India, de que a não auia tão clara.

Dirigida ao Reuerendissimo Senhor Dom Frey Agostinho de IESV Arcebispo, & Senhor de Braga, Primaz das Hespanhas Religioso da mesma Ordem.

EM COIMBRA.

Na Officina de Diogo Gomez Loureyro Impressor da Vniuersidade.

Com licença do Sancto Officio, & Ordinario.

Anno Dñi 1606.

سفرنامه اسقف اعظم هند به فری آلیشو

داکنسیسان و برادرش ژوان د سانتا مونیکا. تأسیس صومعه هرمز و تشریح این جزیره (بخش سوم) نامهٔ فیلیپ اول به شاه ایران و اشاره به مأموریت دیپلماتیک کشیش فری سیمون د مورایس نزد شاه در سال ۱۵۸۴ (بخش ششم) به آئین مسیحیت درآمدن دون آنتونیو نورالدین در ۱۵۸۵ (بخش هفتم) و عزیمت نامبرده به پرتغال،مسیحی شدن فرزند دختر وزیر هرمز و تعداد دیگری از زنان مسلمان جزیره هرمز حضور مبلغین اگوستین در مسقط و ایجاد کانونی برای تبلیغ در آن شهر. سفر زمینی فری نیکلاو د ملو به رم و اعزام سفیری از جانب شاه ایران نزد پاپ در سال ۱۵۹۸ به همراهی آنتونی شرلی (بخش دوم) تحویل مدیریت بیمارستان مسیحی هرمز به فری اگوستینو لاندین در ۱۵۹۸ حضور اگوستین‌ها در قمرون، مسیحی شدن والی Badacxan (بدخشان) به نام محمد زمان در سال ۱۶۰۱، نامهٔ فیلیپ دوم به شاه ایران در خصوص اعزام سفیر ایران نزد پاپ و همچنین سفرای اعزامی به دربار ایران ۱۶۰۲ اعزام یک سفیر از جانب ایران نزد نائب‌السلطنه هند، بنیان نهادن صومعه اگوستینو در اصفهان، اشغال بحرین و محاصره گومرون توسط ایرانیان، پیروزی ایرانیان بر ترکها و آزادی شهر تبریز (بخش دوم، کتاب سوم)، اقدامات فرقه آگوستینو نزد شاه ایران، بازگشت سفیر شاه که به اروپا اعزام شده بود. سفارت لوئیس پریراً د لاسردا نزد شاه به همراه برخی از روحانیون اگوستینو، فری بلشیور دوش آنجوش و فری گیلرمی د سانتو اگوستینو (۱۶۰۴) تشکر و قدردانی پاپ کلمنت هشتم از اقدامات اگوستینوها در ایران در سال ۱۶۰۵.

این مطالب از کتاب دستنویسی است که در کتابخانهٔ دولتی اوراً چاپ شده بود که آن Gád. GXV-1-8.

در تور د تومبو Livraia 7341

ـ گزارش شورای هند در مورد سفارت لوئیس پریراً لاسردا در ایران

Relacão do conselho da India sobre a embaixada de Luis preira Lacerda à persia (1603)

خلاصه: رسیدن لوئیس پریراً لاسردا در اکتبر ۱۶۰۴ به ایران به همراهی تعدادی از روحانیون فرقه اگوستینو، استقبال خوب شاه از نامبرده، اهداء هدیه به او از جانب

شاه، ورود او به قزوین، بازگشت لوئیس پریرآ د لاسردا به گوآ در مارس ۱۶۰۵، احتیاط نسبت به دوستی شاه با پرتغالی‌ها، اعزام اسماعیل‌بیگ به عنوان سفیر نزد پادشاه پرتغال، اعلام ناخشنودی و ناراحتی نسبت به حضور مستمر و ثابت سفیر پرتغال در ایران.

کتاب conselho، ص ۳_۳۹۰

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه پرتغال، اسقف پدرو د کاستیلیو به فیلیپ دوم

۱۳ اکتبر ۱۶۰۷

موضوع: در خصوص پیشنهاد نائب‌السلطنه که خواستار استقبال خوب و مناسب از سفیر ایران و اینکه او با مختصری اقامت در اوائل ۱۶۰۸ به کشورش باز گردد، تشکر از شاه ایران نسبت به استقبالی که از روحانیون اگوستینو و تمامی کاتولیک‌هایی که در ایران هستند، تبریک به شاه نسبت به پیروزیهایی که در مقابل ترکها به دست آورده بود. مذاکره در مورد اعاده جزیره بحرین و سایر قلعه‌ها و اعزام سفیری به ایران برای انجام این موارد.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-19، ص r-v_۳۰

ـ وقایع متعدد در مورد مسائل برجسته مشرق و مسیحیت و مبلغینی که در آنجا انجام داده‌اند. اثر کشیش ژوان دوش سانتوش

SANTOS, Feri joão dos, ***Varia historia de cousas notaveis do Oriente. E da Cristandad que os Religiosos da Orde dos pregadores nella fizerão.***

این اثر توسط نویسنده در سال ۱۶۰۸ جمع‌آوری تهیه شده است: با اجازه از دادگاه تفتیش عقاید در سال ۱۶۰۸ توسط صومعه سان دومینگوش اورآ چاپ شد.

صفحهٔ ۱۲۳

خلاصه: گزارش ارسالی برای اسقف اعظم گوآ در مورد مأمورین دیپلماتیک کشیش فرانسیسکو داکوستا نزد شاه ایران که با حکم پاپ کلمنت هشتم اعزام شده و تعداد از روحانیون فرق اگوستینو نیز وی را همراهی کرده بودند، ساخت یک صومعه

در اصفهان توسط اگوستینوها، مأموریت آنها، اعمال روحانیون ارمنی در جلفا، مأموریت روی گومش د کاروالیوزا و فری ژوان نزد شیخ اسماعیل که به دستور آفونسو د آلبوکرک اعزام شده بودند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 182 A

ـ کتاب گزارش سفر نیکلاو اورتا ربلو، نوشته خود وی.

ROBELO, Nicolou de Orta,m ***Relacão da Jornada que fez Nicolou dorta Rebelo.***

صفحهٔ ۱۳۰

خلاصه: رسیدن نویسنده به تیز و هرمز (صفحهٔ ۲۱)، تشریح جزیره هرمز، اشاره به اهمیت تجاری و ساکنین آن (صفحهٔ ۲۶۲ـ۲۱۷)، رسیدن به بندر کومرون (اوت ۱۶۰۶)، تشریح قلعه، سفر از بندر کومرون تالار، پرتغالی‌ها در لار، «در آنجا چهار پرتغالی را دیده که در آنجا سکونت داشتند و در انتظار آن بودند که مسیر هرمز باز شود. توصیف لار و تاریخ معاصر آن (بخش ۱۱ـ۱۰ صفحات ۳۴ـ۲۷) سفر از لار تا شیراز از تشریح طبیعت، آب و هوا و محصولات آن، توصیف شیراز «جائی‌که یک عرب مسلمان سوار بر اسب را دیدم که با دیدن من به زبان پرتغالی احوالپرسی کرد». پرتغالی دورگه در شیراز، تاریخ قدیم این شهر و توصیف دقیق آن «این شهر پنجاه هزار مسجد با مناره‌هایی که به صورت زیبایی کاشی‌کاری شده‌اند، تشریح سیستم مدیریت قضایی و آداب و رسوم این شهر (بخش ۱۲، ۱۳ صفحات ۴۹ـ۳۴)، سفر از شیراز تا رودخانه قوپان Gupão.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 328

ـ نامهٔ سفرنامه نکیلاو د اورتا ربلو (Nicolou orta de Rebelo)

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 341، ص ۵۳

ـ سفرنامهٔ فری گاسپار د سان برناردین

S. BERNARDIM, Frei Gaspar de, ***Itinerário da India por Terra ate esta reino de Portugal, 1611.***

صفحهٔ ۱۳۰ـ۷

خلاصه: تجارت عاج فیل و برده از موزامبیک تا هرمز (بخش ۵)، اقامت نویسنده

در بندر تیز (مدخل خشکی پرسیا)، رسیدن وی به هرمز در ۱۶۰۶، رسیدن به هرمز، تشریح هرمز، وضعیت معماری، آب و هوا، محصولات، جمعیت، پول و قلعه آن (در قلعه به طور مستمر ۵۰۰ پرتغالی زندگی می‌کند)، کلیساها و مساجد آن، محاصره کومرون در ۱۶۰۲ توسط ایرانی‌ها، تشریح شهر لار (بیان تاریخچه، اهمیت تجاری، بازار، لباس مردم و آداب و رسوم)، شهر شیراز (تعداد جمعیت، کاروانسراهای آن، توپهای پرتغالی، ساختار، عدلیه، بازار و کاخ سلطنتی) (بخش ۵ ـ ۱۴ صفحات ۸۴ ـ ۷۳). اشاره به نیاکان و اجداد شیخ اسماعیل صوفی، اقدامات نظامی و جانشینان او، حضور یک سفیر ایرانی در لیسبون در سال ۱۶۰۲ (بخش ۱۲ صفحات ۱۲۰۷ ـ ۱۱۶).

* این سفرنامه در سال ۱۸۴۲ و ۱۹۵۳ توسط آژانس ماوراء دریاها مجدداً چاپ شد.

این اثر در کتابخانهٔ ملی لیسبون با کد FG. 791 قرار دارد.

ـ کتاب «تصویر حکومت هند در قرن هفده» نوشته جوزه ژنتیل داسیلوا

SILVA, José Gentil da, *Une image de l'Estado da India au début du XVII siecle et ses enseignements, in Arquivos do Cento Cultural Portugues,* Paris, 1972, p. 242-87.

خلاصه: درآمد گمرکی هرمز و مسقط در ۱۶۰۷ (صفحهٔ ۲۵۲) هزینه قلعه‌های هرمز و مسقط (صفحهٔ ۷۱ ـ ۲۶۸)، این اثر در مورد دستنوشته‌ای است که با کد 51-v-54 در کتابخانهٔ اژودا در ۲۳ دسامبر ۱۶۰۷ چاپ گردیده بود.

ـ نظر شورای پرتغال در دربار مادرید در خصوص سفیر شاه ایران

مادرید، ۱۰ ژانویه ۱۶۰۸

موضوع: بررسی وضعیت سفیر شاه ایران و سفیر پرتغال لوئیس پریرآ د لاسردا، در شورا، پیروزی شاه بر ترکها، مذاکره در مورد پس گرفتن بحرین و دیگر قلعه‌ها که در اختیار ایرانیان است، اعزام سفیر پرتغال برای اقامت در ایران.

شورا، ص ۲ ـ ۴۹۰

Manifestaui nomen tuum hominibus.

ITINERARIO DA INDIA POR TERRA ATE ESTE REINO

De Portugal Com A Discripcam De Hierusalem Dirigido A Raynha de Espanha Margarita De Austria Nossa Senhora.

à I é P

COMPOSTO POR FREI GASPAR DE SAO BERNARDINO DA Ordem do Seraphico Padre Sam Francisco da Provincia de Portugal

Com licenca da Sancta Inquisicam E ordinario

Em Lisboa Na Officina de Vicente Aluarez Anno 1611

سفرنامه از هند تا پرتغال از راه زمینی

BREVE

RELAC,AM

D,ALGVMAS COVSAS

Mais notaueis, que os Religioſos de Sancto Agoſtinho fizerão na Perſia em ſeruiço da Sancta Igreja Romana, & de ſua Mageſtade atè o Anno paſſado de 1607.

Que mandou fazer o Padre Prouincial de S. Agoſtinho.

Impreſſa com licença da Sancta Inquiſição. Em Lisboa. Por Vicente Aluarez. Anno 1609.

Vendeſe na tenda de Simão de Carualho Mercador de Liuros.

مسائل مذهبیون فرقه اگوستینو

ــ نامهٔ دیوگو کوتو به دون فرانسیسکو داگاما

گوآ، ۲۷ دسامبر ۱۶۰۸

موضوع: اخبار هرمز «بر آن اساس سلطان لار با قدرت بالایی به مغولستان آمده و پیروز شده است». اشغال جزیره قشم و ثروتهای زیاد آن، انعقاد صلح با سلطان لار در مقابل شانزده هزار پاردال.

تور د تومبو Graca II E ص ۶۵۴ـ۶۵۱

ــ کتاب «گزارش مختصری در خصوص اقدامات مهمی که روحانیون سان اگوستینو در ایران انجام دادند» نوشته فری آنتونیو د گوویا

لیسبون، ۱۶۰۹

GOUVEIA, Fiei Antonio de, *Breve Ralacam d'algumas cousas mais notaveis, que os Religiosos de santo Agostinho fizerão ma persia em servico da sancto Igreja Romanae da sua majestade até o Anno passado de 1607*, Lisboa, por vicente Aluarez, 1609.

صفحهٔ ۳۱ـ۱

خلاصه: سفر روحانیون اگوستیو، فری ژرونیمو داکروز، فری کریستوان دو اشپیرتو سانتو و فری آنتونیو دگوویا در سال ۱۶۰۲ از گوآ به ایران سفر فری دیوگو د سانتاآنا و فری گیلرمی د سانتو اگوستینو به ایران و بازگشت به گوآ در ۱۴ فوریه ۱۶۰۴، مسیحیت کهن ایران و ارمنستان، جنگ شاه ایران با ترکها در ۴ـ۱۶۰۳، سفارت لوئیس پریرآ دلاسردا در ۱۶۰۵ـ۱۶۰۴، رسیدن سفیر ایران به لیسبون در اکتبر ۱۶۰۷، نامهٔ پادشاه پرتغال به نماینده این کشور در رم در سال ۱۶۰۴ در مورد ایران. حکم پاپ پائولو پنجم به اگوستینوها در ایران که در ۱۷ سپتامبر ۱۶۰۵ صادر گردید. نامه‌ای که اگوستینوها از روحانیون ارمنی در مطابعت از کلیسای روم در ۱۶۰۷ گرفته بودند. نامهٔ اسقف داوید به پاپ پائولو پنجم و درخواست دعا برای تمامی مسیحیانی که از فرقه اگوستینو در ایران حضور داشته‌اند.

* این اثر منحصر به فرد بوده و در کتابخانهٔ شخصی Visconde de Trindade موجود است.

ـ نامهٔ شاه ایران به پادشاه اسپانیا

لیسبون، ۱۶۶۷

صفحهٔ ۸

ـ رضایت از حسن همپیمانی دربارهای کاتولیک علیه Heresiarcas، نامهٔ بدون تاریخ شاه ایران به شاه اسپانیا، وعده دادن نیمی از درآمد گمرکی بصره، درخواست اعزام و فرستادن یک اسقف به ایران «وی در واقع رأس تمامی مسیحیانی است که در سرزمین من است».

اخبار کوتاهی در مورد ایران «اصلی‌ترین درآمد شاهان ایران از طریق تجارت ابریشم است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون L.3559 A

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاورآ *Rui Lourenco de Tavora* به فیلیپ دوم پادشاه پرتغال و اسپانیا

گوآ، ۸ دسامبر ۱۶۰۹

موضوع: ضرورت یک بازرس مالیایی در هرمز که گمرک آن بیشترین درآمد را در بین سایر گمرکات دارد، قرارداد ابریشم و فلفل در هرمز، امکان قرارداد در مورد مس ایران.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۳۱۷r

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاورآ، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

دسامبر ۱۶۰۹

موضوع: شکایت علیه فرمانده هرمز دون هنریک د نورینا و خطاهای نامبرده ستمگری و حرکات مستبدانه فرماندهان هرمز در تجارت با ایران و سایر مناطق، وجود بیش از حد کاتبین و منشی در هرمز درآمد گمرک هرمز، اختلاف بین حاکم و وزیر هرمز که عامل آن فرماندهان پرتغالی بوده‌اند، تجارت فلفل در هرمز اعزام گارسیا د ملو به هرمز و تقدیر نامبرده، تعمیرات قلعه مسقط، دستور جهت چگونگی رفتار با شیخ‌ها و پرتغالی‌هایی که سهمی را در گمرک مسقط دارند، اعمال خشونت فرماندهان مسقط نسبت به تجار.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، صفحات ۳۶۴-۳۶۵

ـ نامهٔ دون آلشو د منزیس، اسقف اعظم هند به کشیش‌هایی که در شهرها قرار دارند

گوآ، ۲۴ دسامبر ۱۶۰۹

موضوع: بازگشت کشیش بلشیور دوش آنجوش به همراه سایر کشیش‌ها از ایران و دربار شاه، وجود یک جامعهٔ مسیحی بین هرمز و بصره در کنار رود فرات و اعزام دو کشیش اگوستینو به آن منطقه جهت ارائه تعلیمات دکترین رم و کاتولیک کردن آنها، انتقاد از دفتری که در خصوص مسائل ایران منتشر شده بود که واقعیت نداشته و نیازمندی انجام اینگونه امور توسط افراد کارآمد.

کتابخانهٔ عمومی اوراً CXv-2-9، صفحات ۳۲۸ـ۳۳۶

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاوراً، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ دوم

دسامبر ۱۶۰۹

موضوع: حمله از جانب شاه ایران «در حال حاضر هیچ هراسی از جانب او وجود ندارد چراکه شدیداً درگیر با ترکهاست» تعمیرات قلعه هرمز، مأموریت گاریسا د ملو در هرمز، در مورد «دعوی بحرین»، انتقاد شدید از دون هنریک د نورنییا فرمانده هرمز به خاطر سختگیری و زورگویی‌های وی در مورد تجار و بازرگانان.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۳۶۶

ـ پاسخ فیلیپ دوم به روبرت شرلی

مادرید ۳ مارس ۱۶۱۰

موضوع: موافقت با ادامه جنگ با ترکها، دشمن مشترکی که خسارات زیادی را به وی وارد کرده بود. درخواست از تمامی شاهزاده‌های مسیحی که در جنگ با ترکها همکاری نمایند. دادن شرایط خاصی به بازرگانان ایرانی که در هرمز تجارت می‌کردند. اعزام نماینده‌ای درآینده نزدیک به ایران جهت تقویت پیوند دوستی با شاه و دست‌یابی به طریقی جهت نابودی ترکها.

شورا، صص ۵۰۱ـ۴۹۸

ـ اعلام نظر کنت دون فرانسیسگو داگاما رئیس شورای هند در مورد نقش رابرت شرلی

لیسبون، ۹ اوت ۱۶۱۰

موضوع: اشغال بحرین در ۱۶۰۲ «تمامی سرفصل‌هایی که دون روبرتو در نقطه نظرات گسترده خویش پیشنهاد کرده در دو مسئله اصلی خلاصه می‌گردند: نخست تشویق اعلیحضرت برای جنگ با ترکها، جلوگیری از تمامی تجارتی که از طریق دریای سرخ در هند انجام می‌دهد و اینکه نیروی دریایی را در سقوطره قرار دهید (...). مطلب دوم ورود حجم زیادی ابریشم از طریق هرمز که تجارت ابریشم چین را بپوشاند». «به همین دلیل با پیشنهاد شرلی مخالف می‌باشم چراکه باتوجه به این دو نکته، در ظاهر، هرچندکه خوب به نظر آید باعث نابودی کامل و شکست ما خواهد شد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7144، صص ۲۷-۲۹

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما به روی لورنسو د تاورآ، نائب‌السلطنه هند

۲۱ سپتامبر ۱۶۱۰

موضوع: «در مورد کشتی‌هایی به هرمز آمده و سفرای ایران را با خود آورده بودند تا به حکمران آن برای مقابله با ترکها کمک نمایند، درواقع یک اقدام کاملاً مسخره و بی‌پایه و اساس همانند تمامی موارد پیشنهادی روبرتو شرلی می‌باشند». توجیه کردن این نقطه نظر. «اعلیحضرت پادشاه پرتغال از مقاصد روبرتو شرلی آگاه گردیده و سرمایه خود را صرف او نخواهد کرد و کیفری راکه او شایسته آن است را به او خواهد داد. آنچه باید مراقب بود این است که بفهمیم آیا سفیر و روحانیون اگوستینو که در ایران هستند امسال باز خواهند گذشت».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7144، صفحات ۵۵r-۵۶r

ـ نامهٔ منشی کریستوان سوارش به دون فرانسیسکو داگاما، رئیس شورای هند

لیسبون، ۲۷ اکتبر ۱۶۱۰

موضوع: در خصوص تحقیقی که دکتر سباستین باربوزآ در مورد ابریشم هند انجام خواهد داد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۳۷۹

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاورآ، نائب‌السلطنه هند به کنت فرانسیسکو داگاما، رئیس شورا هند

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۶۱۰

موضوع: حضور گارسیا د ملو در هرمز که برای بررسی درآمد گمرک آنجا که چندان مشخص نبود آمده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۲۲۲

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاورآ، نائب‌السلطنه هند به رئیس شورای هند

گوآ، ۲۹ دسامبر ۱۶۱۰

موضوع: اصرار برای انتخاب نیکلاو دا سیلوا به عنوان بازرس دارایی هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۲۱۸

ـ نامهٔ روی لورنسو د تاورآ، نائب‌السلطنه هند به رئیس شورای هند

گوآ، ۳۰ دسامبر ۱۶۱۰

موضوع: حضور کارسیا د ملو در هرمز جهت بررسی وضعیت درآمد گمرکی هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1975، ص ۲۱۴

ـ سفرنامهٔ پدرو تیشیرا

TEIXEIRA, Pedrom, ***Relaciones de pedro Teixeira dél origen descendencio y sucession de los reys de persia y de Harmuz, y de um viage hecho por el mismo autor desde la India oriental hasta Itllia por terr, 1910.***

خلاصه:

اشاره به اجداد شاهان ایرانی، نامها و اقدامات نظامی آنان، مشاهدات فراوانی از محل‌های مختلف در مشرق زمین، اتفاقاتی که در ایران رخ داده بود، اشغال ایران، اشاره به اجداد و نیاکان صوفی اسماعیل (صفحهٔ ۱ تا ۳۷۶) شهرهای مهم ایران (صفحهٔ ۸۴ـ۳۷۷)، تاریخچه حکمرانی هرمز تا زمان اشغال آن توسط پرتغالی‌ها (ص ۴۵ـ۱) سفر پدرو تیشیرا از هند تا ونیز، رسیدن به هرمز (۱۶۰۴)، تشریح مناطق مختلف تا رسیدن به بصره (ص ۶۰ـ۴۹).

ــ این سفرنامه در ۱۶۳۳ و ۱۶۴۷ به لاتین چاپ گردید و در سال‌های ۱۷۱۰، ۱۷۱۵، ۱۹۰۲ در لندن، توسط The Hakluyt society به انگلیسی ترجمه شد و در ۱۶۸۱ در پاریس به فرانسه ترجمه شده است.

ــ نامهٔ کشیش فری بلشیور دوش آنژوس به پاپ پائولوی پنجم

اردبیل ۸ ژانویه ۱۶۱۱

موضوع: رسیدن فری بلشیور دوش آنژوش بـه ایـران، مشکـلاتی کـه در زمـینهٔ تبلیغات مسیحیت با آن روبه‌رو شده بود. ارتباط با گرجستانی‌ها و تبلیغ مسـیحیت برای آنان.

کتابخانهٔ مـلی لیسبون FG. 4947، صـفحات ۲۴۷ـ۲۴۸

ــ گزارش آنچه که در پرتغال و در دیگر شهرها و استانهای غرب از سال ۱۶۱۰ تا ۲۸ فوریه ۱۶۱۰ اتفاق افتاده است. نوشته مانوئل سروین د فاریا.

خلاصه:

خبر رسیدن دیوگو دوکوتو، ساکن هند: «حکومت‌های بابل و قـاهره هـمگی از حالتی آشفته برخوردار بوده و با پیروزیهای ایرانیان که دوستی را با شیوخ عرب ایجاد کرده اخبار جدید زیادی وجود دارد، آنها حتی شهر بابل را نیز محاصره کرده‌اند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، ص ۷-۱۰۲

ــ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما به روی لورنسو در تاورآ، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۷ می ۱۶۱۱

موضوع: ارسال نامه‌هایی به روحانیون اگوستینو، ساکن دربار ایران و هـمچنین فرماندهان هرمز در مورد هشدارهایی که هلندیها از طریق خشکی به هند اعلام کرده بودند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۲۱۱

RELACIONES
DE
PEDRO TEIXEIRA
D'EL ORIGEN
DESCENDENCIA
Y SVCCESSION
de los Reyes de Persia, y de Harmuz,

Y DE VN VIAGE HECHO
POR EL MISMO AVTOR
dende la India Oriental hasta Italia
por tierra.

EN AMBERES
En casa de Hieronymo Verdussen.
M. DC. X.

Con Priuilegio.

گزارش پدرو تیشیرآ

ـ سفرنامهٔ دون آلوارو داکوستا از هند به اروپا در بین سالهای ۱۶۱۰ تا ۱۶۱۱، از طریق ایران و ترکیه.

در این کتاب حضور نویسنده در هرمز و برخی مناطق و محلهای ایـران تشـریح گردیده است.

کتابخانهٔ عمومی اوراَ cod. CXV-1-5
کتابخانهٔ عمومی شهر پورتو cod. 482

ـ بخشنامهٔ صادره از طرف دون فرانسیسکو داگاما

۱۹ ژوئن ۱۶۱۱

موضوع: بررسی مدارک سفیر ایران و درخواست اطلاعات در مورد آنها از اسقف اعظم براگا.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۲۳۷

ـ بخشنامهٔ دون فرانسیسکو داگاما

لیسبون، ۲۶ دسامبر ۱۶۱۱

موضوع: در مورد هدایایی که سفیر ایران خواهد برد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۳۹ـr

ـ کتاب «گزارش جنگها و فتوحات بزرگترین شاه ایران، شاه عباس در مقابل محمد ترک و پسرش احمد که این فتوحات در نتیجه سفارت‌هایی است کـه کـاتولیک‌ها و پـادشاه فیلیپ دوم و برخی از روحانیون اگوستینو انجام داده بودند» نوشته کشیش آنـتونیو د گوویا

صفحهٔ ۲۴۳

خـلاصه: سـفارت‌های اعـزامـی تـوسط دون فـرانسیسکو د مـاسکارنیاس، نائب‌السلطنه هند به دربار ایران و به دستور فیلیپ اول (۱۵۸۳)، اولین سفیر پرتغال فری سیمون دمورایش بود که در بازگشت سفیر ایران را نیز به دربار پرتغال آورد. سپس سه کشیش: فری ژرونیمو داکروز، فری کریستوان دو اشپیرتو سانتو و فری آنـتونیو

گوویا بودند (۶ـ۱) خروج سه کشیش مذکور به سمت گویا، رسیدن آنها به مسقط و تشریح قلعه آن، رسیدن به هرمز، کمک مذهبی روحانیون به سربازان قلعه کومرون که خواهان واگذاری آن به مسلمانان بودند و نفوذ آنان در برداشتن محاصره و آزادی کومرون و هرمز (ص ۱۷۲ـ۸۲) رسیدن به لار، جنگ بین سلطان شیراز و حکمران لار و تخریب این حکومت، حرکت به سمت شیراز، تقدیم «سمبل ایمان» از جانب فری لوئیس دگرانادا به شاه ایران، استقبال از سفرا توسط بزرگان حکومت و توسط روبرت شرلی انگلیسی (ص ۴۲ـ۱۸) خط جانشینی برخی پادشاهان ایرانی تا شاه عباس، شاه فعلی «که سی و دو سال داشته و ساختار کوچک، خوش چهره، قوی، که در رفتار خود هرگز و یا به ندرت نوازش‌گر بود، به راحتی سخن می‌گفت و بخشنده بود، همهٔ بچه‌ها او را دوست داشته با بزرگها خجالتی، در خوردن میانه‌رو، در نوشیدن افراط، عادتی که در بین ایرانیان بدلیل قوانین آنها عجیب است». تقدیم نامه فیلیپ اول توسط فری ژرونیمو داکروز به شاه ایران و تقدیم کتابی توسط اسقف دون آلیشو د منزیس در مورد زندگی حضرت مسیح (ع)، حرکت شاه به سوی اصفهان به همراه سه سفیر و گفتگویی که در بین راه با آنان داشت، رسیدن دیوگو د میراندا به همراه نامه پاپ کلمنت هشتم، مسائلی که باعث گردید پاپ سفیران محرمانه‌ای را به ایران اعزام کند (ص ۶۰ـ۴۲) رسیدن سفرا به اصفهان و ناخشنودی شاه از حضور سفیران پرتغالی به دلیل اشغال هرمز، عزیمت سفرا به سمت هند به همراهی سفیر ایران که حاوی نامه‌ای برای فیلیپ اول بود. متن نامه، رسیدن به شیراز جائی‌که این سفیران به دنبال گرفتن تسهیلات برای کاروان تجاری خود که از هرمز آورده بودند، کردند. پیروزی شاه بر ترکها، تشریح دقیق جنگ شاه با ترکها در سال ۱۶۰۳ تا ۱۶۰۹ (ص ۱۳۴ـ۷۸) دستگیری و اسارت ارمنی‌ها (در این جنگ شاه با ترکها چه کارهایی را که ارمنی‌ها موجب نشدند و چه اذیتی را انجام دادند). کمک روحانیون اگوستینو رابطهٔ بین اگوستین‌ها و اسقف‌های ارمنی، اطاعت اسقف ارمنی از پاپ پائولوی پنجم در صومعه اصفهان عزیمت فری دیوگو د سانتوآنا و فری برناردو نزد شاه ایران، آمدن فری آنتونیو گوویا برای سومین بار به ایران، نامهٔ فیلیپ دوم، تغیر قرارداد ابریشم از Alepo به هرمز، ممنوعیت تجارت بین ایرانیان و هرمز توسط حکمران لار، نامهٔ سلطان شیراز به اسقف اعظم گوآ دون آلیشو د منزیس (ص ۲۱۱ـ۱۳۵)

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 875 p

کتابخانهٔ عمومی اوراً Res 755

RELAÇAM,

EM QVE SE TRATAM AS GVERRAS E GRANDES VICTORIAS QVE ALCANçou o grãde Rey da Perſia Xá Abbas do grão Turco Mahometto, & ſeu filho Amethe: as quais reſultarão das Embaixadas, q̃ por mandado da Catholica & Real Mageſtade del Rey D. Felippe ſegundo de Portugal fizerão algũs Religioſos da ordem dos Eremitas de S. Auguſtinho a Perſia.

fr. franco

Compoſto pello Padre F. Antonio de Gouuea Religioſo da meſma ordem, Reitor do Collegio de ſancto Auguſtinho de Goa, & profeſſor da ſagrada Theologia.

DIRIGIDO AO ILLVSTRISSIMO, & Reuerendiſsimo ſenhor Dom Frey Aleixo de Meneſes Arcebiſpo de Goa, Primás, & Gouernador da India Oriental.

Com licença da S. Inquiſição, Ordinario, & Paço.

Impreſſo em Liſboa por Pedro Craſbeeck.

ANNO M. DCXI.

Com Preuilegio Real. Eſtà taixado a oyto vintẽs em papel.

Vendeſe na rua noua, em caſa de Simão de Carualho, mercador de liuros

گزارش فتوحات شاه عباس بر ترکها

ـ بخشنامهٔ دون فرانسیسکو داگاما

لیسبون، ۲۷ ژانویه ۱۶۱۲

موضوع: اعلام‌نظر اسقف سیرنی، فری‌آنتونیو دگوویا در مورد ایران، موضوع نامشخص.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۳۰۱

ـ اعلام نظر روی لورنسو د تاوراَ، نائب‌السلطنه هند

۶ فوریه ۱۶۱۲

موضوع: ضرورت آماده کردن احکام و موضوعات برای سفیری که قرار است به ایران برود.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۳۵۸

ـ گواهی کنت صفر ارمنی مأمور گمرک شاه پرسیا

لیسبون ۱۴ فوریه ۱۶۱۲

موضوع: دریافت صد کروزادو به دستور نائب‌السلطنه.

کتابخانهٔ جامعه جغرافیایی لیسبون Res. 146m. 4..88

ـ نامهٔ گزارش آنچه در پرتغال و استانهای غرب در اول مارس ۱۶۱۱ تا ۱۲ مارس ۱۶۱۲ اتفاق افتاده بود نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: خبر ارسالی به روحانی زوئیت فرانسیسکو دیاس «سفیری که در سال گذشته با کشیش فری آنتونیو دگوویا به ایران آمده و با وی نیز بازگشته بود چراکه وی پیغام پاپ را در مورد تشکیل اتحادیه‌ای علیه ترکها دریافت کرده بود. توافق در مورد تجارت ابریشم» در همان زمان که در دربار بودند، دون روبرتو شرلی، اسکاتلندی که شاه او را از طریق مسکو نزد شاهزادگان اروپایی فرستاده بود نیز وارد شد». انتقاد از نحوه عمل شرلی. انجام مراسم مذهبی در لیسبون توسط فری آنتونیو گوویا که این مراسم را سی نفر ارمنی و سفیر ایران نیز مشاهده نمودند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، ص ۱۷r ـ ۱۶

ــ دستورالعمل فیلیپ دوم به دون فری آنتونیو گوویا، اسقف سیرن

مادرید ۱۷ مارس ۱۶۱۲

موضوع: اعلام انتخاب نامبرده به عنوان سفیر پرتغال نزد شاه ایران، پروژه هم‌پیمانی و مودت بین ایران و پرتغال، ضرورت انجام جنگ با ترکها، اشغال قلعه بحرین، ارائه رهنمود لازم به کشیش‌های اگوستینو ساکن ایران.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-11[50]، صفحات ۱۶۲r ـ ۱۶۳v

ــ نامهٔ فیلیپ دوم به اسقف دون پردو دکاستیلیو، نائب‌السلطنه پرتغال

۲۴ دسامبر ۱۶۱۲

موضوع: اطلاعات دریافتی از روحانیون اگوستینو ساکن ایران در خصوص عبور پانزده کشتی هلندی و انگلیسی از هند به سمت ایران با هدف انجام توافق با نامبرد در خصوص تجارت ابریشم، درخواست اطلاعات از نائب‌السلطنه در مورد قصد و نیت شاه ایران در رابطه با اشغال هرمز.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-6[4452] صفحات ۱۵۲r ـ ۱۵۴v

ــ اسناد تاریخ هنر در پرتغال

***Documentos para a História da Arte em portugual*, Arquino Historico uhramarino, Núcteo de pregaminhos epopeis do sec. XVII, Lisbon, Fundo cáo de calouste Gulbenkian, 1969.**

صفحهٔ ۹۶

بخشنامهٔ شورای دارایی در تاریخ ۱ می ۱۶۱۷ در مورد هدیه ارسالی برای شاه ایران، توسط فری آنتونیو د گوویا: بشقاب نقره، گلدان نقره و مقادیری جواهرات و زیورآلات طلا و نقره (...)

ص ۱۲-۹

ـ حکم صادره توسط دون ژرونیمو دو آزودو، نائب‌السلطنه هند

گوآ، ۹ فوریه ۱۶۱۳

موضوع: دستور نسبت به عدم پرداخت گمرکی ارمنی‌های کاتولیک هرمز که خراجگزار شاه نیز هستند.

آرشیو اول fasc. 6, supl, d.
آرشیو گوآ، Livro III de alvaras، ص ۴۶

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به نائب‌السلطنه پرتغال

مادرید، ۳ مارس ۱۶۱۳

موضوع: درخواست ارسال مقداری اسلحه و یک جعبه کریستال با کیفیت عالی برای شاه ایران.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-5[91]

ـ حکم دون فرانسیسکو داگاما، رئیس شورای هند

لیسبون، ۸ مارس ۱۶۱۳

موضوع: بررسی نامه‌ای از یک عرب مسلمان که خود را شاهزاده‌ای از هرمز معرفی کرده و از آن سرزمین آمده است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1976، ص ۳۰۹

ـ نامهٔ فیلیپ دوم به اسقف دون پدرو دکاستیلیو، نائب‌السلطنه پرتغال

۲۹ مارس ۱۶۱۳

موضوع: در مورد شورای هند و نظر آن در مورد بازیافت بحرین در نتیجه پیشنهاد حکمران هرمز که اعلام کرده است که حاضر است هفتاد هزار پاتاکا بدهد تا شاه ایران در مقابل از بحرین صرفنظر نماید.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-6[533]، ص ۱۸۱-r-v

ـ اعطای حق کشتیرانی به عادل شاه، توسط دون ژرونیمو د ازو دو نائب‌السلطنه هند

گوآ، ۹ اوت ۱۶۱۳

«اجاره‌نامه و امان‌نامه برای شش کشتی که بتوانند در مسیر مکه، هرمز و سایر نقاط تردد نمایند».

آرشیو اول fasc. 6, supl., d.، آرشیو گوآ.
Livro III de alvaras، ص ۱۳۸

ـ نامهٔ اسقف دون پدرو د کاستیلیو، نائب‌السلطنه پرتغال به کنت سابوگال

لیسبون ۶ مارس ۱۶۱۴

موضوع: عدم امکان عزیمت کشتی‌های حامل سفیر ایران از هند، به دلیل هوای بد.

کتابخانهٔ ازودا 51-VIII-15[140]، ص ۲۲۰r-v

ـ حکم دون ژرونیمو د اَزودو، نائب‌السلطنه هند

گوآ، ۸ آوریل ۱۶۱۴

موضوع: دستور اخذ قسمتی از کالاهای ارمنی‌ها و ایرانیان به عنوان مالیات.

آرشیو اول fasc. 6, supl., d 341 آرشیو گوآ،
Livro III de alvarás ص ۱۷۲r

ـ نامهٔ کشیش فری بلشیور دوش آنژوش به فیلیپ دوم

اصفهان، ۳۰ نوامبر ۱۶۱۵

موضوع: رسیدن او به فرح آباد (Farabat)، محل استقرار شاه، پس از آنکه به تنهایی از کل ایران عبور کرده بود، تحویل نامه‌های فیلیپ دوم به شاه، اشغال قلعه بندر هرمز توسط سلطان شیراز و رسیدن زندانیان و اسراء پرتغالی، گله و شکایت شاه ایران علیه دون آنتونیو گوویا اسقف سیرن Sirene، آزادی اسراء پرتغالی، رسیدن روبرتو شرلی به اصفهان: ناخوشایند بودن حضور وی در ایران، شکایت روبرتو شرلی از فیلیپ دوم، حرکت روبرتو شرلی به همراه سفیر جهت دیدار با فیلیپ دوم، پادشاه پرتغال، آمادگی ترکها برای حمله به ایران، رسیدن سفیر آتی پرتغال دون گارسیا د سیلوا.

شورا، ص ۷-۵۸۳

ـ نامهٔ دون ژرونیم و آزودو، نائب‌السلطنه هند به دون خوان د سیلوا فرماندار فیلیپین

گوآ، ۲۸ آوریل ۱۶۱۳

موضوع: تهدید حمله ایران به هرمز و ضرورت اتخاذ موضعی قوی در خشکی برای دفاع از آن قلعه... این تهدید در زمانی است که وی خود را کاملاً دوست پادشاه پرتغال اعلام و برای بیان این دوستی پادشاه پرتغال سفیر خود را نیز به همراه کشتی نزد او فرستاده است.

شورا ص ۸۰-۵۷۹

ـ اظهارات روبرتو شرلی

هرمز، ۲۵ ژانویه ۱۶۱۶

موضوع: تقدیر و قدردانی از دون لوئیس داگاما، فرمانده قلعه هرمز، به دلیل خدماتی که وی به تجار ایرانی داده بود.

کتابخانهٔ‌ملی لیسبون FG. 1975، ص ۲۷۲r

ـ گزارش آنچه در پرتغال و سایر شهرها و مناطق غرب بین آوریل ۱۶۱۵ تا مارس ۱۶۱۶ اتفاق افتاده بود.

نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: «خساراتی که توسط شاه ایران بر سرزمین و حکمرانی امپراطور عثمانی وارد آمده است که در مقابل ترکها لشکر قدرتمند و بزرگی را برای مقابل با او اعزام کرده که شاه با هراس از این موضوع سفیری را برای انعقاد صلح با او اعزام به قسطنطنیه اعزام نموده که تا این زمان موفقیتی حاصل نشده است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، ص ۶۶v

ـ شهادت‌نامهٔ فرانسیسکو ریبیرو د گوویا، قاضی هرمز

هرمز، ۳ اکتبر ۱۶۱۶

موضوع: توجیه و ادله دون لوئیس داگاما، فرمانده قلعه هرمز در اینکه وی نقشی و

تقصیری را در از دست دادن قلعه گومرون و حمله شاه ایران در ۲۲ سپتامبر ۱۶۱۴ نداشته و تقصیر کاپیتان آندره کوادروش بوده است.

تور در تومبو Livraria 1109، ص ۶۹-۵۵ و ۸۸-۷۰

تور د تومبو Graca II E، ص ۱۷۶r-۱۶۱r

ـ دهۀ سیزدهم *تاریخ هند* نوشته *آنتونیو بوکارو*

Bocarro, Antonio, *Decada 13 da Historia da India*, 1876.

لیسبون چاپخانه آکادمی سلطنتی علوم، ۱۸۷۶

صفحات ۸۰۷-۳۲

خلاصه: رسیدن قاصدی از راه خشکی در سال ۱۶۱۲ به هرمز، سفارت‌های اعزامی ایران به اروپا (ص ۶-۳۳)، تجارت اسب در هرمز (ص ۵۶)، حقوق گمرکی هرمز توسط ارمنی‌ها (ص ۳-۸۲)، درآمد گمرکی هرمز و رسیدن نیکلاو داسیلوئا، سفیر ایران با هدیه‌ای برای شاه و فری آنتونیو گوویا در ۱۶۱۳ (ص ۷-۱۷۴)، اطلاعات در مورد قصد روبرتو شرلی؛ عزیمت دون لوئیس داگاما ازگوآ به هرمز (ص ۳-۲۰۱) و تصرف گومرون توسط ایران، دستور ساخت قلعه‌ای در قشم در ۱۶۱۵ (ص ۹-۳۴۵)، حضور سفیر گارسیا د سیلوا فیگروآ در گوآ و هدف مأموریت نامبرده (ص ۱-۴۹۰)، درخواست صلح توسط شاه عباس پس از تصرف گومرون، سیاست ایران (ص ۵-۲/۵۱۴-۵۱۱) اقامت روبرت شرلی در سال ۱۶۱۶ در گوآ، اشاره به سفارت فیگردو، حضور کنت سافر safer ارمنی در گوآ و مأموریت وی از جانب شاه ایران (صفحۀ ۳۰-۶۲۸)، اشغال قلعه صحار در ۱۶۱۶ توسط فرمانده نیروی دریایی پرتغال دون فرانسیسکو رولین (ص ۸-۶۴) اختلاف بین نائب‌السلطنه و سفیر فیگردو (ص ۱-۶۷۰) گشت‌زنی مانوئل ماسکارنیاس در تنگه هرمز برای یافتن یک کشتی انگلیسی در ۱۶۱۷ (ص ۴-۶۷۲).

ـ کتاب «نقشه مناطقی که پرتغال اکتشاف کرده بود» نوشته مانوئل گولدینو هردیا

HEREDIA, Manuel Godinho de, Plantas de Pracas das conquistas de portugol.

که به دستور روی لورنسو د تاوراً، نائب‌السلطنه هند انجام شده بود. در صفحات ۲۴ و ۲۱ این کتاب نقشه مسقط و هرمز قرار دارد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 9913، کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10466، ص ۵ـ۴

ـ دستورالعمل فیلیپ دوم به روی فریراً د آندراد

مادرید ۱۵ ژانویه ۱۶۱۹

موضوع: اعزام نیروی دریایی قدرتمند و کشتی‌های با عرشه بلند به تنگه هرمز جهت دفاع از قلعه هرمز، تحت فرماندهی روی فریراً آندراد «چراکه در سالهای اخیر از طریق این تنگه کشتی‌های خارجی اروپایی با نیت ورود در تجارت با ایران وارد شده‌اند». «تجارت، کشتیرانی و فتوحات و دستاوردهای این مناطق صرفاً متعلق به من است» مسیر این نیروی دریایی، رهنمودها و راهنمایی‌هایی با ویژگی سیاسی.

تور د تومبو LM.XII، ص ۵۶۶r
زندگینامه روی‌فریر آدآندراد Comentario II، ص ۹۵ـ۲۸۹

ـ گزارش آنچه بین سالهای ۱۶۸ تا ۱۶۱۹ در پرتغال و در غرب گذشته است نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: محاصره بابل توسط شاه ایران.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، ص ۱۲۳۷

ـ گزارش فری بلشیور دوش آنزوش در مورد تجارت ابریشم در ایران

۸ سپتامبر ۱۶۱۹

موضوع: اهمیت فوق‌العاده تجارت ابریشم در ایران و صادرات آن، عزیمت فری بلشیور دوش آنژوش به نزد فیلیپ دوم با نامه‌ای از طرف شاه ایران در مورد تجارت ابریشم که انگلیسی‌ها به دنبال آن می‌باشند، بازگشت فری بلشیور دوش آنزوش با

پاسخ منفی در این خصوص، پیشنهاد تجارت ابریشم توسط روبرت شرلی، امتیازات تجاری و سیاسی انعقاد قراردادی برای ابریشم ایران.

شورا، صص ۶۰۱-۵۸۸

ـ *گزارش فری بلشیور دوش آنژوش در مورد تجارت ابریشم ایران*

۱۰ اکتبر ۱۶۱۹

موضوع: توضیح پیرامون امتیازات تجاری انجام قرارداد در مورد ابریشم ایران.

شورا، صص ۶-۶۰۱

ـ *نامهٔ فیلیپ دوم به کنت ردوندو Conda de Redon do، نائب‌السلطنه هند*

۱۶۱۹

موضوع: دستور به روی فریرآ د آندراد برای گشت‌زنی دریایی در تنگه هرمز و با هدف کسب آگاهی از مقاصد انگلیسی‌ها، در مخاطره افتادن امنیت هرمز، اعزام نیروی کمکی برای روی فریرآ د آندراد.

سخنرانی‌ها، صفحات ۳۶r۳۷r

ـ *نامهٔ فیلیپ دوم به کنت ردوندو، نائب‌السلطنه هند*

لیسبون، ۶ می ۱۶۲۰

موضوع: ساخت قلعه‌ای در قشم و قراردادن افرادی از توپخانه به همراه تجهیزات و مهمات در آنجا، ضرورت حضور نیروی دریایی تحت فرماندهی روی فریرآ د آندراد در تنگهٔ هرمز، امکان ساخت قلعه‌ای در نقطه سرمیان Sermião و در دهانه تنگ هرمز برای حفاظت از قلعه هرمز.

خاطرات روی فریرآ Domentarios II، ص ۷-۲۹۶

تور د تومبو LM.XII، ص ۳۱vr

ـ نامهٔ فرماندهٔ هرمز، دون فرانسیسکود سوزآ به فرنان د آلبوکرک فرماندار هند

هرمز، ۳۰ جولای ۱۶۲۰

موضوع: آرامش در هرمز و حسن همجواری کامل با همسایگان و تقدیر از فرناندو ریبیرا فرمانده دریایی که با نیرو و تجهیزات به هرمز رسیده بود.

سخنرانی‌ها، ص ۳۵r-v

ـ نامهٔ روی فریرآ د آنداراد به فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

هرمز، سپتامبر ۱۶۲۰

موضوع: رسیدن یک قابق پارویی در ۹ اوت به هرمز و آوردن پیغام پادشاه پرتغال در مورد امکان حمله هلندیها و انگلیسی‌ها، آمادگی روی فریرآ د آندراد جهت ترک بندر و شروع مأموریت در اول اکتبر، اشاره به نیروهای کمکی که فرانسیسکو ریبیرو به هرمز آورده بود.

سخنرانی‌ها، صفحات ۴۱r ـ ۳۹

ـ زندگی اسقف دون فری آلیشو د منزیس

صفحهٔ ۲۳۶ ـ ۱۵۰

خلاصه: تقدیم یک صندوقچه به اسقف از جانب حکمران هرمز، رسیدن حکمران هرمز به گوآ در زمان تصدی اسقف منزیس، شخصیت ظاهری و اخلاق خوش او.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 347، صفحات ۳-۱۶۲، ۹-۱۹۵

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ د آندراد

گوآ، ۸ مارس ۱۶۲۱

موضوع: جنگ روی فریرآ د آندراد با کشتی‌های انگلیسی در تنگه هرمز، درخواست کمک برای روی فریرآ.

سخنرانی‌ها، صص ۴۵ ـ ۴۴، هرمز ص ۱۸۶

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ د آندراد

گوآ، ۱۲ مارس ۱۶۲۱

موضوع: دریافت نامه روی فریرآ د آندراد در ۱۸ فوریه در مورد اتفاقات جاسک، اعزام نیروی نظامی کمکی توسط آلبوکرک برای روی فریرآ.

سخنرانی‌ها، صفحات ۴۶ـ۴۵. هرمز ص ۱۸۶ـ۷۰

ـ اعزام نیرو و امان‌نامه

گوآ، ۱۳ مارس ۱۶۲۱

موضوع: «به تمامی فراریان به هر دلیل که باشد، بغیر از همجنس‌بازان، کسانی که جعل پول کرده و از دین برگشتگان، که در سرزمین مسلمانان و یا در هر نقطه دیگری که می‌باشند در صورتی‌که سلاح به دست گرفته و در کشتی‌های جنگی به هرمز بیایند و به نیروی دریایی روی فریرآ د آندرا بپیوندند، امان‌نامه داده می‌شود».

سخنرانی‌ها، ص ۷-۷۸ـ۳، هرمز ص ۲۱۳

ـ حکم فیلیپ دوم

لیسبون ۱۸ مارس ۱۶۲۱

موضوع: اشاره به ممنوعیت تجارت فلفل در تنگه هرمز، دستور شاه مبنی بر تمامی کشتی‌هایی که دارای محموله فلفل باشند و توسط فرمانده نیروی دریایی پرتغال در هرمز و مسقط ضبط شوند، اموال بین فرماندهان و سربازان پرتغالی تقسیم خواهد شد.

مسائل، صص ۲ـ۳۰۱

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ د آندراد

گوآ، ۳۰ مارس ۱۶۲۱

موضوع: دریافت نامه آندراد در ۸ فوریه در مورد اتفاقات جاسک، درخواست کمک «به مصلحت نیست که با شاه ایران درگیر جنگ شوید چراکه از اینجا هیچگونه

کمک پولی ارسال نشده و مسلماً آنها بنادر ایرانی را بسته که به این ترتیب هیچگونه عایداتی نصیب گمرک آنجا نخواهد شد». ساخت قلعه در قشم، ورود نیروی دریایی به فرماندهی رودریگز به سوار.

سخنرانی‌ها، صص ۶۵-۶۳، هرمز ص ۱۸۹-۹۱

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ و آندراد

گوآ، اول آوری ۱۶۲۱

موضوع: اعزام دوناو، بخشش دون مانوئل د آزودو که فراری بوده است.

سخنرانی‌ها، صص ۷۷-۷۶، هرمز ص ۱۹۱

ـ نامهٔ مانوئل بورگش د سوزا، مأمور مالیاتی و دارایی هرمز به فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

هرمز، ۲۰ آوریل ۱۶۲۱

موضوع: «ساخت یک عمارت در قشم که «باعث کنترل عربستان بدون آنکه در طرف ایران قرار داشته باشیم، خواهد شد». اعزام سه هزار نفر از اهالی لار به مسقط و سوار حضور تعداد قابل ملاحظه‌ای نیروی جنگی در هرمز، فروش دارچین.

سخنرانی‌ها، صفحات ۷۵-۷۲، هرمز ص ۲۰۱-۵

ـ نامهٔ فرانسیسکو د سوزآ، فرمانده هرمز به فرنان د آلبوکرک فرماندار هند

هرمز، ۲۱ آوریل ۱۶۲۱

موضوع: شروع ساخت قلعه قشم، درخواست اعزام نیروی کمکی «موفقیت نه چندان مطلوبی در جاسک بدست آمده است».

Res. 146, 4, m.1 کتابخانهٔ جامعه جغرافیایی لیسبون

ـ نشست شورای هند بنا به درخواست فرماندار فرنان و آلبوکرک

گوآ، ۲۰ اکتبر ۱۶۲۱

موضوع: برخورد روی فریرآ د آندراد با ساکنین قشم که تلاش کردند از ساخت قلعه جلوگیری نمایند. درخواست کمک، تهدید حمله ایران به قشم، تهدید حمله انگلیسی‌ها به هرمز، پیش‌بینی اتحاد ایران و انگلیس برای حمله به هرمز، ضرورت حفظ و حراست از هرمز و قشم و اعزام نیروی کمکی.

سخنرانی‌ها، ص ۸۷

ـ رأی شورای حکومتی هند

۲۲ اکتبر ۱۶۲۱

موضوع: مخالفت نسبت به «نیروی کمکی در هزمر با تجهیزات قدیمی و فرسوده وارد و یا از Solala نخواهند گذشت، لذا در صورتی‌که چه نیروهای ایرانی و چه انگلیس با ناوهای خود حلقه محاصره قلعه هرمز را تنگ‌تر نمایند، این منطقی و طبیعی است که افرادی مهمتر از فرمانده قلعه و یا نیروی دریایی در آنجا حضور داشته باشند».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7144، ص۳۷r-v

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ و آندراد

گوآ، ۲۲ اکتبر ۱۶۲۱

موضوع: حرکت نیروی کمکی به سمت هرمز، انتقاد از روی فریرآ د آندراد نسبت به ساخت عجولانه قلعه قشم و عدم اجرای برخی از فرامین فرنان د آلبوکرک، حرکت سیمون د ملو با نیروی کمکی به سمت قشم محلی که با آندراد ملاقات کرده بود.

سخنرانی‌ها، صفحات ۹۶r-۹۲r، هرمز ص ۵-۱۹۱

ـ گواهینامهٔ آفونسو رودیگز د گوویا، منشی حکومت هند

گوآ، ۱۹ نوامبر ۱۶۲۱

موضوع: اشاره به حکم فیلیپ دوم در مورد انتصاب دیوگو د سوزآ د منزیس به

عنوان فرمانده هرمز، در صورت مرگ دون فرانسیسکو د سوزا «در موقعیت فعلی قلعه هرمز از وضعیت جنگی برخوردار است».

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۰۴-۱۰۳، هرمز، ص ۴-۲۷۳

ـ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ د آندراد

گوآ، ۲۰ نوامبر ۱۶۲۱

موضوع: عدم دریافت نامه روی فریرآ د آندراد در مورخ ۱۵ اوت. اعزام نیروی کمکی برای فریرآ د آندراد به توسط سیمون د ملو پریرآ، انتقاد، از دون مانوئل د ازودو، انتخاب لوئیس د بریتو به عنوان آدمیرال نیروی دریایی.

سخنرانی‌ها، صص ۹۷r-۹۹r، هرمز، صص ۶-۱۹۵

ـ نامهٔ فرانسیسکو د لوسه‌نا به دون فرانسیسکو دا گاما

۱۷ ژانویه ۱۶۲۲

موضوع: در مورد فروش برخی داروهایی که از طریق کشتی‌های حامل فلفل هندی در هرمز به ایرانیان فروخته می‌شود.

تور د تومبو Graca III، ص ۳۸۷

ـ دستورالعمل دون گنسالو دا سیلوآ

۵ فوریه ۱۶۲۲

موضوع: دستورالعمل داده شده به سیمون د ملو فرمانده نیروی کمکی اعزامی به هرمز.

مسائل، ص ۵-۲۹۴

ـ نامهٔ سیمون د ملو پریرآ، فرمانده هرمز به فرنان د آلبوکرک فرماندار هند

هرمز، ۷ فوریه ۱۶۲۲

موضوع: ارسال نامه روی فریرآ د آندراد، دفاع از قشم، تهدید حمله انگلیسی‌ها و ایرانیان به هرمز، حمل محموله ابریشم توسط انگلیسی‌ها از بندر کومرون.

سخنرانی‌ها، صص ۱۱۱v-۱۱۰، هرمز، صص ۲۲۰-۱۹۹

ـ گزارش مانوئل سورین د فاریا در مورد رخدادهای بین مارس ۱۶۲۱ تا فوریه ۱۶۲۲

موضوع: حرکت دو ناو جنگی از لیسبون جهت کمک به هرمز، تحت فرماندهی سانچو د توآر.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، ص ۱۷۵

ـ جلسهٔ شورای هند به دستور فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

گوآ، ۸ مارس ۱۶۲۲

موضوع: حمله قطعی انگلیسی‌ها و ایرانیان به قشم، ضرورت اعزام کمک به هرمز و بر همه لازم است که به عنوان یکی از سه میدان مهم پرتغال در مشرق زمین را حفظ نمایند، اعزام کمک به وسیله کنستانتینو د ساد نوروینیا.

سخنرانی‌ها، ص ۱۱۱

ـ بسیج عمومی توسط فرماندار فرنان د آلبوکرک

گوآ، ۹ مارس ۱۶۲۲

موضوع: «... تمامی سربازان فراری که در کشتی‌های ماجراجویی قرار دارند می‌توانند در امنیت کامل در این شهر سلاح به دست گیرند و از هرمز در کنار کنستانتینو د سادنورنیا دفاع نمایند.

سخنرانی‌ها، ص r-v۱۱۹، هرمز، صص ۵ـ۲۱۴

ـ اعتراض و ایجاد محدودیت توسط فرماندار هند، فرنان د آلبوکرک

گوآ، ۱۱ مارس ۱۶۲۲

موضوع: اعلام به بازرس و مسئولین صندوق خیریه گوآ برای آنکه مقداری پول را جهت کمک به هرمز قرض و وام بدهند، «اطلاع حاصل شده که انگلیس و ایرانی‌ها قلعه قشم را به محاصره خود درآورده و اگر در این قصد موفق شوند پس از آن محاصره و اشغال هرمز خواهد بود، قصدی که شاه ایران از دیرباز خواستار تحقق آن بوده است».

هرمز، صص ۸ـ۲۸۷

ــ نامهٔ فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند به روی فریرآ د آندراد

گوآ، ۱۴ مارس ۱۶۲۲

موضوع: اعلام دریافت نامهٔ سیمون د ملو پریرآ، محاصره قشم، تهیه مقدمات اعزام نیروی کمکی.

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۱۵v-۱۱۴، هرمز، صص ۷-۱۹۶

ــ نامهٔ بنگاه خیریه گوآ به فرماندار هند، فرنان د آلبوکرک

گوآ، ۱۹ مارس ۱۶۲۲

موضوع: «توجیه این مطلب که نمی‌توانند پولی راکه فرماندار برای هرمز درخواست کرده بود پرداخت نمایند.

سخنرانی‌ها، ص ۱۲۰ r-v

ــ گواهینامهٔ آفونسو رودیگز دگوویا، منشی حکومت هند

گوآ، ۲۳ مارس ۱۶۲۲

موضوع: اعلام آمادگی فرماندار هند جهت عزیمت با نیروی دریایی کمکی که عازم هرمز بود.

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۱۹r-۱۱۸r

ــ درخواست دیوگو د سوزآ د منزیس از فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

مارس ۱۶۲۲

موضوع: انتصاب دیوگو د سوزا د منزیس برای مدت سه سال در فرماندهی هرمز «به دلیل خریدی که از فرماندار آندره مندوسا کرده بود و اعلام شده بود که باکنار زدن محاصره انگلیس، هلند و ایرانیها می‌تواند به آنجا بازگردند که چنین نشده بود»

اعلام و درخواست دیوگو د سوزآ برای آنکه بتواند آزادانه به هرمز رفته و از آنجا دفاع نماید و پس از شکسته شدن محاصره آنجا باتوجه به خرید ملک به آن محل بازگردد.

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۰۵-۱۰۴، هرمز، صص ۲۰-۲۱۹

ـ حکم انتصاب از جانب فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

گوآ، ۲۹ مارس ۱۶۲۲

موضوع: اجازه به دیوگو د سوزا د منزیس برای آنکه وی با همان کشتی آزادانه به هرمز وارد شده و از قلعه برای شکستن محاصره آن دفاع کند.

سخنرانی‌های صفحات ۱۰۶۷ـ۱۰۵۷، هرمز، ص ۹ـ۲۱۸

ـ نامهٔ مانوئل بورگس د سوزآ، بازرس دارایی هرمز به فرنان د آلبوکرک، فرمانده هند

هرمز، ۲۸ آوریل ۱۶۲۲

موضوع: از دست رفتن هرمز «در دومین دوشنبه چهلم عیسی مسیح در ۲۰ فوریه، هواداران شاه به همراه انگلیسی‌ها شهر هرمز را بدون خونریزی متصرف شدند و تمامی نیروهای خود را به سمت قلعه روانه کردند». حمله به قلعه، تشریح دقیق این حمله، فرار پرتغالی‌ها، درخواست کمک، فقدان موادغذایی و مهمات.

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۲۵ـ۱۲۱، هرمز، ص ۲۰۱ـ۷

ـ نامهٔ فری ژوان داکونسیان به فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند

هرمز، ۳ جولای ۱۶۲۲

موضوع: از دست رفتن هرمز «که غمناکتر و دردناک‌تر از هر از شکستی است». تشریح حمله به قلعه «در ۱۲ می‌بدون هیچگونه مقاومتی برای جلوگیری از آتش زدن آن با قرار دادن پرچم سفید و باز کردن درها آنها وارد قلعه شدند». تقسیم غنائم بین انگلیسی‌ها و ایرانیان، خروج برخی از پرتغالی‌ها به سوی مسقط.

سخنرانی‌ها، صفحات ۱۳۰ـ۱۲۹، هرمز، صص ۹ـ۲۰۸

ـ نیروی کمکی اعزامی به هرمز

جولای ۱۶۲۲

موضوع: به فرماندهی دیوگو د سوزا د منزیس و مارتین آفونسو د ملو شانزده ناو

جنگی برای کمک به هرمز اعزام شد، اشغال شهر هرمز توسط ایرانیان و انگلیسی‌ها، تهیه مقدمات حمله به قلعه، خروج پرتغالی‌ها از هرمز به سوی مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 580، صفحات ۹۳-۸۴

ـ اظهارات سیمون د ملو پریرآ، فرمانده هرمز

مسقط، ۳ جولای ۱۶۲۲

موضوع: نقل محاصره قشم و هرمز توسط انگلیسی‌ها، تقدیر از اقدامات دون گنسالو دا سیلویرآ.

هرمز، صص ۳-۲۹، مسائل، صص ۹۲-۲۸۹

ـ اظهارات روی فریرآ د آندراد

۱۶ جولای ۱۶۲۲

موضوع: اقدام روی فریرآ دآندراد در قشم، نیروی کمکی که توسط دون گنسالو داسیلویرآ اعزام شد.

مسائل، صص ۶-۲۹۵

ـ اظهارات مانوئل بورگز د سوزآ، بازرس و مأمور دارایی هرمز

مسقط، ۷ اوت ۱۶۲۲

موضوع: رسیدن دون ژوان د سیلویرآ و مانوئل و آزودو به هرمز، ورود آنها در خدمت فرماندهی ناو دریایی با عرشه بلند روی فریرآ و آندراد که در قشم به سر می‌برد، مرگ دون ژوان دا سیلویرآ.

کتابخانهٔ جامعهٔ جغرافیایی لیسبون Res. 146, m. 4, n. 65

ـ اظهارات مانوئل بورگش د سوزآ بازرس دارایی هرمز

مسقط، ۹ اوت ۱۶۲۲

موضوع: رسیدن دون گونسالو دا سیلویرآ به قلعه هرمز «جائیکه تا سوم ماه می تمامی محاصره هرمز را مشاهده کرده بود».

مسائل، صص ۴-۲۹۳

ـ اظهارات کونستانتینو د إساد نورینا (D.Constantion de Noronha) فرمانده کل تنگه هرمز

مسقط، ۹ اوت ۱۶۲۲

موضوع: انتصاب دون کنسالو دا سیلویرآ به عنوان فرمانده دریا و خلیج مسقط توسط کونستانتینو نورینا فرمانده کل ناوگان بادبانی و پارویی تنگه هرمز.

مسائل، صص ۷-۲۹۶

ـ دون کنسالو د سیلویرآ

مسقط ۱۱ اوت ۱۶۲۲

موضوع: جنگ و مقابله در دریا و تحکیم استحکامات قلعه هرمز.

مسائل، صص ۹-۲۹۸

ـ اظهارات آنتونیو سارایوآ د لوسنا، منشی ثبت اسناد

گوآ، ۲۳ سپتامبر ۱۶۲۲

موضوع: تعداد ناوگان اعزامی به هرمز بین سالهای ۲۲ ـ ۱۶۲۰ توسط فرنان د آلبوکرک.

سخنرانی‌ها، صص ۷۹ـ۷۸، هرمز، ص ۲۱۰

ـ اظهارات سخنگو، مانوئل کوئلیو نتو

گوآ، ۱۳ اکتبر ۱۶۲۲

موضوع: اعزام نیروی کمکی به هرمز توسط فرماندار فرنان د آلبوکرک: دو کشتی، ده ناو جنگی و دو کشتی کوچک به فرماندهی سیمون د ملو پریرآ.

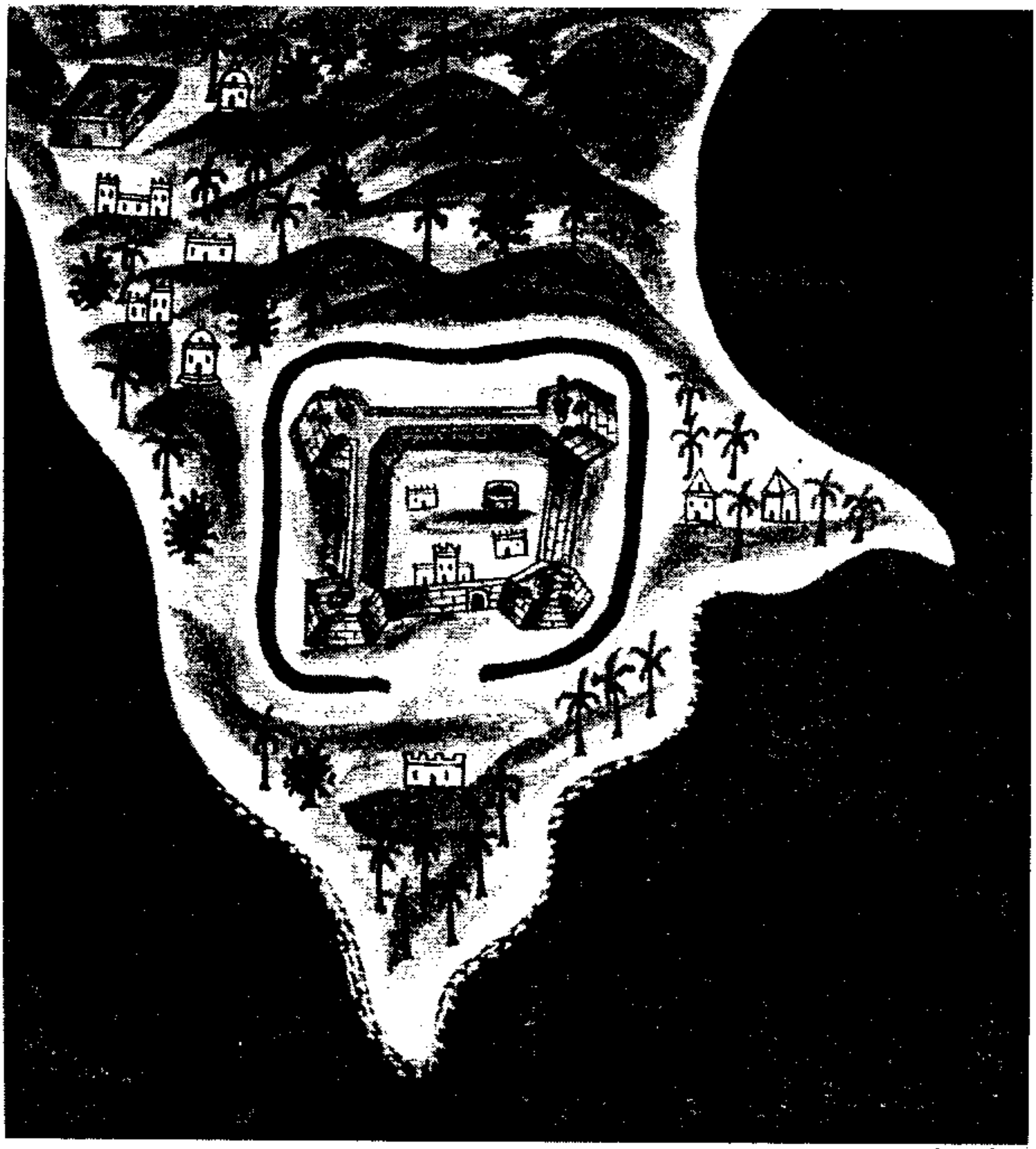
هرمز، صص ۱۰ـ۲۰۹

ـ نامهٔ کشیش فری کریستوان د لیسبوآ به فرنان د آلبوکرک فرماندار هند

۱۶۲۲

موضوع: اشغال و تصرف قشم، انتقاد از روی فریرآ د آندراد و تقدیر از فرنان د آلبوکرک.

هرمز، ص ۸-۱۹۷

نقشه قشم در کتاب حکومت هند شرقی موزه بریتانیکو

ـ کتاب «سخنرانیهایی که تقدیم پادشاه دون ژوان چهارم شده‌اند» نوشته لوئیس مارنییو د آزودو

خلاصه: از دست رفتن هرمز، اعزام نیروی کمکی از جانب فرنان د آلبوکرک به هرمز، تصرف هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک، اشغال بحرین و قشم توسط ایرانیان، همدستی ایرانیان و انگلیسی‌ها علیه پرتغالی‌ها در منطقه هرمز، مقدمات دفاع از هرمز توسط پرتغالی‌ها؛ نقش مهم فرنان د آلبوکرک، از دست رفتن قشم، عوامل از دست دادن هرمز، جنگ بین ناوگان پرتغال و انگلیس اعزام نیروی کمکی نظامی، ساخت قلعه و استحکامات در قشم، از دست دادن قشم، حمله به هرمز و اشغال آن.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 4272، ص ۳۲rsq

ـ شهادتنامهٔ دون فرانسیسکو دا گاما، نائب‌السلطنه هند

گوآ، ۱۰ ژانویه ۱۶۲۳

موضوع: نامه‌ای که توسط وی و به درخواست فری دیوگو د سانتا آنا در مورد اقدامات روحانیون سان اگوستینو در هرمز در زمان شورش مردم و اشغال هرمز توسط ایرانیان، انجام شده بود، نوشته شده است.

تور در تومبو Livraria 731[29]، صفحات ۳۲۹-۳۳۹

ـ «گزارش رخدادهایی که در پرتغال و سایر مناطق غرب از اول مارس ۱۶۲۲ تا فوریه ۱۶۲۳ اتفاق افتاده است»، نوشته مانوئل سورین د فاریا

خلاصه: محکومیت مورگادو د اولیویراً به دلیل ممانعت از رفتن به هند برای کمک به هرمز و از دست دادن تمامی افتخارات و نشان‌هایی که از پادشاه دریافت کرده بود و برای مدت دو سال تبعید به خارج از پرتغال (...) پیروزی به دست آمده توسط روی فریراً د آندراد، اشغال و تصرف قشم و هرمز «جائی که قلعه‌های پرتغالی، وفاداری و آبروی پرتغال به فراموشی سپرده شد و افراد

آنها با شورش علیه فرمانده سیمون د ملو او را دستگیر و همگی تسلیم دشمن شدند».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 917، صفحات ۹۶-۱۰۱r-v

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، صفحات ۱۷۸-۱۸۳-۱۸۴

کتابخانهٔ عمومی اوراَ cod.CIII-2-19، ص ۱۶۴r

ـ نامهٔ فیلیپ سوم پادشاه پرتغال به دون فرانسیسکو دا گاما، نائب‌السلطنه هند

مادرید، ۷ مارس ۱۶۲۳

موضوع: اعزام نیروی کمکی برای پس گرفتن فوری هرمز «جهت به دست آوردن اعتبار از دست رفته و پس گرفتن آن از دشمن، خصوصاً از شاه ایران بهره‌ای را که وی می‌تواند از الحاق این منطقه به حکمرانی خود به دست آورد را سلب نمایند». ضرورت حفظ و دفاع از مسقط برای آنکه «تجار و ملتهای دوستی که به هرمز کمک کرده بودند تا زمان بازیافت آن بتواند در امنیت به تجارت خود ادامه دهند» ضرورت گسترش جنگ بین مغور Mogor و ایران.

خاطرات، صص ۵-۳۰۲

تور د تومبو LM.XVII، ص ۳۶۵r-v

ـ گروه دون گونسالو دا سیلویرا

مسقط، ۹ مارس ۱۶۲۳

موضوع: ناوگانی که به تعقیب دشمنی که در سوار قرار دارد می‌پردازد، این ناوگان به فرماندهای مارتین آفونسو د ملو بوده است.

مسائل، صص ۸-۳۰۶

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو دا گاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۲۰ مارس ۱۶۲۳

موضوع: از دست رفتن قشم و تصمیم شورا، با اکثریت آرا، در مورد روی فریرآ د آندراد «اگر شورا نامبرده را مقصر اعلام کرده پس چرا وی در آزادی به سر می‌برد».

خاطرات II، صص ۳۰۰-۲۹۹
تور در تومبو LM.XVII، ص ۶۵v

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو دا گاما نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۲۴ مارس ۱۶۲۳

موضوع: اشاره به نامهٔ مأمور مالیاتی و مردم مسقط در مورد رسیدن پنج کشتی جنگی برای پهلو گرفتن در آنجا و رسیدن صدها نیروی زمینی ایرانی به مسقط و در نتیجه رها کردن قلعه سوار، حرکت مجدد روی فریرآ د آندراد برای کمک به مسقط.

تور د تومبو LM. XVII، ص ۶۶r

ـ نامهٔ کنت ویلاورد به دون گنسالو دا سیلویرآ

گوآ، ۵ آوریل ۱۶۲۳

موضوع: تقدیر از اقدامات وی در تنگه‌هرمز هنگامی‌که او در آنجا فرماندهی ناوگان پارویی را عهده‌دار بود.

مسائل، ص ۳۰۹

ـ گروه دون گنسالو دا سیلویرآ

۲۲ می ۱۶۲۳

موضوع: این گروه برای گشت‌زنی در صحار توسط روی فریرآ د آندراد، اعزام شده بود.

مسائل، صص ۱۲-۳۰۹

ـ گروه فرماندهان تنگه

۱۹ ژوئن ۱۶۲۳

گروه فرماندهان که از مسقط به هرمز، به دستور روی فریرآ، اعزام شدند.

مسائل، صص ۶ـ۳۱۳

ـ نامهٔ مانوئل بوگز د سوزآ، بازرس دارایی هرمز به فیلیپ سوم

مسقط ۲۰ جولای ۱۶۲۳

موضوع: اخبار مسقط، حضور انگلیسی‌ها در کومرون و ایرانی‌ها در صحار، خروج ایرانیان از تنگه هرمز.

تور در تومبو SV.XIX، ص ۲۶۵r

ـ نامهٔ روی فریرآ د آندراد، فرمانده کل به فیلیپ سوم

۶ جولای ۱۶۲۳

موضوع: رفتن ایرانیان به سواحل عربستان و باکمک انگلیسی‌ها اشغال و تصرف تمامی آنچه متعلق به حکمران هرمز بوده است؛ پیروزیهای دیگر ایرانیان، مناسب بودن حفظ قلعه صحار.

تور د تومبو SV.XIX، ص ۱۵۵

ـ اظهارات آفونسو رودیگز د گوویا، منشی حکومت هند

گوآ، ۵ سپتامبر ۱۶۲۲

موضوع: رسیدن خبر از دست رفتن قشم و اینکه ایرانیان وارد جزیره هرمز شده‌اند، تهیه مقدمات اعزام نیروی کمکی.

سخنرانی‌ها، ص v-r-۱۱۸

ـ کتاب هزینه‌های کمک پولی که به دستور نائب‌السلطنه انجام شده بود.

موضوع: اعزام نیروی کمکی به مسقط به دلیل تهدید انگلیس و هلندی‌ها علیه قلعه، تعیین دقیق برخی از هزینه‌های انجام شده در ۲۷ ـ ۱۶۲۲.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1784، صفحات ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۳۴، ۳۷، ۵۶.

ـ سخنرانی کشیش *فری ایناسیو کوتینیو* در کلیسای *سان محمد* در *لیسبون*»، نوشتهٔ کشیش *فری ایناسیو کوتینیو*

صفحهٔ ۱۶

موضوع: اشاره به فتح هرمز توسط ایرانیان و انگلیسی‌ها در ۱۶۲۲

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 1355[15]p.
ص ۴r

ـ گزارش کشته شدن نیروهای پرتغالی توسط مسلمانان در نبرد هرمز

موضوع: لیست شانزده نفر: تعدادی فرمانده و سرباز (که در بین آنها سه نفر متأهل که در هرمز ازدواج کرده بودند قرار دارد)، یک منشی ناوگان دریایی و یک کشیش.

خاطرات II، ص ۹ـ۲۹۷، تور در تومبو
LM.XIX، ص ۶۶r

ـ دستورالعمل دون گنسالو داسیلویرا

مسقط، ۲ ژانویه ۱۶۲۴

موضوع: دستورالعمل در خصوص نیرویی که توسط روی فریرا د آندراد به مسقط فرستاده شده بود، اقدام تلافی‌جویانه علیه ایرانیان، جلوگیری از سوءاستفاده کشتی‌های حامل فلفل.

ـ اقدام علیه جورج د آلبوکرک

گوآ، ۱۹ فوریه تا ۲۵ اکتبر ۱۶۲۴

موضوع: درخواست کیفرخواست توسط دادستان دربار و وکیل دارایی و مالی علیه جورج د آلبوکرک، فرزند فرنان آلبوکرک به دلیل خساراتی که در نتیجه اشغال و تصرف قلعه هرمز بر بخش مالیایی و دارایی سلطنتی وارد شد که این درخواست حاصل تحقیقات و بررسی‌هایی است که در مورد از دست رفتن هرمز انجام شده بود، اعطای حکم لازم به دادستان دربار، توسط نائب‌السلطنه، دون فرانسیسکو داگاما

جهت بازجویی از جورج د آلبوکرک، اظهارات جورج د آلبوکرک، تهیه دادخواست توسط دادستان، اظهارات تعدادی از شاهدین در مورد اتهامات و جرائم فرنان د آلبوکرت در خصوص از دست رفتن هرمز.

هرمز، ص ۸۴-۱۷۳، ۸-۲۱۵، ۶۹-۲۲۱

ـ اظهارات آفونسو رودیگز، منشی حکومتی هند

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۶۲۴

موضوع: حمله قطعی به قلعه قشم، اعزام نیروی کمکی به هرمز به فرماندهی کنستانتینو د اساد نورینیا.

هرمز، صص ۳-۲۷۱

ـ اظهارات آفونسو رودیگز، منشی حکومتی هند

گوآ، ۲۵ اکتبر ۱۶۲۴

موضوع: ساخت استحکامات در قشم، توسط روی فریرآ د آندراد، تهدید حمله قطعی ایرانیان به هرمز، اعزام نیروی کمکی به هرمز.

هرمز، صص ۷۱-۲۶۹

ـ اظهارات حسابرس لوئیس مندس

گوآ، ۶ نوامبر ۱۶۲۴

موضوع: ارسال مستمر کمک به هرمز بین سالهای ۲۲-۱۶۲۰

سخنرانی‌ها، صفحات ۵۱-۴۹، هرمز ص ۸۰-۲۷۸

ـ اظهارات حسابرس مانوئل کوئیلو نتو

گوآ، ۲۰ نوامبر ۱۶۲۴

موضوع: ارسال مستمر کمک به هرمز بین سالهای ۲۱-۱۶۲۰

سخنرانی‌ها، صفحات ۴۹-۴۸، هرمز ص. ۷-۲۷۵

ـ اظهارات آفونسو رودیگز، منشی حکومتی هند

گوآ، ۲۷ نوامبر ۱۶۲۴

موضوع: اخبار رسیده به گوآ در مورد تصرف قشم و ورود به جزیره هرمز، تصمیم فرنان د آلبوکرک، فرماندار هند در اینکه شخصاً به کمک هرمز برود.

هرمز، ص ۲۷۴

ـ نامهٔ دون آفونسو فورتادو د مندوسا، اسقف اعظم لیسبون به دوک الیویرآ

۱۶۲۴

موضوع: بیان برخی ملاحظات در مورد مخاطراتی که سلطه پرتغال در مشرق زمین را تهدید می‌کند و همچنین اشاره به از دست دادن هرمز.

کتابخانهٔ عمومی اورآ cod. CIII-2-14، صفحات ۱۴۳ ـ ۱۳۹

ـ گزارش سفارت پادشاه فیلیپ کاستلو که نزد شاه ایران فرستاده بود

خلاصه: حرکت گارسیا د سیلوا فیگروآ سفیر اعزامی به ایران از گوآ و رسیدن وی به کومرون، با عبور از مسقط و هرمز، تشریح جزیره هرمز، سفر وی از لار، شیراز، اصفهان و قزوین و تشریح تمامی این شهرها، شرف‌یاب شدن سفیر نزد شاه ایران، هدیه اهدایی به شاه، پیروزی شاه بر ترکها، مذهب و آداب و رسوم ایرانیان، اعتراض ایرانیان نسبت به اسپانیایی‌هایی که با سفیر همراه بودند، بازگشت سفیر به گوآ و شبه‌جزیره ایبریا (۱۶۲۴)

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 580، صفحات ۳۴ ـ ۸۳

ـ نامهٔ تهدیدآمیزی فرمانده کل نونو آلوارس بوتلیو که در آن نیروی دریایی انگلستان و هلند را به چالش طلبیده بود.

ـ نونو آلوارش ژنرالهای انگلیسی و هلندی را در تاریخ ۱۶ اکتبر ۱۶۲۵ به مبارزه طلبیده بود «من از آن ژنرالهایی نیستم که به صورت ظاهر مبارزه با دیگران را بپذیرم، سوگند یاد می‌کنم که به نام پادشاه با تمامی ناوهایی که از آنچه عبور کند مبارزه نمایم.»

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 496، ص ۸۴

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به دون گنسالو دا سیلویرآ

بانجین، ۱۴ نوامبر ۱۶۲۴

موضوع: درخواست اطلاعات از فرمانده ناوگان بصره در مورد تمامی تحرکات و رخدادهایی که در بصره و یا بابل اتفاق افتاده و کسب اطلاع از ارتش ترک و شاه ایران.

مسائل، ص ۳۲۵

ـ اظهارات گنسالو مارتینش د کاستلو برانکو، مأمور گمرک بصره

بصره، ۸ اکتبر ۱۶۲۵

موضوع: رسیدن دون گنسالو داسیلویرآ در ۱۶۲۳ و ۱۶۲۵ به بصره اعزام، نیروی کمکی پاشا از طریق بصره برای مقابله با ایرانیان.

مسائل، صص ۳ـ۳۲۹

ـ کتاب «نونو آلوارش پوتلیو و ناوگان دریایی وی (۱۶۲۵ ـ ۱۶۲۴) نوشته سی. ار بوکسر در ۱۹۲۷ در مجله تاریخ

BOXER, C.R, ***Nuno Aluarés Botelho e a sua armada de alto bordo, Biblioteca Nacional de Lisboa, Revista de Historia, Porto, XVI, 1928.***

این اثر توسط یک روحانی فرقه اگوستینو که در آن زمان شاهد وقایع بوده نوشته شده است.

خلاصه: سازماندهی نیروی دریایی عظیمی توسط دون فرانسیسکو داگا نائب‌السلطنه هند برای مقابله «با دشمنان اروپایی که در محل چاه سورات جهت حمله به هرمز و کمک به ایرانیان برای گرفتن همان محلی که ما باکمک همان دشمنان تصرف کرده بودیم و اینکه روی فریرآ د آندراد، فرمانده کل دریایی آن تنگه را به محاصره خود درآورده بود». سه نبرد بین نیروی دریایی پرتغال، انگلیس و هلند در نزدیکی هرمز، تشریح دقیق این نبردها، «این اولین بار بود که دشمنان انگلیسی و هلندی در مقابل ما قرار می‌گرفتند». حرکت ناوگان دریایی پرتغال جهت انجام تعمیرات به سمت مسقط.

بوکس نویسنده و گردآورنده این مقاله، گزارش مذکور را در کتاب Commentaries of Ruy freyre de Andrada, London صفحات 48-213- 1930 نیز آورده است.

ـ گروه نظامی دون گنسالو داسیلویراً

ـ فرماندهی این گروه توسط روی فریراً د آندراد به دون گنسالو داسیلویراً فرمانده دریایی تنگه هرمز داده شد تا در مسقط با هدف دفاع از آن مستقر گردد. همچنین مسئولیت حفظ سواحل عربستان و ایران، قشم لارک، Macandão, Camaltar و جلفار را نیز برعهده داشت. تهدیدات ایرانیان، هلندیها و انگلیسی‌ها بر این مناطق، اعزام آنتونیو د آلمیدا دکاروالیو به بصره و قطیف.

مسائل، صص ۹-۳۳۴

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به دون گنسالو داسیلویراً

گوآ، ۲۰ دسامبر ۱۶۲۵

موضوع: اعلام وصول نامه مورخ ۲۸ سپتامبر دون گنسالو لودا سیلویراً در خصوص تهدید فرمانده شیراز نسبت به حمله به بصره.

مسائل، ص ۳۲۶

ـ دلائل از دست رفتن هرمز

۱۶۲۵

موضوع: ارزش بالای درآمد گمرکی هرمز: اهمیت تجاری فوق‌العاده بندر آن؛ امکان بازیافت هرمز «چراکه ایرانیان افرادی ضعیف می‌باشند.» در مورد هرمز و برای پس گرفتن آن لازم است که قلعه دیگری در آن جزیره ساخته شود، ضرورت حضور نیروی دریایی پرتغال در دریای فارس که این امر از رسیدن کالا به هرمز جلوگیری خواهد کرد.

تور د تومبو Livraria 16[48]، صص ۵۷-۵۴۴

ـ کتاب «آسیای پرتغالی» اثر مانوئل د فاریا ای سوزآ، ۱۶۶۶

SOUSA, Manuel de Faria e, *Asia portuguesa*, 3 Tomos (*سه جلد*), 1666,Lisboa.

خلاصه:

جلد اول: رسیدن آفونسو د آلبوکرک به هرمز، تحت‌الحمایه پرتغال درآمدن این منطقه و پرداخت خراج (ص ۱۴ ـ ۱۰۴) رسیدن یک سفیر از جانب شاه ایران به هرمز، ساخت قلعه، خیانت رئیس حامد، حامی شاه ایران، نقشه قلعه هرمز و تصویر آفونسو د آلبوکرک (ص ۷۳ ـ ۱۶۶) کمک پرتغال به حکمران هرمز، حمله آنتونیو کوریا به بحرین، شورش هرمز در زمان زمامداری دون دوارت د منزیس، فرماندار هند (ص ۲۴ ـ ۲۱۳)، جابجایی حکمران در هرمز، کمک پرتغال به حکمران بصره (ص ۷۲ ـ ۲۶۹)

جلد سوم: حمله حکمران لار به هرمز و کمک پرتغالی‌ها (ص ۹ ـ ۸) شورش و قیام‌های مختلف در ایران (ص ۵ ـ ۲۴، ۷ ـ ۳۶) نقشه مسقط (ص ۱ ـ ۴۰) سفیر ایران در اسپانیا (ص ۸ ـ ۲۲۷) بی‌میلی شاه ایران نسبت به پرتغالی‌ها (ص ۲۴۱) سفارت گارسیا د سیلوا (ص ۷ ـ ۲۵۶) حمله پرتغالی‌ها به قبائل بدوی سوار (ص ۸ ـ ۲۹۷) تصرف هرمز توسط ایرانیان و انگلیسی‌ها در ۱۶۲۲ (ص ۶۲ ـ ۳۸۵، ۴۰۰ ـ ۳۹۹) دلائل پرتغال برای پس گرفتن هرمز (ص ۳ ـ ۳۹۲).

جلد دوم: اتهام علیه حکمران هرمز در ۱۵۴۴ (ص ۱۳۰) اختلاف بین حکمرانان هرمز و شیراز (ص ۱۴۶) شورش علیه حکمران هرمز در ۱۵۴۹ (ص ۸ ـ ۲۱۷) حمله به هرمز و قشم (ص ۷۰ ـ ۲۶۷) درگیری بین پرتغال و ترکها (ص ۵ ـ ۲۷۳، ۲ ـ ۲۸۱) حمله ترکها به بحرین (ص ۸ ـ ۳۳۶) حمله ترکها به مسقط در ۱۵۸ (ص ۷ ـ ۶۴۲).

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 179-81v

_ «خاطره اولین استحکامات و فتوحات پرتغال و درخواست یک وزیر» نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: «درآمد هرمز دویست و بیست و نه هزار اشرفی بوده است؛ هزینه‌های زیادی از قبال این مبلغ صرف می‌شد، ولی با این وجود صد و هفتاد و دو هزار اشرفی برای حکومت باقی می‌ماند. درآمد مسقط هشت و یا هفت هزار کروزادو بوده است».

تسور د تومبو Livraria 1116[49]، صص ۵۵۷-۵۶۷

_ جنگ بین نونو آلوارز بوتلیو، فرمانده نیروی دریایی پرتغال در هند با ناوگان دریایی هلند و انگلیس در تنگه هرمز

ص ۴:

جنگ در تنگه هرمز بین پرتغالی‌ها به فرماندهی نونو آلوارو بوتلیو و روی فریرآ د آندراد با کشتی‌های هلندی و انگلیسی در منطقه گومرون اتفاق افتاد و هر دو طرف صدمه دیدند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 1350[26]p، ص ۴.

این گزارش در ۱۶۲۶ همزمان در شهر سویل اسپانیا نیز منتشر گردید و در همان سال در رم نیز به چاپ رسید و نسخه‌ای از آن در کتابخانه Antuerpia موجود است.

_ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۲۷ فوریه ۱۶۲۶

موضوع: اشاره به نامهٔ ارسالی قبلی به شاه در ۱۶۲۵ که در آن در مورد فعالیت روی فریرآ د آندراد در تنگه هرمز توضیح داده شده بود. شکایت از سوءاستفاده از پولهای دریافتی، اعطای مجوز دریانوردی.

خاطرات ج دوم، ص ۷-۳۰۵، تور د تومبو LM.XXII، ص ۱۱۴r

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، مارس ۱۶۲۶

موضوع: ارسال تحقیق و بررسی که به دستور فرانسیسکو دگاما در مورد اعمال تکان‌دهنده روی فریرا د آندراد انجام شده بود. فعالیت تجاری روی آندراد با کشتی که در اختیار وی بوده است و انجام هزینه‌های غیرضروری توسط نامبرده.

خاطرات، ج دوم، صص ۹-۳۰۸

تور د تومبو LM.XXII، ص ۱۸۷

ـ نامهٔ فیلیپ سوم به دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند

مادرید، ۸ جولای ۱۶۲۶

موضوع: درخواست از کشیش پروشپرو دو اشپیرو تو سانتو، (Prospero do Espinto Santo) کشیش صومعه اصفهان نسبت به کمک به دوازده روحانی که در پنج کلیسا در ایران فعالیت دارند.

تور د تومبو Graca III، ص ۳۱

ـ گزارش آنچه بین سالهای ۱۶۲۵ تا ۱۶۲۶ در پرتغال و توابع آن گذشته است نوشته مانوئل سورین د فاریا، ۱۶۲۷

صفحهٔ ۱۶

ـ حرکت نونو آلوارش بوتلیو با هشت کشتی و ادوات جنگی و افراد کارآمد از هند به سوی هرمز؛ اشاره به شایستگی و لیاقت این فرمانده جنگی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 2867 p صفحات

SVVR، ۲۱۰-۲۰۹، ص FG. 241

ـ نامهٔ دون فرانسیسکو داگاما، نائب‌السلطنه هند به دون گنسالو داسیلویرا

گوآ، ۲۲ ژانویه ۱۶۲۷

موضوع: اعزام نیروی کمکی به مسقط به دلیل احتمال تهدید آنجا توسط دشمنان اروپایی، تقدیر و ستایش از اقدام دون گونسالو داسیلویرا.

مسائل، ص ۳۴۰

ـ گزارش آنچه بین مارس ۱۶۲۶ تا فوریه ۱۶۲۷ در پرتغال و سایر مناطق غرب گذشته است، نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: افزایش تعداد مسیحیان در ایران توسط تلاش روحانیون کارملی؛ اقدامات شاه علیه مسیحیان «ضمن اخراج مسیحیان از چهل شش روستا آنها را به زور وادار به قبول اسلام کرده‌اند». محکومیت چهار ایرانی که خواستار مسیحی شدن بودند. حرکت به سوی بصره و به دستور اسقف کلیسای اصفهان، برای تمامی پرتغالی‌ها برای آنکه وحدت کلیسای کاتولیک رومان حفظ گردد. ساخت اولین کلیسا و صومعه در بصره، ارسال نامه توسط فری ژوان تدئو و فری اگوستینو دسان توماس، روحانیون مسیحی و درخواست از سلطان شیراز برای آنکه مسیحیان هرمز که در شیراز در بند و اسارت می‌باشند رها شوند. نگارش کتاب «آئینه حقیقت» به زبان فارسی توسط روحانی ژزوئیت جرونیمو شاویر که این اثر حکایت «از بیان مسیحیت به عنوان دین واقعی و جعلی بودن قوانین اسلام» دارد. احتمال تبعیت یک کشیش ارمنی از کلیسای رومان.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، صص ۲۳۴v ـ ۲۳۶v

ـ نامهٔ روی فریرآ د آندرراد به دون گنسالو دا سیلویرآ

۸ اوت ۱۶۲۷

موضوع: تشریح دقیق نیروی اعزامی و سازمان دهی آن که جهت مقابله به بحرین اعزام شده بود.

مسائل، صص ۵ـ۳۵۴

ـ دستور روی فیرآ د آندراد به دون گنسالو دا سیلویرآ

۲۷ اوت ۱۶۲۷

موضوع: توضیح جزئیات حرکت و حمله به بحرین.

مسائل، صص ۶ـ۳۵۵

ـ دستورالعمل به گروه دون گنسالو دا سیلویرآ

۱۲ سپتامبر ۱۶۲۷

موضوع: دستورالعمل به دون کنسالو لودا سیلویرآ توسط روی فریرآ د آندراد در خصوص کمک به پاشای قطیف در سواحل قطر.

مسائل، صص ۶۰-۳۵۷

ـ اظهارات روی فریرآ آندراد

مسقط، ۲۰ آوریل ۱۶۲۸

موضوع: تقدیر از اقدامات دون گنسالو داسیلویرادر تصرف بحرین «با یک اسکادران شامل دوازده کشتی جنگی در جولای ۱۶۲۷».

مسائل، صص ۳۵۲-۳۴۷

ـ اظهارات روی فریرآ د آندراد

مسقط، ۲۰ آوریل ۱۶۲۸

موضوع: اشغال قورفسان Corfacão توسط دون گنسالو دا سیلویرآ، تقدیر از اقدامات نامبرده در سوار.

مسائل، صص ۳-۳۱۲

ـ اظهارات روی فریرآ د آندراد

مسقط، ۲۲ آوریل ۱۶۲۸

موضوع: اعزام پنج کشتی پرتغالی جهت کمت به پاشای بصره در ژانویه ۱۶۲۴ که موفق شدند بر قلعه‌هایی که شورش کرده بودند غلبه نمایند. تقدیر از اقدامات دون گنسالو دا سیلویرآ.

مسائل، صص ۵-۳۲۴

ـ اظهارات روی فریرآ آندراد

مسقط، ۲۲ آوریل، ۱۶۲۸

موضوع: تقدیر از اقدامات دون گنسالو د سیلویرا در ساحل قطر بین سپتامبر ۱۶۲۷ تا آوریل ۱۶۲۸

مسائل، صص ۷ـ۳۵۶

ـ اظهارات نیکلاو داسیلوا، بازرس مالی حکمرانی هرمز

مسقط، ۲۸ آوریل ۱۶۲۸

موضوع: حضور دون گنسالو دا سیلو یرآ در مسقط در سال ۱۶۲۲، تصرف سوار توسط ایرانی‌ها و بازپس‌گیری آن توسط پرتغالی‌ها، اقدامات دون گنسالو داسیلویرآدر بصره، قطیف و بحرین.

مسائل، صص ۴ـ۳۰۳

ـ نامهٔ یک مبلغ مسیحی فرقه اگوستینو به یک کشیش دیگر از همان فرقه در خصوص وضعیت مسیحیان و مسیحیت در مشرق زمین

سال ۱۶۲۸

صفحهٔ ۲

دستگیری اگوستینوهای صومعه اصفهان و همچنین خانواده‌های آنان به دستور خان شیراز، علت دستگیری کشیش آنتونیو الوارز در شیراز «به دلیل دستگیری سه مسلمان توسط روی آندراد در هرمز» و فروش یک جام برای آزادی یک دورگه با دو فرزندش که همگی مسیحی بودند و از هرمز هنگام تصرف آنجا به اسارت و بردگی برده شده بودند. اجرای مراسم غسل تعمید کسانی که به آئین مسیحیت درآمده بودند در هرمز، مسقط و سوار، فعالیت روحانیون اگوستینو در بصره، حمله گرجی‌ها به ایران.

تور در تومبول Livraria 731، صص ۲rـ۱۲r

ـ این نامه به طور کامل از زبان پرتغالی در سال ۱۶۲۹ به ایتالیایی ترجمه و در رم به چاپ رسید.

AVISOS DEL FELIZ SVCESSO DE las coſas eſpirituales, y temporales en diuerſas prouincias de la India, conquiſtas, y nauegaciones de los Portugueſes por los años 1628. y 1629.

EL Conde de Linhares Virrey de la India, llegó a la barra de ſu Emporeo en 21. de Octubre del año paſſado de 629. y dio feliz principio a ſu gobierno, por ſer aquel dia q̃ fue de las onze mil Virgenes, tã fauorable a las coſas de aquel eſtado, como eſtá narracion dira: y porque ſu mucho valor, y prudencia prometen, dará el deſeado fin a las empreſas començadas; de que tambien ſe iran apuntando las primicias que fue poſsible efectuaſe en eſpacio tan breue, como de los 21. de Octubre haſta los primeros de Março de 630. que deſpacho las naos, que en 26. de Setẽbre, alegraron eſte Reyno, con los originales de perſonas de cuya verdad no ſe puede dudar, de que eſta relacion ſe compone, y ſe viſte del trage en que va, para que ſe publiquen mejor ſus nueuas. Salua que aqui ſe hace, para que las aciones militares de los naturales deſte Reyno que refiere, parezcan tan creibles como ſon verdaderas: que las de la milicia eſpiritual por ſer obras mas en particular de la mano de Dios, quãto mas grandioſas, tanto mas dignas ſon de fê.

Manomotapa. piden el primer lugar dos inſignes victorias que los Portugueſes de Sena y Tete (lugares en los confines de Moçambique) tan inferiores en numero, como ſuperiores en esfuerço, ganaron del Emperador de Manomotapa, por ſer eſta tan eſtendida prouincia, la mas cercana de que las naos de la India ſuelen traer auiſos.

El año de 28. el Capitan de Moçambique deſpacho a la Corte deſte emperio, los derechos y *Cruua*, porque ſu Emperador ſolia franquear ſus tierras a los mercaderes Portugueſes. Pero aqueſtos ordinarios derechos, á viſta de las mercadurias que lleuaua aquel Embaxador (que cõ eſte titulo ſe ſuele embiar) no le ſatisfacian la codicia del Emperador, que reueſtida de crueldad le obligo a matar el Embaxador, y robarle lo que lleuaua. Sentidos los moradores de Sena y Tete deſta inſolencia, tan injurioſa a ſu Rey, y en perjuicio de ſu trato, ſe juntaron haſta 250. gortugueſes, nombrando por ſu General a Antonio de Abelar morador de Sena, y acompañados de trinta mil Cafres ſus vaſſallos

A y cau-

ـ رخدادهای بین سالهای مارس ۱۶۲۸ تا فوریه ۱۶۲۹، نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: ملاقات نونوآلوارش بوتلیو و روی فریرآ د آندراد در مسقط با هدف تهیه مقدمات حمله به بحرین؛ درخواست نیروی کمکی از گوآ برای تحقق این تصمیم.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241 ص ۲۵۰r

ـ نامهٔ کریستوان فریرآ اُومین به فرانسیسکو داگاما

مادرید، ۱۶ ژوئن ۱۶۲۹

موضوع: بدرفتاری شاه ایران با شورشی‌ها، «سفیر انگلستان و همچنین دون روبرت شرلی که در دربار بودند و به عنوان سفیر شاه عباس به هرمز آمده بود، همگی کشته شدند».

تور د تومبو Graca III، صص ۴ـ ۴۰۱

ـ اعلام رخدادهای مذهبی و غیرمذهبی در نقاط مختلف هند، فتوحات و دریانوردی پرتغالی‌هابین سالهای ۲۹ ـ ۱۶۲۸ ، توسط مارتین رودیگز سال ۱۶۳۰

صفحهٔ ۸

خلاصه: اعزام نیروی کمکی از مسقط ، اطلاعاتی که روی فریرا د آندراد در مورد لطماتی که بر نیروی ایرانیان در تنگه هرمز مشخصاً به ناوگان ماهیگیری آنان که به صید مروارید می‌پردازند وارد آمده است و ابراز امیدواری نسبت به اینکه شاه جدید توافقاتی را با پرتغال در مورد حکومت هند و بازسازی هرمز منعقد نماید.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Res 135026ap ص۵

خاطرات هیأتهای مذهبی روحانیون اگوستینو که از پرتغال به هند اعزام شده و اقداماتی که در آنجا انجام داده بودند، نوشته فری آنتونیو د مورایس.

ص ۱۱۶

ـ تأسیس صومعه هرمز توسط کشیش فری سیمون د مورایس و مأموریت‌های دیپلماتیک وی نزد شاه ایران، حضور روحانیون دومنیکن در هرمز، مأموریت دیپلماتیک فری سیمون د مورایس در ایران، حضور فری سباستین د ژزوس و فری گاسپار د سان وینسنت در مسقط ، مأموریت‌های دیپلماتیک در ایران توسط فری

کریستوان دو اشپیر یتو سانتو، فری دیوگو دسانتا آنا، فری ژرونیمو داکروز و فری آنتونیو گوویا، اقدام تبلیغی فری مانوئل دوس سانتوس در ایران (بخش ۱۵ و ۱۶)، حضور کشیش پدرو داکروز، فری برناردو د اَزرودو و فری دومینگوش دا اسپکتاسان در ایران، مأموریت دیپلماتیک لوئیس پریر آلاسردا به همراهی فری گیلرمی د سانتو آگوستینو و فری بلشیور دوس آنجوش در ایران، مأموریت دیپلماتیک گارسیا د سیلوا فیگروآ به همراه کشیش مانوئل د پوپولو در ایران، فری فرانسیسکو ریبیرو اسقف مسقط و اصفهان، حضور فری رودریگو، فری سباستیان د ژزوش، فری آنتونیو داش شاگاشا و فری امبروزیو در ایران، سفر زمینی فری پائولو دانـاتیوبداد از هرمز به پرتغال، فعالیت مذهبی روحانیون اگوستینو در هرمز و در ایران، مأموریت دیپلماتیک فری سیمون د مورایس، فری ژرونیمو داکروز، فری آنتونیو گوویا، فری کریستوان دو اشپیریتو سانتو، فری برناردو د ازودو و فری بلشیور دوش آنجوش در ایران، سفرنامه فری اَمبروزیو دوس آنجوش از اصفهان به گرجستان.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Vermaelho 495

ـ رخدادهای بین مارس ۱۶۲۹ و فوریه ۱۶۳۰ در پرتغال و سایر مناطق غرب، نوشته مانوئل سورین د فاریا

موضوع: توقیف یک کشتی عربی و یک لنج انگلیس در نزدیکی مسقط توسط فرماندهی شمال آنتونیو د موراَ، آرامش در مسقط که سرشار از کالا و تاجر است، آتش بس بین ترکها و امپراطوری و اعزام ارتش قوی به بابل، مرگ شاه ایران که «در وصیت‌نامه خود برادرزاده‌اش را به جانشینی خود برگزیده است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 241، صص ۲۶۲۷ـ۲۶۷۷

ـ گزارش مختصری در مورد وضعیت مسیحیت که توسط روحانیون اگوستینو تبلیغ شده بود، در مشرق زمین که از نامه‌های این افراد استخراج شده است، ۱۶۳۰ لیسبون، توسط آنتونیو آلوارز.

ص ۸۴

موضوع: مسیحی شدن دون آفونسو نورالدین و خواهرش فیلیپا مراد در هرمز،

BREVE RELAÇAM DAS CHRISTANDADES QVE OS RELIGIOSOS DE N. PADRE SANCTO AGOSTINHO TEM

a ſua conta nas partes do Oriente, & do fruyto que nellas ſe faz, tirada principalmente das cartas que neſtes annos de lâ ſe eſcreuem; em que ſe contem couſas muy notaueis.

Com todas as licenças neceßarias.

Em Lisboa. Por Antonio Aluarez. 1630

کتاب اقدام مبلغین مسیحی فرقه اگوستینو

اقدامات روحانیون اگوستینو در بیمارستان هرمز و مسقط و فعالیت مذهبی آنان در سوار و بصره، محلی که در آن مدرسه و یک صومعه نیز تأسیس کرده بودند، رسیدن فری سیمون د مورایس، اولین روحانی اگوستینو به اصفهان، کمک پرتغالی‌های به پاشای بصره، زندانی شدن روحانیون اگوستینو در اصفهان، به دنبال از دست رفتن هـرمز و اعـزام آنـان بـه شـیراز، مسـیحی شـدن مـلکه گـایوانـدا ددوپـولی DedopoliGaivanda و اسارت و مرگ او توسط شاه عباس (۱۶۲۴)، پیروزی پسر ملکه گایواندا بر ایرانیان، اقدامات فری اَمبوروزیو دوش آنجوش، فـری سـباستیان دژزوش و فری پدرو دوش سانتوش نزد شاه ایران. (۱۶۲۷) در اصفهان «می‌دانیم که شاه چگونه دستور کور کردن فرزندش را داده است». حضور این سه روحانی مسیحی در ارمنستان (ص ۷۷ـ۴۶)

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res. 616

ـ نامهٔ دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

۵ مارس ۱۶۳۱

موضوع: بازگشت روی فریراَ د آندراد از مسقط «برای بررسی ویژگیهای هرمز» و بازگشت مجدد وی به مسقط.

خاطرات ج دوم، صص ۱ـ۳۱۰
تور د تومبو LM.XXX، ص 5r

ـ نامهٔ فیلیپ سوم به دون میگل د نورونیا نائب‌السلطنه هند

مادرید ۳۱ مارس ۱۶۳۱

موضوع: اشاره به نامه قبلی نائب‌السلطنه مورخ ۱۶۳۰ در خصوص دستور بـه روی فریراَ د آندراد جهت انجام هرگونه اقدامی با پول و یا هر اقدام دیگر برای تحویل قلعه هرمز، این موضوع مورد تأیید پادشاه بوده لیکن وی با ساخت قلعه در جلفار و یا Guadel مخالف است.

تور د تومبو LM XXVIII، ص ۱۷۲r

ـ نامهٔ دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۱۸ اوت ۱۶۳۱

موضوع: اشاره به نامهٔ قبلی خود در ۱۶۳۰ در خصوص مسائل مسقط و ایران، براساس گزارش روی فریراَ د آندراد، تقدیر از روی فریراَ د آندراد.

تور د تومبو LM. XXIX، ص ۸۴r

ـ نامهٔ دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۷ دسامبر ۱۶۳۱

موضوع: ارسال تصویرنامه روی فریراَ د آندراد در مورد مسائل و موارد مهم مسقط و هرمز تأیید و تصویب نائب‌السلطنه در خصوص آنکه در مسقط به جای فرمانده، یک نفر مسئول قلعه قرار داده شود و ضرورت حضور دویست نفر سرباز محافظ و نگهبان در آنجا، امتیازات تلاش در جهت پس‌گیری هرمز و درخواست مجوز برای آنکه «اینجانب شخصاً اقدام به اینکار بنمایم».

تور در تومبو LM. XXIX، ص ۱۴۷.r

ـ نامهٔ میگل نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۲۳ دسامبر ۱۶۳۱

موضوع: انتقاد از فعالیت روی فریراَ د آندراد در تنگه هرمز «باعث اوج‌گیری جنگ شده تا بتواند اقتدار خود را بر آن محل حفظ نماید و علاوه بر آن خواستار بهره و استفاده نیز می‌باشد. تقدیر از جولیو مونیز داسیلوا، فرمانده مسقط و گاسپار دافونسکا فرمانده سوار، انتخاب لوئلیس مارتینش د سوزا به عنوان فرمانده دریایی ناوگان «که فرماندهی کل را روی آندراد بر عهده دارد».

تور د تومبو LM. XXIX، ص ۲۱۷r

ـ خاطرات دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند

Diario de D.Miguel de Noronha, Vice-rei da India.

قسمت دوم: ورود ترک اعظم به ایران با بیش از سیصدهزار سرباز و رسیدن تا نزدیکی اصفهان بدون هیچگونه مقاومتی، خروج ترکها (ص ۳۰r) دریافت نامه روی

فریرآ د آندراد «وی به من گفت که رومیها که در بابل قرار داشتند، دست از محاصره آنجا برداشته و احتمال دارد که با ایران بجنگند و اینطور فهمیده‌اند که برای تصرف بابل بهتر است جنگ را به خانه ایرانیان بکشانند» (ص ۷۶۲) دریافت نامه‌هایی در خصوص اوج‌گیری اختلاف و درگیری بین مسلمانان ایرانی (ص ۸۰۲) دریافت نامه روی فریرآ که در آن توضیح داده بود که وقایع در آن منطقه تغییر کرده و در بهترین وضعیت ممکن می‌باشد و اینکه خان شیراز فردی را جهت گفتگوی مهم در خصوص تحولات نیروهای ترک در بابل نزد روی فریرآ اعزام کرده است.

«باتوجه به اهمیت در اختیار داشتن هرمز برای فریرآ نوشتم که هرمز را به ما تحویل دهد و باتوجه به عدم هرگونه وابستگی ما به ترکها هرنوع کمک لازم را جهت حمله به بصره بدهد و همچنین از روی فریرآ خواستم که برآوردی را از مسائل هرمز به عمل آورد».

دریافت نامه روی فریرآ د آندراد از مسقط که در آن وی اشاره کرده بود مسائل و وضعیت آن منطقه هنوز کاملاً درست نشده و هنوز خرابیهای زیادی در بصره وجود دارد و در مورد» تفاهم خوان شیراز با ما نیز مظنون می‌باشد». (ص ۱۰۳۷)

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 939

ـ نامهٔ دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۱۰ فوریه ۱۶۳۱

موضوع: ادوات جنگی ناو تحت فرماندهی آنتونیو تلاس د منزیس برای مقابله با هلندیها و گرفتن دونا و آنها که از ایران حامل کالای ابریشم و پارچه بود.

کتابخانهٔ عمومی دانشگاه کوئیمبرا ms.460
صص ۱۱۴۲ـ۱۱۳۲

ـ نامهٔ فیلیپ سوم به دون میگل د نورنیا نائب‌السلطنه هند

لیسبون ۳ آوریل ۱۶۳۲

موضوع: اشاره به نامهٔ مورخ ۱۶۳۰ نائب‌السلطنه در مورد آنکه به روی آندراد دستور داده شود «تا به واسطه روحانیون اگوستینو در اصفهان شرایط لازم را برای

تحویل گرفتن قلعه هرمز از طریق قرارداد فراهم آورد» و بکارگیری زور جهت بازپس‌گیری هرمز، مخالفت پادشاه با بکارگیری زور علیه نیروهای هلندی در Paleacate.

تور د تومبو LM.XXX، ص ۱۶۲r

ـ گزارش مربوط به نقشه‌ها و توصیف تمامی قلعه‌ها، شهرها و آبادی‌هایی که پرتغال در هند شرقی در اختیار دارد

لیسبون، کتابخانهٔ ملی ۱۹۳۶

صفحهٔ ۵۱ـ۱۰

ـ تشریح قلعه‌های قوریات، مطرح، مسقط، سیبو Sibo بورکا Borca، صحار، کلبا Quelba، خورفکان، مادا Mada، لیبدیا Libedia، دبا، هرمز، بصره، گنگ، سیند Sinde، کوچین، ناگانا Nagana و بحرین ص (۱۰ـ۹)

کد: FG. 29

ـ نامهٔ دون میگل د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به فیلیپ سوم

گوآ، ۳ فوریه ۱۶۳۳

موضوع: رسیدن ناوگان انگلیس و هلندی به تنگه هرمز و اعزام نیروی کمکی به فرماندهی رودریگو داکوستا با دستور مقابله در صورت مشاهده خطر برای قلعه، رسیدن کاروان شتران به مسقط.

تور د تومبو LM XXX، ص ۲۶۳v

ـ خاطرات فرمانده بزرگ روی فریرآ د آندراد

۱۶۴۷

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 1496 p، کتابخانهٔ عمومی اورآ Res 108 در سال ۱۹۳۰ این اثر به انگلیسی ترجمه شد.

Commentaries of Ruy de Andrada, C.R.Boxer London, 1930.
Comentarios da Grande Capitão Rui Freire de Andrada, Agancia-Geral das colonias, 1940.

خلاصه: انتخاب روی فریرآ آندراد جهت ساخت قلعه در قشم و دفاع از تنگه هرمز از دست انگلیسی‌ها (ص ۶۷)، رسیدن وی به مسقط و هرمز و دماغه جاسک، حمله ناوگان پرتغال به کشتی‌های انگلیسی (ص ۸۹ـ۷۵)، ساخت قلعه قشم، محاصره قلعه توسط ایرانیان، حمله پرتغال به گنگ، تصرف قلعه جفار توسط پرتغالی‌ها (ص ۱۷ـ۹۰)، محاصره قشم توسط ایرانیان حمله پرتغال به بندر (کوهستک) و قلعه (سیرامون)، تهیه مقدمات حمله به بندر جاسک محل استقرار ناوگان انگلیسی، حمله پرتغال به قلعه (لافت)، کشته شدن دون فرانسیسکو د سوزا، فرمانده هرمز (ص ۱۱۷ـ۵۰)، محاصره قشم و هرمز توسط ناوگان انگلیس، اشغال قشم و هرمز در سال ۱۶۲۲ توسط انگلیس‌ها با کمک ایرانیان و غارت هرمز، حرکت پرتغالی‌ها به سوی مسقط، فرار روی فری د آندراد از جنگ اسارت انگلیسی‌ها واگذاری مسئولیت فرماندهی کل تنگه هرمز و دریای سرخ به روی فریرآ د آندراد و رسیدن وی به مسقط، تصرف قلعه سوار توسط روی فریرآ آندراد، برقراری گمرکات در شش قلعه، کمک پرتغالی‌ها به باشای بصره، محاصره هرمز توسط فریرآ د آندراد، ایجاد گمرک در قلعه کنگو، استحکامات مسقط (ص ۲۶۲ـ۱۵۱).

ـ گزارش مختصر و عمومی در خصوص اصلی‌ترین اتفاقات هند در سال ۱۶۳۳

خلاصه: تهدید دشمنان نسبت به مسقط، اولین مهاجرت مسیحیان از سان ژوان و رسیدن آنها به گوآ به همراه تعدادی از روحانیون اگوستینو و کارملی «کسانی در ایران زندگی می‌کنند که بسیار جنگجو بوده و در تمام ایران پراکنده شده‌اند و به دلیل فشار، احساس هراس نسبت به آنها به وجود آمده است و حتی تمایل دارند که به سرزمین‌های مسیحی بروند»، مرگ روی فریرآ د آندراد در مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7640، صص ۶۰r_۶۲v

COMMENTARIOS

DO GRANDE CAPITAM RVY Freyre de Andrada.

EM QUE SE RELATAM SUAS PROEZAS DO Anno 1619. em q̃ partio deste Reyno por Geral do mar deOrmuz, & Costa da Persia, & Arabia atè sua morte.

Tirados de humas relaçoẽs, & papeis verdadeyros por industria de Paulo CraesbeecK.

DERIGIDO AO SENHOR LOVRENÇO SKYTTE Senhor de Kongzbroo, & Satra. Assistente pella Rainha de Succia na Corte de Portugal, &c.

EM LISBOA.

Com todas as licenças necessarias.

Por Paulo CraesbeecK, & a sua custa Anno 1647.

زندگینامه فرمانده پرتغالی فری د آندراد

ـ نامهٔ فری لوکاس د سان پائولو به مانوئل سورین د فاریا

گوآ، ۹ فوریه ۱۶۳۴

موضوع: مشکلاتی که کشیش‌های کاتولیک در اصفهان با آن روبرو هستند، انتخاب فری ژوان تادئو توسط پاپ به عنوان اسقف اعظم اصفهان.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7640، ص ۱۸r

ـ نامهٔ فری لوکاس د سان پائول به فری دیوگو د سان میگل

گوآ، ۹ فوریه ۱۶۳۴

موضوع: رسیدن کشیش ژوان تادئو د سانتو الیزئو که زبان فارسی نیز می‌داند، از ایران به رم و انتخاب وی توسط پاپ به عنوان اسقف اصفهان.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 7640، ص ۷۸r

کتاب نقشه تمامی قلعه‌ها، شهرها و آبادیهای حکومت هند شرقی، نوشته آنتونیو بوکارو

Livro das ptantas de todas as fortalezas, cidades e povoacões do Estado da India oriental, [...].

این کتاب تمامی استحکامات پرتغال را با تشریح تمامی تجهیزات داخلی آن از قبیل ادوات جنگی، سرباز، درآمد و هزینه و همچنین اشاره به حکمرانان محلی، صلح و جنگ را توصیف می‌کند.

خلاصه: تشریح قلعه‌های، کوریات (هیچگونه تسلیحات سنگین، مگر تفنگ در آنجا نیست)، مسقط در ۱۵۸۸ توسط بلشیور کولاسو ساخته شد: سازماندهی نظامی و اداری آن «شیوخ اطراف قلعه روابط کاملاً صلح‌جویانه‌ای را با پرتغالی‌ها دارند»، مطرح «محلی که روی فریرا د آندراد دستور ساخت استحکامات را داده بود و در آن سی نفر تفنگچی با یک فرمانده پرتغالی هستند» قلعه سیبو Sibo محلی است، بورکا Borca یکی از بنادریست که بیشترین تردد را در عربستان دارد، قلعه خورفکان در دوازده مایل دریایی سوار قرارگرفته و در سال ۱۶۲۰ ساخته شده است، کِلبا Qualba در ۱۶۲۴ به تصرف درآمد. لیبدیا Libedia در سال ۱۶۲۳ تصرف شد، مادا Mada در ۱۶۲۰ در حمله‌ای که به عربستان و قلعه‌های دریایی آن صورت گرفت به تصرف درآمد، دبا در نزدیکی

استحکامات Dubo و Mecombira واقع شده است، سفرهای تجاری از مسقط به گنگ و بصره، دو کلیسای اگوستینو و کارملی در اصفهان، تشریح بصره دو کلیسای اگوستینو و کارملی در بصره، تشریح قطیف و جزیره بحرین.

کتابخانهٔ عمومی اورا Cod. CXV-2-1
آرشیو دوم t.IV, vol, II, p.1 ص ۸۰-۶۰، ۱۰۱-۸۳

این اثر در تاریخ ۱۷ فوریه ۶۳۵ درگوآ تکمیل گردید، در این کتاب قلعه هرمز تشریح نشده است.

ـ کتاب «در مورد تمامی نائب‌السلطنه‌های پرتغال در هند، پیروزیهای آنها نیروی دریایی و تعداد کشتی‌هایی از جانب پرتغال به هند اعزام گردید و رخدادهایی که برای برخی از آنها اتفاق افتاده بود» نوشته پدرو بارتو د رزندی ۱۶۳۵

صفحات ۱۱۴/۱۱۵

ـ اشاره مختصر نسبت به تخریب بحرین توسط دیوگو لوپس د سرکیرآ (ص ۱۹) قیام حکمران هرمز علیه پرتغالی‌ها، اشارات مختصر به از دست رفتن کومرون اقدام روی فریرآ را در جاسک و قشم (ص ۸۹v) رسیدن ناوگان پرتغالی به هرمز (ص ۹۱r) از دست رفتن هرمز و قشم (ص ۹۲) تعمیرات قلعه مسقط (ص ۱۰۹)

کتابخانهٔ ملی لیسبون Ilum 139، کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 266

ـ نسخهٔ موجود این اثر در کتابخانهٔ ملی لیسبون کپی از نسخه اصلی موجود در کتابخانه ملی پاریس است که در سال ۱۸۸۷ انجام شده است.

ـ تشریح قلعه‌های مشرق زمین، نوشته پدرو بارتو د رزند

ص ۳۲۱

ـ تشریح قلعه خوریان (به شکل مربع ناقص است، دیوار آن خشت است دارای برج که فرماندهی آن پرتغالی و هشتاد تفنگچی در آن مستقر هستند (ص ۴۱r-۴۰) مسقط (در ۱۵۸۸ بنا گردید، تشریح ادوات جنگی آن، تشریح دقیق قلعه و تعداد

نگهبانان بین پانصد تا چهارصد سرباز است «مطابق با جنگی که با عربها و یا ایرانیان و دشمنان اروپایی داریم» و سیصد تفنگچی (که خیلی به پادشاه پرتغال وفادار هستند). ویژگی یمن، مشکلات در زمینه تبلیغ مسیحیت، فعالیت‌های تجاری، هزینه‌ها (ص ۵۱r ـ ۴r۱) مطرح Matara (در این محل یک فرمانده پرتغالی و ۳۰ تفنگدار قرار دارد)، هزینه‌ها (ص ۵۲r ـ ۵۱) Sibo تعداد یک فرمانده و هشت سرباز پرتغالی و سی نفر تفنگچی (ص ۵۲)، قلعه بورکا Borca به شکل مثلث و دارای سه برج است و تعداد نگهبانان آن مشابه قلعه سیبو می‌باشد (ص ۵۳r ـ ۵۲v) سوار مربع شکل بوده و چهار برج دارد؛ ادوات جنگی آن، نگهبانان آن یک فرمانده پرتغالی، سی سرباز پرتغالی و صد و پنجاه تفنگچی؛ اشاره به ماهیگیری الجفار (ص ۵۴r ـ ۵۳) کلبا Quelba نگهبانان آن یک فرمانده پرتغالی و سی تفگچی این قلعه در سال ۱۶۲۴ به تصرف پرتغالی‌ها درآمد (ص ۵۵) خورفکان Corfacão در سال ۱۶۲۰ به تصرف درآمد تعداد ۱۵ تفنگچی در آن قرار دارند. (ص ۵۵) لیبدیا Libedia در ۱۶۲۳ تصرف شد و ۲۰ تفنگچی در آن می‌باشد (ص ۵۶) مادا در ۱۶۲۴ تصرف و ۳۰ تفنگچی در آن مستقر است (ص ۵۶) مسقط اشاره به درآمد و هزینه‌های آن (ص ۵۸) هرمز (از دست رفتن آن و درآمد گمرکی‌اش) دریانوردی و سفر از مسقط، دو کلیسای پرتغالی در اصفهان، بحرین (فعالیت تجاری پرتغالی‌ها (ص ۶۶r-v).

کتابخانهٔ ملی لیسبون Ilum 140، کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 267

ـ قسمت دوم تشریح *قلعه‌ها*، و *شهرهای هند شرقی*، ۱۶۳۵، پدرو *بارتو رزند*

ص ۱۴۰

هزینه ساخت قلعه‌ها: مسقط با متعلقات آن صد و بیست و هزار و نهصد و پنجاه و دو صرافین (ص ۱۵۱r) اعلام نوع مسکوکات و اوزانی که در حکومت هند رایج است: در مسقط پارادائو، هر پارادائو یک و نیم صرافین صد و پنجاه رئال (ص ۱۵۵r)

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 368

ـ کتاب درآمد و هزینه‌های قلعه‌های حکومت هند، ۱۶۳۵

صفحات ۱۳ و ۱۲۵

ـ درآمد و هزینه‌های قلعه‌های مسقط، کوریات، ماتارآ، سیبو، بوکارا، سوار، کورفاسان، کلبا، مادا، دوبا.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 1783 ص ۱۰r ـ ۵v؛
کتابخانهٔ جامعه جغرافیایی لیسبون Res.
146m 3. d.4

ـ خاطرات نائب‌السلطنه هند، ۱۹۳۷/۱۹۴۳، کتابخانه ملی لیسبون ص ۳۴۶ ـ ۳

ص ۳۴۶ـ۳

قسمت اول (۳۵ ـ ۱۶۳۴)، اعزام فرد مورد اعتماد شاه ایران نزد نائب‌السلطنه، برای گفتگو در خصوص تجارت بندر کنگ، تصمیم شباندار و باشا در خصوص انعقاد صلح در تمامی موارد به استثنای هرمز (ص ۱۰) اهمیت تجاری مسقط (ص ۲۳۲) کپی گزارش سفر کشیش فرقه اگوستینو به ایران (ص ۶۲ ـ ۲۵۹) فعالیت مذهبی فری دیوگود سانتا آنا در ایران (ص ۳۰۰).

ـ فعالیت کشیش‌های کاملیت، نوشتهٔ کشیش مانوئل داکروز

۱۶۳۹

صفحهٔ ۲۸ ـ ۴

به دستور پاپ کلمنت هشتم و برای جایگزینی ژزوئیت‌ها، تعدادی از مبلغین فرقه اگوستینو به ایران اعزام شدند، به آئین مسیحیت درآمده‌ها، اعزام کارملیت‌ها به دستور پاپ، به ایران: فری ژوان تادئو، فری وینسنت د سان فرانسیسکو، فری سیمون، تأسیس صومعه و کلیسای کارملیت‌ها در ایران و در هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 240 p، صص ۱۲ ـ ۴۲

ـ فرمان و حکم فیلیپ سوم به فرزند کنت دا ویدیگیرآ

لیسبون، ۱۴ دسامبر ۱۶۳۹

موضوع: تأیید اعطای حکم فرماندهی هرمز به فرزند کنت که در تاریخ ۱۴ فوریه ۱۶۲۲ اعطا شده بود.

مسائل، صص ۷ـ ۲۵۶

ـ توصیف قلعه سوفالا Sofala و دیگر قلعه‌ها در هند و گزارش روحانیون مسیحی در هند، ۱۶۳۹، نوشته آنتونیو ماریس کارنیرو

موضوع: تشریح قوریات، مسقط، مانارا، سیبو، بوکارا، صحار خورفکان، لکبا، لیبدیا، مادا، دوبا، موکومبی، اشاره‌ای به هرمز نشده است.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Ilum 149،ص ۳ تا ۱۴

ـ رخدادهای هند شرقی از زمان مرگ پرو داسیلو، نائب‌السلطنه

۲۴ ژوئن ۱۶۳۹ تا دسامبر ۱۶۴۰

ـ شورش اعراب داخل قلعه مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون، FG. 7640، ص‌ص ۱۸۱ـ ۱۹۵

نامهٔ پدرو وئیرا داسیلوا به ویسکنت ویلانوا د سرویرآ

لیسبون ۱۷ مارس ۱۶۴۳

موضوع: درخواست از شوارى حکومتی در خصوص اظهار نظر در مورد بهترین شکل بازپس‌گیری هرمز.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-25، ص ۱r

ـ سفرنامهٔ فری سباستیان مانریک، روحانی فرقه اگوستینو نوشته فری سباستیان مانریک

۱۶۶۳

ص ۴۷۶ـ ۱۲

خلاصه: رسیدن نویسنده به قاض شان Gazichan اولین قلعه‌ای که ایرانیان از

مغول‌ها تصرف کردند و خبر مرگ شاه ایران و جانشین او (ص ۹ـ۴۴۶) تشریح طبیعت و آب و هوا اصفهان تشریح و ستایش دهکده بیابانک (ص ۵۲ـ۴۴۹) تقدیر و ستایش از زیبایی اصفهان: اهمیت تجاری، در آنجا ششصد کاروانسرا وجود داشته و ساختمانهای آن خوب و برخی مشهور و جمعیت آن ۸۲ هزار نفر است، قلعه‌ای با چهل برج مجهز به توپ، باغ، بازار صومعه اگوستینو و کارملیت با اشاره به استقرار روحانیون اگوستینو در اصفهان در ۱۶۰۵، تشریح جلفا، ساکنین ارمنی آنجا که افرادی ثروتمند هستند چرا که در سطح آسیا و اروپا به تجارت مشغولند، تشریح مناطق حومه اصفهان، مذهب ساکنان آن، سفر از اصفهان به بغداد و تشریح مختصر برخی مناطق.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 1947 v

این سفرنامه در سال ۱۹۲۷ توسط انجمن Hokluyt به انگلیسی ترجمه و چاپ گردید و عنوان آن The land of the Great Image

ـ نامهٔ ژیل ینیس د نورونیا به دون ژوان چهارم، پادشاه پرتغال

مسقط ۲ دسامبر ۱۶۴۵

موضوع: اطلاعاتی درمورد برخورد ده کشتی تحت فرماندهی وی با دوازده ناو هلندی که ایرانیان را به قلعه هرمز می‌بردند، حمله دشمن به قشم، بهترین فرصت برای حمله به هرمز.

کتابخانهٔ اژودا 51-IX-6[121]، ص ۲۳۶r-v

ـ کتاب «تاریخ جهان که در آن امپراطوریها توضیح داده شده است» نوشته کشیش فری مانوئل دوش آنجوش

ANJOS, Frei Manuel dos, ***Historia Universal em que se descrevem ad Inperios, Monarchias, Reynos e provincias do mundo com muitas causas naturais, 165-502 p.***

ـ اشاره به مرزهای حکومت ایران، تشریح شهر اصفهان، کاشان، شیراز، پرسپولیس، لار، تبریز و مشهد، تشریح حکومت هرمز و جزایر هرمز، قشم، قیس، (هنگام)، لار و بحرین مذهب ایرانیان و آداب و رسوم آنها.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 374 p؛ صص ۹۶ـ۳۷۹

ITINERARIO
DELAS MISSIONES
DEL INDIA ORIENTAL

Que hizo el P. Maeſtro Fra Sebaſtian Manrique Religioſo Eremita de S. Auguſtin.

Miſſionario Apoſtolico treze años en varias Miſſiones della dicha India

Y al preſente Prefecto Apoſtolico de la Miſſion Calaminenſe eſpecialmente delegado por la Santidad de INNOCENTIO X. nueſtro Señor.

Procurador, y Diffinidor General della Prouincia Auguſtiniana de Portugal en eſta Curia de Roma.

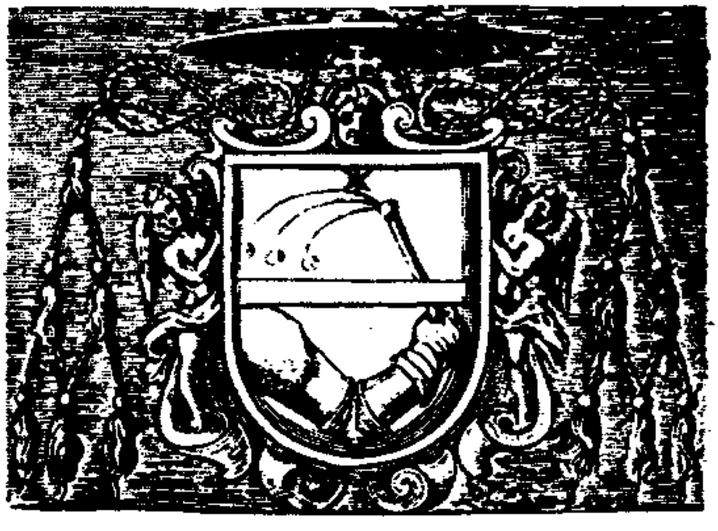
Con vna Summaria Relacion del Grande y Opulento Imperio del Emperador Xa-ziaban Corrombo Gran Mogol, y de otros Reis Infieles en cuios Reynos aſſiſten los Religioſos de S. Auguſtin.

AL EMINENTISS. SEÑOR

CARDENAL PALLOTTO

Protector de la Religion Auguſtiniana.

CON PRIVILEGIO

IN ROMA A la inſtancia de Guillelmo Halle Sub ſigno Salamandræ Regie. M. DC. LIII.

Con licencia de los Superiores.

ـ نامهٔ براز کالدیرآ د ماتوس به دون ژوان چهارم

۵ نوامبر ۱۶۵۲

موضوع: ارسال کتاب «زندگی و مرگ فری گیلرمی د سانتو اگوستینو» که در ایران فوت شده و نویسنده آن فری فرانسیسکو دا پیداد می‌باشد.

تور د تومبو Livraria 731[71]، ص ۵۲۴r

گزارش سفر فرماندار آنتونیو د سوزا کوتینیو به تنگه هرمز و پیروزی وی در نبرد با ناوگان قدرتمند عربستان

لیسبون، ۱۶۵۳

ـ «ضرورت تقویت تنگه هرمز نابودی قدرت، توانایی و ثروت اعرابی که با نیروی دریایی قوی به آن دریا هجوم آورده‌اند و «کالاهای ما را متصرف می‌شوند». جنگ دریایی در مسقط در می ۱۶۳۲ و تصرف (خصب)، دوستی بین شیخ مالک و پرتغالی‌ها، اهمیت قلعه خصب، حضور ناوگان دریایی پرتغال در گنگ» و قشم، جنگ دریایی در نزدیکی مسقط و پیروزی پرتغالی‌ها.

کتابخانهٔ عمومی اورآ Res 350

ـ سفرنامهٔ کشیش مانوئل کودینیو که رد سال ۱۶۶۳ سفر زمینی را از هند به پرتغال انجام داد، نوشته کشیش مانوئل گودینیو

ص ۱۸۸ ـ ۱۲

ـ توصیف دقیق قلعه مسقط و تصرف آن توسط امام (ص ۸ ـ ۵۶، بخش ۱۰)، وضعیت دماغه مسندم، تشریح کومرون و اهمیت تجاری آن (بخش ۱۱ ص ۵ ـ ۶۰) تشریح قلعه هرمز «که برخی آن را جرون هم می‌نامند» وضعیت خشکی و آب و هوای آن و همچنین تاریخچه آن (بخش ۱۲، ص ۸ ـ ۶۵) تاریخ مختصر ایران، توضیح و توصیف اصفهان «در مقابل چاه سلطنتی ۳۰ قطعه برونز روی زمین قرار دارند که آنها را از هرمز آورده‌اند» و حومه آن، ثروت و قدرت ایران، آداب و سنن و مذهب مردم آن (بخش ۱۳ ص ۷۹ ـ ۶۹) اهمیت تجاری گنگ، و حقوق گمرکی آن (بخش ۱۴، ص ۴ ـ ۸۰) سفر نویسنده از گنگ، تا بصره، مشاجرات

مذهبی (بخش ۵، ص ۹۱-۸۴) سفرنامه از هند تا اروپا از طریق ایران (بخش ۲۵، صص ۷-۱۵۰).

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 388 p، کتابخانهٔ عمومی اورآ Res, 632

ـ این سفرنامه در ۱۹۴۴ مجدداً در لیسبون توسط آژانس مستعمرات تجدید چاپ گردید و فصل‌های ۹، ۲۲ و ۲۳ آن به زبان انگلیسی ترجمه و در کتاب Portuyuese voyages در سال ۹۴۷ در لندن و نیویورک منتشر شدند.

ـ نامهٔ فرانسیسکو کوریا د لاسردا به دون دیوگو د لیما

لیسبون، ۱۷ اکتبر ۱۶۷۰

موضوع: درخواست ارسال نامه‌هایی که در آن پیروزیهای ناوگان پرتغال در دریای فارس تشریح شده‌اند.

کتابخانهٔ اژودا 52-IX-4[135]، ص ۲۶۳r

ـ شهادتنامهٔ دکتر لوئیس مونتیرو دا کوستا قاضی گوآ و دادستان کل

گوآ، ۱۸ ژانویه ۱۶۷۴

موضوع: رفتن به دربار شاه ایران به درخواست آنتونیو د ملو د کاسترو، فرمانده تنگه هرمز و همچنین به درخواست اسقف اصفهان فری مانوئل د ژزوس که در آن زمان در بندر گنگ قرار داشت. هدف از این سفر انجام توافقی در خصوص تنظیم میزان عایدات گمرکی بندر گنگ، که به پرتغالی‌ها پرداخت می‌شد.

تور در تومبو Livraria 731، صص ۲۶۰r-۲۵۶r

ـ اجازه‌نامهٔ شاه سلیمان، پادشاه ایران که برای دون رودیگز دا کوستا، فرمانده کل نیروی دریایی پرتغال در تنگه هرمز و دریای سرخ فرستاده بود که توسط مأمور مالی و مباشر بندر گنگ مانوئل مندس هنریکش از فارسی به پرتغالی ترجمه شد.

اصفهان، ۲۰ جولای ۱۶۸۰

موضوع: دستور به شهربندران بندر گنگ برای آنکه نیمی از حقوق گمرکی آن بندر

RELACAÕ DA IORNA DA QVE FES O GOVERNADOR Antonio de Souſa Coutinho ao eſtreito de Ormus, & dos ſucceſſos della; & Batalhas que teue com a poderoſa Armada dos Arabios, em que fo-ram vencidos.

POR parecer conueniente ao ſeruiço de Sua Mageſtade acudir ao eſtreito de Ormus, a reprimir a inçolencia, poder, & boa fortuna dos Arabios, que com hũa poderoſa Armada infeſtavão aquelles mares, fazendo nelles prezas conſideraueis em noſſa s embarcaçoens deſinquietando juntamente, a fortaleza, & Ilha de Mombaſſa, & ainda trazendo pratica com os Reys viſinhos, animandoos, & perſuadindoos, pera que de mão commum fizeſſem guerra a eſte eſtado, ſe aſſentou em conſelho foſſe por general deſta empreſa hum dos tres Gouernadores da India Antonio de Souſa Coutinho, que deu principio a eſta jornada em dezaſeis de Março de mil, & ſeiſcentos & ſincoenta & dois, com treze nauios de remo, quatro galiotas, hũ Pataxo & dous galioes, foi larga a viagem, em rezam de os ventos serem brandos, porem quais conuinha

¶ pera

گزارش سفر فرماندار پرتغال آنتونیو د سوزا به تنگه هرمز

را به پرتغالی‌ها بدهند، عملی که توسط این شبانداران اعمال نمی‌شد (همانند قبل) و به همین دلیل کشتی‌های تجاری و کالاهای ایرانی مورد تعرض قرار می‌گرفتند.

معاهدات Tratades, IV، ص ۸ـ۲۱۷

ـ توافقی که فرمانده کل تنگه هرمز، دون رودیگز داکوستا با مباشر و مأمور مالیه حکومت ایران میرزا رضا، انجام داد.

کنگو، ۱۵ سپتامبر ۱۶۸۰

بندهای از قبل تعیین شده: تحویل هزار تومان به صورت سالیانه و در تاریخ انعقاداین قرارداد که نیمی از درآمد گمرکاتی است که پرتغال در این بندر گنگ دارد و براساس این توافق از درگیری و اختلاف بین افسران ایرانی و پرتغالی در خصوص دریافت نیمی از حقوق اعلام شده اجتناب خواهد شد». پرداخت صد تومان توسط شباندار به مانوئل هنریکش‌برای مخارج وی، معافیت کشتی‌های پرتغالی حامل کالاهای پادشاه از پرداخت مالیات در بندر گنگ، دادن تسهیلات به پرتغالی‌ها و کشتی‌های تجاری پرتغالی، تحویل دریانوردان و یا برده‌هایی که از ناوگان دریایی پرتغال فرار می‌کنند توسط فرماندار و شباندار بندر، اینکه همیشه پرچم پرتغال بر فراز گمرک این بندر افراشته باشد.

معاهدات IV، صص ۷ـ۲۱۶

ـ نامهٔ لوئیس کنسالوش کوتا، منشی حکومتی هند به فرانسیسکو دا تاورآ، نائب‌السلنه هند

گوآ، ۱۰ می ۱۶۸۳

موضوع: ارسال سه قطعه تابلو و یک قطعه تابلوی ایرانی برای مشاهده نائب‌السلطنه.

کتابخانهٔ اژودا 51-VII-23[114]، ص ۲۸۸r

ـ دریافتی و هزینه‌های پست‌های تجاری و بنادر هند

۱۶۸۸

ـ تنظیم مجدد قرارداد گمرکات کنگ با شاه ایران.

تور د تومبول Graca III E، صص ۲۷۰ـ۱

RELAÇÃO

DO

NOVO CAMINHO

QVE

FEZ POR TERRA, E MAR
VINDO DA INDIA PARA PORTVGAL
no anno de 1663.

O PADRE

MANOEL GODINHO

da Companhia de IESV;

ENVIADO Á MAGESTADE DELREY N.S.

DOM AFFONSO VJ.

PELLO SEV VISO-REY ANTONIO DE MELLO
de Caſtro, & Eſtado da India.

A

LVIS DE VASCONCELLOS E SOVSA
Conde de Caſtel melhor, dos Conſelhos de
Eſtado, & Guerra de Sua Mageſtade,
ſeu Eſcriuão da Puridade, &c.

EM LISBOA: COM LICENÇA.

Na Officina de Henrique Valente de Oliueira,
Impreſſor delRey N.S. *Anno* 1665.

گزارش مسیرهای جدیدی که از طریق دریا و خشکی
کشیش گودینیو از هند تا پرتغال پیموده است.

ـ نامهٔ دون رودیگو داکوستا فرماندار به مباشر بندر گنگ

گوآ، ۶ فوریه ۱۶۹۰

موضوع: «باتوجه به آشفتگی و عدم وحدتی که بین پرتغالی‌ها در بندر گنگ وجود دارد، روزی رخداد ناگواری بروز خواهد کرد» حرکت ناوگان دریایی جهت اخذ مقرری تعیین شده و دریافت اسبانی که باقی مانده‌اند. سفارش قالیچه‌ای با دو رنگ که به کونسالو سیمویش داده بود «دو قالیچه‌ای به طول هفت و نیم و یا هشت متر و عرض معمولی با زمینه سبز تیره و خطوط سبز روشن» گرفتن مجوز حرکت، «کشیش مانوئل گنسالوش سفارش چهار فرش شش متری وشش فرش سه متری را داده است». اعطای محلی برای ایجاد پست تجاری پرتغال در مسقط، اعطای مجوز عبور ساخت استحکامات در کاساپو خصب و کاساپینیو Cassapinho.

توافقات IV، ص ۳ـ۲۳۰

ـ گزارش سفر فرمانده تنگه آنتونیو ماشادو د پریتو در سال ۱۶۹۱

موضوع: رسیدن ناوگان دریایی به نزدیک مسقط، دماغه مسندم، ورود به جزیره لارک، جزیره هنگام و گنگ، گرفتن اسیر، ادامهٔ سفر به بصره و جزیره لارک.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 490، صص ۲۵۱r ـ ۲۵۴r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال به دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند

لیسبون ۵ فوریه ۱۶۹۲

موضوع: اشاره به نامه فرمانده تنگه به تاریخ ۱۶۹۰ که در آن به صلح با شاه بصره اشاره شده بود، اجازه به نائب‌السلطنه برای انجام تغییرات در مفاد و بندهای این توافق، براساس آنچه مصلحت می‌داند.

کتابخانهٔ آکادمی علوم، Azul 512، ص ۹r ـ v

ـ سفرنامهٔ شرق ***Itenerario Oriental***

ص ۲۶۴

ـ از دست رفتن مسقط «بازاری به آن زیبایی و غیرقابل تسخیر که فقط به دلیل گناهان ما و یا با فرماندهی ژنرال فرانسیسکو د تاورآ، فردی خشن، ستمگر و زورگو می‌تواند از دست برود». تشریح کنگ دماغه مسندم و جاسک و جزیره هنگام، مقصر بودن سیمون د ملو در از دست رفتن هرمز.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 846، صص ۲۶۵r ـ ۲۷۰r

ـ نامهٔ پادشاه پرتغال به دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱۸ مارس ۱۶۹۵

موضوع: در خصوص امکان اینکه یا هرمز را تحویل شما بدهند و یا آنکه با به خاطر حفظ آبروی نیروی دریایی من و بدون آنکه با شاه ایران درگیر شده و یا رابطه خود را گسسته نمائید آنجا را به تصرف درآورید».

معاهدات IV، صص ۲ ـ ۲۴۱

ـ نامهٔ پادشاه ایران به دون پدرو آنتونیو د نورنیا، نائب‌السلطنه هند

ژوئن ۱۶۹۵

موضوع: اعلام وصول نامهٔ نائب‌السلطنه «نامهٔ جنابعالی را با تمامی القابی که مرا خطاب کرده بودید دیدم و خودم را در آن مثل یک آئینه شفاف و تمیز مشاهده کردم و سپس دستور اجرای تمامی مواردی را که پیشنهاد کرده بودید دادم و لازم بود که پاسخ آن را نیز بفرستم».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb. 737، ص ۳۲۰r،
کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 64، ص ۲۳r

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۸ ژانویه ۱۶۹۶

موضوع: در مورد استقرار پرتغالی‌ها در هرمز «تجارت در هرمز ذکاوت و هوشمندی می‌طلبد».

معاهدات، IV، صص ۳-۲۴۲

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، اول ژانویه ۱۶۹۶

موضوع: بازگشت ناوگان تنگه که «اتحاد با شاه ایران گسسته شده است»، هدف از این اتحاد کمک دریایی پرتغال به ایرانی‌ها برای فتح مسقط که تسلیم آنها به مفهوم تحویل بنادر متعدد غربی و همچنین گمرک گنگ به پرتغالی‌هاست.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 513، ص ۱۰۶r

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به پادشاه ایران

گوآ، ۱۵ مارس ۱۶۹۶

موضوع: درخواست نائب‌السلطنه و به دستور شاه پرتغال از پادشاه ایران در خصوص بازگشت کار ملیت‌ها و اسقف فری الیاس به جلفا که قبلاً توسط ارمنی‌ها از آنجا اخراج شده بودند.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Pomb.439، ص ۳۱۹r

ـ این نامهٔ به توسط گریگوری پریراً یکی از نجیب‌زادگان که به عنوان نماینده دیپلماتیک نزد شاه ایران اعزام گردید برده شد.

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۸ مارس ۱۶۹۶

موضوع: در مورد حرکت ناوگان دریایی به سمت تنگه هرمز با اهداف مشخص.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azl 513، ص ۱۰۷r

ـ رهنمود لازم از جانب نائب‌السلطنه هند به گریگوری پریراً فیدالکو

گوآ، ۲۰ مارس ۱۶۹۶

ـ اشاره به توافق همپیمانی بین ناوگان دریایی پرتغال و شاه ایران، انتخاب گریگوری پریریاً به عنوان سفیر در ایران، مسیر سفر نامبرده و دستور جدی برای اجرای وظائف، هدف مأموریت دیپلماتیک نامبرده «تبریک به مناسبت حکومت جدید، تشکر از انجام اتحاد دوستانه در مقابل دشمن عرب و اینکه پادشاه پرتغال تمایل دارد به وسیله سلاحها و ناوگان شکست‌ناپذیر خود با حکمرانان متحد شود». توجه به تمامی نیات و مقاصد سیاسی شاه در مورد پرتغال و اصرار نسبت به آغاز جنگ جدیدی با اعراب و یا حداقل ممنوعیت تجارت آنها با ایران و دیگر مناطق، انتقاد از انگلیسی‌ها و علی‌الخصوص هلندیها که اصلی‌ترین دشمنان پرتغال در هند می‌باشند و «درواقع تاجر بوده و خراجگزار یک جمهوری بدون شاهی بیش نیستند. هدف آنها فقط تجارت است و هرجا که سود بیشتری باشد همانجا خواهند بود.» مشارکت نظامی پرتغال برای حمله به عربها، نیمی از درآمد گمرکی بندر کنگ و مسقط، وظیفهٔ امام مسقط در اعطای تعدادی اسب به پادشاه پرتغال به طور سالیانه، اصرار نسبت به تحویل مسقط، مسائل تشریفاتی، درخواست حمایت از ارمنی‌های (کاتولیک رومان) ساکن ایران، مسلمان شدن یک روحانی مسیحی اگوستینو «در دربار ایران در اصفهان، «علاوه بر راههایی را که آنها به تو نشان می‌دهند، به دنبال دیگر راههای ارتباط زمینی با اروپا باش برای این منظور به هر شکل ممکن و حتی در صورت لزوم تعیین مقرری سالیانه، فردی را که حافظ منافع و نماینده و کانال ارتباطی ما باشد پیدا کن.»

معاهدات IV، صص ۸۳-۲۴۶

ـ رهنمودهای محرمانه دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه به فرانسیسکو پریراً دا سیلوا، فرماندهٔ دریایی

گوآ، ۲۰ مارس ۱۶۹۶

موضوع: اشاره به دستورالعمل داده شده به فرمانده دریایی در همکاری با سفیر گریگوری پریراً فیدالگو «اگر در هنگام رسیدن به تنگه، عربها به تو پیشنهاد صلح دادند، به آنها بگو که خواستار کمک به دوستمان شاه ایران در نبرد با شما هستیم و اگر

عربها ما را (پرتغالیها) راضی نکنند صلح و آرامش نخواهد بود». درخواست از شاه برای آنکه به هر شکل ممکن او پیشنهاد صلح را به عربها بدهد. همکاری بین نیروهای ایرانی و پرتغالی «در وضعیت کنونی صلح با عربها برای ما بهتر است و به دلیل آنکه از عدم پذیرش ما هراس دارند امکان دارد آن را مطرح نکنند و اینطور بگویند که عربها بد کردند که از ما درخواست صلح نکرده بودند» واگذاری یک قلعه در مسقط و همچنین پرداخت نیمی از درآمد گمرکی توسط عربها، امضای احتمالی قرارداد صلح.

معاهدات IV، صص ۸-۲۸۳

ـ نامهٔ پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۶۹۶

موضوع: اعزام یک ناوگان دریایی به تنگه هرمز، حرکت سفیر گریگوری پریرآ فیدالگو، هدیه ارزشمند شاه ایران.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 513، ص ۳۰r

ـ نامهٔ پدرو آنتونیو د نورینا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۶۹۶

موضوع: انتخاب فرانسیسکو پریرآ داسیلوا Fransisco preira da silva به عنوان فرمانده ناوگان اعزامی به تنگه هرمز، حضور و استقرار این ناوگان در آن محل براساس میل و تمایل شاه ایران.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 513، ص ۳۲r

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۶۹۶

موضوع: بازگشت یک ناوگان جنگی که به هرمز اعزام شده بود به گوآ علت آن خیانت برخی از خدمه این ناوگان بیان شده است.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 513، ص ۴۷r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال به پدرو آنتونیو د نورونیا نائب‌السلنه هند

لیسبون، ۲۵ ژانویه ۱۶۹۷

موضوع: پاسخ نامه نائب‌السلطنه، در خصوص آنکه با تلاش وی موفق به اخذ مجدد درآمد گمرکات کُنگ شده است. «چراکه مقرری ۴ هزار اشرفی مبلغ کمی بود و درآمد آن گمرکات امروز خیلی بیش از آن است».

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Pomb 439،ص ۱۳۷r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۶ ژانویه ۱۶۹۷

موضوع: پاسخ به نامهٔ مورخ ۸ دسامبر ۱۶۹۵ «در خصوص خراج که باشای بصره قرار است براساس توافق با فرمانده ناوگان تنگه به آنتونیو ماشادو بریتو، بپردازد». دریانوردی بین کُنگ تا بصره.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۱۵۱r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم به نائب‌السطنه هند

لیسبون، ۲۶ ژانویه ۱۶۹۷

موضوع: تقدیر از کشیش آنتونیو ژزوس روحانی اگوستینو به دلیل جدیتی که وی در اصفهان و دربار شاه در مورد مذاکره برای توافق اتحاد با شاه ایران انجام داد.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Pomb 439،ص ۱۸۸r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم به آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۸ فوریه ۱۶۹۷

موضوع: پاسخ به نامهٔ نائب‌السلطنه در خصوص اتحاد با شاه ایران برای مقابله با عربها و جنگ با آنها، اعزام یک سفیر نزد شاه ایران.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۵v

ـ نامهٔ شاه ایران به دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند سال ۱۰۸

۱۶۹۷

موضوع: پاسخ به نامهٔ نائب‌السلطنه که توسط سفیر گریگور پریرآ فیدالکو برای شاه ایران ارسال کرده بود، دلائلی که شاه نتوانست اتحاد را عملی کند: «به دلیل فقدان غلات، آب و آذوقه، سبزیجات و گندم و از طرفی عدم اجرای تعهدات در ارسال ۲۰ کشتی که نیامده بودند و اینکه احتمال دارد «ارتش من متزلزل گردد نمی‌توانم امسال بجنگم».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb. 439، صص ۳۱۹r-v و ۳۱۷r-v و ۳۱۵r-v

ـ نامهٔ دون پدرو دوم پادشاه پرتغال به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱ مارس ۱۶۹۷

موضوع: ارسال مهمات، گلوله توپ و باروت توسط انگلیسی‌ها برای عربهای مسقط، به این ترتیب جلوگیری از انعقاد صلحی که اعراب خواهان انجام آن با پرتغالی‌ها بودند. اتخاذ تمهیدات لازم در مقابل این مسئله.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۴۸r

ـ نامهٔ اسقف اصفهان فری الیاس د سانتو آلبرتو به دون پدرو دوم

اصفهان، ۲۰ مارس ۱۶۹۷

موضوع: اخراج اسقف اصفهان و دیگر روحانیون کارملیت جلفا توسط ارمنی‌های متعصب، تعقیب دیگر کاتولیک‌ها در تمامی ایران، درخواست از نائب‌السلطنه جهت ارسال نامه‌ای برای شاه ایران که نوشتن آن با موفقیت روبه‌رو گردید و در نتیجه بازگشت اسقف و کارملیت‌ها به جلفا.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۲۷r-v

ـ نامهٔ دون پدرو به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۲۲ مارس ۱۶۹۷

موضوع: اعلام وصول نامه‌های اسقف اصفهان، دومینکن‌ها و سایر مذهبیون

مسیحی اصفهان که در آن از اقدامات اگوستینوهای پرتغالی ساکن اصفهان خصوصاً فری آنتونیو د ژزوش تقدیر شده بود... و اینکه باید مأموریت مذهبیون در ایران (سانتو اگوستینوها) افزایش یابد. اشاره به اینکه ارمنی‌های متعصب، به طرز مرگباری مبلغین مذهبی کاتولیک و کسانی‌که به این آئین درآمده‌اند، را تحت تعقیب قرار می‌دهند. درخواست آنان، نسبت به اینکه شاه پرتغال نامه‌ای را برای پادشاه ایران بفرستد و در آن در خصوص حمایت از کاتولیک‌ها در مقابل ارمنی‌ها متعصب سفارش نماید.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۲۳۰r-v

ـ نامهٔ پادشاه ایران به دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند سال ۱۱۰۸ هجری قمری

۱۶۹۸

موضوع: موافقت شاه با درخواست نائب‌السلطنه نسبت به بازگشت کاملیت‌ها به جلفا «جائی‌که توسط ارمنی‌های متعصب، به دلیل عداوت اخراج شده بودند».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۱۸r

ـ گزارش سفر گریگوری پریراً فیدالگو، مشاور حکومت هند در شورای حکومتی، که به عنوان سفیر به ایران رفته بود.

۱۶۹۶

ـ توضیح دقیق پیرامون مأموریت دیپلماتیک گریگوری پریراً، گذر وی از مکانهای مختلف: دماغه مسندم، جاسک، گنگ (محلی که در آنجا فری آنتونیو د ژزوش به درخواست شاه ایران در خصوص صرفنظر پرتغالی‌ها از درآمد گمرکی آن بندر از اصفهان به آنجا وارد شده بود)، پتو نیمه (در سه مایلی لار) لار، جهرم، شیراز چهل منار Colminar (محلی که آن کاخ عظیم وجود دارد که می‌گویند به دستور داریوش بنا شده است)، (ده گردو)، قمشه، مالیم Malim (در این دهکده کشیش آنتونیو ژزوش منتظر من بود)، حضور ناوگان دریایی پرتغال در کنگ جهت کمک به شاه ایران علیه امام مسقط، رسیدن به اصفهان در ۱۵ اکتبر: دیدار با اسقف اصفهان فری الیاس د سانتو آلبرتو، ملاقات با شاه (من به روش خودمان عرض ادب نمودم و کلاهم

را برداشتم، در این دربار روش عرض ادب برای سفرا به طریق سه بار سجده در مقابل شاه است) «با وزیر ایرانی به زبان خودم صحبت می‌کردم و او با شاه به زبان ترکی گفتگو می‌کرد و او پاسخ لازم را می‌داد، چراکه زبان فارسی در بین مسئولین عالی‌رتبه کمتر استفاده می‌شود». عدم امکان «آمادگی ایرانیان برای انجام اتحاد با پرتغالی‌ها، به دلیل فقدان آذوقه و آب در محل‌هایی که ارتش از آن عبور خواهد کرد. مراسم مذهبی فری الیاس د سانتو آلبرتو، تصمیم شاه برای اینکه فعلاً جنگی انجام نشود، خرید گوگرد در ایران، هدیه شاه ایران به گریگوری پریا: یک اسب، لباس بلند همراه با عمامه، بازگشت اسقف الیاس به جلفا، درخواست شاه از سفیر برای اعزام برخی از اسرا و بردگان گوآ به دربار خود که نواختن چنگ و ارگ را بدانند». خروج گریگوری پریرا از اصفهان در تاریخ اول آوریل ۱۶۹۷ و عبور از شیراز و برخی مناطق دیگر، نامه سفیر شاه در مورد حضور ناوگان دریای پرتغال در گنگ و پاسخ شاه، رسیدن گریگوری پریرا فیدالگو به گنگ در ۲۴ ژوئن ۱۶۹۷ و تا تاریخ ۱۵ سپتامبر در همان محل مانده بود، عکس و تصویر شاه «خوشرو و دارای پاهای کوتاهی است و این نقصان در هنگام سوارکاری پوشیده می‌گردد، فساد مالی در دربار ایران.

کتابخانهٔ آکادمی علوم Azul 64، صص
۱۵۶r-۱۸۷r، کتابخانهٔ جامعه جغرافیایی
لیسبون Res 146 A صفحات ۲۸۱-۲۳۲r

* کریگوریو پریرا فیدالگو در تاریخ ۱۰ جولای ۱۶۹۶ از کنگو به ایران رفته و گزارش سفر در تاریخ ۲۵ اکتبر ۱۶۹۷ بوده است.

ـ نامهٔ گریگور پریرا فیدالگو به دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب السلطنه هند

دسامبر ۱۶۹۷

موضوع: مرگ امام مسقط «امروز چهل روز می‌گذرد» براساس اخبار واصله، مسقط دچار شورش و هرج و مرج شده است». در این نامه اشاره شده که از حکومت جدید در مسقط باید استفاده و فرصت جدید به دست آمده که امکان تکرار آن وجود ندارد را نباید از دست داد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۴۱r

ـ حکم دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطه هند

گوآ، ۱۵ دسامبر ۱۶۹۷

موضوع: اعطای سمت دبیرکلی هند به گریگوری پریراً به عنوان قدردانی و در مقابل ماموریت دیپلماتیک موفقیت‌آمیز نامبرده در ایران.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Azul 513، ص ۷۶r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۲۸ دسامبر ۱۶۹۷

موضوع: بازگشت سفیر گریگور پریراً از ایران که براساس گفته وی، رفتار و عملکرد فری آنتونیو د ژزوس (روحانی اصفهان) نسبت به زمان نخست فرق کرده است چراکه با رسوایی عمومی سایر روحانیون مذهبی خارجی که در آن دربار هستند مواجه شده... و طی اخبار واصله... وی از انجام تبلیغات به دلیل قوانین غیرواقعی محمد (ص) دست برداشته است. «از طرفی هرچند که این موضوع را نمی‌توانم تأیید کنم اما برخی سستی از جانب روحانیون نیز هست که برای من می‌نویسند».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۱۸۹r

ـ نامهٔ دون پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۲ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: اشاره به نامه سال گذشته که جهت پادشاه ارسال کرده بود و در آن به رهنمودهایی که به گریگوری پریراً در خصوص سفارت او در ایران داده بود، اشاره شده بود.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۶r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۲ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: نقش برجسته روحانیون اگوستینو در مذاکرات با شاه ایران.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۸r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۲ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: صرفنظر از درخواست سهم مالیات گمرکی بندر گنگ، نامناسب بودن درخواست این موضوع در مقطع فعلی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۱۳۸r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۲ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: «در روزی که گریگوری پریرآ فیدالگو به دربار شاه ایران رسید در خارج از آن محل با اسقف آن شهر فری الیاس د سانتو آلبرتو که اصلیت وی فرانسوی است، ملاقات کرد. وی دو سال بود که از شهر جلفا به حومه آن شهر و به توسط اسقف متعصب ارمنی استفانو ورتابیت اخراج شده بود». دستور شاه برای آنکه الیاس د سانتو آلبرتو از جلفا اخراج گردد. درخواست حمایت نامبرده و بازگشت به جلفا که از جانب شاه پرتغال مطرح شد. تلاش گریگوری پریرآ سفیر اعزامی نزد شاه ایران در مورد این موضوع که با موفقیت نیز روبه‌رو گردید و فری الیاس به جلفا بازگشت.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۲۳۱r-v

ـ نامهٔ نائب‌السطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۲ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: تمایل نائب‌السلطنه در این خصوص که در موقعیت کنونی ناوگان پرتغال با همان آوازه‌ای که از قبل اعلام کرده بود باقی بماند، خصوصاً در این اواخر در برخورد با دشمن عرب در مقابل قلعه مسقط «در خصوص سایر موارد متعاقباً به اطلاع خواهم رساند».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۲۷۱r-v

ــ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۸ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: هزینه‌های انجام شده توسط سفرای اعزامی به ایران: کارسیا د سیلوا و گریگوری پریرآ.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۱۲۲r-v

ــ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ، ۹ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: براساس گزارش ارسالی توسط گریگوری پریرا که از ایران ارسال کرده تمامی مواردی که جهت توافق اتحاد قرار بود مطرح گردد، وی در مذاکرات بیان داشته است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomnb 439، ص ۳۰۰r

ــ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۰ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: تقدیر از فرانسیسکو پریرآ، فرماندهی که خدمات برجسته‌ای را در مشرق زمین از جمله اقدام وی در مقابله با ناوگان دشمن در مسقط.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۱۰r

ــ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۱ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: اشاره به اقداماتی که گریگوری پریرا فیدالکو سفیر اعزامی به دربار ایران در زمینه مذاکرات خود با شاه انجام داده بود، تقدیر از اقدامات این سفیر.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۰۶r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۱ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: «به واسطه کپی نامه‌ای که از جانب شاه ایران دریافت کرده‌ام دلائل وی جهت عدم توافق و همپیمانی با پرتغال براساس آنچه با من توافق شده بود روشن است.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Pomb 439،ص ۳۱۴r

ـ نامهٔ پدرو آنتونیو د نورونیا، نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم

گوآ ۱۳ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: ارسال تصویر نامه‌ای که سفیر ایران بر روی کاغذی با آرم پرتغال نوشته است و براساس پاسخی که به همراه آن است چنین بر می‌آید که مذاکرات با موفقیت صورت گرفته است.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۲۱r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۴ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: ارسال نامه اسقف اصفهان دون فری الیاس دسانتو آلبرتو برای پادشاه پرتغال به همراه تصویر نامه دیگری از جانب نامبرده که در آن از اقدامات سفیر گریگوری فریراً فیدالگو در زمینه بازگشت وی به جلفا قدردانی شده است، همچنین نامهٔ دیگری نیز که سفیر ما به پاپ نوشته که در آن چگونگی انجام مذاکرات برای بازگشت اسقف به محل خدمت خود توضیح داده شده است، ارسال می‌گردد.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۲۶r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۴ ژانویه ۱۶۹۸

موضوع: براساس نامه‌های دریافتی از مأموریان گمرکی ما در گنگ امام مسقط مرده است، در نتیجه «فرصت برای انجام هرگونه مذاکره‌ای کاملاً خوب و مهیا

می‌باشد، چرا که در مسقط انقلابات متعددی در بین اعراب اتفاق افتاده و آنکه برای حکومت برگزیده می‌شود از شایستگی لازم برخوردار نیست». عدم امکان حکومت هند در جهت مداخله در این موضوع.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۴۰r

ـ نامهٔ پادشاه ایران به نائب‌السلطنه هند

ژوئن ۱۱۰۹ هجری قمری ۱۶۹۸

موضوع: اشاره به نامه نائب‌السلطنه در خصوص رسیدن ناوگان دریایی پرتغال به بندر گنگ و آنکه در آن از ایران خواسته شده بود ارتش خود را برای حمله به «اعراب دشمن» آماده نمایند، پاسخ شاه به نائب السلطنه این است که امکان جمع‌آوری ارتش وی وجود ندارد.

کتابخانهٔ‌ملی‌لیسبون Pomb 439،ص ۳۲۸r

ـ نامهٔ دون پدرو دوم، پادشاه پرتغال به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱۶ اوت ۱۶۹۸

موضوع: پاسخ نامه‌های متعدد نائب‌السلطنه در مورد «راه‌حلی نسبت به درخواست شاه ایران جهت مقابله با عربها، غارت بندر گنگ توسط عربها و درخواست کمک شاه ایران از پرتغال که با اعزام ناوگانی به بندر گنگ به کمک و یاری ایران در مقابل این تجاوز پرداختیم اینکه با نوشتن نامه به شاه ایران پیشنهاد انجام اتحادی را مطرح کردیم و مباشر خود را جهت انجام مذاکرات به اصفهان فرستادیم.»

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۱۱۴r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۴ دسامبر ۱۶۹۸

موضوع: اطلاعات در خصوص آنکه نتوانسته حمایت ایرانیان را برای نبرد با عربها به دست آورد و تنها توانسته رفع ممنوعیت از اسقف اعزامی پاپ به ایران که از آنجا اخراج شده بود را بنماید.

کتابخانهٔ اژودا 51-VIII-34[12]، ص‌ص ۱۱۲r ـ ۱۰۷

ـ پیشنهاد برای شورای حکومتی

۱۶۹۸

موضوع: «براساس اخبار واصله، در بندر کُنگ پس از مرگ امام مسقط تحرکات جدیدی مشاهده می‌گردد، پیشنهاد می‌گردد که باتوجه به ساختار جدید حکومتی در آنجا شورای حکومتی دستور مذاکراتی را با این کادر جدید صادر نماید.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، صص ۳۴۲r_۳۴۳r

ـ نامهٔ عباس‌قلی، خان لار، فرماندار کومرون و بندر کنگ به نائب‌السلطنه پرتغال

۱۶۹۸

موضوع: اشاره به دوستی دیرینه بین شاه ایران و شاهان پرتغال، ضرورت ادامه این دوستی «در این سال شاه ایران جنگ علیه امام مسقط را متوقف نمود».

کتابخانهٔ ملی لیسبون Pomb 439، ص ۳۲۸r

ـ گزارش درآمد و هزینه‌های کل حکومت هند

ـ بحثی مربوط به گزارش دقیق درآمد و هزینه هرمز شامل هزینه‌های حکمران آن شهر، کارکنان و مؤسسات مختلف آن می‌باشد.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Cod.CXVI-1-18، صص ۱۴r_۱۶r

ـ اماکن و قلعه‌هایی که در اختیار پادشاه پرتغال از دماغه امیدنیک به سمت داخل، قرار دارند.

موضوع: اشاره به قلعه‌های مسقط و هرمز، تأسیس این قلعه‌های توسط آفونسو د آلبوکرک انجام و موقعیت جغرافیایی محل کلیسا و صومعه گراسا نیز تعیین شده است.

کتابخانهٔ ملی اوراً Cod.CIII-2-17، ص ۲۲r

ـ تشریح مناطق مشرق زمین

صفحه ۸۹

ـ تشریح بحرین (این جزیره به دلیل خدمات آنتونیو کوریا بحرین در مقابل مکرم حاکم مستبد آن نـام وی را بـه خـود گـرفت (Antonio Correia Baréem) (ص ۱۶r ـ ۱۲v) گنگ (از سیصد خانوار که در بین آنها ایرانی، عرب، پرتغالی و بـرهمن می‌باشند، تشکیل شده) اشاره به اهمیت تجاری جلفار، مالیات پرداختی ایرانیان به پرتغالی‌ها: پنج اسب و نیمی‌از درآمد گمرکی گنگ) کومرون (امتیاز این بندر، فعالیت تجاری انگلیسی و هلندیها) (ص ۲۱r ـ ۱۹r) اصـفهان (دویست و پنجاه هـزار نـفر جمعیت، در اصفهان ساختمانهای زیبایی که شاید در جهان بهترین باشند وجود دارد» «شهر به توسط صد مناره با هنر منحصر به فرد تزئین است». (ص ۳۸r ـ ۳۷r) مسقط (تأسیس قلعه آن در سال ۱۵۸۸)، هرمز (به دلیل طبیعت آن به نام نگین انگشتر جهان نامیده می‌شود، معدن خالص نمک و گوگرد است، اشاره بـه اهـمیت تـجاری آن و همچنین از دست رفتن این بندر (ص ۵۶v ـ ۵۵r) ایران و مرزهای آن «شاهان ایـران خیلی انسان و مهمان‌نواز خارجیان هستند، اشاره به اهمیت تجاری، ساختار نظامی، آداب و رسوم و مذهب آن (ص ۶۴v ـ ۶۳r)

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 28

[تشریح ایران و شهرهای مهم آن (احتمالاً قرن هفده)]

ص ۱۰

ـ تشریح ایران «یکی از بزرگترین امپراطوریهای جهان است» مساحت آن، مرزها، نواحی، ویژگیهای جغرافیایی، قلعه‌ها، نمک کشاورزی، (اسبهای آن از زیبایی نرمی، سبکی و قدرت قابل مقایسه با هیچ جای دنیا نمی‌باشند)، معادن طلا و نقره، سنگهای زینتی مروارید (در جزیره هرمز مرواریدهای قشـنگ و ارزشمندی صـید مـی‌گردد. سنگ مرمر، قالی و قالیچه، میزان ابریشمی که در آن درست می‌گرد... تنها درآمد و حق خروج تجارت ابریشم و قالی سی میلیون لیره می‌باشد. توصیف اصفهان «فکر می‌کنم که اصفهان به دو محله تقسیم شده که اهالی این دو محل با یکدیگر وحدت ندارند و شاهان ایران به دلیل و تاکتیک‌های مختلف این تـفرقه و عـدم وحـدت را

ترویج داده‌اند، میدان و یا میدان اصلی معروفترین در سطح ایران است... در مقابل کاخ سلطنتی صد و ده توپ قرار داده شده است، ایرانیان این تسلیحات را از هرمز آورده‌اند. «در اصفهان سی و دو هزار خانه و شصت و دو مسجد، چهل و هشت مدرسه عمومی و هزار و هشتصد کاروانسرا قرار دارد». تشریح سایر مناطق: کاشان، قزوین، سلطانیه.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Cod .CXVI-2-11, n. 43

ـ این کتاب باید یک ترجمه باشد.

ـ قلعه‌هایی که پرتغالی‌ها در هند داشتند، نوشته کشیش مانوئل اسکوبار

ESCOBAR, Padre Manuel de, Fortalezas que os Portuguese têm na India.

ـ اشاره به هرمز «در بیست و هفت درجه باند شمالی» تصرف آن توسط آلبوکرک اولین فرمانده پرتغالی صورت گرفت.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Cod. CIII-2-5، ص ۱۳۹r

ـ نامهٔ لیست نوع محصولات سواحل هند از گوآ تا سواحل ایران

ص ۲۴

ـ لیست طولانی از محصولات ایرانی و قیمت آنها از جمله قالی، گلاب، مروارید بادام، نخ ابریشم زیورآلات طلا و نقره کشمش سفید و سیاه، خرما و شراب.

تور د تومبو Cosa Forte, n.61؛ ص ۲۱r-v

ـ توافق صلح، هم‌پیمانی و خراجگذاری که در تاریخ ۱۳ ژانویه ۱۶۰۹ بین حاکم پرتغال و ولیعهد ایران شاه محمد در شهر سورات Surrate به توسط کرونل دون آلوارو مارکیش تنظیم گردید.

ـ بند اصلی این توافق برای طرف ایرانی پس دادن هرمز و بحرین و اجازه تردد و اعمال مذهبی آزاد کاتولیک‌ها در تمامی ایران و پرداخت خراج سالیانه به نشانه خراجگذاری بوده است، از جانب پرتغال یک ناوگان به همراه سپاه مغول می‌بایست طهماسب را به تخت پادشاهی ایران برساند. پس از این پیروزی پادشاه پرتغال متعهد

می‌گردد که جهت حمایت از ایرانیان نیرو و تسلیحات لازم را اعزام نماید. این توافق باید به تأیید پادشاه پرتغال برسد.

کتابخانهٔ عمومی اوراآ Arm. V-VI, n.608.
صص ۲۷۷ـ۲۵r

ـ اعطای جواز دریانوردی به حکمران کانانور توسط نائب‌السلطنه هند واسکو فرناندس سزار د منزیس

گوآ، ۱ مارس ۱۷۱۴

موضوع: اجاره‌نامه برای آنکه بین ماههای مارس و آوریل ۱۷۱۴ بتواند از بندر منگلور Mangalar به کنگ و هرمز سفر نماید و هیچگونه برده مسیحی و یا فرزندان مسیحی را با خود همراه نبرد.

معاهدات IV، ص ۵ـ۱۸۳

ـ گزارش روند امور ناوگان دریایی پرتغال در حکومت هند در سال ۱۷۱۴

ص ۱۸

اشاره به اظهارات مأمور گمرک پرتغال در بندر کنگ در مورد موفقیت‌های حاصله.
کتابخانهٔ ملی لیسبون HG. 686 V، ص ۱۳

ـ نامهٔ واسکو فرناندس سزار د منزیس، نائب‌السلطنه هند به ژنرال فرانسیسکو پریرا داسیلوا

گوآ، ۱۹ ژانویه ۱۷۱۵

موضوع: مناسب بودن اینکه «شاه ایران از قدرت و شکوه و جلال خود برای تنبیه سرکشی و گستاخی عربها استفاده می‌کند «به لطف خداوند به شما دستور داده می‌شود که به کنگ بروید در آنجا هر چه بیشتر می‌توانید این قشون‌کشی را ترویج نمائید.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668، ص ۴r

ـ نامهٔ نائب‌السطنه هند به ژنرال پریرا دا سیلوآ

گوآ ۴ فوریه ۱۷۱۵

موضوع: رسیدن تعداد زیادی اسب به onar که از مسقط آمده‌اند، دستور مسئول گمرکات برای پرداخت مقداری هزینه، اقامت ژنرال در گنگ و در مسقط. مناسب بودن آنکه پادشاه ایران با عربها جنگ نماید، بازگشت شیخ راشد به گنگ.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668، صص ۴v_۵r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به واسکو فرناندس سزار د منزیس به پادشاه ایران

گوآ، ۲۰ فوریه ۱۷۱۵

موضوع: حرکت ژنرال فرانسیسکو پریرآ به سمت گنگ، محلی که با شاه ایران جهت کمک برای جنگ با اعراب ملاقات خواهد کرد.

آرشیو III, p. II, d. 111 ج t.I

آرشیو گوآ، LRV.n.8، ص ۲۵r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به فرمانده قلعه *Diu* (دیو)

گوآ، ۲۳ فوریه ۱۷۱۵

موضوع: اشاره به نامهٔ مسئول گمرک گنگ که وی اطلاع داده که عربها در اردوکشی زمینی در سرزمین‌های Sanaganes هستند.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 0668، ص ۳۸r

ـ نامهٔ واسکو فرناندس سزار د منزیس، نائب‌السلطنه هند به ژنرال فرانسیسکو پریرآ دا سیلوا

گوآ، ۲۴ فوریه ۱۷۵

موضوع: جابجایی اهالی مسقط با مسیحیان «نیازی نیست که به شما بگویم وضعیت در ایران چگونه است».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668، ص ۱۳۷

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به ژنرال فرانسیسکو پریراآ داسیلوا

گوآ، ۲۴ فوریه ۱۷۱۵

موضوع: در مورد «رسوایی که روحانی اگوستینو در بندر گنگ به بار آورد که جنابعالی نیز از آن بی‌اطلاع نیستید».

کتابخانهٔ‌ملی لیسبون FG. 10668، ص ۱۷۷

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به ژنرال فرانسیسکو پریراآ داسیلوا

گوآ، ۱۹ آوریل ۱۷۱۵

موضوع: بازگشت ژنرال از ایران «ضمن ابراز آرزوی سلامت و سعادت برای جنابعالی در بازگشت از ایران، بیش از پیش تبریکات خود را نسبت به موفقیت‌های خوبی که بدون شک در این سفر خواهید داشت، بیان می‌دارم». خرید اسبهای ایرانی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668. صص ۲۰۷-۲۱۲

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به مسئول پست تجاری دیو Diu

گوآ، ۲۹ آوریل ۱۷۱۵

موضوع: دستور جهت دادن مایحتاج ناوگانی که به فرماندهی ژنرال فرانسیسکو پریرآدا سیلوآ از ایران برمی‌گردد.

کتابخانهٔ‌ملی لیسبون FG. 10668، ص ۳۹v

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند، فرناندو سزار د منزیس به فری آنتونیو دو دزرتو، روحانی مسئول صومعه اصفهان

گوآ، ۳۰ نوامبر ۱۷۱۵

موضوع: اطلاعات در خصوص حرکت ژنرال فرانسیسکو پریراآ داسیلوا به سمت بندر گنگ و گفتگوی با شاه ایران در مورد نبرد با عربها.

آرشیو دوم III, p. II, d. 140، ج t.I
آرشیو گوآ، LRV. n.8، ص ۲۴r

ـ گزارش وضعیت حکومت هند

۱۷۱۵

موضوع: اشاره به نامه‌های مسئول پرتغالی گمرک کُنگ که براساس آن عربها ضمن خروج از آن محل گمرک پرتغال را نیز به آتش کشیده بودند» هرچند که تحت حاکمیت ایران بوده اما هیچ چیزی باقی نماند و ایران نیز ضمن ناراحتی از این گستاخی اعلام کرد که انتقام خواهد گرفت و از ما درخواست ناوگان کرده است». حضور ناوگان فرانسیسکو پریرآ داسیلوا در تنگه با «دستور و رهنمودهای لازم جهت تنظیم و ارائه پیشنهاداتی که مطرح کرده بودیم، واگذاری قلعه مسقط، پرداخت دو هزار تومان برای هزینه نیروی دریایی و اعطای همان گمرکاتی که در کنگ داشته‌ایم به همراه نیمی از عایدات گمرکی آن و «سپس درخواست کن تا نیروی دریایی خود را اعزام نمائیم».

کتابخانهٔ اژودا 51-IX-33[46]، ص ۲۲۰r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به ژوان فرناندس د آلمیدا فرمانده کل قلعه‌های شمال

گوآ، ۲۳ ژانویه ۱۷۱۶

موضوع: نامه‌های ارسالی از کنگ «که در آنها خبر از عدم موفقیت عربها در دومین اقدام خود نسبت به بحرین داده بودند و اینکه این شکست موجب آشوب و آشفتگی در مسقط گردیده و در بندر کنگ شادی تازه‌ای از مذاکرات بین شاه ایران و ژنرال فرانسیسکو پریرا داسیلو در مورد نابودی اهالی مسقط به وجود آمده است» در این نامه همچنین اشاره شده، «هنوز خاطره سه سال قبل در تنگه هرمز در ذهنمان زنده است که نمی‌توانیم باور کنیم که ایرانیان خواستار عملیاتی باشند که حضور آنها را ممنوع نماید».

کتابخانهٔ‌ملی لیسبون FG. 10668، ص ۹۳r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به مسئول گمرک بندر کُنگ روزند و دوکوتو

گوآ، ۲۶ فوریه ۱۷۱۶

موضوع: دادن مأموریت و مسئولیت به کشیش فری آنتونیو دو دزرتو جهت گفتگو با شاه ایران در اصفهان و اعلام این نکته «عادلانه و درست نیست که شاه

ایران چنین بپندارد که ما اجبار داریم در مقابل دریافت چهل هزار پارادا از وی دفاع نمائیم (...) و اگر به شباندارها اعلام ننماید که نقداً این مبلغ را بپردازند و اگر چنین نشود روش دیگری را برای دریافت اتخاذ نموده و در چنین شرایطی این حکومت با شاه ایران به جنگ خواهد پرداخت» دستور به ژنرال فرانسیسکو پریراً داسیلوا «برای آنکه چندان به ایرانیها امیدوار نباشد و شاید درست نباشد که ما تا این اندازه خود را فریب دهیم... برای این جنگ وعده داده شده بود که در هفت سال، خاتمه داده شود».

آرشیو t.I, vol III, p. II, d. 164 ۲، آرشیو گوآ، n. 8، ص ۳۱۷

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به ژوان فرناندس د آلمیدا، فرمانده کل قلعه‌های شمال

گوآ، ۲۶ فوریه ۱۷۱۶

موضوع: اشاره به نامه مسئول گمرک گنگ «در مورد شکست عربها در تلاش مجدد آنها برای بحرین و همین امر موجب شورش و قیام در مسقط گردید».

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668، ص ۹۶r-v

ـ نامهٔ واسگو فرناندش سزار د منزیس، نائب‌السلطنه هند به فرانسیسکو پریراً دا سیلوا، فرمانده ناوگان با عرشه بلند تنگه هرمز و دریای سرخ

گوآ، ۲۶ فوریه ۱۷۱۶

موضوع: اندوه فراوان عربهای مسقط به دلیل «شکست‌هایی که آنها از زمان نبرد صورات تا به حال» متحمل شده بودند، تصمیم قاطع شاه ایران در انجام نبردی خونبارتر در مسقط، نامناسب بودن حضور کشیش فری آنتونیو د سترو در ایران، درخواست نائب‌السلطنه از شیخ راشد برای سفر به بندر گنگ.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 10668، صص ۹۸v-۹۹r

ـ نامهٔ لوئیس منزیس Luis Meneses نائب‌السلطنه هند به‌کشیش فری آنتونیو د دستور Frei Antonio Desterro مسئول صومعه اصفهان

گوآ، ۱۷۱

موضوع: بی‌فایده بودن و خطر اعزام ناوگان دریایی به ایران، «رها نمودن قلمرو خودی برای دفاع از دیگری، بی‌توجهی به بی‌وفایی ایرانیان در زمان شاه عباس که حاصل آن از دست دادن تأسف‌بار هرمز گردید».

آرشیو دوم p. II, d. 254، ج سوم، t.I
آرشیو گوآ، LRV, n.8، ص ۷۴r

ـ قلمرو فرزندان سانتو اگوستینو در مجموعه هند شرقی نوشته فری فاستینو دا گراسا
Graca, Frei Faustino da, *Campos do ermo dos filhos de Santo Agustinho da Congregacão da India Oriental.*

ص ۵۶۴

ـ خبر تأسیس یک صومعه اگوستینو در هرمز در ۱۵۷۳ توسط کشیش Simão de Morauis و Antonio Paraiso. فعالیت مبلغین مذهبی اگوستینو در هرمز، وضعیت و اهمیت هرمز (ص ۲ ـ ۱۱۰) خبر استقرار اسقفی ایران در ۶۱۲ توسط پاپ پائولو پنجم و اعزام آنتونیو سوزآ Antonio de Sousa از فرقه آگوستینو به عنوان اولین اسقف به ایران (ص ۴۴۸)، گزارش کشیش‌های آگوستینو که به عنون سفرای پرتغال به حکومت‌های مشرق زمین در بین آنها ایران.

کتابخانهٔ عمومی اوراً CXVI-1-13

ـ نامهٔ لوئیس منزیس، نائب‌السلطنه هند به دون ژوان پنجم D João V، پادشاه پرتغال

گوآ، ۵ ژانویه ۱۷۱۹

موضوع: در مورد رسیدن سفیر ایران و همچنین نیروی کمکی پرتغال جهت کمک به ایران برای نبرد با عربها.

آرشیو دوم p. II, d. 282، ج سوم، t.I، آرشیو گوآ، LM. n. 84B، ص ۴۵۰r

ـ نامهٔ لوئیس منزیس، نائب‌السلطنه هند به شاه ایران

گوآ، ۱۵ مارس ۱۷۱۹

موضوع: تأیید مجدد تمایل پرتغال نسبت به کمک به ایران در نبرد علیه عربهای مسقط ، درخواست نائب‌السلطنه در خصوص پرداخت بدهی قدیمی گمرکات گنگ و دستور انجام این امر توسط شاه.

آرشیو دوم p. II, d. 288، ج سوم، t.I
آرشیو گوآ، LRV. n. 8، ص ۸۳r

ـ نامهٔ دون لوئیس د منزیس، نائب‌السلطنه هند به اعتمادالدوله فتح علیخان *Athamadulet fate Alican*

گوآ، ۵ مارس ۱۷۱۹

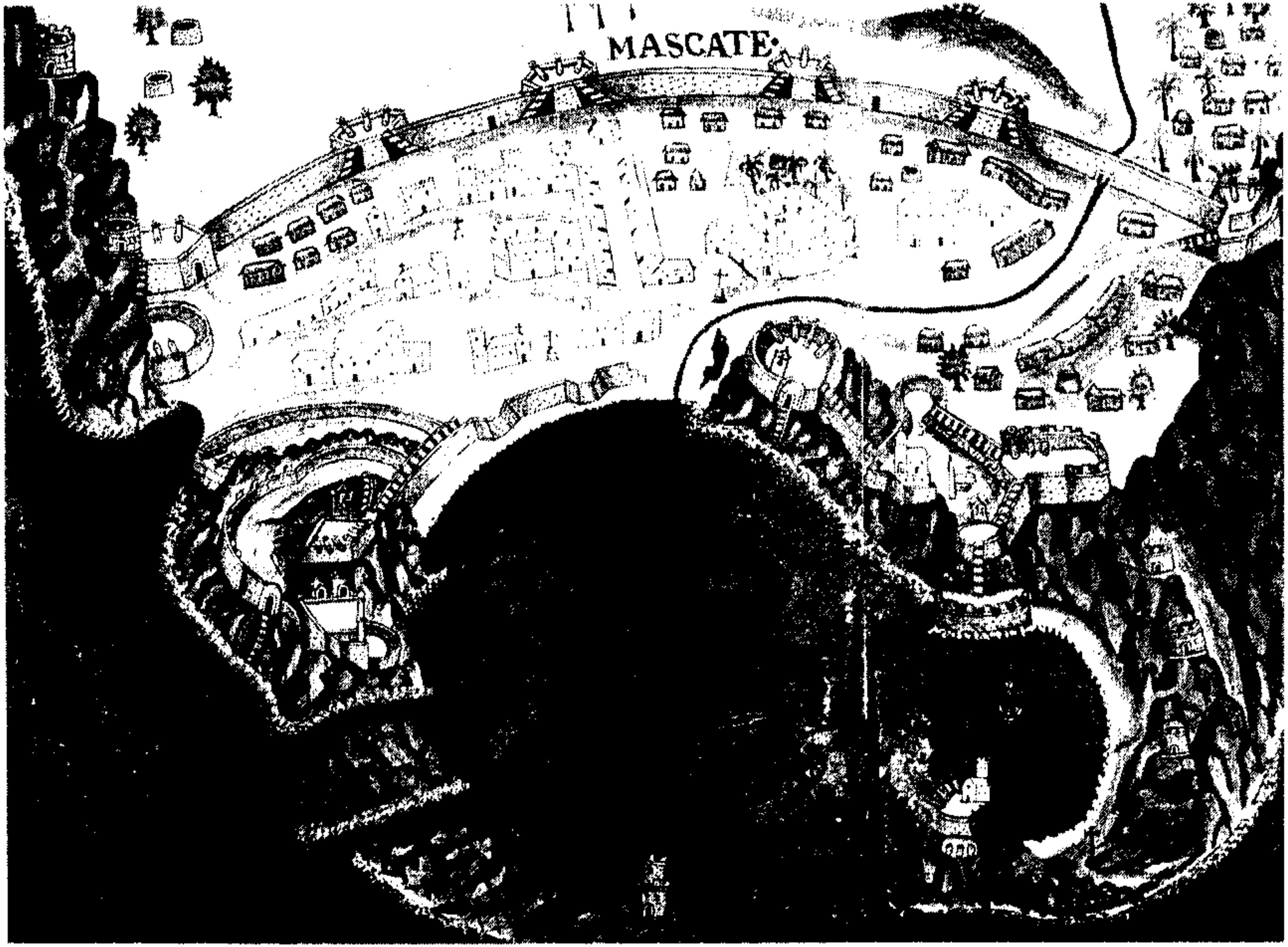
موضوع: اعزام ناوگان پرتغال جهت کمک به ایرانیان برای حمله به مسقط ،

ضرورت پرداخت بدهیهای مربوط به گمرکات گنگ «در جهت تأمین هزینه‌های ناوگان و آذوقه آن مادامی‌که این ناوگان در تنگه حضور دارد».

آرشیو دوم p. II, d. 289، ج سوم،t.I، آرشیو گوآ، LRV. n. 8، ص ۸۳v

ـ گزارش روزانه نیروهای نظامی مخالف ناوگان جدیدی که در آن اشاره به دو پیروزی شکوهمند در تنگه ایران علیه ناوگان دشمن عرب شده بود. نوشتهٔ آنتونیو د فیگردو اُترآ *Antonio de feguеredo e utra*

موضوع: تشریح دقیق دو جنگ دریایی در خلیج فارس در ماه اوت و اوائل سپتامبر ۱۷۱۹ علیه امام مسقط «اعراب با جسارت و گستاخی تصمیم به حمله به ناوگان ما در بندر گنگ، با هدف کاهش این حضور در آن منطقه گرفته بود، هدف آنها جلوگیری از حمل و نقل ارتش ایران در دو ساحل که با آن جنگ این هدف خفه گردید و روند آن به حدی برای آنان زیان‌بار بود که تسلط و قلمرو آنان، همزمان اعتبار آنها را که در حال تنظیم صلح با وزرای شاه ایران بودند، از بین برد». ترکیب ناوگان اعراب

نقشه مسقط

و پرتغال، حمله غافلگیرانه دشمن به بندر کُنگ حمله پرتغالی‌ها بـه دشـمن در الجفار، پیروزی ناوگان پرتغال.

کـتابخانهٔ عـمومی اوراَ CXVI-1-38Cod.؛ صص ۲۴ـ۳۱۱

ـ الحاقیه گزارش پیروزیهای پرتغالی‌ها در آسیا از ۱۷۱۷ تا ۱۷۲۰

لیسبون، ۲۱ اکتبر ۱۷۱۵

موضوع: وضعیت حساس در مشرق زمـین جـهت بـازپس‌گیری و فـتح مـجدد قلعه‌های از دست رفته، به دلیل آنکه ترکها جهت جنگ با اروپا تعداد زیادی از اعراب را به آن سمت بسیج کرده بودند، تفاهم بین پرتغال و ایران در این خصوص و استفاده از این واقعیت که ایران دشمن ترکهاست. اعزام Tamudas Beg به گوآ با هدف انعقاد توافق همپیمانی بین پرتغال و ایران که در بندهای ایـن تـوافـق بـازگشت هـرمز بـه پرتغالی‌ها منظور شده بود، نبرد سخت با اعراب در خلیج‌فارس که در آن آدمیرال لوپو جوزه د آلمیدا به دلیل بیماری فوت شد و آنـتونیو فـیگردو اُتـرا بـه جـانشینی وی برگزیده شد.

کتابخانهٔ عمومی اوراَ Cod. CIII-2-16؛ صص ۵۸v ـ ۶۴r

ـ رهنمودهایی که لوئیس د منزیس، نائب‌السلطنه هند به جانشین خود داده بود

پنجاب ۲۲ اکتبر ۱۷۲۱

موضوع: گزارش طولانی در مورد وضعیت پرتغالی‌ها در مشرق زمـین، حـضور پرتغال در ایران محدود به گمرک گنگ می‌باشد، عدم وجود قلعه‌های پرتغالی در ایران «حتی به نام پرتغال نیرویی نیز نداریم که ایرانی‌ها به مـا احـترام گـذارده و یـا از مـا بترسند». مالیاتهایی که ایرانیان به پرتغال پرداخت می‌کنند، بررسی وضـعیت فـعلی ایران و راهنمایی نسبت به آینده روابط با این کشور.

کتابخانهٔ عـمومی اوراَ Cod. CV-1-1؛ صـص ۱۹۸r ـ ۱۹۹v

ـ اطلس پرتغالی جدید و یا صحنه کلی جهان، لیسبون، ۱۷۲۱ نوشتهٔ کشیش دیوگوسیمون
SIMÕES, S.J.Padre Diogo, Novo Altas Lusitano ou teatro Universal do Mundo todo, Lisboa, 1721.

ص ۲۳۲

ـ تشریح خلاصه ایران «ایران امروز آن چیزی نیست که در زمان امپراطوری بزرگ داریوش وجود داشت. ایران در موقعیت بیست و پنج و چهل و سه درجه عرض جغرافیایی و بین هشتاد و دو تا صد و ۱۳ طول جغرافیایی قرار دارد». شهرهای اصلی آن اصفهان و همچنین پرسپولیس قدیم «که صد دروازه داشته که هنوز در آنجا دیده می‌شوند» می‌باشند.

ـ سفر کشتی جنگی پرتغال از کانال مومباسا به تنگه ایران (۱۷۲۸)، نوشته آنتونیو بریتو فریرآ

موضوع: گذر از بندر کُنگ در ماه می ۱۷۲۸، قوریات، دماغه رأس الحد، هرمز، قشم، هنگام، دماغه جاسک، عرض و طول جغرافیایی این مناطق، سایر مشاهدات اخترشناسی، خروج مردم بندرکنگ و اقامت آنها در جزیره قشم، مخالفت شیخ راشد نسبت به پرداخت مالیات.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 485، صص ۱۳-۹

ـ اخبار هند از پایان زمامداری نائب‌السلطنه واسکو فرناندس سزار تا پایان ۱۷۳۸ زمامداری نائب‌السلطنه کنت د ساندومیل

موضوع: رسیدن سفیر ایران در ۱۷۱۸ به گوآ و استقبال از وی در کاخ پنجین Panjin «هدف از اعزام این سفیر فتوحاتی است که اعراب مسقط در جزیره بحرین، قشم و لارک به دست آورده بودند و درخواست کمک جهت بردن ارتش ایران به عربستان، مطابق با توافقی که در سال ۱۷۱۶ با شاه ایران و توسط نائب‌السلطنه هند پیشنهاد شده بود». این توافق در آن سال توسط ایران پذیرفته نشد، کمک پرتغالی‌ها و پیروزیهای به دست آمده، درخواست پرتغالی‌ها برای تصاحب قلعه مسقط در ۱۷۲۳، درخواست تحمیلی انگلیسی‌ها در ۱۷۲۶ در خصوص آنکه ایرانی‌های مستقر در قشم،

لارک و دیگر مناطق به‌جای پرداخت خراج به پرتغالی‌ها به آنها مالیات بدهند، مالیات پرداختی در گمرک گنگ، قصد پرتغالی‌ها در تصرف مجدد هرمز در ۱۷۲۸.

کتابخانهٔ ملی لیسبون FG. 465، صص ۱۱۹r-۱۲۵r-۱۳۴r-۱۳۵r-۱۰۰r-۱۰۳r

ـ نامهٔ دون ژوان پنجم به ژوان سالدابنا داگاما، نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱۸ مارس ۱۷۲۹

موضوع: درخواست توضیح در مورد استقرار ناوگانی در تنگه هرمز، برخلاف دستور وی، که اقدام به اخذ مالیات و حقوق گمرکی از بندر گنگ کرده‌اند.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm V-VI, n.6-8، صص ۷۸r-۷۹r

ـ نامهٔ مارکز د سین فوئگوس *Cienfuegos* به دیوگو د مندوسا منشی حکومتی

بائییونا ۱۴ سپتامبر ۱۷۲۹

موضوع: پیروزی‌های طهماسب، براساس اخبار واصله از ایران، حرکت فرمانده اسپانیایی سین فوئگوس به آن سرزمین جهت کمک به شاه و تمایل وی در اشغال هرمز، و بحرین، به نام و نمایندگی از جانب شاه پرتغال.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm V-VI, n.6-8، صص ۴۶-۴۲

ـ نامهٔ دیوگو د مندوسا کورت رئال، منشی حکومتی به نائب‌السلطنه هند

لیسبون، ۱۵ سپتامبر ۱۷۲۹

موضوع: اشاره به نامه فرمانده اسپانیایی مارکز سین فوئگوس و اخبار واصله از وی، کپی توافق با ایران که توسط سین فوئکوس انتقال داده شده بود، توافقی که در صورات منعقد شده بود، هشدار نسبت به اینکه سین فوئکوس قابل اطمینان نیست.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n.6-8،
صص ۱۳۲r-۱۱۲r، آرشیو دوم P.IV، ج سوم، t. I، ص ۳-۱۶۱

ـ نامهٔ شاه ایران به ژوان سالدانیا داگاما، نائب‌السلطنه هند

۲۵ اکتبر ۱۷۲۹

موضوع: اشاره به پیروزی خود بر اشرف Axeraph، حسن روابط بین ایران و پرتغال و اشاره به تسهیلات قدیمی که به پرتغالی‌ها اعطا شده بود، علاقه‌مندی و انجام اقدام مقتضی نسبت به تبادل سفیر.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI. n. 6-8، صص ۶۴r-۶۷r، آرشیو دوم p. IV، ج سوم، t.I، صص ۷-۱۶۵

ـ نامهٔ دون ژوان پنجم، پادشاه پرتغال به مارکز سین فوئگوس

لیسبون، ۱۱ نوامبر ۱۷۲۹

موضوع: دریافت نامه نامبرده، ابراز خرسندی و رضایت نسبت به خدمات نامبرده و ابراز امیدواری در خصوص ادامه خدمات مارکز در مذاکرات وی با ایران.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm.V-VI,n. 6-8، ص ۴۶v

ـ نامهٔ دون ژوان پنجم به مارکز دسین فوئگوس

لیسبون ۱۱ نوامبر ۱۷۲۹

موضوع: اعطای مجوز درخواستی توسط سین فوئگوس برای اشغال هرمز و بحرین که می‌بایست پس از این مجوز به دستور نائب‌السلطنه صورت گیرد.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI,n.6-8، ص ۴۷r

ـ نامهٔ دیوگو مندوسا کورت رئال، منشی سلطنتی به مارکز دسین فوئگوس

۱۲ نوامبر ۱۷۲۹

موضوع: اعلام وصول نامه سین فوئگوس در مورد مذاکره با ایرانیان اعلام دریافت دو نامه از پادشاه که در آنها راهنمایی لازم در این خصوص داده شده بود.

کتابخانهٔ ملی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8، صص ۵۰r-۵۳r

ـ نامهٔ مارکز سین فوئگوس به منشی سلطنتی

مارسی، ۹ دسامبر ۱۷۲۹

موضوع: دریافت نامه و پول ارسالی، درخواست برای آنکه شاه به نائب‌السلطنه دستور دهد که نیروهای پرتغالی تحت فرماندهی وی جهت پس گرفتن خلیج فارس و حمله به آنجا آماده شوند.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،
صص ۵۴r-۵۷۷

ـ نامهٔ مارکز سین فوئگوس به دیوگو مندوسا کورت رئال، منشی سلطنتی

مارسی، ۱۴ دسامبر ۱۷۲۹

موضوع: حرکت سین فوئگوس از مارسی به مقصد ایران، پس از گرفتن دستور از جانب پادشاه که در انتظار آن بوده است.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8.
صص ۵۸r-۵۹r

ـ نامهٔ مارکز دسین فوئگوس به دبیر حکومتی

۱۷۲۹

موضوع: اعلام این نکته که نائب‌السلطنه به وی مسئولیت مذاکره با ایران را واگذار کرده است، امکان به دست آوردن مجدد هرمز و بحرین، با خاتمه و نهایی کردن توافق انجام شده در منطقه سورت با شهر یاران ایرانی شاه طهماسب و شاه محمد.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،
صص ۱۵r-۲۵r

ـ نامهٔ دبیر حکومتی، به نائب‌السلطنه هند ژوان سالدانیا داگاما

لیسبون، ۲۵ مارس ۱۷۳۰

موضوع: انجام جوانب احتیاط در روابط با سین فوئگوس اسپانیایی که از او جهت آمدن به لیسبون، برای ادای توضیحات دعوت شده بود ولی با بهانه رفتن به ایران و قصد احیای مجدد حکمرانی پرتغال بر خلیج فارس امتناع کرده بود.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،
صص ۴۰r-۴۱r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دون ژوان پنجم، پادشاه پرتغال

گوآ، ۱۱ نوامبر ۱۷۳۰

موضوع: ادای توضیحات در مورد اعزام ناوگانی برای استقرار در خلیج فارس.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،
صص ۷۹r_۸۰r

ـ نامهٔ نائب‌السلطنه هند به دبیر حکومتی دیوگو د مندوسا

گوآ، ۲۲ دسامبر ۱۷۳۰

موضوع: اقدامات مقتضی جهت کنترل سین فوئگوس و نقطه‌نظر نائب‌السلطنه در مورد نامبرده، نامهٔ شاه طهماسب به سین فوئگوس، پس از جلوس به تخت سلطنت، اعزام سفیری با هدایا که به دلیل آتش‌سوزی در کشتی در حین سفر فوت شد، آتش‌سوزی که احتمالاً توسط انگلیسی‌ها به وجود آمد، درخواست کمک برای بازپس‌گیری قلعه‌ها در خلیج‌فارس، تلاش هلندیها جهت بازکردن گمرکات در هرمز و عدم موفقیت آنها، ملاحظاتی در مورد احتمال پس دادن هرمز و امکان حمله به بحرین، محلی که عربها در آن قرار داشتند.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،
صص ۶۰r_۶۴r، آرشیو دوم p. IV، ج سوم، t. I، ص ۸_۱۹۵

ـ نامهٔ ژوآن سالدانیا داگاما، نائب‌السلطنه هند به دون ژوان پنجم

گوآ، ۲۵ ژانویه ۱۷۳۱

موضوع: ارسال ترجمه نامه دریافتی از میرزا زاهدعلی‌خان Mirza zaede Ali Cão، شخصیت ایرانی که به اقدامات و رفتار ژنرال پرتغالی لوئیس دملو اعتراض کرده بود، حرکت علی‌خان با یک ناو پرتغالی از کنگ به مقصد سورات.

کتابخانهٔ عمومی اوراً Arm. V-VI, n. 6-8،

صص ۷۰r_۷۶۷

RELAÇAM
DA CELEBRE
EMBAIXADA,

Que o Principe dos Bezancudos
mandou ao Schach da Perſia,

THA'MAS KOULIKHAN;

Para o conciliar ſeu Aliado temendo o ſeu poder ; e ſe fez eſta função em 8 de Junho deſte preſente anno de 1744. com huma breve noticia dos Bezancudos , e ſeu Paiz.

TRADUZIDA DA LINGUA FRANCEZA
Por hum Anonymo.

L I S B O A
Na Officina de Pedro Ferreira , Impreſſor da Auguſtiſſima Raynha N.S.

Anno M. DCC. XLIV.
Com todas as licenças neceſſarias.

ـ اخبار واقعی و دقیق در مورد امور طهماسب قلی‌خان، شاه ایران در امپراطوری مغول کبیر، این اثر در تاریخ ۲۱ آوریل ۱۷۳۹ به زبان فارسی در دهلی نوشته و توسط کشیش ولتون volton به رم ارسال شد.

ص ۱۹

ـ پیروزی نظامی طهماسب‌قلی‌خان، شاه ایران بر امپراطور مغول در ۱۷۳۹، تشریح دقیق جنگ و نیروهای درگیر، جشنی که شاه ایران برای امپراطور مغول ترتیب داده بود «جشنی که هزینه‌ای معادل سیصد هزار روپیه هزینه داشت، مذاکرات در جهت توافق صلح بین شاه ایران و امپراطور مغول.

کتابخانهٔ عمومی دانشگاه کوئیمبر Miscelâes،

ج XLII

ـ گزارش سفارت پرنس Bezancudos که نزد شاه ایران، طهماسب قلی‌خان اعزام شده بود

۸ ژوئن ۱۷۴۴

ص ۸

ـ وضعیت و تشریح ایالت Bezancudos: قلمرو بزانکودوس جدای از تاتارها Tartarea و مرزهای ایران است که در بین ارتفاعات بلند قرار دارد که توسط اسپانیایی‌ها فتح گردید. «ساختمانها در ایران کاملاً متفاوت با اروپاست، اعزام سفیر بزانکودوس نزد طهماسب قلی‌خان با هدف تحکیم دوستی، تشریح این سفارت و همراهی آن، هدیه اهدایی به شاه جشن و هدایای طرف ایرانی.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 1355^3 p

ـ نامهٔ کشیش حوزه دسانتاترزآ اسقف صومعه اگوستینو در اصفهان به رهبر این فرقه در گوآ

اصفهان، ۲۶ می ۱۷۴۸

موضوع: درخواست ارسال هزار کروزادو که جهت پرداخت بدهی کشیش فرانسیسکو د سانتو آنتونیو به حاکم عدلیه شهر «وی برای گرفتن این مبلغ حتی به زور و فرماندهان انگلیسی نیز متوسل شده است». درخواست اجازه برای آنکه اگر مبلغ موردنظر ارسال نشد، فری جوزه د سانتوترزا بتواند از آنجا خارج و به گوآ بیاید، چراکه

RELACAM

DA FAMOZA

EMBAYXADA,

Que o Gram Sultam mandou ao Emperador da Persia, a qual se deu em vinte e dous de Janeiro na Corte do mesmo Soberano.

Fielmente traduzida da lingua Persiana em a nossa Portugueza

Por hum mestre de linguas

Dedicada a todos os curiosos.

LISBOA:

Na Officina de Pedro Ferreira, Impressor da Augustissima Rainha N.S. Anno de M.DCC.LIV.

Com todas as licenças necessarias.

گزارش سفیر سلطان ترک نزد شاه ایران

هراس دارد ایرانی‌ها وی را بکشند، بی‌احترامی ایرانیان نسبت به روحانیون صومعه، برخلاف گذشته.

کتابخانهٔ ملی لیسبون Res 3350

ـ خبر یک رخداد بزرگ در شهر *اصفهان* در حکومت *ایران* به همراه تشریح جغرافیایی این حکومت

ـ نابودی تمامی خانواده صوفی توسط طهماسب قلی خان، برای رسیدن به سلطنت در ایران، که تا سال ۱۷۴۷ زمان کشته شدن او بر مسند قدرت بوده است. جنگ خانگی، تقسیم حکومت ایران به دوازده ناحیه و استان، تشریح اصفهان «اصفهان شهر بسیار بزرگی است که حومه آن به شعاع حدود ۱۰ مایل است. باغهای زیادی در آن قرار داشته که در آن گلها و گیاهان زیبایی، نه تنها در اصفهان بلکه در جهان، پرورش داده می‌شوند، میادین عمومی زیادی دارند که از زیبائیهای اروپایی چیزی کم ندارند. میدان شهر، محلی که بازار در آن است، بدون اغراق زیباترین در جهان است... در آنجا پارچه زربافت و فرشهای زیبایی بافته می‌شوند». در آن سه صومعه اگوستینو اسپانیایی، کارملیت ایتالیایی و کاپوچینو فرانسوی وجود داشته و در ۱۷۵۷ این شهر مورد هجوم واقع شد و غارت گردید.

کتابخانهٔ ملی لیسبون HG. 23769[15] P

بخش مطالعاتی

AUBIN, Jean, Cojeatar et Albuquerque, in Mare Luso - Indiaum, I, Geneue - Paris, Librarie Droz 1971, p. 99-162.

مقاله خواجه عطا و آلبوکرک

ـ سرزمین تحت حاکمیت حکمران هرمز، زندگینامه خواجه عطار: نفوذ سیاسی وی در هرمز، مخالفت او با حضور پرتغال، اشغال هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک و فعالیت وی در خلیج فارس، تحمیل خراج بر هرمز، توطئه خواجه عطار (ص ۱۳۴ - ۹۹)

AUBIN Jean, ***Pour une étud critique de l' "Itinerário dé Antonio Te nreiro***, in Arquivos do Contro Cultural Português, III (paris 1971) p. 238-52.

ـ نقدی بر سفرنامهٔ آنتونیو تنریرو، نوشتهٔ ژوان آبین، ۱۹۷

ـ چاپ سفرنامه، اشاره به نسخ مختلف و بررسی تاریخی دقیق آن.

AUBIN, Jean, Une autre relation du voyage d'Inde en chypre de Gaspar de S. Bernardino, In Arquivos do Contro Cultural português, 1 paris, 1969 (p. 208-15).

ـ این مقاله در خصوص گزارش منحصر به فرد Nicolou de Orta Redelo، یکی از همراهان کشیش فری گاسپار است که به صورت دستنوشته در دو نسخه به کتابخانه ملی لیسبون با کد FG. 328, 341 رسیده است. تشابهی بین گزارش خود فری گاسپار و دبلو وجود دارد.

BOXer, C.R

Anglo - portuguese Rivalry in the persian Gulf, 1615-1635 In Chapters in Anglo-porluguese Relation. Ed. de Edgar prestage, watford voss and Michael Limited 1935 p. 46-129.

ـ کتاب رقابت پرتغال و انگلیس در خلیج فارس (۱۶۳۵ـ۱۶۱۵)

ـ اشاره به رقابت انگلیس و پرتغال در خلیج فارس، فعالیت روبرت شرلی به نفع انگلیس در ایران، حرکت ناوگان پرتغال از لیسبون به هرمز با هدف دور کردن انگلیسی‌ها و تقویت قلعه در مقابل حمله احتمالی ایران، فعالیت ناوگان دریایی روی پریرآ د آندراد در خلیج‌فارس، به ویژه در جاسک، ساخت قلعه و استحکامات قشم و محاصره آن توسط ایرانیان، توافق بین ایران و انگلیس جهت عملیات مشترک علیه پرتغالی‌ها، از راه زمین و دریا، اشغال استحکامات قشم توسط انگلیسی‌ها، تصرف هرمز تشریح مختصر بصره، قطیف، کنگ، دبا، خورفکان و صحار (۱۲۹ـ۴۶).

BOXER, C.R

João preira Corte-Real (1580-1642), "Captão-mor das naus da carreira da India" and "almirante da armada real" In Congresso do Mundo Portugues, VI Volum, Lisboa, 1940.

ـ زندگینامه و فعالیت ژوان پریرآکورت رئال، فرمانده ناوگان دریایی هند.

ـ اشاره به پیشنهادات ژوان پریرآ نسبت به انجام اقداماتی جهت بازپس‌گیری هرمز و از سرگیری فعالیت‌های تجاری در خلیج‌فارس از طریق بصره و مسقط، این پیشنهاد مورد تأیید قرار نگرفت (ص ۵۸ـ ۴۳۷)

BOXER, C.R

The portuguese seaborne Empire, 1415-1825, London Hutchinson [1969], (the History of Human Society).

صفحهٔ ۴۲۶ـ۲۶

ـ اهمیت بالای تجاری هرمز که از طریق آن کل تجارت ایران با هند کانالیزه می‌شود. نقش سیاسی شاه اسماعیل، تصرف هرمز توسط پرتغال، تسلط و کنترل

پرتغالی‌ها بر اصلی‌ترین مسیرهای ادویه در اقیانوس هند، از طریق هرم، گوآ و مالاکا و ایجاد مراکز گمرکی و تجاری، محاصره هرمز توسط ترکها در ۲ـ ۱۵۵۱.

انحصار و مونوپولی تجارت پرتغالی‌ها، اعطای مجوز، اهمیت تجاری مسقط انتخاب حکمران هرمز توسط پرتغالی‌ها (ص ۶۳ـ ۴۰) اشغال هرمز توسط ایرانیان و انگلیسی‌ها در ۱۶۲۲ و اشغال مسقط توسط اعراب در ۱۶۵۰ (ص ۴ـ۱۳۳ـ ۱۱۱)

CORDEIRO, Luciano

Batalhas da Indian, Coma de predeu Ormuz Lisboa, Inpres Nacional, 1896.

با مشارکت جامعه جغرافیایی لیسبون نبردهای هند، چگونگی از دست رفتن هرمز.

خلاصه: اختلاف بین لورنسو کوردیرو در مورد محاکمه جورج د آلبوکرک، تبادل نمایندگان دیپلماتیک بین پرتغال و ایران، فعالیت ناوگان دریایی رومی پریرآ د آندراد در تنگه هرمز، محاصره قشم توسط ایرانیان، حمله پرتغال به بندر Costaque و قلعه‌های Seramião، حمله به جاسک و کنگ، اعزام نیروی کمکی به هرمز، تحویل قشم به انگلیسی‌ها، محاصره و تسلیم هرمز، انتقاد شدید از سیمون د ملو پریرآ، حرکت نیروهای پرتغالی به سوی مسقط، فرار روی فریرآ د آندراد و دستگیری وی در یک ناو انگلیسی.

CORTESÃO, Armando

MOTA, A. Teixeira da

Portugaliae Monumenta Cortographica, 5 volumes, Lisboa, 1960.

«نقشه‌های پرتغالی» در ۵ جلد

ــ در این کتاب نقشه‌های پرتغالی زیادی از قرن شانزده چاپ گردیده و در آنها ایران و قلعه‌های خلیج فارس مشخص گردیده است. این نقشه‌ها توسط کارتوگرافهای پرتغالی لوپو اومین، Lopo Homen، لازارو لوئیس Lazaro Luis فرنان و از دورادو Fernão vaz Dourado، مانوئل گودینیود هر دیدا Manuel Godinho de Herédia، ژوان تیشیرآ Joáo Texeira، پدرو بارتو در رزند Pedro Barreto de Resende

Costa, Padre Avetion de Jesus da ***Accão missionária e patriotica de D.Frei de Meneses, arcebispo de Goa eprimaz do Oriente***, In, Congresso do Mundo português, Volume, Lisboa, Comissão dos Contenários, 1940.

خلاصه: اعزام مبلغین مذهبی به هرمز، بصره و ایران، مشکلات تبلیغی، تأسیس کلیسا و صومعه اصفهان، تصرف بحرین و گومرون، دستگیری و اعدام حکمران هرمز (صص ۲۱۸-۴۲)

DELGADO, Sebastião Roolfo

Glossário Luso-Asiatico, جلدهای 1, II, Imprensa da Universidade, 1919, 1921.

«کلمات عربی و آسیایی»

صفحات ۵۸۰-XI و ۵۳۷-LXVII

خلاصه: ثبت تعدادی از لغات فارسی که مشترکاً توسط پرتغالی‌ها در مشرق زمین نیز استفاده می‌شده و این مطلب توسط نویسندگان پرتغالی مورد تأیید قرار گرفته است و امروزه تعداد کمی از این لغات در زبان پرتغالی موجود است. در این میان می‌توان به برخی لغات: عباسی، اتابک، آچار، آزار، باندل، باراتا، بازار، بیرام، پوفتا، برینگ، کاروانسرا، کافتار، کالاندار، کالیانا، خان، کاروان... اشاره نمود.

DELGADO, Sebastião Rodolfo

Iinfluência do vocabulário portugues em Linguas Asiaticas, Coimbra, Imprensa da Universidade, 1913

ـ کتاب «تأثیر لغات پرتغالی بر زبانهای آسیایی»

ص ۲۵۳-LXXVII

ـ اشاعه برخی کلمات پرتغالی در کومرون، لیست و بیست و دو لغت پرتغالی که به زبان فارسی تعلق دارند (هشت مورد از آنها شک و تردید وجود دارد)

GODINHO, Vitorino Magalhães

L'Economicde l'Empire portugais aux XV et XVI siecles, paris, 1960.

ص ۸۵۷

ـ مسکوکات جاری در ایران و هرمز (ص ۶۰۰-۵۹۸، ۱۴-۶۰۷) روابط بین پرتغال و ایران در نیمه اول قرن شانزدهم (ص ۷۲-۷۶۴)

GULBENKIAN, Roberto

Uma corta de Mestre Gaspar Barzeu S.J. num manuserito arménio do sec. XV. 1n Studia, 29 Lisboa 1970 صفحه ۴۵-۵۵

یک نامه از استاد گاسپار بارزئو در بین دستنوشته ارمنی متعلق به قرن پانزدهم.

خلاصه: گزارشات روابط گرجی‌ها و ایرانیان که توسط کشیش گاسپار بارزئو در ۱۵۴۹ از هرمز به لیسبون ارسال شده بود، انجیل جدید به زبان ارمنی.

LOPES, David

A Expansão da Limgua portuguesa no Oriente Durante oa secuilos XVI, XVLL e XVIII, Portucalense Editora 1969.

کتاب گسترش زبان پرتغالی در مشرق زمین بین قرون شانزده، هفده و هیجده»

ص XX-269

خلاصه: اشاره به شاهدینی که به گسترش زبان پرتغالی در گومرون و ایران اشاره کرده‌اند. اشاره به لغات مشترک در زبان فارسی و پرتغالی (۷-۱۵۶، ۶۸، ۵۴)

LUPI, Eduardo do Couto

A Empresa portuguesa do Oriente, Lisboa, Agência Geral das Coloniasm, 1943.

حضور پرتغال در مشرق زمین

ص XX-۳۹۴

خلاصه: اشاره کلی در مورد تصرف قلهات، قوریات، مسقط، صحار خورفکان و هرمز توسط آفونسو د آلبوکرک (ص ۳۴-۲۲۳، ۲۴۸)، تصرف قطیف و بحرین توسط ترکها، تصرف مجدد قطیف توسط پرتغالی‌ها، فتح مسقط توسط ترکها، محاصره هرمز توسط ترکها (ص ۷۲-۳۵۸)

LUZ, Francisco paulo Mendes da

O Conselho da India, Contributo ao Estudo sa História da Administracão e do Comércio do Ultramar português nos Princios do Sec. XVII. Lisboa Agência - Geral do Ultramar, 1952.

ـ کتاب «شورای هند، کمک مطالعاتی برای تاریخ تجارت و حکومتداری پرتغال در قرن هفدهم»

خلاصه: اولین مأموران و هیأتهای دیپلماتیک بین ایران و هند پرتغالی، رسیدن اولین روحانیون اگوستینو به هرمز، مأموریت‌های دیپلماتیک فری سیمون د مورایس و فری نیکلاو و د ملو در ایران، مأموریت دیپلماتیک آنتونی شرلی و فری نیکلاو د ملو و کشیش آفونسو کور دبرو د اروپا، مأموریت‌های دیپلماتیک فری ژرونیمو داکروز، فری آنتونیو گوویا و فری کریستوان دو اسپیرتو سانتو در سال ۱۶۰۲ در ایران، مأموریت لوئیس پریرآ د لاسردا نزد شاه ایران به همراهی فری بلشیور دوش آنژوس و فری گیلرمی د سانتو اگوستینو (۶۰۴) مأموریت جدید فری آینو نیو د گویا (۱۶۰۸) تجارت ابریشم ایران، اهمیت آن و نقش روبرت شرلی و سفیر ایران دنگیزبیگ (۱۶۰۸) مأموریت‌های دیپلماتیک فری بلشیور دوس آنژوش (۱۶۱۳)، روبرت شرلی و گاریستا د سیلوار فیگروآ (۱۶۱۳) دلائل ضعف تجارت بین ایران و هرمز (ص ۵۶ـ۳۰۳)

MUIR John

Reminiscência portuguesa na Arabia Orienta, In Boltin da Sociedade de Gerografia de Lisaboa, شمارهٔ ۷۹ Lisbon, 1961 صفحهٔ ۳۳ـ۴۶.

«خاطره پرتغالی‌ها در عربستان شرقی» در بولتن جامعه جغرافیایی لیسبون، ص ۴۱۵ـ۵۵۱.

ـ انتخاب فرمانده جدیدی برای هرمز، تحقیق در مورد مدیریت هرمز (ص ۸ـ۳۲۶، ۹ـ۳۸۳، ۷ـ۴۳۶)، دیده‌بانی قلعه‌های هرمز و مسقط، عنوان شش قلعه و شهر مهم در هند، اعلام نظر دون سباستین (پادشاه پرتغال) به نفع حکمران هرمز، ممنوعیت فرماندهان پرتغالی در گرفتن باج، اسب و یا خانه در هرمز، بخشنامه نائب‌السلطنه فرانسیسکو داگاما در مورد مقررات قیمت پارچه و مواد خوراکی (ص ۵ـ۴، ۲۰۲ـ۱۹۶، ۳۱ـ۲۲۸)

REGO, Antonio da Silva,
História das Missões do padroado português do Oriente, Indida (جلد اول) ۱۵۰۰-۱۵۲۴, Lisboa Agência-Geral das colonias, 1949.

تاریخ هیأتهای مذهبی پرتغال در مشرق زمین
خلاصه: بررسی مختصری در مورد حضور پرتغال در هرمز در سه دهه نخست قرن شانزده، رسیدن اولین فرانسیسکن‌ها به هرمز (۱۵۱۰) تأسیس اولین کلیسا و بیمارسان در هرمز (ص ۵۵-۴۳۷)

ROSS, E.DEnison
António dE GouvEia, ترجمه, A. GoncalvEs RodriguEs, Coimbra, Biblioteca da Universidáde, 1936.

کتاب «زندگینامهٔ آنتونیو گویا»
ـ مأموریت دیپلماتیک گویا در ایران در آغاز قرن هفدهم و با هدف گسترش مذهب مسیحیت کاتولیک و جلوگیری از عقد قرارداد صلح بین ایران و ترکها و پس گرفتن جزیره بحرین.

SALDANHA, Mario
Recordacões filipinas na história Luso-idiana, in Congresso do Mundo porlug, VI volume, Lisboa, Comissão Executiva dos Centenários, 1940.

تاریخچهٔ پرتغال در هند در دوران فیلیپینو
خلاصه: تشریح قلعه مسقط (صص ۷۴-۲۶۸)

SANTOS, Reynaldo dos
os tapetes de Arraiolos ea sua origem persa, in colóquio n.8, Lisboa Abril 1960 p. 20-4.

«قالی آرایولوش و مبداء ایرانی آن» در مجلهٔ کولوکیو شمارهٔ ۸ ۱۹۶۰
ـ نفوذ ایران در قالیهای آرایولوش از قرن هفده «نفوذ و تأثیر ایران در این دوره تاریخی از لحاظ فنی مستمر و مدام بوده است».

SMIT, Ronald Bishap,

The first age of the portuguese embassies, maragations and peregrinations in persia (1507-24) Belhesda, Maryland, Decatur press Inc. 1970.

ص ۱۰۲

ـ رسیدن دو سفیر از جانب حکمران شیراز به هرمز در ۱۵۰۷ و درخواست مالیاتی را که حکمرانان هرمز به طور سنتی به پادشاه ایران پرداخت می‌کردند (ص ۱۰)، روابط دیپلماتیک پرتغال با ایران بین سالهای ۱۵۱۰ و ۱۵۲۴: مأموریت روی گومش د کاروالیوزآ در ۱۵۱۰ و مرگ وی در هرمز (ص ۱۷ـ۱۶)، مأموریت میگل فریرآ، ژوان فریرآ و ژوان کالدیرآ (به عنوان مترجم) به همراه سفیر شیخ اسماعیل در سال ۱۵ـ۱۵۱۳)، رسیدن سفیر ایران به هرمز در ۱۵۱۵ به همراه میگل فریرآ (ص ۳۴)، مأموریت دیپلماتیک برای والی لار (ص ۵۷)، دیدار آفونسو د آلبوکرک با سفرای حکمران لار، بحرین، بصره و همچنین فرمانده شیخ اسماعیل میرابوسقا (ص ۵۸) مأموریت بالتزار پسوآ، ژوان گویا، وینسنت کوریا در سال ۲۴ـ۱۵۲۳ در ایران (ص ۶۴).

SOUSA, A. Botelho de

Nuno Alvares Botelho, Cāpitao-Geral das Armadas de Alto-Borde e governador da India, Lisboa, Agência Geral das Colónias, 1940.

ص ۲۶۰

ـ تلاش برای فتح هرمز و جنگ دریایی هرمز در ۱۶۲۵ (صص ۳۷ـ۱۳) چاپ «گزارش مختصر و واقعی موفقیت‌های ناوگان نونو آلوارس از ۱۶۲۴ تا ۱۶۲۵ که توسط روحانیون اگوستینو منتشر گردید». فعالیت نونو آلوارنس، فرمانده کل ناوگان خلیج فارس در هرمز، مسقط و کورفسان (ص ۱۱۳ـ۹۳)، چاپ «گزارش چالش و مبارزه‌طلبی نونو آلوارس بوتلیو با ناوگان دریایی انگلیس و هلند که در سورات مستقر بودند (۱۶ اکتبر ۱۶۲۵) (صص ۶۶ـ۲۱۵) چاپ دو نامه نائب‌السلطنه دون فرانسیسکو داگاما به فیلیپ سوم و یک نامه از فیلیپ سوم به نائب‌السلطنه از ۲۶ـ۱۶۲۵ در خصوص ناوگان اعزامی به تنگه هرمز، نبردهای این ناوگان و تقدیر از نونو آلوارس بوتلیو (ص ۳۳ـ۲۲۳).

SOUSA, Alfredo Botelho de

Subsidios para a História Miltar-Maritima da India (1585-1669) سه جلد

صفحات ۶۲۷، ۶۴۵، ۶۵۱، ۶۶۳

جلد اول: اهمیت قلعه هرمز، حمله رومی‌ها به مسقط، حمله پرتغالی‌ها به حکمران لار (صص ۸-۱۰۳) اعزام سفیر پرتغال نزد شاه ایران، نیاز سربازان هرمز (صص ۸-۲۹۷) رسیدن دو انگلیسی به دربار شاه ایران (ص ۴۲۱) بازگشت سفیر شاه به همراه آنتونی شرلی به هند (۱۶۰۲) صص ۴-۵۲۲، مأموریت دیپلماتیک لوئیس پریرآ د لاسردا در ایارن (صص ۳-۵۸۰)، از دست رفتن بحرین و پس گرفتن آن (صص ۲-۶۰۱).

جلد دوم: وضعیت قلعه هرمز، تقاضای حکمران لار از حاکم هرمز (تهدید خان شیراز نسبت به هرمز، ساخت قلعه در قشم (صص ۱۱-۷) فتح مجدد بحرین (صص ۷-۲۰۴)، مأموریت دیپلماتیک روبرت شرلی نزد فیلیپ دوم به عنوان سفیر شاه (۱۶۰۳)، تهدید حمله ایران به هرمز، بازگشت روبرت شرلی به ایران، انتخاب گارسیا د سیلوآ فیگروآ به عنوان سفیر در ایران (۱۶۱۳) صص ۷-۲۷۱ تهدید حمله ایران به گومرون و قشم، مأموریت‌های دیپلماتیک گارسیا فیگروآ و تهدید حمله ایران به هرمز، تجارت انگلیسی‌ها در خلیج‌فارس.

جلد سوم: مخالفت پرتغال با انجام تجارت ابریشم توسط انگلیس‌ها، مأموریت دیپلماتیک گارسیا فیگروآ، تهدید ایران علیه هرمز (صص ۳۴-۲۹) مأموریت دیپلماتیک روبرت شرلی (صص ۶-۸۱) نبرد بین ناوگان دریایی پرتغال و انگلیس در جاسک (۱۶۲۰) صص ۲۶-۱۱۱. اشغال قشم توسط پرتغال، حمله ایران به قشم (ص ۷۸-۱۶۰) سقوط قشم، دستگیری روی فریرآ د آندراد، حمله به هرمز و گرفتن مجدد آن، نبرد دریایی در هرمز، اقدام روی فریرآ د آندراد در مسقط، مقدمات برای بازپس‌گیری هرمز (۱۶۲۷)

جلد چهارم: تقویت نیروهای اعزامی به مسقط (۱۶۴۸). محاصره مسقط توسط امام مسقط، از دست رفتن مسقط تعمیرات قلعه مسقط (صص ۵-۴۶۱)

VIDAL, Fredrico perry

uma Nova Licão da "Viagem por terra" de Antonio Tenceira, Lisboa, 1938.

کتاب: «برداشت تازه‌ای از سفر زمینی آنتونیو تنریرآ»

VITERBO, Sousa

Viagens da India a portugal por terra e Vice-versa, coimbra, Imprens Universitaria, 1898.

کتاب «سفرهای زمینی از هند به پرتغال و بالعکس».

ص ۱۴۶

ـ ضرورت شناخت مسیرهایی که به هرمز ختم می‌گردد، اسناد مربوط به کالاهای وارداتی به هرمز، مسقط و قلایات، اشاره به حضور روبرت شرلی در اسپانیا. (...)

فهرست اعلام

ب

ج، چ، ح، خ

د

ر، ز، ژ

س

ش

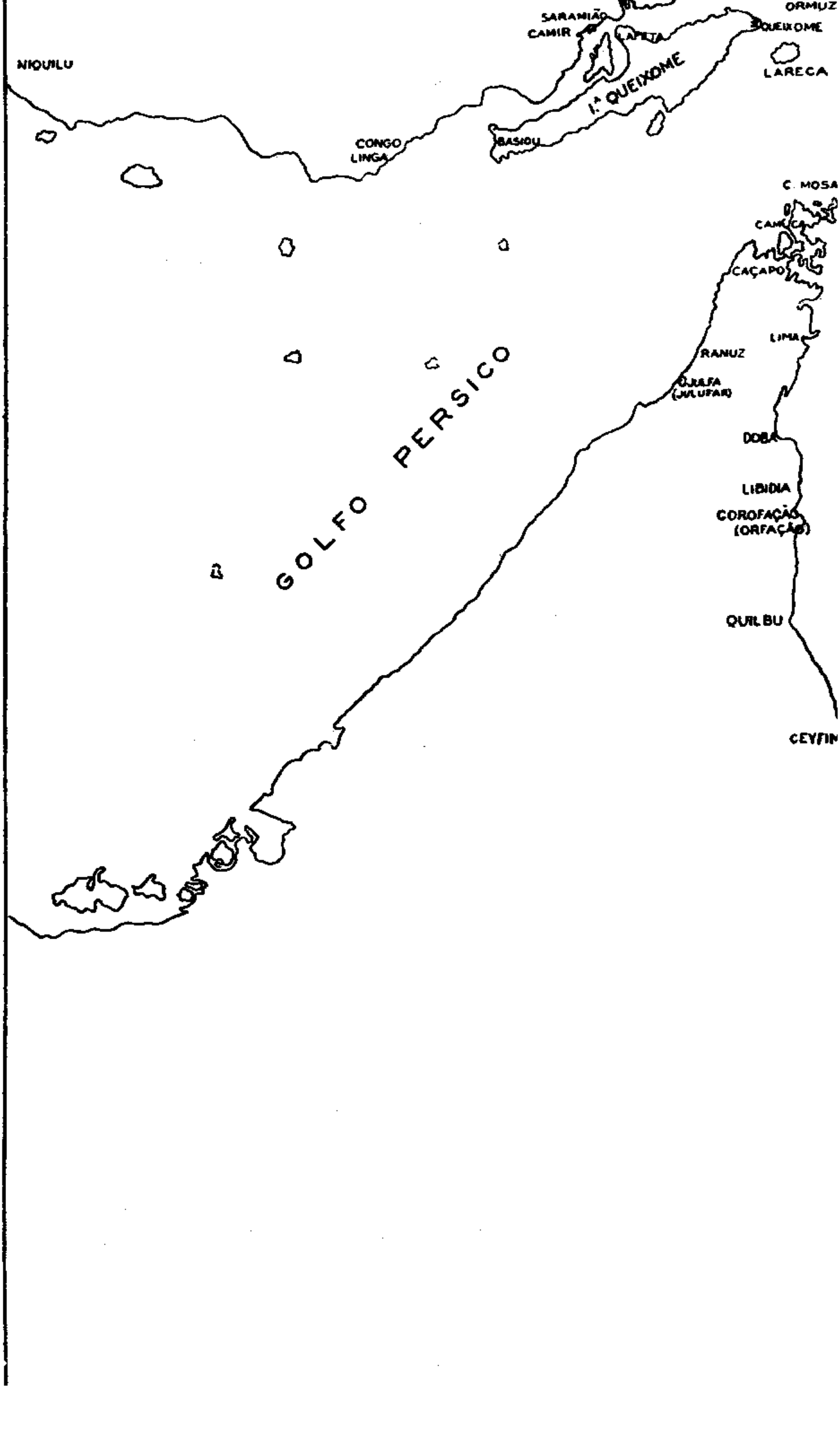
ص

ع

ف

گ

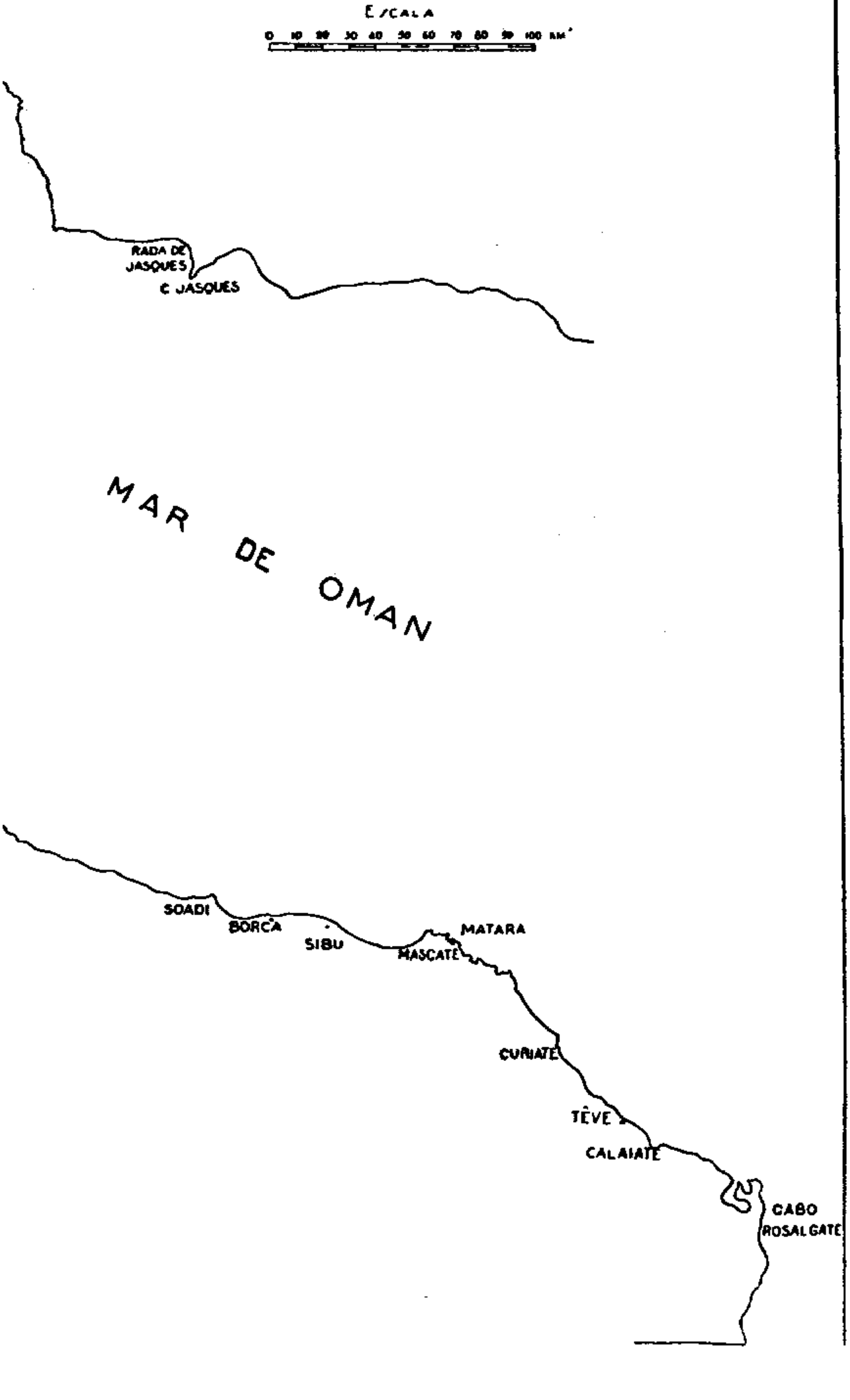
ل

یتان فریرآ د آندراد موجود است.

AQUE

RECORTE GEOGRAFICO
GÔLFO PÉRSICO

نقشه خلیج فارس که